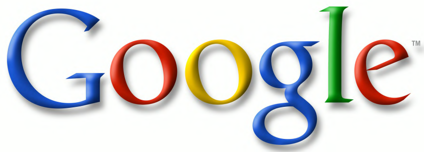

FRANÇOIS DE NION:

FAÇADY.

NAKLADATEL
J. OTTO V PR

FAÇADY.

1

FRANÇOIS DE NION:

FAÇADY.

ROMÁN DOBRODRUŽSTVÍ
VELKÉHO SVĚTA.

PŘELOŽIL

J. J. BENEŠOVSKÝ-VESELÝ.

PRAHA
NAKLADATELSTVÍ J. OTTY
1903.

Tiskem České grafické společnosti »Unie«
v Praze.

MILÉMU PŘÍTELI A SVAKU

PANU

LEOPOLDU KOKDITZOVI

řediteli továrny,

horlivému příteli krásné literatury

k laskavé vzpomínce

podává

J. V. V.

ČÁST PRVÁ.

I.

Pružnými skoky, prudkým vzpínáním, veselými obraty se drobní koníci při hře v polo probíhají, roztrušují po ohromném trávníku. Jejich jezdci, skloněni nad šíjemi anebo s kyčlemi vztaženými na zad, přitahují nebo povolují uzdu majíce boty při samé zemi. A pruhy čapek, vlání flanelových košil s modrými neb červenými šerpami, mávání kladívek dodávají tomuto veselému, pestrému zmatku klusu jakéhos útočného rázu.

Směrem od Deanvillu vystupuje od moře jemná bledost, odbarvuje zvolna srpnovou oblohu, zatím co modravé

stráně temnějí, přibližují se, nabývají barvy nachového sametu. Drny závodiště udupané před chvíli davem, vysílají svoji dojímavou a svěží vůni zraněné trávy.

V ohradě kolem stolků s čajem sledují roztroušené skupiny hru. Koule se kutálí, vyskočí chvílemi jako střela mezi jezdci, kteří se směšují s hlučnými britskými výkřiky a je ob čas slyšeti suchý náraz kladívek na kulaté dřevo, v tlumeném a kvapném hluku hry.

»Hraje dobře, Jacques de Sartines.«

»Francouzi nikdy nedovedou hráti tuto hru jako Angličani. Hleďte, podívejte se na Wellesforda. — A jak jezdí, to dobytče!«

»Hleďme! Tam ta hezká žena. — Kdo to?«

»Paní Grandierová des Ormes. Ona je des Ormes a on Grandier.«

»On se tedy oženil! Kterak se změnil!«

»Stal se panem des Ormes, a ba i trochu hrabětem des Ormes ... na cestách.«

»Čí jest ona? — To víte, neznám to tu již.«

»Dcerou markýze des Mesmes. — Ti ubozí Mesmesovi, ti vám byli v kaši!«

»A provdala se za Grandiera?«

»Vdáváme se, jak můžeme.«

Kule jest daleko, na samém konci hřiště; odrazila se a skočila zpět k cíli. Avšak Wellesford odřízl Sartinesa a šikmý náraz jeho kladívka ji vymrštil, zatím co pony stržen svou rozjařeností se plaší.

»Vždyť jsem to pravil; Wellesford vyhraje.«

»Podívejte se: Monte Leone se svou mladou manželkou.«

»To už není Deanville, to je čtvrt pro líbánky.«

»Ostatně člověk neví, odkud přicházejí všichni tito lidé.«

»Monte-Leone? Ale ovšem. — Je to Italian, ale je to člověk velmi comme il faut.«

»Mluvím o rodině jeho ženy.«

» . . . Jsou z Jižní Ameriky.«

»To je dokonce nejmenší zlo, co o nich mluví.«

»Fernandez čí Mueller?«

»Oba.«

Pod mdlobnou něžností oblohy vlny se splošťují, stoupají od širého moře. Povozy jeden po druhém jakoby jely po sametu, opisují kruhy po travnatém koberci, zastavují se na vteřinu, aby pojaly svoje velitele a zvolna následují řadou.

»Kdo je ten panák, co podává paži vévodky d' Arcole?«

»Chlapeček přidělený ministeriu záležitostí zahraničných. Pan Lemerle nebo Lemesle ... nevím již. — Ach! ovšem, už vím. Jest přítelem knížete de Candale; zdá se, že byli spolu vychováni. Letos v zimě vodil jej skorem všude.«

»A ... Je to nováček?«

»Na mou věru, člověk by to řekl: představuje jej svému manželu.«

Proud povozů jedoucích mimo podává hovořícím postupně historii všech těchto známých lidí. Každá proražená façada ukazuje nelad vnitřku, doznává pravdu ve lži, prozrazuje rub zdání. Míjejí na měkkých perách, usmívají se, pozdravují, okazují zuby, duše se odhalují v prchavé minutě. Jest to jako

impertinentní a veselé odkrývání škrabošek.

»Hleďme, to je Candale s kněžnou. Podívejte se, jaké to spřežení.«

»Ti dva?

»Ne, neposmívejte se; ten kočárek je tak střízlivý, tak zdrželivý.«

»Cožpak nevidíte, že levý kůň má prasklou šlachu?«

»Což ta mladá dívka s nimi? — Kdo to?«

»Přítelkyně kněžnina.«

»Ach!«

»Slečna Kaťja Nozdreva.«

»Aj, aj! — A Candale?«

»Třeba věřit, že se mu to zdá roztomilé.«

»U-čerta! Monte-Leone se musí zadusit v té malé viktorii se svou ženou a svou tchyní. To směstnání má cosi patriarchalného.«

»Monte-Leone také má trochu vzezření patriarchy... Nezdá se vám?«

»Rabutinovi. — Kde jest pan de Fontevrault? Hle, toť rodina, kde se rozumí příbuzenstvu.«

»Nechte mne, abych se obdivoval té rozkošné paní de Ormes. Možno-liž

býti tak hezkou!... A to pro bytost, jako je ten Grandier?«

»Doufejme, že to není k vůli němu.«

»Aj, ovšem, doufejme to, anebo nebe není spravedlivé. Především, nemluvě o tom, že jest mi zvlášť protivný, protože je protestant, nemohu vůbec cítit muže, jenž má hezkou ženu.«

»Dobře jste učinil, že mne varujete. Jestliže se kdy ožením...«

»Ó! vás, můj drahý, vás znám. Jste příliš praktický. — Nebudu se nikdy muset na vás hněvat.«

»Ne! — Tak tedy víte najisto, že se ožením s obludou!«

* * *

Paní des Ormes, samotna ve své viktorii, probudila se při lehkém hrčení kol na železném mostě. Po její levici tísnily se lodě v nádržkách týčíce svoje stožáry s ráhny a lanovím, něžným to krajkovím na večerním hedvábí nebes. Touha po odjezdu, po cestě, po širém moři chvěla se v tomto lehkém pletivu. Duše mladé ženy bloudila křehkými těmito obrysy, toužíc po věcech zmatených a neznámých.

Pak uháněli koně po nábřeží Joinvillském ku pobřeží vypařujícímu k obloze dech slavnosti. Kolébáno pohybem srdce Jacintino opět zdřímlo; větřík, velmi něžný ovíval její vlasy i její myšlenky, pronikal skrze šat na její tělo. Sen ukazoval jí obraz jiné Jacinty, mladou dívku z Hogues z minulých časů. Pod smutným, nekonečným stromořadím kráčela špatně oděna, usmívala se na mladíka, zcela mladého jak ona, s plavým knírem s očima barvy neurčité.

Okřídlené frrrt, čilá rolnička bicyklu přijevšího těsně vedle jejího povozu způsobilo, že se zachvěla ve svých myšlenkách. Poznala barona de Sartines vracejícího se po partii pola.

»Nebohý Jacques,« pomyslila si. »Prohrál dnes. Jen aby neměl příliš velkou sázku ve svém teamu.«

Pozvedl svoji čapku, pozdravil ji; spatřila opět oči neurčité barvy, plavý knír.

Pohrdala jím trochu, že se dal porazit Wellesfordem.

II.

Okázalá a pověstná »Turecká villa«, najatá na sezonu manžely Grandierovými, hleděla šikmo k moři, směrem k Ingouvillu, jenž vlní svoje nachové obrysy pahorků. Předsíň, otevřená, nemajíc z předu jiné ohrady mimo štíhlé sarocínské sloupky, propouštěla všechen dech širého moře; soli a jody se tu vznášely, slučovány se zápachem mořských řas a velkolepé kolísání vln kolébalo střídání stínu a světla na mosaikách podlahy na arabeskách ze spletilých čar na stropě. Paní Grandierová des Ormes po horku a šumotu dne byla šťastna, že se cítí samotna v tomto klidu a v tomto rhytmu, ačkoliv se podivila, když jí lokaj oznamoval, že »milostpán nepřijde k obědu a že prosí milostpaní, aby jej omluvila.«

Byla dosti ochablá, aby připustila bez námitky toto neomalené opuštění mladým manželem.

Když pojedla s úmyslnou mlsnotou, vyvolanou vzpomínkami na gastronomické přednášky markýza de Mesmes, přece se zasmušila. Snad ponejprv ve

svém životě ocítila se samotna a paní samy sebe. Večerní stíny nížící se nad tragicky rudým západem slunce klesajícího do moře, zahalovaly její snění těžkými závoji; odmítnuvši, aby přinesli lampy, pohybovala se ve svých myšlenkách mezi smutečními rouškami dosud rozvěšenými na ozdobu její paměti, procházela se, zastavujíc se na každé stanici Kalvarie, kam byla dospěla. Vzpomínala onoho večera, kde konečně zvolala: »Dobrá, nebudu již myslit na Jacquesa, můžete povědět panu Grandierovi, aby přišel.«

A vzpomínala si na vítězoslavnou, propukající radost, na zářící oči svého otce, na chvění čelistí matčiných, na záchvat střeštěnosti obou při myšlence, že budou moci »opět začít«, pokračovat v životě elegance a přepychu, při myšlence, že nemusí »odstoupit«.

Přijetí mesalliance, jež bylo s počátku tak krušné jejím předsudkům urozené dívky, vzbudilo při této vzpomínce její úsměv. Snad již trocha všednosti byla potřísnila její duši, neboť považovala to za marnost a za pohrdavě nedůležité, když to bylo tolik

vyváženo hojností života, zničením úzkostí, pocitem, že »vše je možno«, jež náhle se zjevily ve dlouhém strádání její mladosti. Malá důležitost druhé oběti vzbudila na jejích rtech trochu pohrdání: »různost vyznání«, o níž uvažovala s úzkostí ve svém svědomí katoličky. Což pak nepřibyl biskup z Ploërmelu, aby požehnal jejímu smíšenému manželství? — Ale nejsvrchovanější obět, jediná, o níž ji nebyli zpravili, jediná nenapravitelná a trvalá, zarazila její myšlenky. Ačkoliv je zamítala, výjevy svatební noci, atentátu, náhle se objevivšího, jímž jest manželství, odevzdání svého těla bez obrany právu samce, rýsovaly se podobny rytinám, ve sledu pochmurných vidění, jeho španělské obrazy muk. — Ale byla naivně hloupá — proč nevěděla, jako ty ostatní.

Rty její se svíraly ve stínu.

»Ach! kdybych byla věděla! Proč se nám to nepoví? Jaký to zločin! — To bez lásky.«

Brutálnost skutku, materiálnost jejího svolení ji pronikly; cítila toho účinky v nových způsobech bytosti svého těla,

od vědomí rozvoje, pozvolného a úplného, jako u otevřeného květu, ve změně své chůze, již postihla, rysů své tváře, svých myšlenek.

Zamyslila se, zklamána v banálním idealismu svého vychování.

»Tedy tělo hněte útvary duše, když mění naše myšlenky a když naše myšlenky je nemění?«

Cítila se, že myšlenky její se obracejí, nachylují se ku poddání se osudu. Její odvrácení se od Jacquesa, mladé lásky prvotního jejího srdce, bylo úplnější, skorem jisté. Jsouc praktická, upravila si možnost štěstí, odhodlala se přijmout, vzdát se. Na dně její bytosti byl činný vliv buněk na různá rozptýlená »já« osobnosti. Chtěly působit, jsouce změněny, domáhaly se nových energií; čilý a prudký vítr od moře vnukal jim život.

Jacinta probrala se ze svého snění.

»Ale, na mou věru, kde pak jest?« tázala se.

A duševní pokrytství neodvažovalo se pronésti jméno manželovo.

* * *

Poplašený příchod komorné pomátl utkanou osnovu.

»Milostpaní, milostpaní... Jak že! Milostpaní je po tmě?«

»Co chcete? Polekala jste mne. Proč přicházíte takto?«

»Ó! milostpaní... Prosím, milostpaní, stokrát za odpuštění... ale je tu chůva od paní vévodkyně d'Arcole...«

»Chůva od paní d' Arcole?«

»Stalo se velké neštěstí, milostpaní. Kdyby milostpaní snad věděla, kde jest paní vévodkyně, anebo sama došla do jejího domu...«

»Alc konečně povězte, oč tu jde? co se děje? Vy nemáte rozum.«

»Alc milostpaní, chůva jest jako blázen. Paní vévodkyně d' Arcole jest někde na obědě, nikdo neví kde, a její dítě umírá.«

»Její nejmenší?«

»Ano, milostpaní, to, co bylo u prsu.«

Jacinta se vzpřímila.

»Půjdu tam, podejte mi klobouk.«

Chůva čekala, tragická a plačící.

»Milostpaní, kdybyste věděla...«

Přerušila ji.

»Doveďte mne k dítěti; snad jest ještě čas.«

Vichr zavanul, náhle a divoce, jako probuzení velkéko necivilisovaného moře; pláštíky letěly jako černé perutě. Obě ženy běžely úzkými uličkami, aby se dostaly dříve na místo; vešly zadními dvory, hučícími vřavou paroxysmu lidských radovánek; ve stájích řehot koní, štěkot psů, křik v kuchyních, smích sluhů, ženský křik.

»Ukažte mi cestu,« pravila Jacinta k chůvě, jež váhala.

A na prahu pokoje se zastavila zaražena zápachem vína a masa; stůl v neladu, s něhož visely cípy potřísněného ubrusu, prozrazoval pokoutní hýření, pitku služebnictva v nepřítomnosti pánů. Tato světnice byla prázdna, hosté chůvy uprchli před smrtí. Paní des Ormes přeletěla ji skokem, běžela ke kolébce. Vyfintěna stuhami a krajkami, bělounká, lehounká, vzdušného půvabu člunku, jenž hodlá odletět, chvěla se při pouhé myšlence na smrt v pochmurný dětský katafalk. Mladá žena odhrnula záclonky rozhorlenou rukou; dítko, zanecháno o sa-

motě zajisté plakalo uprostřed vřavy orgie, sevřelo ústy krajkový slintáček, hryzouc batist, dusíc se uzlíkem krajek. A poněvadž již nekřičelo, nepřišli k němu. Drobné skroucené ručky svědčily o němé agonii, statné obraně drobného hošíka . . . Paní Grandierová odvrátila oči od mrtvolky.

»Je třeba nalézti vaši paní za každou cenu; měla byste přec vědět, kde obědvá. — Kde je pan vévoda?«

Chůva žalostně vzdychala.

»Pan vévoda není doma; odejel dnes večer do Paříže, a milostpaní řekla, myslím, že obědvá u milostpaní.«

»U mne!«

Potlačila tento výkřik, pochopivši mžikem, jsouc ihned pečliva toho, přes všecko svoje rozechvění, aby zachránila zdání vůči této ženě, již jaté podezřením a spokojené.

»Ano, vskutku, měla přijít, ale myslím, že obědvá u paní de Candale. Zůstaňte u toho nebožátka. Půjdu a vyhledám ji.«

A odběhla, toužíc především po tom, aby se dostala z ovzduší této světnice.

Avšak venku pohoda měnila se v drama; vítr zmohutněvší, ohromný, hnal se ulicemi; byl to vichr ze širého moře, velké hnutí vzduchu, snad vzbuzené zřícením ledové hory v tajemných končinách točny. Byl hrubý, zcela nový, jedva zmírněn zčeřenými vlnami šířkou Atlantického oceánu, kudy proletěl za několik hodin; dopadal s prudkostí klády na město lehounké, křehké, město civilisovaných, kteří nevěří již v síly přírody, točil se ulicemi, řvavě a vesele jako smečka loveckých psů.

Paní Grandierová des Ormes cítila se napadena, proniknuta, unesena tímto neurvalým dechem; chvíli se domnívala, že je vydána v šanc orkánu, její šaty jako živé třepaly se kolem ní. Ale zmocnila se jich horečnýma rukama, zabrala se do větru, jediná tvrdošíjná myšlenka činila ji schopnou, vzdorovati bouři: zabránit skandálu, zachrániti Helenu d' Epernon, vévodkyni d' Arcole. Propletla se bludištěm čtvrtí, snažíc se dospěti k hotelu des Falaises Blanches. Na každém nároží ulice slyšela hřmění moře; bylo slyšeti, kterak těžké vlny buší do písku anebo rozptylují se po sesouvajících

se oblázcích, byl to řev ohromný, zmatený, vyrážený ohromným, udýchaným strojem, jenž kvapí při nějaké nezbytné práci.

Jacinta zabočila do rozsáhlého, pískem posypaného dvora hotelu, vešla podjezdem. Udýchaní číšníci procházeli předsíní plnou hluku, uprostřed, na rákosových křeslech, houpali se mužští ve fraku, kouřící, s výrazem ochablosti a nudy, a ženské odcházely z restaurace očekávajíce pod zasklenou rotundou hrčení svého povozu; skupiny oddělené, nepřátelské a navzájem se pozorující.

Pozeptala se v kanceláři:

»Nevíte, obědvá-li tu pan Lemesle?«

»Ano, milostpaní; dal si prostřít ve svém pokoji číslo 9.«

Uhodla ihned, že paní d'Arcole sešla se se svým novým milencem, o němž se mluvilo, s tím malým cizopasníkem, vzniklým neznámo kde. Ale nyní ocítila se v rozpacích, neodvažovala se již. Kterak se odvážiti s touto hroznou záminkou a touto příšernou omluvou, doznati přítelkyni, že jí napadlo, hledati ji zde.

A pak, v tomto hotelu, plném lidí, mohli vidět ji samu, poznat ji. Samotna, bez manžela, by se kompromitovala.

Vešla do kanceláře, napsala ve spěchu:

»Ctěný pane!

Bylo mi praveno, že snad víte, kde mešká paní d'Arcole, jež, jak se zdá, obědvá dnes večer mimo dům se svými přáteli. Buďte tak laskav a oznamte jí, že její synáček Bertrand jest velmi nemocen a že jeho stav vyžaduje okamžitě přítomnosti jeho matky.«

Váhala, pak statečně, jsouc si bezpečna, že jest navždy nedotknutelna, podepsala se:

»Mesmes des Ormes.«

»Doneste toto ihned panu Lemesleovi.«

Číšník, Angličan, odpověděl hrubě:

»Ó! nemám pokdy, roznášet dopisy.«

Vzala na se svůj »výraz Mesmesových,« sklonila tvrdé brvy nad chladným pohledem.

»Doneste ten vzkaz ihned, rozumíte? Hleďte, abych se dozvěděla, že jste jej dodal.«

Byla velitelská.

Chlapík vzal obálku a mlčky odběhl.

Avšak paní Grandierová des Ormes zůstala v kanceláři, náhle se vzpřímivši, s očima otevřenýma do kořan, upírajícíma se úzkostlivě ku párku, jímž odcházel z restaurace.

* * *

Muž ryšavého vousu a vlasu, se vzezřením nespokojeným a pohrdavým, s očima tyrana, držel pod paží drobnou žínku v hedvábí, všecku v hedvábí a blondýnku, s vlasem mechově zkadeřeným, zelenýma očima, impertinentním nosíkem, s rozkošnickými rty; kolem sebe roztřásala jasnost, veselost jako ptáče svoje peří.

Smáli se, křečovitě, způsobem urážlivým a posměšným a chvílemi jejich pohledy střetnuvši se, objevovaly jakousi něžnost spoluvinníků, osamotňující, dojem osobené si svrchovanosti, své rozkoše a svého blaha.

V kanceláři byla ztřeštěná vřava: pronikavé volání telefonu, tlučení dveří, cinkot stříbra o měď, temný hukot vy-

tahovadel vystupujících a sestupujících bez přestání. Paní Grandierová des Ormes, černá a zamlklá, skryta za sloupem, zapomenuta, vidí v zimničném chvění světla, kterak manžel její jde s touto ženštinou.

»Ach,« zašeptala, »poznávám ji; je to bývalá jeho milenka, Rosetta de Malines.«

Cítila na místě rozčilení nebo bolesti jakousi radost, ulevující jejímu srdci, rozšiřující je; jsouc náhle očištěna, vrácena sama sobě, zdálo se jí, že se stává opět Jacintou des Mesmes, vybavivši se zmateného zlého snu.

A pojednou spozorovala jiný párek, procházející plachými pohyby měsíčnou křečovitě trhavou atmosférou předsíně prosycené elektřinou. Žena běžela, velká, tragická, vznešená, rysy její byly sevřeny úzkostí; kráčela v šatech širokých, v neladu, jako by v kvapu sebraných. Jacinta poznala plavý vlas, královský vlas Heleny d' Epernon.

Za ní, ve světlém svrchníku s knírem hloupoučkým a lehkým, tlačil se pan Lemesle. Ohlížel se v pravo i v levo

zároveň s obavou i s touhou, aby vyvolal poznámky. Zmizeli a paní Grandierová des Ormes rovněž odešla.

***

Vítr ulehl, vichřice prchla; probíhala v tuto chvíli v dálce, trousíc zárodky, skláněíc stromy, oživujíc porost země, aby skončil jako zmírněný větřík na horkém pobřeží Středozemském. — Vzduch chvěl se dosud po svém bičování, byl rozkošný a čistý, smísený se zápachem moře a vůní květin.

Jata těmito půvaby kráčela Jacinta zvolna. Myšlenky její byly jí lehké, jako osvobozeny. Pokušení po obědě, svod přepychu a smyslnosti nabízející se ve stínu Turecké villy, svolení dané bohatství a mrzkosti, vše to zaniklo, ztratilo se v bouři. Krev otcova a matčina, krev porušená potřebami a nedostatkem mizela z jejího mozku; krev ušlechtilejší, vytrysklá z hlubokých pramenů, ze zásob atavismu, plynula do cev, kde snad vzniká myšlenka. Vzpomenula si pojednou — proč? — na onu Kateřinu de Mesmes, jež odo-

lala Jindřichu IV. a již se podobala. Potřásla hlavou, jako by chtěla upevniti vínek koruny nad čelem.

Krok ozval se za ní; ubírala se právě ulicí souběžnou a mořem, vroubenou čeledníky, stáji, kde se ozvala ob čas podkova koně hrabajícího ve stlaní. Nebyla nikterak vzrušena, navzdor samotě a hodině. Zatím se krok blížil; cítila za svými zády přicházet muže, neodvažujíc se ohlédnouti se; přece však byla dostatečně zpravena svým pudem, aby se nedivila uslyševši při své šíji s dechem, pod nímž se zachvěla, toto slovo, toto jmeno:

»Jacinto.«

Obrátila se a spatřila Jacquesa de Sartines.

Jedva vzrušena odpověděla zcela klidně:

»To jste vy, Jacquese. Měl jste mne upozornit. Mohla jsem se polekat.«

»Vím, že se nebojíte ničeho.«

»Myslíte?«

Kroky jejich se vyrovnaly; navzdor neobyčejnosti hodiny i setkání byly

rhytmické, klidné, jako by hovořily na pobřeží anebo v »rue de Paris«, v době koupelí. Přece však měla na paměti, že žena má vždycky podati vysvětlení svých činů, zdají-li se nesrovnalé a poněvadž nedovedla lhát, pravila:

»Přicházím z »Falaises Blanches«; přišla jsem, upozornit paní d'Arcole, že její hošík jest churav. Obědvala s přáteli.«

Avšak on ji neposlouchal, zaměstnán toliko zpytováním její tváře, když procházeli pruhem světla, jejž vrhala lucerna.

Nebylť ji viděl od jejího sňatku.

U vchodu Turecké villy se zastavila, kladouc tuto všední otázku příteli svého dětství, milenci svého mládí:

»Jste již dlouho v Trouvillu?«

Pod kmitavým svitem plynu odvážil se pohlednout na ni. Nezdála se mu — skorem — nikterak změněna. Oči její byly dosud neporušeny, dosud jeho; znalť je tak dobře.

Sartines odpověděl:

»Od včerejšího večera, odjíždím zítra. To víte, v naší kanceláři neplýtvají dovolenými.«

Pohlédy jeho s chtivou krutostí přelétly bledou její tvář, zabírajíce ji opět v majetek.

»Nepojedete do Sartines, ke své matince?«

Náhle objevily se jedva pozorovatelné černé kruhy pod jemným hedvábem brv. Na novo zkoumal chvějící se rysy, vydané mu na pospas a slitování, z počátku probuzené jeho něžností, změnilo se rozhořčeno ve tlumený vztek vůči ženě, vůči tomu ošemetnému tělu, jež náleželo jinému.

»Na několik dnů. Ale jakmile nastanou honby, budu u Candale-ových v Montoire.

»Hleďme, to budeme sousedy. Musím jeti do Aulmaies k tetě de Fontevrault.«

»Uvidím vás!«

Toto zvolání mu uklouzlo.

»Kdyby mi to byl někdo řekl, . . . když jsme se naposledy viděli . . .

kdyby mi byl někdo řekl, že vás již neuvidím, leda provdanou . . . vás, Jacinto, moje Jacinto, provdanou!«

»Jacquese, milý příteli! . . .«

»Proč jste to učinila, aniž jste mne zpravila?«

»Moji rodičové nechtěli našemu sňatku.«

»Pravili vám to? — Vy jste se jich tedy tázala?«

Přisvědčila pokynem hlavy.

»Poslyšte, Jacquese, povím vám velké tajemství, neboť . . . neboť myslím, že dosud není všeobecně známo. — Moji rodičové jsou na mizině; nemohli mi dáti jediného sou věna. Poněvadž pak vy rovněž nemáte jmění . . .«

»Vaši rodičové na mizině . . . s tím jměním, jaké měli! Bylo mi to sic praveno, ale nevěřil jsem tomu. Nebohá Jacinto!«

»Co chcete, tatínek je hráč a matinka je marnotratna; nehorším se na ně proto. Žili, jak byli vychováni: aby žili.«

»Nuže, já také nemám jmění, ale mám svoje místo u pojišťovací společ-

nosti, . . . později připadne mi dědictví po strýci. Mohli jsme žíti v Sartines, v Hogues.«

»Hogues! Přetíženy hypotékami, byly by již prodány, kdyby . . .«

»Kdyby vás nebyli provdali! — A já, já vás tolik miloval!«

Zraky jeho ji obklopovaly, ovládaly; tlumená vášeň, ohlušená jeho slovy, propukala v jeho pohledu, oživovala jeho netečné, chladné rysy.

»Já vás miloval po celý svůj život, ještě když jste byla zcela maličká; nemiloval jsem nikdy nikoho mimo vás!«

Odrazy plynového světla ozařovaly čelo Jacintino, činily její plavost ještě plavější; odstín jejích vlasů pronikal jako bolest a jako něžnost zoufalství Jacquesovo. Zvolal:

»Nemohu žíti bez vás.«

»Co teď ze mne bude? Když jsem onehdy četl v »le Gaulois«, že jste v Trouvillu, měl jsem jedinou myšlenku: odejet, abych vás viděl aspoň mimochodem. — Ale zítra se musím vrátiti do Paříže, do té kanceláře.«

Praktická, znajíc cenu života, tázala se znepokojena:

»Neprohrál jste mnoho při polu?«

Odpověděl prostodušně:

»Ne; kryl jsem se za Wellesforda.«

* * *

Pozvolné noty bronzu zachvěly se v nočním vzduchu.

»Jedenáct hodin! Musím domů.«

»Ach! vy jste mne nikdy nemilovala.«

»Jacquese! Kdybyste věděl!«

Vzpamatovala se, zamlčela se.

Chtěl uchvátiti její ruku, přitáhnout ji k sobě. Ona jej zvolna odstrčila.

»Ne, Jacquese, zůstaňme, jak jsme.«

Stiskla knoflík zvonítka, jež zacinkalo, kroky zašustily na písku.

»Přicházejí, sbohem! Vraťte se do Paříže... Kdybych byla bývala bohatá...«

A změněným hlasem doložila na prahu otevřených dveří:

»Na shledanou, milý pane, díky, že ste mne doprovodil.«

III.

Vlak v dálce, v pusté noci jak obyčejně trhaně zarachotil, zahučel, zalehnul uprostřed ticha.

»To je pařížský rychlík,« pravila markýza, »jest jedenáct hodin.«

Uprostřed hovorů a hádek značila tato poznámka, skorem každodenní, oddych, znamenala změněný směr myšlenek. Když kvapný a vzdálený třesk pominul, jevil se tím důrazněji noční klid parku, rybníků všeho venkova kolem zámku des Hogues. Byla to také nezbytná, zžírající vzpomínka na město, jejíž vliv ovládal tuto domácnost. Na okamžik toliko bolestný tikot kyvadla vyplňoval malý salon, pak jal se markýz de Mesmes přecházet sem tam.

»Zajisté, mohl bych dopsat Grandierovi . . .«

»Měl byste říci Josfeovi, když je váš zeť.«

»Mohl bych mu dopsat, aby se pokusil zabrániti tomu nešťastnému zabavení, ale vytahali jsme na nich už tolik . . .«

»Věděl dobře, co činí, když si bral Jacintu. Kdyby nám byl dal, jak byl povinen, okrouhlou sumu, abychom se vypořádali. Ale s vámi . . .«

»Nuže, co se mnou?«

»Ba že, kterak by rozšafný člověk mohl vám svěřit peníze? Abyste je promarnil ve hře, jako oněch dvacet tisíc franků, co jste zase prohrál přede dvěma měsíci.«

»Budete mi tu prohru vyčítat po celý život?«

Usedl opřev šíji o lenoch svého křesla a v tomto pohybu lehké vznikající laloky tváří přečnívaly tuhý jeho nákrčník, prozrazovaly stáří.

»Co mi udělá tisíc louisd'orů více neb méně!«

Krásné jeho rozevřené oči, snivé a fanatické oči hráče se zableskly.

»Ostatně tvrdím, že prohrané peníze nejsou nikdy úplně ztraceny; jsou rozsety, dají později sklizeň. Smůla se konečně opotřebuje, je třeba toliko osmi dnů, abych byl opět na koni.«

»To jsou zásady!«

»Ale zajisté! V situaci, jako jest naše, dlužno zajisté hrát. Hrajeme-li, i když

prohráváme, míváme vždycky peníze. Jest to podivné, ale jest to faktum. Přestanu-li, jsem ztracen.«

Pravil to tlumeným hlasem ohlédnuv se kolem sebe, jako by se obával, že stín jej uslyší; pokračoval:

»Ten podnik, co jsem započal s baronem Schwartzem, může vynést pěkný zisk.«

»Jděte přec; víte zajisté z předu, že při tom pohoříte. Ale vy mi nikdy nechcete věřit; v naší situaci, s našimi známostmi, mohli bychom provozovat obchody, aniž by se to pozorovalo, aniž by se zdálo, že v tom máme ruce. Loiseau pravil mi onehdy . . .«

»Váš Loiseau, vaše paní Thielmannová, to je spřež. Uvidíte, že vám vyvedou šeredný kousek. Ale vy máte vášeň pro nekalé obchody, je to náruživost, jako karban.«

»To nevadilo, že se mi podařil sňatek Monte-Leoneův a vynesl mi deset tisíc franků.«

»A při němž vás bezpochyby okradli o čtyřicet tisíc.

»V té věci bylo zúčastněno dvacet osob.«

»Co mne se týče, jsem přesvědčen, že Loiseau jest dokonalý šejdíř a že . . .«

»Ostatně to mi ještě nevysvětluje, kterak dovedete zrušit nález Moizardův.«

»Ohavný vykonavatel; pomyslím-li, že takový dareba jak on může se odvážit, vyhrožovat mi zde. To jsou krásné časy. Příslušnice rodu Mesmesových provdá se za Grandiera, aniž by vyprostila rodiče z bryndy. — Ach, byl bych měl raději Jacquesa.«

»Sartinesovi, to již není tak neobyčejné, u srovnání s Mesmesovými.«

»On je šlechtic a to jest mnoho za nynějších časů. A pak, o to vše tu nejde. Nemůžeme přece dopustiti dražbu, poněvadž jsme dlužni padesát louisd'orů našemu řezníku. Ach! kdybych byl v Paříži.«

»Ujal byste se banku, není-liž pravda?«

»Ano.«

»A kdybyste prohrál, obrátil byste se ke svému zeti.«

»Ne, nejprve k Loiseauovi.«

»Hleďme, není to tedy již lotr? Ano, ale poněvadž Loiseau na konec do-

stane se na krk Josefovi s přirážkou útrat a úroků, raději požádám o tuto malou sumu ihned pana Grandiera.«

»Vy byste to učinila! — Vzpírám se tomu rozhodně.«

Paní de Mesmes dala se do smíchu.

»Depeše byla odeslána dnes večer.«

Měl záchvat hněvu, zadupal, pojednou velmi zardělý.

»Vy si dovolujete činiti takové věci, aniž byste se poradila se mnou!«

»Ale jsem velmi za dobré s Josefem; shodneme se znamenitě.«

»To je jedno . . . to je jedno. — Věru, to je trochu příliš!«

Přistoupil k oknu, bubnoval na sklo nervosními prsty. Silný vítr zmítal větvemi stromů; bylo viděti v temnu, kterak se chvějíce sklánějí, zvedajíce větve jako ruce, jež tápají a jež se zachycují.

»Jaká pohoda,« zašeptal.

Náhlý jeho hněv se utišil; pan de Mesmes cítil hrozbu odstraněnu, svoji bezstarostnost v lepší míře. Nedávná úzkost prchla rovněž rychle jako orkán, jenž zapadal v pozadí obzoru, vzpomínka na krisi jedva zažehnanou již

mizela. Cítil nyní, že nikdy nebyl vážně znepokojen a vážnější starost vystřídala se v jeho mysli. Roční doba stávala se krušnou na Hogues; nebylo tu jiného sousedstva mimo paní de Sartines a od sňatku Jacintina styky mezi nimi ochladly. Vyňal z kapsy dopis.

»Dostal jsem vzkaz od sestry. Zve nás, abychom přijeli do Aulnaies, kde Jacinta stráví několik dnů v listopadu, ale ovšem, chceme-li, můžeme přijít již v říjnu. Je k smíchu ta Anna, nemohla se dosud smířit se sňatkem Jacintiným.«

»Paní de Fontevrault bude méně nedůtkliva co se týče jejích synů.«

»Eh, nevím. Chcete, abych vám přečetl její dopis?«

»Drahý Claude! Dopsala jsem Jacintě a jejímu manželu, aby přijeli na hony do Aulnaies; doufám, že ty a tvoje manželka se k nim připojíte. Bude to příležitost, abychom se sešli všichni pospolu, poněvadž moje stará léta a moje tyranské zvyky mi nedovolily, abych byla přítomna svatbě. Neznám ještě pana Grandiera des Ormes a po-

něvadž se stal mým synovcem, budu potěšena, přivítati jej. Zajisté nehodlám ničeho vytýkati jeho jmění, jež jest získáno co nejpočestněji, a to je již něco, a jest nanejvýš značné, což je mnoho, jak se zdá. Jeho volba ostatně mi stačí jako důkaz, že má dobrý vkus.

Co se mi u něho líbí nejméně, jest milý bratře, jeho vyznání. Odpovíš mi, že nemá náboženství, což je polehčující okolnost, ale protestantská etiketa zůstává.. To je mrzuté. Ostatně Hubert a Guy jsou nadšeni svým novým bratránkem, jenž je horlivý lovec, což znamená u nich mnoho. Můj starší syn jest v tu chvíli v Trouvillu u svých bratránků Rabutinových; píše mi, že onehdy obědval v Turecké ville a že vše bylo znamenité. Jacques de Sartines strávil s ním dva dny, jež utrhl své »Pojišťovně«. Nebohý hoch je zoufalý, jak se zdá; jest to velká chyba, býti chudý; pravda, jest ještě hroznější chyba býti bohat; člověk se dostane tam, kde nemá co dělat.«

»S bohem, drahý Claude . . .«

»A tak dále.«

»Přátelský pozdrav Adrienně . . .«

»Jsem velmi dojata. Kterak jest roztomilá, vaše sestra; v každém svém dopisu dovede povědět cosi nepříjemného.«

»Co chcete, má zastaralé názory.«

»A měla manžela, jenž jí neutratil všechno její jmění.«

»Nechte být! však jste mi také trochu pomáhala. — Jest pozdě, nepočneme-li znovu. — Slyšíte ten vítr? Zajisté, tato krajina jest nesnesitelna, jakmile nastane podzim.«

»Vidím, že mne tu necháte na holičkách a upláchnete ke své sestře.«

»Co vám vadí, jeti také?«

»Především pobyt tam neměl by pro mne nic vábného. A pak jest nutno, abych tu zůstala; mám tu řízení.«

»Váš proces s Arribaultem? — Prohrajete zas.«

»Nikoliv. A pak to není to. V tu dobu přijede Bernard kupovat dříví.«

»V loni jsme pokáceli vše, co se dalo pokácet. Vše je vysekáno do hola aspoň na tři léta.«

»Jsou tu ještě reservy ve Vaumance.«

»Nevím, ale zdá se mi, že to je znamenitá záseka do správy věna.«

»Nikoliv, vykácené dříví považuje se za ‚požitek‘.«

»Jste velmi honěná, z vás měl být muž.«

»A z vás žena.«

»Možná. Ale myslím, že by byla ze mne bývala povedená darebnice.«

IV.

Pokoj byl malý, velmi měkce vyložen koberci, čalouny a portiérami, opatřen nízkými sedátky prohýbajícími se v chlípných pósách. Přízemní pokoj poněkud stísněný stropem, což poskytuje dojem zahalení a intimnosti.

Pootevřenými dveřmi zjevuje se kosmo ložnice se svým velkým ložem skorem při samé podlaze; v jednom koutě kousek skvostného toilettního stolku.

Z oken jeví se nehybné světlo zasmušilé ulice, západ říjnový, již bledý a chladný.

Pierre Lemesle povstal, upevnil stopku velké vadnoucí kytice ve váse, prohrabuje sesouvající se polena. Zasmušile se otáčí v sestupujícím stínu,

zachvácen málomyslností, jíž odrážejí stěny místností zřídka navštěvovaných, kde se necítíme doma.

Lehká vůně tureckého tabáku a »extraktů« doléhala k nozdrám, mírněna vůní kytic růží.

Přicházeli toliko dvakráte týdně do tohoto koketního a všedního útulku v ulici de'l Arcade, jež poskytovala veškery žádané záruky bezpečnosti: mělť dům druhý východ do ulice Pasquierovy, jako by byl schválně stavěn pro cizoložství.

U vchodu zavrzlo otočení klíče v zámku, a vévodkyně d' Arcole se zjevila; na temných čalounech vytváří se její silhouetta neurčitě a zejména jeví se její přítomnost květnatou a svěží vůní, rozkošným zápachem, jejž šíří její šaty a její tělo.

Zastavila se uprostřed pokoje, vzepnula se stísněna, položivši ruku na srdce.

»Ó! kterak jsem se bála, Pierre! Kterak jsem se bála! Byla jsem zase sledována, vím to jistě!«

Přistoupil k ní s úsměvem.

»Hleďte, drahá přítelkyně, to je pokaždé totéž!«

»Dnes to vím jistě! Podívejte se, Pierre, přistupte k oknu, přesvědčte se, není-li nikoho na protějším chodníku.«

On sebou hnul, ale ona přiskočila k němu.

»Nechoď tam! Poznal by tvoji tvář!«

Mladík pokrčil rameny.

»Vy se tedy domníváte, že váš manžel se baví tím, že vás následuje? Ten se tak o to stará, jděte! — V tuto hodinu je v klubu. Teď je hodina pro ‚bridge‘.«

»Pravím ti, že má podezření. Nešpehuje-li mne sám, dává mne střežit. A to víš, nedůvěřuje ti; onehdy se mne tázal: Cožpak dělá ten malý Lemesle? Není ho již vidět.«

»To není tuze významné.«

»Myslíš? Proč pak se mu tedy před měsícem zdálo, že přicházíš tuze často?«

Svítilna, skorem v úrovni okna, osvětlovala je zdola svým tančícím plamenem: ona vznosná svým vysokým a velitelským tělem, královským půvabem pod svým plavým vlasem, on štíhlý a

hubený, hezký, se živýma a nejistýma očima, lehkým knírem.

»Spusť záclony a rozsvěť«, pravila. »Musím s tebou mluvit a bojím se v této temnotě.«

Poslechl; spustil záclony, stiskl knoflík ve dřevěném pažení. Náhle se světlo zjevilo, zaokrouhlilo, zazářilo opálově v tulipánu elektrické lampy; běl vlní se až k mezím stínu, až ke komůrce lásky, jež se mlékově osvětluje; světlé pruhy řinou se přes něžnou tvář a bledé ruce.

Usedla náhle, zůstala v kloboučku a kabátku; on postavil se ke krbu.

»Poslyš! Dlouho již myslím na tu věc: záminku, jež by ti umožňovala, přicházet častěji k nám, aniž by kdo mohl co proti tomu namítat; vysvětlení, jež úplně upokojí mého manžela, zkrátka, prostředek, abychom se mohli spolu scházet, máme-li nějaké pravděpodobné důvody. Jsem mladá, mám právo, býti šťastna; nechci žíti bez tebe!«

Mluví vážně, jako by zápasila a chtěla zvítězit.

»Nalezla jsem tento prostředek.«

Povstala a poprvé po svém příchodu vrhla se v náruč svého milence.

»Nevím, miluji-li tě, ale vím, že nemohu, že nechci žít bez tebe. Mám prostředek, abychom se již nemuseli opustit nikdy, nikdy. Záleží to již jen na tobě.«

Oči mladíkovy zamžouraly.

»Co bys chtěla? ... — Nemáš přec v úmyslu navrhnout mi, abych zabil tvého manžela?«

»Hlupáčku! — ačkoliv ... — Ale o to tu nejde. — Chtěl bys se oženit s mou sestrou Margueritou?«

Couvl ohromen.

»S tvojí sestrou?«

»Ale ovšem, s mojí sestrou! – Viděl's ji dvakrát neb třikrát u nás, jak se mi zdá. Ostatně, tu ji máš.«

S jakousi rozhorleností hodila na římsu krbu fotografii.

On opakoval:

»Ty chceš, abych se oženil s tvou sestrou?«

»Proč ne? Jest jí sedmnáct let; umírá nudou v klášteře a nepřeje si ničeho jiného, než dostat se ven. Tobě

je dvacetšest let; vy oba se znamenitě k sobě hodíte.«

»Ale co ti to napadá?«

A doložil šeptem vyznání svého nízkého původu.

»Proto že se jmenuješ zcela prostě Lemesle a ona jest z rodu d'Épernon. Já ovšem jsem se provdala za pana d'Arcole, jenž je vévoda, toť pravda, ale jeho děd byl holič a jmenoval se Tardiveau. Koupíme ti titul v Římě; máš přece někde nějaký statek? Jak pak . . . tvůj stateček v Quercy?«

»Arazac?«

»Tak tedy. Hrabě Le Mesle d'Arazac. To půjde jako po poště.«

»Ale nemám skorem žádného jmění a ona má nejméně sto tisíc livrů důchodu.«

»To ti vadí?«

Ton, příliš cynický, působí na jeho mládí, ustaluje jeho rozpaky.

»Ale nemohli bychom přece . . .! Hleď, Heleno! Tvoje sestra!«

»Nuže, ano, vím, moje sestra! Je to infamie, není-liž pravda? Vím, co mi chceš povědět. Je to moje sestra. Nu, ano, ovšem, co dále? Kdybys se ože-

nil s jinou dívkou pro její peníze — a ve tvých poměrech bych to skorem pochopovala — nezměnilo by se tím nic mezi námi, není-liž pravda? — Ó, buď, jak buď, to víš! — Nuže, to by také nebylo tuze pěkné? Nuže . . . tedy proto, že je to moje sestra? Jde-li jen o to, vyřídím si to sama, to se týká mne.«

»Heleno!«

»Mlč!«

Pousmál se.

»Nesměj se! považ, že je teď smířen s vládou, že se velevyslanectvo v Cařihradě dříve či později uprázdní. Budeš-li manželem mé sestry, není nic přirozenějšího, vezmeme-li tě s sebou, když již náležíš k diplomacii, a jaká to pěkná budoucnost pro tebe.«

Rekl ještě jednou »ne«, zuřivě, tvrdošijně. Avšak přes to cítí, kterak se mu srdce rozplývá a útroby rozpalují; příval tělesné rozkoše vzniká z hlubin jeho bytosti. Dobrodružství oslňující, dobrodružství jediné, čáku, po níž touží všichni tito mladíci, má je teď před sebou, na dosah ruky. Vše to: titul, jenž se tak snadno usurpuje a

je dvacetšest let; vy oba se znamenitě k sobě hodíte.«

»Ale co ti to napadá?«

A doložil šeptem vyznání svého nízkého původu.

»Proto že se jmenuješ zcela prostě Lemesle a ona jest z rodu d'Épernon. Já ovšem jsem se provdala za pana d'Arcole, jenž je vévoda, toť pravda, ale jeho děd byl holič a jmenoval se Tardiveau. Koupíme ti titul v Římě; máš přece někde nějaký statek? Jak pak... tvůj stateček v Quercy?«

»Arazac?«

»Tak tedy. Hrabě Le Mesle d'Arazac. To půjde jako po poště.«

»Ale nemám skorem žádného jmění a ona má nejméně sto tisíc livrů důchodu.«

»To ti vadí?«

Ton, příliš cynický, působí na jeho mládí, ustaluje jeho rozpaky.

»Ale nemohli bychom přece...! Hleď, Heleno! Tvoje sestra!«

»Nuže, ano, vím, moje sestra! Je to infamie, není-liž pravda? Vím, co mi chceš povědět. Je to moje sestra. Nu, ano, ovšem, co dále? Kdybys seože-

nil s jinou dívkou pro její peníze — a ve tvých poměrech bych to skorem pochopovala — nezměnilo by se tím nic mezi námi, není-liž pravda? — Ó, buď, jak buď, to víš! — Nuže, to by také nebylo tuze pěkné? Nuže... tedy proto, že je to moje sestra? Jde-li jen o to, vyřídím si to sama, to se týká mne.«

»Heleno!«

»Mlč!«

Pousmál se.

»Nesměj se! považ, že je teď smířen s vládou, že se velevyslanectvo v Cařihradě dříve či později uprázdní. Budeš-li manželem mé sestry, není nic přirozenějšího, vezmeme-li tě s sebou, když již náležíš k diplomacii, a jaká to pěkná budoucnost pro tebe.«

Rekl ještě jednou »ne«, zuřivě, tvrdošijně. Avšak přes to cítí, kterak se mu srdce rozplývá a útroby rozpalují; příval tělesné rozkoše vzniká z hlubin jeho bytosti. Dobrodružství oslňující, dobrodružství jediné, čáku, po níž touží všichni tito mladíci, má je teď před sebou, na dosah ruky. Vše to: titul, jenž se tak snadno usurpuje a

tak nesnadno získává si uznání. Spříznění s nejvznešenějšími rody Francie, pevné místo v této společnosti, kde je dosud nesmělý a trpěný vetřelec, velké jmění s bezpečností, volností, nadějí, možností všeho.

Vévodkyně nechala jej uvažovat; v ložnici se teď s klidnou zvyklostí zvolna odstrojovala, odkrývala pokrývky lože, těkajíc žárlivými pohledy k salonu.

Zrakům mladíka jevil se život zlatý, triumfální život Evropou, ve skvělosti vyslanectev, sen budoucnosti, rozšířená ctižádost. Bezděčně chopil se fotografie pohozené na římse krbu. Byl to něžný a čistý ovál mladé dívky, oči plné mírnosti a smutku, lehký vlas dojímavého půvabu. Pousmál se pln rozkošného rozechvění.

A pojednou pocítil na svých zádech zuřivý náraz těla Helenina. S obnaženými rameny a pažemi zavěsila se na něho, snažíc se vyrvat mu, rozedrat podobiznu, s nehty jak drápy, s vlasem v neladu, a volala štkajíc a spílajíc: »Nechci, abys ji miloval! Nechci, abys ji miloval!

V.

Ráno, v prodloužené nehybnosti, se jeho radost zasmušila. Cítil, kterak klesá opojení pýchy, jež od včerejška bušilo jeho žilami a oči jeho se uklidňovaly pohlížejíce na něžný pastel, postavený proti jeho loži — jako by opřen lokty — jenž mu vypravoval o vzdálených věcech.

Co by si pomyslila ona, skromná a drahá matka, kdyby se to kdy dozvěděla? . . . Od vrchu Arzackého sestupují kaštany až do údolí, zamlženého modrými parami — kde bystřina se chvěje stříbrným smíchem; dům notářský nalézá se u vchodu vesnice a záhyby pahorků jej obklopují, obepínají jako měkké řasy závoje kolem tváře. Zde ode sta let bydlí Lemesleovi, pozvednuvší se postupně od hrudy ke krámku, od písárny k notářské kanceláři, plemeno pomalé, trpělivé, energické v práci, ducha obmezeného a umírněného. Ach! kdyby se jeho děd nebyl oženil se šlechtičnou, kdyby on nebyl vnukem slečny de Louradour!

*

.... Byl by pokračoval zdlouhavou cestou, zahájenou ostatními, stoupal stupeň po stupni vzhůru, žil normálně v logickém postupu. — Byl by dnes v klidném kabinetě plném akt, odkud lze viděti most, jenž se pne přes bystřinu. A. Pierre zmateně pochopuje nepokoj a kvas vržený v jejich těžkou a pravidelnou krev venkovanů krví babičky, lehčí, netrpělivé a horečné. Plemeno sice se vrátilo ke svému původu jeho matkou, maloměšťačkou z Cahorsu, avšak míšenství prozrazovalo se v kouscích jeho otce, dobrodružstvích v Bordeaux a v Limoges, v rozplýtvání dědictví... A osudné attavismy bylo dosud cítit v něm; byla to přitažlivost příbuzenstva, snadně vzbuzená, jež jej uvedla do Paříže, vrhla náhodou protekce v kariéru diplomatickou a jako vyjeveného plavce do prostřed proudu světáckého života.

Oči pastelu usmívaly se něžněji; Pierre měl rád neobratnost kresby, venkovský vkus v póse, přísnou úpravu vlasů... Jaké to sklámání, kdyby to kdy mohla tušit!... Porovnání toho, o č m věděl, že jím jest, s tím, co se

domnívala, že by byl, rozrývalo mu srdce vůči tomuto obrazu. Rozpomenul se na oba svoje souběžné životy: jeden pravý, ten v Paříži, život bídy a přepychu, úzkostí, stálých starostí, aby zachoval rovnováhu, lež minulosti, již musel znovu tvořiti každého dne . . . druhý, onen v dopisech do Quercy, román, jejž psal pro matku: život hrdé práce, střízlivé důstojnosti, protkaný zářivou budoucností, život čistý, přímý a silný.

. . . Ten, jejž by byl chtěl zvolit, ten, o němž snila paní Lemesic-ova, vdova v malém notářském domku ve vsi Arazacu.

Vzpomenul si, že měl dopoledne službu v ministeriu a k deváté hodině vydal se na nábřeží d' Orsay.

* * *

Podzim jediným tónem blednul po širé obloze. Příruči vdechoval lehkost jeho modři, se srdcem mocně povzneseným, rovněž vysoko, jako onen malý, nepohnutý, bílý mráček, vznášející se jako tečka nad *i* nad věží pole Marsova. Tento snadný pochod

v hebkém ovzduší, při dotyku vlahém, v němž pohyby těla zdály se pružnější a měkčí, pronikaly jeho póry statečností a ctností, touhou po důstojnosti, po životě pravidelném a klidném. Vesele vyslav k upřímnosti dne upřímné vzdání se mladosti, upevnil vůli muže.

»Dopíši Heleně, že to nemožno, a že, je-li třeba, přeruším s ní styky. Budu se ucházet o místokonsulát a půjdu k čertu.«

* * *

Paláce na Cours la Reine vysílaly svými okny dojmy přepychu, pohodlí a štěstí.

»Člověku bylo by přec pěkně býti v tom,« zašeptal ještě.

Na chodníku, několik kroků opodál, vzbudily jeho pozornost obrysy člověka, jenž vyšel jedněmi zamříženými vraty a zastavil se na chodníku, prohledávaje si úzkostlivě kapsu u vesty. Pierre Lemesle spatřil z dálky oblou záři pětifranku chvějícího se v prstech hledajícího; pohlížel zamyšleně na svůj nález, zdálo se, že nad ním uvažuje. Pak, jako někdo, kdo si vzpomíná,

vsunul ruku do kapsy spodků, vytáhl z ní hromadu drobných, již, jak se zdá, vážil a počítal. Jat zvědavostí, zrychlil přiruči krok a náhle spatřil před sebou planoucí knír knížete de Candale.

»Dobrý den, můj milý.«

»Dobrý den, Pierre. Co pak děláš?«

»A což ty? Neviděl jsem tě, co jsme se setkali v Deauvillu.«

»Ano, cestovali jsme po Skotsku. Ale teď jsme se usadili v Paříži; moje žena koupila palác Lénoncourtových.«

Ukázal holí na znamenitou mříž, rozsáhlý dvůr, posypaný pískem, znamenitou rozlohu ozdobného průčelí. Za vysokými okny střídali se slavnostně přecházející sluhové. Vzpomínky vyvolaly u Lemesle-a chudobu gymnasisty v Arcueilu, smutnou komůrku poručíka v Lunevillu, skromný mládenecký byt knížete v Paříži.

»Nuže, jsi spokojen? tys měl štěstí.«

Druhý odpověděl se zoufalým vzezřením:

»Ano, měl jsem štěstí.«

Šli několik kroků mlčky, a pojednou tázal se Candale:

»Půjdeš se mnou posnídat? Tak dávno již jsme spolu nestrávili den.«

»Musím do ministeria.«

»Však se Evropa obejde bez tebe. Budeš moci odejít o čtvrté hodině k čaji.

»Ty nesnídáš doma?«

»Ne, chodím na Montmartre, do ulice Lamarckovy, kde si lišky dávají dobrou noc. Pojď se mnou, uvidíš.«

»Dobrá; hleď, tu je drožka.«

»Ty bys chtěl? já z pravidla beru omnibus. Tak se dostanu ku patě kopce.«

Pierre se na něho podíval: jak že? jezdil omnibusem, nesnídal se svou ženou!

Otevřený povoz zastavil před nimi, vstoupili do něho a po několikerém otočení kol zašeptal Candale:

»Nemrzelo by tě to tuze, kdybys mi půjčil pět louisdorů?«

»Ne; ne příliš, jsme na počátku měsíce.«

»Zdá se ti to směšné, což, že potřebuji pět louisdorů po takovém sňatku. Řekli ti snad, že moje žena má pětkrát sto tisíc franků důchodu;

není to pravda: má milion důchodu, či spíše, má tolik, kolik chce... Krájejí podle libosti z kopce zlata, jako ze savojského koláče, skorem beze všeho nákladu na těžení... Oni sami obmezují svoji roční výrobu, aby nepoškodili cenu kovu a nesnížili příliš kurs jeho na trhu. Ale hleďme: moje žena jest Američanka a z toho nenasleduje nezbytně, že když jsme se oženili s Američankou, jež má milion důchodu, že bychom měli padesát tisíc anebo aspoň dvanáct tisíc franků ročně na útratu.... Můj zlatý, od mého nejútlejšího mládí vychovávali mne se zřetelem ku pěknému sňatku: jest to dokonce jediná kariéra, kterou mi kdy vážně naznačovali. Vzpomínám si, kterak moje nebohá matka opakovala: »Kníže de Candale, to má cenu nejméně čtyr milionů.« To věřím, tak draho to zaplatila a přece byla z rodu Lesdiquièresových. Cvičili mne k tomu právě tak, jako se cvičí hříbě, aby vyhrálo velkou cenu. Doběhl jsem k cíli... a můj život je zkažen.«

»Poslyš, vypravuj mi, jak se věc má, místo abys hovořil morálními senten-

cemi po způsobu Konfuciově. Snad ti budu moci dáti dobrou radu. Ale, u čerta, kam mne to vezeš?«

»Uvidíš. — Když mne představili miss Auroře Floydové a vévodkyni d'Jéna, jak se pamatuješ, byl jsem pořádně na hromadě. Ale zbývalo ještě dvě stě tisíc franků z dědictví la Tour en Vexin. Neměl jsem špatnou pověst: dosti dobré známky od pluku, několik koní, kteří vždycky poctivě vyhráli... a pak kníže de Candale, to pověstné knížectví! na tom nebylo ani vrásky... Aurora jest velmi hezká, viděl's ji kdysi ve společnosti; celá rodina jest dokonale počestná, jsou to poctivé peníze, a pak, konečně, není to messalliance, oženit se s Američankou. Také s mé strany šlo vše samo sebou. Vydal jsem skorem úplně oněch dvě stě tisíc franků, jež mi zbývaly, na svatební dárky, na šperky, na kytice... Ach! dal jsem padesát tisíc franků jedné ze svých sestřenek, jež věc nastrojila, pro její dobročinné účely. Zkrátka, když jsem se oženil, byl jsem bez groše. Věřitelé, na něž jsem si vzpomínal toliko neurčitě, vrhli

se na mne; zdá se, že jsem byl v Paříži dlužen čtyři—pět tisíc louisdorů — neuhražený dluh knížectví — a teprve teď jsem poznal pitomost své svatební smlouvy. Nemohl jsem disponovat jediným centimem. Moje manželka si vyhradila veškeru správu svého jmění: ona podpisuje, ona přijímá, ona objednává. Ponechala mi toliko dozor nad stájí, tak že jsem takřka její první kočí. Aurora zaplatila velmi laskavě moje dluhy jediným chekem, vyžádala si moje slovo, že nemám dluhů jiných, a prohlásila mi šlechetně, že její štědrost ponechává mi k disposici sumu šesti set franků měsíčně pro moje drobné potřeby. Louisdor denně.«

»Aj, aj! A cos učinil?«

»Co jsem učinil, Pierre? Poslyš mne. Nemám již jediného sou; vystoupil jsem z vojenské služby, byl jsem vychován způsobem tak blbým, že je mi naprosto nemožno, abych si mohl vydělat živobytí jakýmkoli způsobem. — Nemám již tak malou váhu, abych mohl jezdit o dostizích. — Co jsem učinil? Jen poslouchej. Jestliže zítra se dám rozvést, ocítím se na ulici, bez pří-

střeší, ba nemaje již ani té pomůcky, abych mohl na novo prodat svoje jméno; nemohu se dát odvést k vojsku jako náhradník, jak se dělávalo jindy, nemohu se vystěhovat: co bych si počal v cizině? Co jsem učinil, Pierre? Zachoval jsem se jako vepř: přijal jsem.

* * *

Svah ulice Lamarckovy obrážel se ostře od zející propasti Paříže. Candale na chvíli vnořil svoje oči v roztroušený diamantový třpyt oken. Mlha, netečná a modravá, obestírala obzor.

»Pitomé město!«

Tvář jeho rázem stala se opět zářící, mladá, šťastná.

»Půjdeme nahoru? Představím tě své přítelkyni; vzpomínáš si ještě na Cathérine, malou rukavičkářku z ulice du Pain v Lunévillu? Má mne stále ráda, nikdy jsme se neopustili . . . Ona se domnívá, že je bohata s těmi třiceti louisdory mé ženy . . .«

VI.

Lemesle pozvedl těžkou portiéru kanceláře ředitelstva pro Albanii a

země Balkánu. Čaj přistrojený na jednom ze stolů vydechoval v lehkých modravých parách duši svých listů a pokoj, vyložený čalouny, ověšený portiérami, opatřený křesly a pohovkami ze sbírek mezi tajemníky a příručími, činil dojem salonu navzdor krabicím s akty a rozsáhlých stolů, kde někteří, nakloněni, připisovali vysokým a pomalým písmem poznámky načmárané po krajích listin redaktory.

»Nuže! milý Lemesle! Přicházíte právě vhod. Je tu dodatek, jenž je určen pro vás. Pěkný dodatek, milý příteli!«

Lemesle pohlédl po očku na tlustý svazek akt, položený na jeho místě a z předu již byl jat ošklivostí vůči opisování. Pozvedl prstem stránky, zprávu vypracovanou z nudy některým pracovníkem v neužitečnosti některé zastrčené diplomatické stanice; fráse o statistice a hospodářské úvahy, určené k tomu, aby nikdy nebyly čteny. Přece však poslušně upravil svoji podložku, vybral si papír, chystaje se pěkně psát — vybraný druh. Chvílemi se přerušil, opravil omyl hrotem no-

žiku, posypal vyškrabané místo sandarakem a pak je uhladil nehtem. Avšak jeho myšlenky, vzbuzené pravidelnou prací, unikaly; zalétaly k Cařihradu, městu zjevivšímu se ve zlaté mlze, fotografovaly v temné komoře vnitřního vědomí něžné a rozkošné rysy slečny d' Épernon, malovaly k tomuto jménu hraběcí korunku na dvířka kočáru. Pokušení se zušlechťovalo, aby zmohutnělo; jaká radost pro skromnou matku, jaká rozkošná pýcha by jí prochvívala, jaký život by jí mohl poskytnout, vrátit jí blahobyt, štěstí . . .

Zmatený bzukot kolem něho odchyloval jeho myšlenky, vnukal jim jiné důvody. Ach! jaký to povyk, kdyby tato novinka propukla v kanceláři, jaký to ruch poškozených zájmů, krvacejících žárlivostí. Ti kolem něho, kdož čenichali jeho prostý původ s pohrdavým pošklebkem psa očichávajícího zeď, ti, kdož pohrdali jeho nejistými protekcemi, hýřilové, kteří zraňovali chudobu jeho mládí vypravováním o svých radovánkách anebo jej pokořovali historkami ze svých klubů . . . jaké to poznámky, jaké to pomlčky

při novině: »Víte již, malý Lemesle bere si slečnu d'Epernon. — Praví se, že jest Lemesle jmenován třetím tajemníkem v Cařihradě . . .«

Tyto formulky dodávaly určitosti jeho snu, stavěly jej před něho, že se mohl dotknout.

Blíže něho Robert Martin a markýz de Fourqueux dohrávali bésigue; jeden z redaktorů pootevřel dvéře kanceláře, vystrčil do ní svoji ustaranou hlavu a kus paže s nákladem papírů.

* * *

»Pánové, pan řiditel vás dává prosit, abyste ještě neodcházeli. Dostaneme depeše.«

»Šest hodin! Stále stejná historie. Mně je to jedno, obědvám u známých a utonu, jak se říká ve vznešeném světě.«

»Tím spíš, že beztoho nic nebude; znám to.«

»Můžete tu zůstat, Lemesle?«

Přisvědčil pokynem hlavy, pokračuje ve psaní pod očima Fourqueuxovýma, jenž na něho hleděl navlékaje svrchník.

»Přijdete dnes večer ke Grandierovým des Ormes?«

»Ne, neznám je.«

»Hleďme. Myslil jsem, že znáte aspoň jeho.«

Dojem drzosti, úmyslné čili nic, pronikl do jeho ducha nyní, když byl samoten. Měl chuť povstat, vynadat těm, kdož odcházeli, avšak tíha jeho práce, nehybný a neužitečný akt, jejž měl opisovat, jej sklíčily.

Vidění se tísnila, zhušťovala, shrnul spor o svolení ke zločinu v myšlenku, jež zářila v apotheose:

»S ní budu moci přijít kamkoli.«

— — — — — — — — —

— — — — — — — — —

Odbíjelo půl osmé; kroky spěchaly po parketách dlouhé chodby a týž redaktor, prostrčiv svoji hlavu, dosud ustaranou, zavolal, aniž se podíval:

»Máte volno, panové, pan řiditel vás již nepotřebuje.«

* * *

Stromy na Esplanadě šedivěly již šerem; jejich bezlistý stín proniká do pokoje i do duše Pierreovy, zachmu-

řuje duševní dekoraci, v níž od jitra pohyboval se velký dialog svrchovaných pokušení.

Přehodil přes paži lehký, světlý svrchník, sesílil před zrcadlem koketerii svých kroucených knírků, zableskl se skvoucím hedvábem svého klobouku. Pomyslil si: »Nejsem dnes nikde pozván na oběd, bude tedy třeba pojíst v tom traktýru v ulici Vivienne. Kterak by je to těšilo, všechny ty tatrmany, kdyby mne viděli vcházeti tam! — A není prostředku, dostat se z té bryndy. Kdybych se mohl státi třetím tajemníkem? Snad ve třech neb čtyrech letech? — A vydělal bych si ročně pět tisíc v zemích desetkráte dražších než Francie. — Ano, vím to: dobře se oženit! Jaké mám štěstí! — A ten chudák Candale! Což pak jest jeho živobytí chic? — Není-liž lépe, provésti jedním rázem to velké darebáctví!«

Pocítil hlad, prudký a zžírající hlad mládeže, otvírající se jako díra v jeho útrobách, a pomyslil si na »Prix fixe« v ulici Vivienne. Pak vzpomínal opět na Candale-a.

Radost jeho matky, až dostane dopis, dopis, že žije, oznamující svatbu, rozjařila jeho pohled. Oči jeho připomínaly něžný pastel matčiny podobizny, připomínaly znovu ovzduší minulosti, někdejší kraj štěstí.

Na krbu v kanceláři usmívalo se úředním způsobem poprsí muže s vyšívaným límcem, s oholenými rty; Lemesle četl hlasitě pozlacené litery vyryté na soklu:

JEHO EXCELENCE

PAN HRABĚ JARDON,

ministr záležitostí zahraničných,

senátor, pair Francie,

státní rada.

1750—1836.

»Jaká to stará mrcha«, pomyslil si; »ten se natropil darebáctví! — A historie o něm mluví.«

Odešel, přešel pružným krokem ohromnou leštěnou chodbu.

* * *

Na cestě, než se dal do ulice Vivienne, vešel do poštovní kanceláře na náměstí Théâtre Français. Mužští,

ženské do něho strkali, zatím co ješitně načrtával adressu telegramu:

Vévodkyně d' Arcoie

60. ulice de Tilsit, Paříž.

A neváhaje napsal kvapně dvě řádky:

»Chcete zítra o druhé hodině? Pohovoříme si o našich záměrech.

PIERRE.«

Kráčel v oslnění, nevšímaje si chodců, s pohrdavým pohledem.

A zastavoval se před výkladci rytců, aby prohlížel navštívenky zvučných jmen. Vyrýval mezi nimi navštívenku svoji, na jemném bristolském kartonu:

Hrabě Pierre Le Mesle d'Arazac,

tajemník vyslanectva.

»Hrabě Jardon byl zajisté zámečnickým dělníkem . . ., já aspoň pocházím z dobré rodiny.«

Doložil, jako bezděčně:

»Avšak v oněch dobách mohlo se ovšem páchat darebáctví, člověk dával v šanc hlavu, aby se k něčemu dostal.«

A vešel do traktýru.

*

VII.

Markýza de Fontevrault paní Grandierové des Ormes, rozené de Mesmes.

Les Aulnaies, 15. listopadu

»Rozmilá Jacinto!

Tvůj otec přijel k nám opět všecek zaražen a jak se mi zdálo, dosti nedokonale zotaven po poplachu poněkud prudkém. Jeho vzezření naplnilo mne obavami, nebylo nikterak pěkné, mé drahé dítě; zkrátka, vyvázne z toho spíše strachem než s pohromou, a to díky tvému manželu, jehož nedovede dost vynachválit. Konsorcium jest tedy dobrá věc jako tracheotomie anebo vesicatorie, jež jsou milostí, jakou nám prokázalo nebe. Jsou ovšem lidé, kteří tvrdí, že nebesa byla by učinila lépe, kdyby na nás nebyla seslala anginu ani zánět pohrudnice, ale to jsou lidé zlé vůle.

Měli byste, Josef a ty, použiti tohoto utišení, a strávit několik dnů na Aulnaies; budeme zcela mezi sebou, může-li tě to vábit: oba tvoji bratránkové, tvůj otec a tvoje stará teta, jež

tě neviděla od tvé svatby a jež bude šťastna, žvatlati trochu s tebou. Pověz svému manželu, že je tu ještě mnoho koroptví a že jej očekáváme, aby se pustil do reserv de la Croix Verte.

Na brzkou shledanou, drahoušku; líbá tě a očekává tě

Tvoje stará teta

Mesmes de Fontevrault.«

* * *

Růžový obrys plamenů tančí, stoupá a klesá, mění se v krajky na matné běli dřevěných řezeb ve slohu Ludvíka XVI.; silná stinítka vrhají na koberce okrouhlou záři svých lamp a nejsladší klid uspává malý salonek prosycený zápachem starodávných voňavek. Lze cítit, že venku celé míle ticha a noci obklopují osamocený zámek pod jeho stíny a že veškerá svoboda přírody, nevázanost roční doby chvěje se kolem pohodlného a vlažného salonu.

Z přaden kaštanových, bělavě slezových paní de Fontevrault svými jemnými prsty odvíjí vlnu, připravuje

pletené šatičky, jež budou zahřívati nebohé údy špinavých dětí ve smutných příbytcích. Tato chabá práce kolébá šťastné její myšlenky, illusi dobrého skutku, užitečné práce, a dokonalá spokojenost její bytosti oživuje ještě trochou mládí, svadlé rysy, rozplývavý ovál její hezké hlavy stařeny pod lehkým nádechem bílých vlasů.

»Nuže, Jacinto, kde jsi? — Zase pryč?«

Mladá žena se zachvěla, probravši se ze snění, zarděla se.

»Kterak zůstávají dlouho při kouření!«

»Nudíš se u své staré tety? Nemyslila jsem, že se nedovedeš obejít bez Josefa... Ostatně tím lépe... Ačkoliv...«

»Co, tetičko?«

»Nic. — Pověz mi, milé dítě. Nikdy jsi si nevzpomněla na něco?«

»Nač?«

»Aby si tvůj manžel opatřil nějaký titul.«

»Ne. K čemu to?«

»Milé dítě, titul přede jménem... jako jest jméno tvého muže, toť jako

oplatka k léku; nemění tolik, ale usnadňuje užívání. Hraběnka Grandierová des Ormes, ujišťuji tě, že jest to mnohem více . . . mnohém méně . . .«

»Ale kde chcete, aby Josef ulovil titul hraběcí?«

»V Římě. Toliko tam jej lze dostat «

»Víte dobře, že je protestant.«

»Nuže! bude to pro něho trochu dražší, toť vše.«

Jacinta povstala, postavila se k jednomu z oken, sahajícímu až ku podlaze, zalitému mléčným svitem měsíce.

»Jaká to krásná noc!« — pravila; »park je všecek bílý.«

Muži pozvolna se vraceli, stavěli se jeden po druhém mezi dvéře. Nejprve tvrdý, kosmatý vous markýze de Mesmes, pak podobné sobě Huberta a Guye de Fontevrault, krevnatá tvář Grandiera des Ormes, prozrazující letoru neomalého záletníka, mírněna jemností tvrdých rysů nosu a rtů, s neklidnou ctižádostí očí a veškerou energií vůle, jevící se na pravoúhelné hmotě čela, porostlého krátkým ryšavým vlasem.

Avšak poslední silhouetta vloudivší se sem vyvolala výkřik markýzin.

»Ach, Jacquese! Milý příteli, kterak jste se sem dostal?«

Jacinta s mramorovými rysy, nehybná v ledové čistotě okna, kam se upíraly všechny paprsky luny, cítila, kterak se jí srdce pohnulo, zmítalo bolestí, hanbou, ale též tlumenou radostí, již pozvolný, stoupající příliv hněvu pokrýval pozvolna pravidelnými a stále prudšími vlnami.

Jacques de Sartines důvěrným a uctivým posuňkem políbil ruku markýzinu, zůstal nakloněn nad jejím křeslem, odpovídaje na její otázky. Byl ve fraku jako ostatní, a nic nenaznačovalo, že by nitro jeho bylo nějak vzrušeno, leda lehké svraštěné obočí, dodávající rysům stínu tvrdosti linii nosu.

»Ba že, kterak jste se sem dostal? Odkud jste přišel?«

»Drahá paní, jsem ode dvou dnů v Montoiru.«

»Vy jste u Candale-ových?«

»Ano, a nemohl jsem ještě přijít, abych se vám poklonil. — Na štěstí

jsem dnes obědval u paní d'Arcole a učinil jsem okliku, abych se dostal sem.«

»Přicházíte z Belabri?«

»Byl jsem tam; mám kočárek Candale-ův. V poslední chvíli nemohli přijít.«

»Ale dnes se nevrátíte do Montoire; jest deset hodin a máte ještě dobré čtyry míle cesty.«

»To nic nedělá.«

»Přespěte zde; půjdete zítra s pány na honbu.«

»Ale nemám ničeho s sebou.«

»Hubert vám půjčí noční košili. Zítra ráno pošlu pro váš vak. — Myslím, že neznáte pana Grandiera des Ormes?«

Obrátil se, byl zasažen přímo do srdce pohledem nepřítele.

»Baron de Sartines . . . pan Grandier des Ormes, manžel Jacintin. — Jacinto, kde pak jsi?«

Grandier vztáhl ruku, již se Jacques musel chopit. Bolest jeho projevila se neočekávanou trýzní: mrzutostí, že jej shledal hezčího, než se byl nadál. Avšak Jacinta se oddělila od svého

chladného a jasného útulku, od oblouku záře měsíčné, kde srdce její zledovatělo; přistoupila k němu — následkem násilného pokrytství — přirozeně a jako kdysi.

»Dobrý den, Jacquese.«

Poklonil se, zašeptal:

»Madame . . .«

Shledal únavu v jejím výrazu; krutost jeho utkvělé představy připisovala její bledost a unavený její pohled vnitřní příčině — snad, potvrzoval si v myšlénkách, že to počátek těhotenství. Tlumený vztek, touha po vraždě, skandálu a povyku chvěly rukama tohoto civilisovaného, jenž byl na skoku stát se divochem . . . Báječně bílá to uhodla.

Uprostřed salonu, ve svých nenucených a klidných pósách tyto dvě bytosti na sebe hleděly. Pohnuty tragickými city v intensivní nevázanosti náruživosti a života, hovořily; vzácnost jich posuňků, netečnost jejich slov tlumočila pouze jim — a k tomu ke všemu navzdor jim — cyklony a tornada jejich srdcí.

Grandier, Mesmes a oba Fontevraultové hovořili. Libovali si v týchž věcech, jaké mužové ode dávna měli rádi: zmocnění se kořisti, potřel né obratnosti, rozkoši z vraždění, svobodě ozbrojené a vražedné. Avšak vkus jejich jevil se různě, z různých příčin a v různém smyslu.

Pan de Mesmes tvrdil:

»Vše záleží na práci psa; pes, jenž velmi moudře nadhání k pušce, je stará francouzská braka.«

»Kolik kusů máte za den střeleno? Osm, deset?«

»Více mi není třeba.«

»To je selská honba. Při leči dostanete dvanáct až patnáct kusů. To jsou honby!«

Nesnášelivost Grandierova ochromovala všechen hovor, vnucovala se bezohledností názorů, za nimiž bylo cítit — místo důvodu — zvuk cinkajících peněz. Jeho osobnost, přijatá nyní v tomto kruhu, dominovala, znásilňovala hovor těchto lidí, zvyklých souhlasně myslit, příliš netečných nebo příliš lenivých, aby se hádali. A pozvolna v klidu starobného salonu

markýzina království jeho nabývalo roztaživosti. Cítili, že tu ovládá, jako ovládal v dálce činnosti, jež vůle jeho uváděla v pohyb širým světem: dýmající továrny, supící lokomotivy, chvějící se parníky, veškeré vymoženosti lidstva, použité a užitkované v zacházení silami, veškeré energie soustředící a hromadící se v drobné bláně telefonu uprostřed neladu velkého jeho stolu v jeho pracovně v Paříži.

Paní de Fontevrault od svého zákoutí u krbu, nepřestávajíc odvíjeti vlnu, pozorovala dialog Jacquesa a Jacinty.

»Jacinto, milé dítě, což abys nám něco zazpívala.«

»Ó, tetičko, neotevřela jsem piano od své svatby.«

»Co ti to udělá. — Hleď, něco starého. — K tomu není třeba býti při hlasu.«

Grandier zakročil:

»Ano, Jacinto, vaše tetička má pravdu, měla byste nám provést trochu hudby. — Víte, tu starou píseň, kterou zpíváte tak dobře: nebožáku... nebohý... Však víte dobře...«

Paní de Fontevrault zašeptala tiše pohlednuvši na Sartinesa:

»Nebohý Jacquese!«

»To je to . . . Nuže, Jacinto.«

Oči její se odvrátily od zraků Jacquesových; poslechla, šla ku pianu. Bledé její ruce zachvěly se na zažloutlých klávesách, křepké noty preludia zazněly.

Jacinta zpívala smutnou píseň o ztracené lásce:

Jacquese nebohý, když byla jsem ti blíž,
tu bídu svoji necítila jsem;
však teď, když vzdálena jsem od tebe,
ničeho neskytá mi již ta zem.

Hlas povýšen při opakování posledního verše sklesl opět se srdcervoucí melancholií listů vrby:

Když jsi se sdílel se mnou v našich pracích,
tu zdál se úkol velmi snadný mi.
Zda vzpomínáš? Sny všechny byly krásné.
Kdo vrátí opět ty dny štěstí mi?

Prosté kouzlo vzdáleného stesku oživovalo nuance malovaných skel ve dřevě dveří, zamlžené pastely se vzpružily a všechen prach, jenž klesal na nábytek a na bibeloty, zdál se býti rozkvetlý oněmi jemnými vůněmi, jaké vychá-

zejí ze starých zásuvek, kde dřímaly milostné dopisy, ovinuté stuhami.

Pan de Mesmes pohlédl na svoji dceru. Z jeho srdce k očím vystoupila mlha; vteřinu, spočinuvše na obětovaném dítěti, zvlhly a roztesknily se, pak se odvrátily a spočinuly na Jacquesovi. Jacques nyní rovněž stál u okna, ledový ve chladném světle měsíce; pan de Mesmes postihnul toliko úzkost zimničně chvějících se rukou, profil obracel se do noční krajiny.

»Je pozdě,« pravil markýz, »půjdu nahoru; musíme zítra ráno časně vstávat.«

Nahoře na schodech ještě se zastavili, se svícny v rukou, dávajíce si dobrou noc v pokračování hovoru, jehož osnovu nějaká průpovídka vždy znovu navázala.

Markýza plísnila:

»To bude zas jako každý večer. Zůstanete tu hodinu žvatlat. — Já jsem ospalá, dobrou noc.«

Vzdálila se do chodby, zastavila se na prahu své ložnice, zavolavši na ně z dálky:

»Abyste věděli, vypadáte jako stará rytina s těmi vašimi svícny.«

Na bílém dřevu a na červených dlaždičkách starého obydlí ozařoval plamen svící různé postoje, dodávaje jim spíše vzezření některé z oněch suchých a teplých sepiových kreseb anglických z doby Restaurace, znázorňujících emigranty aneb výjevy chouanstva; Jacinta se svými vlasy vyhrnutými k temeni a načechranými, náprsníčkem svázaným à la Marie Antoinette, měla veškeren smutný půvab žen, jež musely žít a umírat v době hrůzovlády.

* * *

Loučení počíná na novo a zase nové průpovídky.

»Nuže, jak daleko jsou u Candaleových?«

Při této otázce, prohozené Grandierem, se Sartines vzepjal.

»Nechápu dobře, co tím chcete říci.«

»Jděte! Po kraji se o ničem jiném nemluví. Kníže si na to stěžuje každému.«

Guy se v to vmísil:

»On se ti nesvěřil? To bys byl jediný.«

»Milý příteli, kdyby Emmanuel byl se mně svěřil, dovolil bys, abych ti připomenul, že bych to nesvěřil ani tvé mlčelivosti, jež jest mně dobře známa.«

»Díky! – Ale svěřil se mně, svěřil se Grandierovi . . ., Josefovi. Stěžuje si, že manželka jeho má vždycky migrénu, když chce vniknouti do jejích pokojů. Vypravuje to každému, kdo chce slyšet.«

»To však nevadí, že jsem jej onehdy večer potkal v Nouveautés s jakous žínkou . . . ostatně žínkou velmi hezkou.«

»Vím, je to malá rukavičkářka, s níž měl známost v Lunévillu před svou svatbou.«

»Nač si tedy stěžuje?«

»Zdá se, že jest přece jen zamilován do své ženy. — Rukavičkářka nedokazuje pranic. Ta je pro útěchu.«

»A pak nezapomínejme, že v jeho bezprostředním svrchovaném prospěchu, aby měl dědice.«

»Ale zdá se mi, že jí pranic na tom nesejde.«

* * *

Při prvních slovech se Jacques zamlčel; nový smutek — zase nový — vzklíčil v žilách jeho myšlenek. Rozvětvoval se v jiné ve svazcích bolesti nekonečně subtilních a rozvětvených, rozvíjel se v květ této myšlenky s bolestivými lupénky: kdysi, před několika měsíci, nebyli by se odvážili hovořiti takto před Jacintou. I nejpitvornější historky markýzovy při návratu z klubu byly zaobaleny v narážky.

A nyní hovořilo se před ní bez obalu, jako před někým, jenž se již nemá čemu učit.

Bylo to doznání ostatních, konstatování nevyhladitelného potřísnění samcem. Když pohlédl na Jacintu, zdálo se mu, že mraky hanbivých vzpomínek, nimby studu, hotovy propuknout v slzy, bloudily po čistém jejím čele jako let bouře nad rozkoší roviny.

Přerušila je:

»Budeme na konec mluviti zlomyslnosti. Jest lépe, půjdeme-li spat.«

Herbert tázal se Jacquesa:

»Jsou v tu chvíli u Candale-ových návštěvy?«

»Je tam slečna Nozdreva.«

»Ne! Je ten Jacques nevinňátko! — Ovšem je tam Kaťja. Ale nikdo jiný?«

»Ne, nikdo.«

»A v Belabri?«

»Lemesle přijde zítra.«

Pan de Mesmes vykročil nahoru a naklonil hlavu nazad.

»Víte snad, Jacquese, je-li cos pravdy na tom, co se mluví o d'Arcoleových a o onom Lemesleovi?«

»Můj Bože, co pak se mluví ještě?«

»Ale rozneslo se onehdy v klubu o jeho svatbě se slečnou d'Épernon.«

»Se sestrou vévodkyně d'Arcole! Podívejme se! To není možno.«

»Malý Lemesle!«

»Ale Marguerite jest jedva osmnáctiletá «

»Přece mi to pověděl Ventadour, a ten je vždy dobře zpraven.«

»Ale odkud je ten Lemesle?«

»Ach, nikdo to neví. Candale jej uvedl minulého roku pod záminkou, že spolu sloužili v Arcueilu.«

»Jest v ministeriu zahraničném.«

»Tvrdili mi, že jest synem drobného notáře z Tarnu.«

»Vskutku? Mně naopak vypravovali, že to hoch velmi comme il faut. Avšak jest bratránek slečny de Figeac; to vím jistě.«

»Po přeslici . . .«

»Přes komorné . . .«

»Ostatně, pánové, však uvidíme; Belabri není daleko od Montoire a Marguerita je v tu chvíli u své sestry.«

»Cožpak se nevypravovalo . . .?«

»Že jest nanejvýš důvěrný s vévodkyní? Zajisté. — Byl to letos v létě klep v Trouvillu. — Pamatujete se, Jacinto?«

»Pak tedy by mu nedávala svoji sestru.«

»Ba že, právě naopak . . .«

»To je hrůza, půjdu. Dobrou noc, pánové.«

Nastavivši čelo otci, podavši ruce bratránkům, obrátila se a vzdaluje se. Jacques s tvrdým obočím sleduje očima lehký let jejího šatu na rudých dlaždicích. Fysická bolest zabrala jeho srdce; cítil, kterak je protknuto a zledovatěno chladnou ocelí, sevřeno jako hrubými kleštěmi.

Pravila z dálky:

*

»Dobrý večer, Jacquese.«

A svému manželu rovněž prostě:

»Josefe! — Dobrou noc, milý příteli.«

Tato slova, tento skutek, zdály se oddalovati ji od něho, zatlačovati ji od neurčité dálky. Bylo to v její určité rozhodností, vracení se ženy sobě samé, jemuž, nepřímo, všichni porozuměli.

Na konci chodby se zastavila, zvednuvši svíci, pozdravila je lehkým pokynem. Dvéře se otevřely a bílý let jejího šatu zmizel.

VIII.

Na sklopené desce starodávného psacího stolku, jenž je zároveň skříní, píše markýza de Fontevrault večer poblíž krbu, ve své ložnici. Poslouchala ráda hluboké ticho celého spícího domu, vzpomínajíc, že bdí o samotě a vlaze, uprostřed koketního kouzla drobotin, svého starobylého nábytku; potřebuje toliko zvednout hlavu, aby se domnívala, hledíc na svoje vlasy v úzkém zrcadle, že žije v době pudru, a to, co chce vzkázat, přála by si pověděti tak, jak to dovedli tehdáž.

Avšak péro její váhá načtrnout první písmeny: »Milý Josefe . . .« Ne, na mou věru . . . Rozhodla se:

»Milý synovče!

»Vaší manželce vede se nade všechno pomyšlení dobře, jsem šťastna, že vám to mohu oznámit, šťastna také, že jste mi ji tu trochu nechal. Až si pro ni přijedete, naleznete ji jako hezkou růžičku, ale nejezděte příliš brzy, leda že byste tu s ní zůstal.

»Zabývám se tou záležitosti titulu, na němž vám plným právem záleží; jest nutný vašemu jmční a doplněk vašeho sňatku s Jacintou. Vše dobře pokračuje, žádost je podána a monsignore Capitolini ji podporuje. Znáte moji radu v té věci; myslím, že jste již poslal chek, nestalo-li se to ještě, nemeškejte.

»Vaše žena mně ukládá tisíceré drobné komise, na něž zapomínám, ale vy nezapomenete, naleznete jejich seznam zde přiložený, připojuji k tomu, milý . . .«

* * *

A na novo se péro zvedlo, váhá, má-li užiti křestního jména, této známky dů-

věrnosti, příbuzenstva, jež vyplašuje tuto starobylou atmosféru a ušlechtilý klid zámku.

Avšak zdá se jí, že jakýsi zvuk zčeřuje bílý klid měsíčného ticha noci, a jest to krok, jenž se prozrazuje, krok: příšerný zvuk kolem domu, jenž spí.

Statečně pootevřela okno; park jest osamělý, stříbrné mráčky řinou se po bledých vodách oblohy. Markýza rozeznává určitě pod svýma očima třpytivý písek stromořadí, ale pak již není slyšet ničeho. Mráz, jenž padá s měsíčných rovin, zledovatěl němý vzduch. Pojednou, na novo, na terasse ustupujícího křídla, vleče se noha; zašeptala, nikterak poděšena, rozhorlená majitelka, že se překročuje její území.

»Ráda bych věděla, kdo si dovoluje potulovati se u mne v noci.«

Stín vynořil se za křídlem zámku; táhlý stín, jenž se tenčí, prochází dlouhými, nemotornými kroky na písku, zmenšuje se, čím více se blíží, smršťuje se, až konečně paní de Fontevrault uhodla, že to může býti toliko krok Jacquesa de Sartines.

»Ó!« zašeptala, »ó! — Cožpak jej Jacinta u sebe přijímá?«

Rozvažuje, dodává:

»Již!«

Přechází rychlými kroky cestou vedoucí k silnici a na novo stín jeho roste a obrazí se, až se vzdálí, zmizí rozplyne se ve stínu stromů.

Oči tetiny sklonily se na dopis, jejž dokončuje, zatím co na jejích rtech objevil se úsměv; usedla, chopila se opět péra, dopsala:

». . . Milý Josefe, nejpřátelštější pozdravy od vaší tety.«

»Markýza de Fontevrault.«

Svým velkopanským a nevlídným písmem načrtla znamenitě adressu: Hrabě Grandier des Ormes, III., rue de Balzac, Paříž.

»Poněvadž je to poněkud moji vinou, jsem mu povinna náhradou,« pomyslila si s úsměvem.

IX.

Opustiv park, obrátil se Jacques na silnici; jeho bicykl byl skryt v travnatém příkopu. Dotyk paprsku luny třpytil se na oceli řidítka.

»Šťastně jsem jej nalezl« — pomyslil si.

Vytáhl jej zvolna, postavil jej na zem, přesvědčiv se lehkým klepnutím, že šlapátka jdou lehce. Oči jeho obrátily se na novo k temným obrysům zámku Aulnaies.

»Kdyby věděla, že jsem urazil čtyry míle, abych se díval na její okna.«

Odnášel si jen toto vidění: okenice zavřeny, neupozorněny, netečny, mrtvé oči oken v bílém průčelí. — A od večera »Nebohého Jacquesa« nebyl spatřil znovu Jacintu.

Ale Grandier byl v Paříži, to věděl! Šťastná novina, aby ulevila jeho srdci.

Měl rád chladnou noc, jež tím více odlučovala Jacintu ode všeho, jsa spokojen, že se přesvědčil, že je tu, že spí, spokojen, že pro ni jednal.

Silnice v dálce byla širokou stříbrnou řekou, pruhovanou ostrým třepením korun stromů, a po obou bocích černé stíny se hromadily po svazích příkopů, kdežto opálové plochy krajiny, rozplývající se v mléčné jasnosti mizely, vypařovaly se, mlžina snu. Potichu prorážel bílý, chladný vzduch,

prohlubuje pedály vztek a rozčilení svého srdce; nepohnuté paprsky měsíce na niklu a oceli kola tvořily neustálý a živý blesk, v jehož prostředí postupoval jiskřící vír, a měl bezděčný dojem, že ve středu této pusté končiny dodával duši této krajině soustředěné kolem jeho zářivého prchání.

V levo zjevila se hluboká, pohyblivá stěna stromů. Vyčnívajíc v houštinách, zvedalo Montoire pavillony kryté břidlicí a svoje renaissanční střechy. Jacques zahnul do stínu, jejž náhle vrhaly větve, jel na tučné půdě stromořadí.

* * *

Odevzdav bicykl lokaji na stráži, ubíral se Jacques chodbou ku pokojům, aby se dostal ke svému bytu ve východní věži. Na třech stupních, jež k němu vedly, rozmýšlel se Sartines, dříve než vešel. Tlumenné a měkké tlučení dveří ozvalo se s tajemným zvukem, vzdálená noha tápala ve stínu. Lampa zavěšená ve středu galerie roztrušovala toliko zarudlý stín, nechávajíc v pravo i v levo houstnouti temné hmoty; spatřil přece knížete de Can-

dale postupovati tlumeným krokem, zastavit se přede dveřmi, naslouchat.

»To jsou pokoje kněžniny. Co pak tu dělá?«

Klíč se zableskl, zavrzl v zámku, neomalené rameno odstrčilo křídlo dveří; Jacques viděl, kterak přítel jeho zapadl, zmizel v pokoji.

A výkřiky — dva výkřiky se ozvaly; pak ticho smrti.

Pravil si:

»Na mou věru, podívám se.«

A spěchal na chodbu.

»Řeknu, že se mi zdálo, jako by tu byl někdo nemocen.«

Ocítil se před ložnicí kněžninou.

Někdo musel náhle otočit pákou elektrického osvětlení, neboť denní jasnost vylévala se otevřenými dveřmi, pronikla bílým pruhem šero chodby.

Avšak ticho přerušeno a ostrý, zuřivý hlas volal:

»Jaký je to způsob, přicházet sem?«

»Chtěl jsem se podívat.«

»Máte falešné klíče?«

»Slečno, prosím, abyste se oblékala a nechala nás tu.«

»Kaťjo, zakazuji ti, hnout se!«

Jacques zaslechl měkký náraz dvou bosých nohou na koberec a hlas kněžnin blížil se ke dveřím.

»Aj, hleďme, můj milý, chcete se mi posmívat? Dovolujete si vniknout ke mně jako zloděj? Bůh mi odpusť, co vám to napadá?«

»Napadá mi, napadá . . .«

»Chtěl jste mne překvapit, špehovat? Nuže! jste spokojen? Moje přítelkyně Kaťja se bála, je to dítě, je nervósní, přišla do mé ložnice; bylo jí zima, nechala jsem ji ulehnouti do své postele, aby se ohřála; co máte proti tomu?«

»Hleďte!«

»Ostatně, co? — Měl jste snad v úmyslu přistihnout mne s milencem? S kým? Snad ne malý Sartines, doufám? Lituji, že se vám to nepřihodilo. Považujete se snad náhodou za řádného manžela?«

»Jakže?«

»Dal jste mi titul, já zaplatila vaše dluhy. Pro nic jiného jsme spolu nevešli ve sňatek, můj milý. — Jen že já jsem dostála svému závazku, přinesla jsem vám řádné a pravé peníze,

nikoliv falešnou minci, ale vy jste mne oklamal, vy jste mně přinesl falešný titul! — Nejste ani kníže, pane; to můžete povídat Američanům, co přicházejí z Chicaga, ale mne na to již nechytíte. Já spíš náležím do vašeho světa, než vy; vy jste žil vždycky po posádkách s rukavičkářkami! — Ano, jste z dobré rodiny, zajisté, ale bylo by bývalo pro vás lépe, kdybyjste se jmenoval de la Mothe-Beuvron, což jest vaše pravé jméno, než abyste nosil ten pitvorný titul knížete de Candale. Titul z hrabství venaissinského, papežský kníže! — celý svět ví, zač to stojí!...«

»Ale! u všech všudy!«

»Vraťte se tedy do své ložnice, pane; zapomínáte, že jste zde u mne, že všecko zde náleží mně. Starejte se o koně a o stáje, těm rozumíte dobře, ale dovolíte-li si ještě jednou vniknouti do mých pokojů...«

Konečně nabyla vrchu slova Candaleova:

»Teď je toho dost; mlčte...«

Avšak hlas divocha, přiostřený, hlas vřeštivý, štěkal:

»Nalezla bych deset takových, jako vy, a s pravými tituly, knížete z knížecí krve, kdybych chtěla . . .«

V pozadí chodby otvíraly se dvéře; slavnostní a rozveselené tváře služebných se objevily.

Pojednou spatřil Jacques, kterak ze dveří prudce otevřených vystrčen Candale, jenž couval, pozbyv rovnováhy, opřel se zady o stěnu galerie. V ložnici kněžnině ozval se ostrý vítězný výkřik a suchý zvuk zastrkované závorky.

X.

V pusté tišině lesa propukal hlasitý štěkot bastardů saintongeských v pěkném souhlase, pak osamělé, trhavé štěkání se roztrušovalo. Candale pravil k Sartinesovi:

»Již začali. Což abychom se dali trochu do klusu?«

Po deset minut jeli mlčky jeden za druhým, dlouhým krokem svých zvířat, pod nízkým stropem větví po vyhloubené pěšině. Šedá kůra bříz v kalném světle listopadovém rýhovala do nekonečna přerývanými rysy prostoru bezlisté hou-

štiny, ve vzdálenosti několika metrů rozplývala se ve stříbřitou mlhu lehkosti mráčku. Klus koní ozýval se tlumenými nárazy na plstnaté půdě.

Pak prohodili několik stručných vět, jež se stávaly určitějšími, skorem udýchanými pohybem těl, zvedajících se a klesajících v sedle následkem rhytmu klusu.

»Co coudíš o včerejším výjevu?«

»Co chceš, abych soudil?«

»Nemohl bys mne umístit u své společnosti ‚la Résurrection'? S dvaceti pěti louisdory měsíčně, toť vše, čeho mi třeba.«

»Ale, nebohý staroušku, vydělám tři sta franků měsíčně, a bylo mi třeba deseti let, abych se dostal tak daleko. A pak, tys překročil věk, je ti více než třicet let.«

»Je tedy pravda, že je tak obtížno, nalézti práci?«

»Obtížnější, než nalézt příležitost, nedělat nic.«

»Tak tedy co, můj Bože?«

Vyhloubená cesta učinila náhlý obrat, vyústila na velkou cestu pro jezdce, na jejímž konci se cesty hvězdovitě

rozbíhaly. Ocítili se ve cvalu s Hubertem a Guyem de Fontevrault spolu s důstojníky od myslivců, přibyvšími ze sousedního města.

»Kněžna se nesúčastní honu?«

»Přijede povozem.«

»Emmanule, máš zas nového koně?«

»Poslal mi jej včera Müller pro honební sezonu. Zkusil jsem jej onehdy v lese, přeskakuje vše, co kdo chce, jest znamenitý.«

»Drahý?«

»Sto padesát louisd'orů.«

»Ty máš štěstí, že si můžeš platit takové koně.«

Kruh křižovatky byl plný lidí; první pohledy Jacquesovy hledaly paní Grandierovou; v pohyblivém davu povozů a koní objevil ji okamžitě. Její irský koník tvarů jemných, oblých, řízený lehkou rukou, natahoval hrdlo anebo vztahoval zpět hlavu, modeluje každým změněným pohybem svých pružných noh štíhlé tvary Jacintiny, vlnění jejího trupu, jemné táhlé linie od boků až ke koleni, dodávající hlavě a ramenům nekonečného půvabu rozmanitých pós. Tak záhy po vyspání cítil,

že jest více ženou, žádoucnější. Srdce jeho usedalo smutkem, když vzpomenul na toho druhého.

Kněžna řídíc kočárek přijela se slečnou Nozdrevou; pozdravila vévodkyni d'Arcole, krásnou a královskou ve její zeleném kroji s prýmky à la Bourgogne, skládanými zvláštním a tradičním způsobem a oči její upřely se na Margueritu d'Epernon, po boku sestřině, probíraly její tvář a její mládí, zkoumaly chování Lemesleovo, jenž s ní hovořil.

Bleděmodré dolmany důstojníků tvořily rozmanité a pohyblivé pozadí, v pestrém obraze červených fraků a šedých klobouků hostí obrážely se kabátce lovčích v barvách panstva, zelené a stříbrné.

Fontevrault naklonil se k uchu Sartinesovu.

»Podívej se jen na malého Lemeslea, kterak se vyšnořil, a vévoda mu opatřil řád, on, jenž se dá tolik o to prosit. — Uvidíš, co jsem ti pravil, že se ožení s maličkou.«

»Hleďme, paní de Monte-Leone. Proč, u čerta, zvou ty lidi? Nemohl

jsem to nikdy pochopit. — O, ona se velmi změnila.«

»Ztělnatěla a ztloustla jako ženy jejího plemene, když nastává určitá doba.«

»Matka její vypadá teď lépe než ona.«

»To je jedno, nemá dosud chic, ten Lemesle; proč ho vévodkyně nepoučila, že se nebere anglická čapka ke kroji à la française.«

Fanfáry zahlaholily ‚l'Arcole' a vévoda přijel cvalem, volaje:

»Psi se ozývají.«

Muži za ním v loveckém kroji tvořili jeho průvod a uprostřed štěkotu psů, ve víření loveckých rohů, pod třpytnými prýmky svého kroje, jevil se vzrušený; jeho velká hlava, zářící štěstím, ve zjemněné podobnosti k maršálkovi, jevící rozkoš, pocit moci a dětinství, život pod širým nebem, ušlechtilý a neomalený, upřímné naruživosti, hojně upokojené bez nedůstojností a a rozpaků. Krásná sláva francouzská, hrdá a veselá hlaholila kolem něho.

Pustil koně plným tryskem a všichni ihned jej následovali.

* * *

Jelen objeven ve své ohradě, ležící v houštině. Ryšavé jeho boky tloukly v bílý mech; zdálo se, že naslouchá svýma rozevřenýma očima tomuto velkému hluku, jenž naplňoval les. Parohy jeho spočívaly na hřbetě a byl takto smíšen s větvemi, jako živý strom, jenž by měl strach.

Avšak za ním kroky lámou suché větvice; ohromná vřava psů tlukoucích ocasy, ušima, nohama, houština, jež zvučí a chvěje se, vzpřímila zvěř na nohy, jež se třesou. A pojednou, nedaleko, zaštěknutí způsobilo, že otočil hlavu, hned v zápětí sledován jinými v ječícím sboru, pak křikem lidí, hučením trub, dusotem koní. Vyskočil, rozběhl se, vřava jej provází, jako by všechen les jej šumně pronásledoval.

Ví, že několika skoky nechá za sebou lidi a psy, jest jak náleží bezpečen svýma nohama, dostatečně odpočat po únavě říjení, ale raději z počátku kličkuje, proráží trním, opakuje znova a znova svoji dráhu. Zná východy mezi křovím, veškery tajemné stezky zvěře za jejího nočního života, půdy, kde jeho stopy nezanechávají

zápachu pro čenich psů. Náhle, velkým skokem, přeruší svoje bloudění a a lehne, přitisknut břichem a složenýma nohama, s páteří chvějící se při nejmenším dotyku suchých lupenů, naslouchaje skorem s úsměvem zvířat, když oklamala člověka. Udýchané jeho boky se chvěji . . .

»Nějaká chyba, La Trace?«

Pikér obřadně sejmul čapku.

»Ano, pane vévodo. Jelen před smečkou právě mi skočil na pavé de Paris; zatroubím, psi přiběhnou, skočí rovněž, pak už nic. — Prohledám ohradu.«

Guy de Fontevrault a Jacques de Sartines přijížděli cvalem. Před nimi Lemesle tryskem se plašil, přeskočil starého psa, jenž honil zvolna, vydávaje rozšafně.

»Jaký to blbý pes! Skočil mi koni mezi nohy.«

Vévoda zvolal pohněván, pojednou velmi zrudnuv.

»Tak, vy jezdíte pěkně, pane Lemesle; málem byste byl přejel Raméa. Je to starý pes, nechce se mu běžet

s ostatními, ale poslouží nám ve zmatku.«

Paní Grandierová a vévodkyně d'Arcole objevily se v oválu cesty; v dálce na dlážděné silnici bylo slyšet hrčení povozů, jež sledovaly honbu. Jacques se přiblížil; pravil pohlédnuv na koně Jacintina:

»Ale vaše sedlo nedrží. — Kterak vás mohli takto nechat vyjet.«

Seskočil s koně, pozvedl pravou část sedla a přitáhl pás o dva body výše, stisknuv boky překvapeného zvířete náhlým trhnutím pěstí. Zvíře, roztáhnuvši nohy, zkřivilo hřbet a mladá žena pozdvižena za vrzání kůže sedla, pohodila rukou, aby se udržela v rovnováze. Cítila, kterak se jí chopily prsty nervosní a kvapné, měla dojem polibku na kůži své rukavičky. Náhle se vzpamatovavši, odvrátila hlavu, pobouřena a bledá.

Hlas starého psa ozýval se trhaně a tvrdošijně, pátraje lesem. Vzdaloval se a blížil se, ohlašoval cestu, a pikéři jej povzbuzovali.

»Ó! — Ramono! — Hó!«

Zatím, co ostatní štěkot kupil se na místě mýlky, konečně objeveném.

* * *

Psi jediným hlasem se ozvali, a jelen na novo povstav na nohy, natáhl se, vrhl se na novo, tentokrát v nový, šílený útěk, proráží prostor hlubokých lesů, rozčilených hlasy psů, kteří stíhají stopu, kovovým hlaholem trub znějících čile, vesele a zkrátka. V jeho oválových očích klíčí naděje v rovinu, ve volný prostor, kde může vyvinouti cval svých dvoukopytných nohou; vzpomíná si, že tu vídal — ve chvílích lásky, když se svou lehkonohou tlupou pásl na okrajích lesů — lány hustého obilí, kde se mohl skrýti, a modravé nekonečné dálky, kam prchnouti.

Avšak v houštině stádo ve cvalu; mladíci, laně i vidláci, postrašeni a vyjeveni, s nataženým hrdlem, kvapnýma nohama. Starý jelen spěchá k nim, mísí se v jejich stádo, snaží se skrýt v jejich zvířecím zápachu zápach svého

těla, zápach živoucí a smrtelný, jenž vábí po jeho stopě štěkající běh psů.

»On si vzal průvod!«

* * *

V jedné skupině připojil se pan de Mesmes k markýzi de Monte Leone, jsa odhodlán prodat mu koně, na němž jel.

»Podívejte se, jak je pěkný.«

Ale polokrevné zvíře, poděšeno pohledem na záložní psy, sedící na zadních tlapách a vyjící, zarazilo se náhle, odpíraje jíti ku předu, obraceje se na pravo i na levo. Sartines se přiblížil, pobídl svého koně, aby dodal chuti koni markýzovu, ale markýz jej zastavil, pošeptal mu:

»Nenamáhejte se, Jacquese, naopak, zůstaňte pozadu a řekněte tomu hlupáku, že to mojí vinou, když se kůň vzpírá; — že špatně jezdím a že mám tvrdou ruku.«

* * *

Jelen se rozhodnul: stihán znova psy natáhl tělo, prchá v zuřivém cvalu; zdá se mu, že všechen širý les otvírá

se před ním, že nebude dosti veliký, aby obsáhl jeho rozběh. Nohy jeho vzpružují se na zmrzlých, chrastících lupenech a zvíře plesá — cítíc se v běhu.

Vévodkyně mezi cvalem lovců na stezce pokynula Lemesleovi koncem svého bičíku, koně jejich se zastavili na křižovatce Faunově; Aegypan jim naslouchal polou mimo svoji skrýš, zvedaje svoji posmívavou hlavu se špičatýma ušima.

»Pierre, pojďte sem přece. — Váš kroj není tak, jak má být, milý příteli.«

Užasnul, byv od rána nadšen svým novým krojem.

»Ale ne, podívejte se. Máte kroj pána lovu, à la française a postavil jste si na hlavu anglickou čapku.«

»Moje čepice není v pořádku?«

»Neříká se čepice, je to čapka. — Ne, není v pořádku. Podívejte se na čapky těchto pánů. Má býti kulatá a s prýmkem z černého hedvábí a routkou vzadu. Jestliže pan d'Arcole zpozoroval ten váš kotlík, bylo by to uči-

nilo velmi nepříjemný dojem. — Mluvil jste trochu s Margueritte?«

»Ano, jeli jsme spolu až k rondpointu du Roi. — Ale vaše sestra mi činí vzdory.«

Přijelo několik hostí a Monte-Leone pravil:

»Honba se protahuje, pochybuji, dostaneme-li se ke vlaku o čtvrt na sedmou.«

»Ach, vy honíte šestihodinový vlak!«

»Máme dnes Operu.«

»Slyšte: toť halali v běhu.«

Z hlubin lesa zaléhaly ve zmírajících vlnách závěrky fanfar nekonečně prodlouženy. Jejich smutek chvěl se mlhou.

Paní d'Arcole, Lemesle a ostatní rozjeli se cvalem, roztrousili se po cestách.

* * *

Teď velký jelen křiví. Přeskočil cestou des Noeuds à la Croix, vydrápal se po svahu des Camois; nohy jej pálí a dřevění mu; vzpomenul si na rybník, o němž ví, s touhou, omočit v něm nozdry a kotníky. Pozdvižená

jeho tlama, odkud stéká proužek pěny, vdechuje z dálky svěžest vody.

Seběhl po mastném, kluzkém břehu, rybník stoupá mu až po zpocenou hruď, ledovatí horečku jeho žil, otáčí se kolem něho jako skvoucí kolo. Od lesa vyrazil pohyblivý a pestrý dav psů, travnaté břehy se oživují a hlaholí pod plavým, nadherným zlatem západu cválají jezdci a povozy se zastavují. A stále, spolu s neladným štěkotem smečky hlaholí široký a hučivý zvuk trub.

»Šrůtka ve vodě,« pravil vévoda.

»Psi přešlapují v bahně na okraji rybníka se zuřivým štěkotem. Nejhorlivější se odhodlali, vrhli se do vody, plovou počtem pěti aneb šesti kolem jelena, přivítáni ranami parohů. Záhy jest po jeho bocích hemživý ruch; cítí ostré zuby pronikající mu kůži, tesáky narážející na šlachy nohou a slzy bolesti vyrojily se z jeho očí . . .

* * *

Večer ambrově bledý zmíral na černém, křehkém vrcholu stromoví a něž-

nost noci se vznášela; byla rozkošná a klidná, netečná, a jestliže snad jelen uvažoval, jestliže vidění míjela v jeho mysli, zmítané utrpením, viděl zajisté vzdálené útulky, kde v tu chvíli ostatní zvěř, vysílena, poděšena, kupila se a skrývala; cítil vůni známých hlubin lesních, něžný klid přírody, jenž záhy se rozprostře vlhký a dobročinný nad ostatními, nad těmi, kdož neměli zhynouti tohoto večera.

Vévoda d'Arcole zvedl ruku, La Trace přinesl slečně d'Épernon karabinu. Mladá dívka koňmo přiblížila se krokem k rybníku, nyní ruda od slunce a od rozjařené krve, přiložila zbraň k líci a střelila. Střela zasáhla, aniž usmrtila; bylo vidět skok zvířete, vytrysknutí purpurových kapek. Velela zkrátka:

»Jinou!«

Střelila znovu, zranila těžce, rozzuřena, chtíc se znovu opravit. Sluneční paprsky pohrávaly na kůži rudě potřísněné zvěře při halali. Avšak jelen stál dosud pokryt pohyblivým kobercem psů, vztyčuje hrdé a zoufale svoje parohy.

Guy de Fontevrault pravil k vévodovi:

»Na to nelze hledět. — Chcete mi ponechat, abych jej srazil?«

S přísným výrazem, mlčky, vzal karabinu z rukou mladé dívky, zamířil a střelil; desaterák klesl na kolena; svalil se pod zuby psů.

Fanfary se vítězoslavně spojily, zatím co Margueritte pravila tvrdě ke Guyovi:

»Také jste mne mohl nechat střelit ještě jednou, když mne to bavilo.«

»Myslíte, že to bavilo jeho?«

Opakovala udivena:

»Jeho, jeho? — Náležíte společnosti pro ochranu zvířat?«

»Zajisté, že bych chtěl být jejím členem.«

»Pak se nechodí na honby.«

Lemesle, poněkud vyjeven, díval se na velkopanský výjev štvanice vysoké zvěře. Kůže jelena, rychle stažena, obsahovala droby, odměnu psům a hlava, již pikér držel vzpřímenu za parohy, zdála se živá. Ostatní mužstvo postavilo se stranou ve třech řadách, před nimi první lovčí, ze tří čtvrtin obrácen ke

psům. V pravici držel svůj bič, jehož dlouhý řemen byl ovinut o rukojeť a přikročil ku pánu lovu, smekl čtyry kroky před ním, řka:

»Ráčí se panu vévodovi?«

Pan d'Arcole pokynul hlavou a mužstvo, chopivši se trubek, zahrálo „světla“, pak „hlavu“, pak „halali pěšky“.

První lovčí sklonil svůj bič, volaje k sobě psy.

»Halali, moji krasavci!«

Přihnali se, tlačili se jak příval; zastavil je rázem, zvednuv bič, pět metrů od sebe, vzkřiknuv na ně:

»Zpátky, psi, zpátky!«

Trubky počaly znovu, hrajíce halali pěšky, pak změnily notu a bylo to halali při zemi. La Trace zvolal:

»Halali, moji krasavci!«

Udržoval bičem na uzdě smečku, udýchanou nedočkavostí, pak ji pustil posunkem.

Hlava jelenova kývala mezi rukama psovoda, jakoby hrozila psům a když kůže odhrnuta, vrhli se na krvavé, čerstvé zbytky. Slavnostní fanfary šířily hlahol svého kovu, odpovídajíce

si částečně od břehu ke břehu rybníka, zatím co obloha nachově sametová protkaná zlatem a něžně fialovými tóny, obestírala tuto starobylou okázalost vznešenosti, velikosti a řeže.

Lemesle se zamyslil, hledě na vévodu vzpřímeného na svém koni, samotného přede všemi.

»Stanu-li se kdy svakem tohoto chlapíka! — Co by řekla moje ubohá matinka, kdyby se jí jen zdálo o čemsi podobném. — A ostatní, kterak by se jim zdála? Ona? — Nikdy by nemohla přijít účastnit se svatby.«

Pan de Monte-Leone stěžoval si markýzi de Mesmes:

»Na mou věru, už jsme zmeškali vlak, a dnes večer máme hosty v naší lóži, Hirchelovy.«

»Hirchelovy? Pak na tom nezáleží. Chtěl byste k mé sestře na Aulnaies? Takto bych vám mohl zítra ráno lépe ukázat koně.«

»Díky, jste velmi laskav. Ale vévoda nám nabídl pohostinství v Belabri. Přijdete tam dnes večer?«

»Ano, myslím. Není-li moje dcera příliš unavena. Tak tedy zítra ráno,

co se týče koně. — Přijďte na Aulnaies, není tam daleko od Arcoleových.«

Pan d'Arcole zavolal na slečnu d'Épernon:

»Vrátíte se koňmo, Margueritte?«

»Zajisté.«

»Já také,« pravila Jacinta.

»To si dám líbit. Vy nejste jako ti nimrové, co se vracejí ve voze; musejí mít zavřený kočár, s ohřívátkem!«

Psi krvavými tlamami rvali vnitřnosti a údy jelena, kosti praskaly mezi jejich bílými zuby. Rybník opuštěný pány poprašoval se nocí, stával se opět lovištěm dávných počátků života, tragickým místem samoty a ticha, kde zvířata chtivá a hašteřivá navzájem se požírala.

XI.

Bylo velmi vlaho, vlhká vlahost pod alabastrovými mlhami a objevil se měsíc, pluje velmi nízko nad vrcholy stromů v muselinu obláčku.

Kůň Jacintin kráčel, hledaje cestu, s opatrnou přesností, kam by postavil nohy, s péči vyhnouti se vytlačeným

kolejím a děrám, jež jej chvílemi přiměly, že sklonil hlavu, očichával půdu, stáhnuv trhnutím ruku, jež držela otěže.

Paní Grandierová, jedouc v předu na úzké cestě, slyšela za sebou kroky koní Jacquesova, pana de Mesmes, chvílemi stručné napomenutí prohozené jejím otcem anebo hlas druhého, mírnícího svého plnokrevného oře, nedočkavého, dostat se opět do stáje.

Cítila se šťastna, vzdálena předcházejícího hluku a netečnosti, stavší se opět děvčátkem dávných dob z Hogues a procházející se takto s Jacquesem a svým otcem.

Hlas pana de Mesmes pravil, sesílen nízkým sklepením lesním.

»Obědváte na Aulnaies, Sartines?«

»Ano, paní de Fontevrault byla tak laskava a vzkázala mně to po Hubertovi.«

»Kterak to provedete, abyste se převlékl, až potom pojedeme do Belabri?«

»Emanuel mně pošle z Montoiru vak.«

»Ach, dobře, velmi dobře.«

Byl znepokojován myšlenkou, připojit se k Monte-Leoneovi, aby s ním promluvil o svém koni, a nyní, jsa bezpečen, že dcera jeho nebude již při návratu samotna, pomýšlel na to dohonit většinu vracejících se, kteří se ubírali k Belabri po silnici. Přece však byl na rozpacích, má li nechat oba mladé lidi samotny pospolu.

Úzká, vyhloubená stezka pojednou zahnula, oddělena od silnice toliko příkopem, jejž přeskočili, a pan de Mesmes pravil znovu:

»Kterak to zvíře skočilo! — A před chvílí, před Monte-Leonem, zdálo se jako jankovité. — Viděl iste, Jacquese?«

Jacinta prohlásila:

»Nechci se dát silnicí! Především je půda tvrdá pro nohy Bobovy a pak po pěšině získáme půl hodiny.«

»Tolik ne, jdi!«

»Ba že, ba že.«

Umíněna přejela přes silnici, zabrala se na druhé straně na stezku pro jezdce, a lehký cval jejího koně unášel ji ve svět lesní běli, v ovzduší gázu, luny, mlhy a ticha.

Když na křižovatce du Veneur se obrátila, aby se ohlédla, zda-li ji nenásledují, zpozorovala za sebou již jen Jacquesa.

Čekala na něho lehce dojata.

»Kam se poděl tatínek?«

»Slyšel, kterak ostatní dali se po silnici směrem k Piéry; nemohl se udržet, musil dohonit Monte-Leonea, aby mu ukázal, kterak kůň jeho skáče po čtyrech hodinách honby.«

»Ach! Tak tedy jeďme domů. Teď v pravo, není-liž pravda?«

Obrátili se na travnatou stezku, širokou a měkkou, pod sklepením větví ohromných stromů. Měsíc, nyní vysoko, strávil obláčky; nepohnutý na klenbě nebes, ledové a čisté, zářil. Světlo jeho vrhalo oba jejich velké profilované stíny na bělavou půdu, jejíž traviny počaly tuhnout a pokrývat se jinovatkou.

Jeli mlčky, krokem, koně jejich chvílemi odfukovali, vydechujíce obláčky páry.

Jacques se neodvažoval promluvit, cítě, že by nemohl povědět nic, co by nevyjadřovalo, čím srdce jeho bylo

ovládáno, a přece rady oné milostné strategie, o jaké povídají romány, pudily jej, aby využitkoval jediné příležitosti. Neboť v jeho duchu vznášely se zmateně smíšeny s onou vznešenou upřímností lásky, jež se vyznává, myšlenky odvety méně vznešené, snad na samém dně, v útrobách myšlenky, výpočty egoismu a ješitnosti, k nimž se nepřiznával.

Kůň Jacintin klopýtl, Sartines zvolal kvapně:

»Dejte pozor, madame.«

Chopila se opět zvířete; on byl přerušil mlčení a osmělen pokračoval:

»Zdá se mi vždycky pitvorné, říkat vám madame.«

Ona pravila prostě:

»Co chcete, milý příteli!«

»Ano, zdá se mi to pitvorné: nazýval jsem vás Jacinto, když jste byla malá, pak slečno, a teď madame . . .«

Pousmála se, hladíc svou bílou rukavičkou plavou šíji koníkovu.

»Myslím, že na tom přestane.«

»Ach! — Tak tedy . . . nikdy již Jacinto?«

Pravila velmi určitě, v dobrotě a upřímně:

»Nebohý příteli, nemysleme již na to vše; jděte, to bude nejlépe.«

»Když jsme se viděli naposledy v lesíku u Hogues, přece jen jsem netušil, že jsem tak blízek neštěstí celého svého života.

Byla prudce vzrušena a slzy se skupily na okraji jejích brv.

»Hleďte, nemluvte mi o těch věcech, nečiňte mně bolest. Nechci, abyste byl nešťasten. — Hleďte, víte, co byste měl učinit: měl byste se oženit. Vyhledám vám mladou dívku, bohatou... a hezkou... Jsou ještě takové, budu hledat.«

Zaštkal zcela upřímně.

»Byla jste toliko vy!«

»Ale nikoliv, Jacquese, vidíte to skrze vzpomínky svého mládí. — Nejsem lepší než kterákoli jiná, jděte.«

Kůň Sartinesův nabyl vůle, vzpínal se; musil s ním chvíli zápasit, konečně se mohl tázat:

»Jste aspoň šťastna?«

Odvrátila hlavu.

»Vy neodpovídáte; nejste šťastna. Není k vám laskav?«

»Ó! můj Bože, zajisté, a pak, upokojte se, mám dost síly, hájit se . . .«

»Ale co tedy, Jacinto? . . .«

»Ach! milý příteli, neměli by nikdy nechat dívku vstoupit v manželství, aniž by viděla, co to jest.«

Výrok, doznání, sevřely srdce mužovo; postihl, pochopil veškeren dosah bídy a passivnosti žen.

Pravila ještě, jako bezděčně:

»Toť pravda, zvykají nás žíti v ideálu, životem zvláštním, aniž bychom čeho poznaly — mluvím aspoň o sobě — a pak . . . a pak nás provdají, tak jak jsme, aniž by řekli: pozor!«

Zašeptala ve hněvu:

»A upozorní vás v kvapu, když již není času. — Muži se to zdá znamenité!«

Jacques se zamlčel, nemoha ničeho povědět. Zdálo se mu, že se myšlenky rozehrály v jeho hlavě, bolestné, jako obnažené nervy. Přece však špatné vzpomínky z četby našeptávaly mu, aby se o něco pokusil, vnukaly mu obavu, aby se nezdál nesmělým neb

ostýchavým. Byl by chtěl, jako v kapitolách románu, chopit ji kolem pasu a ovládnout ji polibkem, ale nestejný krok koní překážel při každém odhodlání jeho smělosti. Chvílemi je sblížily nahodilosti jízdy, cítil se zcela blízko svému štěstí, jen se ho chopit . . . Vzdálila se; cítil ji velmi daleko, na vždy odloučenu . . .

Pojednou zvolal, s pocitem úlevy, na nějž ihned následovala nezměrná lítost:

»Hle, les Aulnaies!«

Zeď bíle olíčená měsícem táhla se před nimi, proražená otvorem mříže, za níž se skvěly ozářené pravoúhelníky oken. Kopyta koní zněla, když se dostali na kamenitou půdu silnice, táhnoucí se před parkem.

Zvuk cinkající rolničky upozornil je na povoz a spatřili, kterak zastavil kočárek kněžnin.

»Odkud přicházíte?« tázala se paní Grandierová překvapena.

»Představte si, kůň slečny d'Épernon si vyvrtl nohu; nemohl již ku předu, tak tedy jsem vzala slečnu

Margueritte do povozu; vezu ji na Belabri.«

Posadila mladou dívku na polštáře vedle sebe; tiskla se k panně rameno k rameni, chvějíc se, jako by všechno čití jejího těla bylo zde soustředěno.

Kaťje Nozdreva proti nim hleděla na ně netečně, se lhostejným pohledem propasti.

Kněžna pravila zlomyslně:

»Vy jste samotna s panem de Sartines?«

»Ano; otec nás opustil; musil promluvit s panem Monte-Leonem.«

»Přijdete dnes večer na Belabri?«

»Ano, nebudu-li příliš unavena.«

»Sbohem, pospíchám.«

Pozdravila pokynem biče a stříbrný zvuk rolniček se zachvěl, vzdaluje se po silnici.

»Bude vypravovat kde komu, že jsme se umluvili, abychom se mohli vrátit pospolu, zcela samotni.«

»Co vám na tom sejde, když to není pravda . . .«

Obejeli průčelí zámku, zastavili ve dvoře. Jacinta opřevši se lehce rukama o ramena Jacquesova, dala se

snést ze sedla; vteřinu cítil ji při sobě, pružnou, živoucí a vřelou, přidržel ji na okamžik.

Paní de Fontevrault objevila se na stupních u vchodu.

»Tu jsi konečně, milé dítě;. nejsi tuze unavena?«

Slyšel, kterak dodala, když vcházela:

»Jest velmi neopatrno pro mladou ženu, takto se účastnit honu... Nikdy se neví, není-li něco na cestě. Vydáváš se v šanc nehodě, kterou bys odstonala několika měsíci.«

XII.

Stojíc před krbem, opírajíc nohu stále krásnou o mosazný kozlík, dumala paní de Fontevrault ve svém starobylém salonu. Život byl smutný, před ní i za ní a perutě úzkosti dotýkaly se jejích skrání. Veselost oběda před chvílí, nemístná lehkomyslnost jejího bratra, hladová netečnost jejích synů vzrušovaly nepokojný její smutek; náružívé rozechvění Jacquesovo, horečka v očích Jacintiných kmitaly se vichřicemi v ne-

dávných vzpomínkách. A v jiných vzdálených vzpomínkách zvedaly se, snažily se probudit znova vzpomínky, jež byly mrtvy, na něž nikdo již nemyslil a jež ona navštěvovala neustále v melancholické nekropoli svých myšlenek. Mísily se v příšerné čtverylky, živé i mrtvé, tak podobné snění, že je již nerozeznávala, matouc si párky tohoto tance smrti. Bála se zvrhnutí, skandalu, nenapravitelného prasknutí svého bratra; zachvěla se při myšlence na očistec, na kruhy bolestného pokání, jimiž nebohý její manžel musí procházet.

Myslila skorem nahlas:

»Hle, již dva dny jsem se nestarala o pana de Fontevrault, jsem mu dlužna jeho růžence. Na štěstí bude zítra velebníček čísti mši na jeho spasení.«

Snění její změnilo směr, obrátilo se ku přítomnosti.

»Obávám se, aby ta věc mezi Jacquesem a Jacintou neskončila špatně ... Nebožátko, s tím svým Grandierem.«

Obrátila se, zpozorovala svého bratra ve fraku, se skvoucím vousem, velmi

pěkně se nesoucího ve svých aristokratických způsobech.

»Claude, pojedeš v kočáře se svou dcerou?«

»Dobrá.« — Usedl, položiv pravé chodidlo přes levé koleno. — »A což mladíci, kde jsou?«

»Odejeli omnibusem; Hubert chtěl jeti přes Piéry, aby vzal s sebou svého přítele, však víš, poručíka de Charmoie.«

»To budou mít pěknou okliku. Kdy pak přijedou do Belabri?«

Kýval svou nohou v leštěném střevici, hedvábné ponožce, opřen nazad, se šťastným vzezřením.

»Víš, že jsem konečně pověsil svoji klisnu Monte-Leone-ovi. Co se týče její pružnosti, viděl jen, jak je ohnivá. Rozumí koním jako já . . .«

Přerušil se, neboť se domníval o sobě, že rozumí všemu.

»Ano, pak bude všude roznášet, že jsi ho . . . ohnul — tak se tomu říká, není-liž pravda? — Grandier bude zuřit.«

»Ach, Grandier! Jako by nebylo jeho řemeslem, ohnout lidi akciemi a zakladatelskými podíly.«

»To není stejné; to je ve velkém.«

Lokaj otevřev dvéře, ohlašoval:

»Paní Grandierová des Ormes oznamuje panu markýzovi, že jest připravena.«

»Dobrá.«

Mesmes obrátil se k sestře.

»Pochopila jsi, proč Jacinta nikdy se nechtěla strojit před obědem? Oblíbila si přicházet k obědu v domácím obleku a ty proti tomu nic nenamítáš.«

»Tys neuhodl, proč?«

»Ne. Je tu nějaký důvod?«

»Pochopila jsem, že se nechce objeviti dekoletována a s diamanty před Jaquesem v uzavřeném kroužku.«

»To je nápad! Viděl stokrát její ramena ve společnostech, když byla děvčetem.«

»Ale ne . . . po . . .«

»Uvidí ji za chvílí u d'Arcoleových.«

»Není to zcela totéž. — Obávám se věru, abychom jednoho dne neslyšeli s té strany všeliké řeči «

»Ale jdi! U ní? Nikdy. Ručím za ni jako za sebe.«

Povstal, pobručoval si fanfáru, ponechal růži ve váse. Pak se tázal:

»Ty nepojedeš?«

»Na mou věru, ne. Ne, raději zůstanu u svého krbu, než abych šla k té ztřeštěné a nalezla tu nemožnou společnost. Kdo pak je ten ptáček, co tam teď ukazují?«

»Jaký ptáček?«

»Myslím, jmenuje se Lemerle.«

»Ach, Lemesle. To víš, nedovedeš si zapamatovat jediné jméno.«

»Tomu říkáš jméno?«

Lehký šumot hedvábí ozval se u vchodu salonu. Jacinta se objevila, zahalena v kožešiny svého pláštíku, vsunuvši mezi portiéry svoji rusou hlavu se dvěma perutěmi Valkyry, rozevřenými, skvoucími.

»Pojedeme?« tázala se.

* * *

Markýza dlouho naslouchala hrčení povozu pod stromy v pustém kraji.

A pak se její hlava sklonila; myslila na ty, kdož byli pod zemi. Podivná duševní nevolnost způsobovala, že takto sledovala dvojklanný život

mrtvých. Znepokojovala se pro příhody, pro nebezpečnou a dlouhou cestu ke trůnu Boha Otce a pro ohavné přeměny jejich těl, pokroky jeho rozpadání na dně jam hrobových.

* * *

Když Hubert, Guy a Jacques vešli do velké síně na Belabri s malým Charmoiem, spatřili na estradě, v apotheose světel, vroubenou palmami, lataneami a cykasy s tuhým zeleným listím, stojící Kaťju Nozdrevu, ruce její v černých rukavičkách až k ramenům visely lehce složeny na růžových šatech z hedvábného muselinu, v postoji udivené nevinnosti a dětství, a zpívala »Sérénade du pavé«, zhoršujíc slovanským přízvukem napodobení předměstského tónu tohoto stesku z Montmartru.

Pak se nedala prosit, skandovala pochod z »Petit vernis«, rondo z »Demoiselles à marier,« podávajíc kluzkosti dikcí správnou a prostodušnou. Zakončila kupletem »la Pocharde«, vlekla hranatostí opilých posunků, kluzké žerty svými údy sněžnými, pruž-

nými, tenkými, s příchutí ovoce na pohled nezralého.

Po dlouhé jízdě promrzlým krajem vdechovali, opojeni, fluidum chlípnosti, sálající z tohoto těla, těchto postojů pokažené panny. Dech parfumované brutálnosti pronikal pod záři lustrů; vystupoval z obnažených ramen, veškerého vlahého těla žen, vlnil se atmosférou prosycenou vzrušením, v němž proudily žádosti mužů. Aniž si toho byli vědomi, cítili, že vstupovali ve stádo lidí, v ohradu skupení zvířeckosti, hotové dáti se a vzíti se a pravili skorem současně:

»U čerta, nezdá se, že by se tu nudili!«

* * *

Sartines uklouzl, nemoha se dočkati, aby spatřil Jacintu; pomyslil si, že měla hrůzu před davem, a odebral se k zimní zahradě za estradou. Byl to pod vysokým skleněným stropem, ve chvějné běli elektřiny tropický les, tyčící svoje zelené architektury jako rozkvět báječných vrtochů. Drsnost písku prozrazovala jeho krok; zastavil

se chvíli, aby pozoroval oblouky vysokých chamaeropsii, klonící se půvab obrovských kapradin, veškerou tu hloubku kmenů s hrubými kůrami, se stonky vlnou obrostlými, pryštícími vegetativní statností, vzrušen vůči tajemství rovníkové krajiny, upřímný v klamu svých dojmů. Zvuky sprosté hudby zaléhající ze salonu, pluly v průznačných ohlasech pod zvučnou klenbou ve vzdušné směsici palem, úponek, visutých lupénků, pohrávaly na stříbrném chvění potůčku, šumícím zcela potichu mezi sametem jílků, tak změněny prostředím, že zněly ve sluchu Jacquesově barbarsky, v mol, jako pomalé melopey africké neb asijské.

Lehký šepot hlasů splýval blíže vchodu, provázen šustotem sukně na písku; Jacques se obával, aby se nezdál dotěrným, skryl se za ohromný kbelík, z něhož čněly vějíře palmy fénixové na statných stoncích; šepot minul a ticho pod velký klid chvějícího se rostlinstva opět se rozložilo. Příkrost bělostné světlosti zavládla, pronikajíc svými modravými paprsky skrze tvrdé, kovové lupení. Poněkud

opodál potůček měnil se v rybníček se hvězdičkami narcisek a tuberos na břehu.

Šumot vznikl znovu, zcela blízko, a Jacques slyšel:

»Prosím vás, milý příteli, předneste ten monolog. Mrzel by se na vás, kdybyste to odepřel.«

»Kdybyste věděla, kterak je mi to protivno.«

»Proč? Tleskají vám vždycky.«

»Záleži mi houby na jejich potlesku. Nejsem komediant. — Vždycky pan Lemesle se svým monologem nebo svou chansonettou. Nezdá se mně to chic.«

»Pah?«

»A právě v tu chvíli. — Když je tu vaše sestra, jež, jak se zdá, se mi posmívá.«

»Ale nikoliv, ujišťuji vás, že se mýlíte. — Margueritte neposmívá se vám zvlášť . . .«

». . . Zvlášť? . : .«

»Zajisté . . . posmívá se celému světu . . . nikoliv jen vám . . .«

»Zkrátka, nudí mne to, bavit lidi. Na konec to omrzí.«

»Ale, můj nebohý příteli, hleďte, víte dobře, ... nejste dosud dosti pevně zakotven, abyste dělal těžkosti.«

Vévoda d'Arcole od vchodu skleníku volal z plna hrdla:

»Nuže, kde pak je Lemesle?«

»Zde, milý příteli.«

Manžel se objevil a paní d'Arcole vykládala:

»Právě mu domlouvám. Věříte-li, že nechce nic přednášet. Zdá se mu, že je to pod jeho důstojností.«

»Nuže, Lemesle, nevyveďte nám takový kousek. — Všechna společnost si vás žádá.«

Odstrčila vévodu klepnutím vějíře.

»Nechte nás, já ho přemluvím. — Oznamte, že přijde.«

V saloně bylo slyšet hřmotný hlas vévodův, deklamující:

»Mé dámy a pánové, pan Lemesle bude míti čest, přednésti vám . . .«

Helena ohlédnuvši se kolem dokola, vzala mladíka kolem pasu.

»Zazpívej jim . . .«

Nabízela mu svůdnost svých rtů.

»Hleď! — Toliko „Bougri de bougra“. — Naklonil se, vpil se v květnaté rty.

»Jak chceš?«

»Ach! tys hodný. — A pak, trochu „Le moyens de nounou“, však víš!«

»Mně je to jedno . . .«

»A pak, jak pak honem, to tento . . .?«

Vzdalovali se, vévodkyně, opřena o jeho paži, vítězoslavně jej odváděla. Sartines opustil určitý a vykrajovaný stín palmy, postoupil do báječné illuse oasy. Skleník byl zářící a vlahý, všecek rozechvěný světlem brzy nepohnutým a plochým, brzy křečovitě trhavým. Energie fluida podporovala a utužovala krajkové větvice cizokrajných rostlin.

Vánky vlhké a teplé, chlípné jako kreolský večer, ukolébaly obrovskou živoucí floru, oddělenou toliko křehkým sklem od razu lnoucího k rámcům jako rubáš smrti. Mladík obešel klikatinou pěšin; náhle celé palmarium — a v pozadí třpyt lustrů nad rušným davem salonů — ocítilo se na novo před ním, vzdálené, prchavé, zdvojené: obrovské zrcadlo, sahající

až ku písku půdy, zabíralo celou šířku stěny, tak neočekávaně, tak málo patrně, že se zdálo, že je třeba projíti obloukem, abyste vešli do jiné zahrady a do nové slavnosti. Jacques se neviděl v zrcadle, a obraz, jenž se v něm obrážel, zarazil jej.

Rozkošně umístěna v křesle à la Trianon, ve tříčtvrtečním profilu a zabrána v daleké myšlenky, jevila tu paní Grandierová des Ormes svoje tvary, štíhlé, půvabné a smutné.

Neviděl ji samu, nýbrž toliko její obraz, nedoknutelný, neskutečný, její rysy, zmírněné snad ještě duhovou hrou hranolu a vedlejších okolností. Její moirové roucho, na němž se svíjely malované větvice, sepjaté stuhami, v tónech poněkud mdlých, splývalo s ramen v okrouhlé dekoletáži, jež činila dojem, že by potřebovala toliko povstat, aby vystoupila ze svého šatu, vynořila se jako velký květ nahý a plavý.

Domnívala se, že je tak dokonale samotna, že odložila smavý výraz, škrabošku a že únava jejích ochablých rysů se prozrazovala; skřižené její

nohy dosti vyčnívaly zpod roucha, aby jevily úzký její nárt a živý hedváb punčošky a ruka spočinuvši na hrubém opěradle sedadla, nechávala viset vějíř s malomyslným posuňkem.

Jacques neodvažoval se pohnout sebou, zakoušeje rozkoš pohledu na ni, přece však postrašen, jako když cítíme, že snad postihneme myšlenku nitra — myšlenku vlastní toliko jim — lidí, jež milujeme.

Avšak tajemství nervosních appelů, nepozorovatelné rozplývání se ústředí nervových prozradilo jeho přítomnost. Zvolna, bezděčně upozorněna, obrátila Jacinta hlavu, spatřila jej bez překvapení. Velitelský zvyk oživil opět rysy její tváře, vyvolal rys úsměvu v koutkách rtů, zableskl lží v jejích očích; pak, před tímto přítelem, nechala klesnouti všechny ty zbraně marnosti a táž malomyslnost ochabla hezkou její tvář.

Pravil:

»Jste samotna.«

Pozvedla vejíř k očím, zdála se pozorovat reje nymf a faunů namalovaných na starém hedvábí:

»Přiznávám se vám, že šprýmy pana Lemesle-a mají dar, nudit mne.«

»Jakže, hoch, jenž by mohl vystoupit v Eldoradu! — Hleďme, slyšíte, kterak mu tleskají. — A nyní, to víte. je to pan Lemesle d'Arazac, zpěvní síň vede ke všemu.«

Odpověděla:

»Ó, můj Bože, má pravdu, baví-li ho to.«

Pravila to tak schvácena, že zašeptal:

»Před chvílí díval jsem se na vás; kterak jste se zdála smutna, Jacinto.«

»Já! . . . Ale na mou věru ne, milý příteli . . .«

»Neviděl jsem vás . . . viděl jsem toliko odraz vaší podoby . . . A pravil jsem, že toliko to budu navždy míti z vás: zdání vašeho těla ve lži zrcadla!«

Potlesk zahlaholil se smíchem a výkřiky rozkoše. Zamlčeli se, upírajíce přece jen oči k síni. Na estrádě stál Lemesle v postoji pitvořícím tenoristu z hospody a konci svých rtů, pohybem prstů podškrtávajícím slova pronášel titul dikcí určitou a přesvědčivou:

BOUGRI DE BOUGRA.

Ihned započal nářečím potměšilého Auvergnata. Napolo vypjat na špičkách rozptyloval ducha díla, rozprašoval pitomosti, vysílaje mrknutí k tomu, intonaci k onomu, vyhýbaje se kalu. Vábil obecenstvo, roztomilý chvílemi, dojatý, lehce skeptický .... skromný.

Jacques upřel svůj pohled na sklon ramen své přítelkyně; hedváb jejich pletě, jejich záhyby, oblé pohyby mladých svěžích paží vzrušily jeho smysly a jeho srdce chtíčem smutným a zahanbujícím, proti němuž se bránil. Vzpomínal si na zbožňování hodnou pleť, něžnou pleť panenskou, na někdejší oblouk šíje hubenější a čistší. A vzpomínal, že rty muže spočinuly zde, rozpálily svou horečkou svěží pokožku, zakalily svým dechem něžný pel. Že to bylo jisto, jistější než vše a že nic, ani otřesení nebes, ani sestoupení některého božstva nemohlo způsobit, aby to bylo neučiněno. — Tělo tučnější a bělejší doznávalo muže, tělo méně klamné než duše, spokojené přes to přese všecko, že bylo uspokojeno a doplněno ...

Cítila na sobě dotyk tohoto pohledu a mrzela se, že se proto zarděla; sestupoval až na dno její bytosti, vloudiv se do tajů jejího těla. Jako Eva, poživší jablko, cítila se před Jacquesem obnaženou.

Naklonil se nad něžná ramena, mráčky mlékového jasu; hymna ztřeštěné rozkoše vystupovala z nich, z jejich rozkošné svěží vůně. Kraje lásky kmitaly se před jeho očima. V touze prožíval končiny přeludu — přeludu pro jeho chudobu, kde by ji byl tak pěkně miloval, bloudil kraji hudby a slunce, zářivé a třpytivé horečky, kam by ji byl unesl, unesl . . . aneb krajem severu, čistým a chladným, s chýžemi ze žlutého dřeva, s hučícími kamny, upínající se nad roklemi černajícími se sosnami fjordu; kraj bílý, kde jejich něžnost by se byla kolébala v teple.

Účes jejího vlasu, hedvábné vlny kadeří připomínaly mu rozkošná jitra dnů; koneček nohy vyčnívající pod šatem objevoval mu ji jako ženu, nechal stoupati jeho vrtoch podél lýtek dlouhých a pružných, vábil jeho chtivost v sametovou něhu veškerých záhybů jejího těla.

Ve vzpomínkách romantických scén, ve vidění záletnických rytin potvrzovala se mu skutečnost chvíle; pitvorná kadence nějakého rhytmu v síni upevňovaly v jeho paměti vzpomínky na chlípnost. Nemoha odolat, naklonil se, rty jeho se vypjaly, opřely se o hladkou a svěží její pleť ve svrchovaném a frenetickém deliriu dotyku.

Vzpřímivši se, jediným pohybem ramene setřásla zahryznutí; všecka zardělá, s očima v slzách stála před ním mlčky. Konečně pravila mírně a jako oddaně:

»Jacquese! — Nebuďte dětina!«

Pojímal tato slova jako spoluvinu, vztáhl svoji planoucí ruku, avšak ona couvla, stále klidna, náhle se srdcervoucím smutkem ve výrazu.

»Drahý příteli, vidím, že si nikterak nerozumíme.«

»Jakže?«

»Myslíte — můj Bože, ano, patrně, proč byste to nemyslil? — že budu jako všechny ženy, jež tu vidíme kolem sebe: paní ....., zkrátka, ty ostatní ... Nuže, nikoliv, Jacquese, mýlíte se.«

Pokusil se promluvit.

»Ó, nečiním nároku, býti ženou zvláštního druhu. Ty ostatní činí, co chtějí, to jest jejich věc; není mou věcí zabývat se tím. Ale mám svoji myšlenku, nechci mít milence. — Neboť to zajisté chcete, není-liž pravda, abych byla vaší maitressou?«

»Neříkejte . . .«

»Ne, nechte mne mluvit. — Patrně bylo by to roztomilé; milovali jsme se, nemohli se vzít, poněvadž ani vy ani já jsme neměli jmění . . . . Pan Grandier des Ormes mně přinesl peníze, jež mi chyběly; teď bychom již jen mohli započít opět svůj flirt . . . poněkud méně nevinně . . . . a měli bychom vše, peníze i lásku. — Nuže, nemůžete si představit, kterak se mi tato kombinace hnusí.«

»Nehněvejte se, Jacinto, odpusťte mi, byla to chvíle šílenství. Ale, Jacinto, víte, kterak vás ctím a kterak . . .«

»Ano, jste hodný hoch, ale dávno již chtěla jsem vám pověděti to vše. A ještě cosi, co neočekáváte.«

Čekal, chvěje se a něžný.

»Milujete mne stále, věřím tomu. Snad jinak, než před osmi měsíci, ale konečně . . .«

Podala mu nenuceným posuňkem svoje prsty zcela upřímně.

»Nuže, já . . . ., já též; jako kdysi, jako vždycky. — Je to poprvé, co vám to pravím, můžete mi věřit.«

Jejich stisknutí ruky bylo stisknutím ruky dvou mužů, v souhlasu se ctí a vůlí.

»Můj sňatek jest pro mne stižen omylem, jenž jej ruší; nevěděla jsem, k čemu mne měli. — S mé strany nebylo svolení. — Nuže, soudím, že bych měla právo, vzíti nazpět svoji svobodu . . . jako jsem již vzala zpět svoji osobu . . .«

Náhle pochopil vše, i sbohem manželu, onoho večera na chodbě s červenými dlaždičkami i samotu na des Aulnaies a jeho cesty do Paříže . . . Radost, bezpečnost, štěstí vlévaly se v jeho bytost. Ona potvrzovala:

»Ano, pan Grandier des Ormes, jak se zdá, dal toliko tři měsíce dovolené slečně Rose de Malines. Započala opět svoji službu v Deauvillu a vše

jest zařízeno co nejlépe . . . Vidím, že jsem rovněž svobodna, jako bych byla bývala vázána, kdyby bylo jinak. — Mohla bych tedy zcela dobře býti vaší maitressou . . .«

»Nevyslovujte to slovo.«

»Ba že, jest třeba jmenovat věci pravým jménem, když nemají jiného. Mohla bych býti vaší maîtressou bez výčitek svědomí . . ., kdybych se nestyděla a nehrozila všech . . ., kterak bych to pověděla? . . . všech rekvisit cizoložství.«

»Nerozumím, Jacinto?«

»Aj, ovšem! Dostaveníčka, pokojíky v přízemí, vzájemné návštěvy ve stejné hodiny, lež . . . zkrátka vše, co jest nejdůležitější a snad pro ostatní nejpříjemnější při těchto liaisonách. Ve všem tom jest pro mne jakási nedůstojnost, především fysická, zahanbující podrobnosti . . . jimž se nemohu podrobit. — Mluvím s vámi jako stará žena; řeknete, že mám mnohé zkušenosti, snad mne budete nesprávně posuzovat. Aj, můj milý — se vším tím, co se mluví před námi, dokud jsme dívkami a co chápeme později . . . anebo hned —

žena zná život lépe po šesti měsících manželství, než muž po pěti letech života v Paříži.«

Volné točivé zvuky valčíku zněly rhytmicky; chopila se paže Jacquesovy.

»Vraťme se, není třeba, aby nás tu nalezli v hovoru . . . ačkoli . . .«

Pocítil na rukávu lehký dotek její paže; kroky jejich se vyrovnaly.

»Jděme zvolna,« pravila; »neskončila jsem ještě. — Nuže, taková jest situace: nic, proč bych se musila skrývat, nic zahanbujícího; nic . . . pokud bude paní Grandierová des Ormes . . .«

»Jakže? — Co tím chcete říci?«

»Všechno veřejně, počestně . . . . stanu-li se paní de Sartines.«

»Můj Bože, Jacinto! — Poslyšte, to není šprým?«

»Ne, není to šprým. Nemyslím, že by můj sňatek mohl býti zrušen římskou kurií, ačkoliv pan Grandier jest protestant . . ., ne, nemyslím ani pomocí peněz, a těch nemáme. Ale jsem bezpečna, že dosáhnu rozvodu . . . — Nuže, přese všecky předsudky naší společnosti ctím nekonečně více ženu

rozvedenou, jež vstoupí ve sňatek občanský, bez požehnání církve, než ženu, jež provdána a jež klame svého manžela. Budu vinna ve své víře jako katolička, ale nikoliv ve svém svědomí jako žena. — Měl byste odvahu, žíti se mnou v nuzných poměrech? nelitoval byste toho nikdy? Považte, že byste se svým jmenem se mohl bohatě oženit.«

»Kdy bude svatba?« tázal se něžně.

Zatáčeli pěkným záhybem pěšiny, ocítili se v temném, stříbrně pruhovaném stínu arek. Pozvedla k němu svoji krásnou tvář, usmívající se a jasnou.

»Nechte mne jednat. — A teď již se nermuť. Ne, vězte, že jsem vaše, toliko vaše. Jsme snoubenci, polibte mne.«

Jeho rty zachvěly se na rozkošné pleti, přitiskly se k čelu s vážnou a něžnou úctou, jako na čelo panny... Avšak ona vypjala svoji šíji a nabídla mu svoje rty.

Vrátili se do síně, přivítáni hned na prahu zlomyslným úsměvem paní de Candale.

* * *

»Vyhledejme otce,« pravila Jacinta, »ráda bych jela domů.«

Uprotřed síně čilý ‚čtyrkrok‘ proháněl se svižným kolem; sklouzal drobný půvab nožek, sukně podkasána jednou rukou, druhá podávána tanečníku. A čiperná směsice, v rhytmu hudby pružných kadencí, veselost, jež tryskala do vzduchu, zdály se oběma mladým lidem neshodny po vážném, náruživém výjevu, jenž se byl udál mezi nimi.

»Ach!« — pravila Jacinta, »tu je tatínek.«

Bylť usadil paní de Monte-Leone do koutka jídelny, a večeřeli, ona sedíc, on stoje, nabodávaje na svém talíři řízek paštiky z husích jater. Byla by raději povečeřela s ostatními u malých stolků, jak to bylo na programu, ale on ji přemluvil, přiměl ji, aby jej následovala, neboť očekával, že dcera jeho záhy přijde pro něho a maje hlad, nerad jedl sám. Poněkud rozjařena šampaňským, cizinka již se oživovala, podrobena obdivuhodnou impertinencí markýzovou, jeho jmenem, jehož au-

thentičnost ji ovládala, na niž myslila, pojídajíc pod střelbou dvornosti jeho, potutelných a smělých.

Viděl z dálky pokyn své dcery, uklidnil se náhle, stal se vážným, naznačiv jí pokynem, aby sečkala. A urychlil večeři nebohé, vyjevené ženy, eskamotoval ruský salát, odbyl kvapně dessert. Deset minut po té doprovodil ji zpět k jejímu křeslu, usadil ji, pečoval o ni, omlouval se, unikl, dohonil Jacintu, zahalenou již v kožešiny, ve vestibulu s Jacquesem.

Paní Grandierová des Ormes podala ruku svému příteli, pravila hlasitě:

»Pamatujte si, co jsem vám pravila.«

Sartines se uklonil, a několik minut po té otce prohodil v povoze:

»Poslyš, Jacinto, dej si pozor na Jacquesa, což, dceruško? — Není snad třeba, abych ti to doporučoval.«

Ale ona neodpovídajíc upírala zraky plné horečky na krajinu v měsíční záři, míjející podél zamrzávajících oken.

* * *

Jacques vrátil se do plesové síně, hledaje Candale-a, jenž jej měl odvézt s sebou.

XIII.

Když paní de Monte-Leone dokončovala svoji toilettu, vešel k ní do ložnice její manžel.

Byl oděn ranním kabátcem s kyticí v knoflíkové dírce a zdál se býti šťasten ze života.

Podál své manželce časopis.

»Hleď, ‚Gaulois‘ přináší zprávu o honbě a plesu d'Arcoleových.«

Tázala se znepokojena:

»Uvádějí naše jména?«

»Čti,« pravil.

Poslechla, deklamovala svým štěkavým hlasem Spanělky zprávu ze společnosti.

»Předevčírem, ve čtvrtek, lovčí mužstvo d'Arcole uspořádalo lov v lese des Ourches.

Dostaveníčko bylo na rond pointu du Faune. Vyplašen statný desaterák, jenž staven po hodině a dvacetipěti minutách štvanice a skolen karabinou, po zápasu ve vodě nanejvýš rozčilujícím.

Pocta po lovu paní Grandierové des Ormes.

Přítomni byli: vévoda a vévodkyně d'Arcole, kníže a kněžna de Candale, slečna Katja No-

zdreva, pan Lemesle, markýz a hrabě de Fontevrault, baron de Sartines, markýz de Mesmes, paní Grandierová des Ormes, markýz a markýza de Monte-Leone a důstojníci 30. pluku myslivců posádkou v Piéry.«

»Vidíte, že nás jmenují.«

Ušklíbla se.

»Ano, ale na konci. — Ach, ale mluví se tu též o večírku.«

Četla dále:

»Večer shromáždila vévodkyně d'Arcole lovce ve svém znamenitém zámku Belabri, jenž byl darován Napoleonem I. maršálkovi, dědu nynějšího vévody. Podporována svojí roztomilou sestrou, slečnou d'Epernon, konala vévodkyně úřad hostitelky v tomto sídle vskutku královském s dokonalým půvabem a roztomilostí.

Hosté byli překvapeni zpěváckou produkcí, uspořádanou několika ochotníky, kteří dosáhli velkého úspěchu, plně zaslouženého.

Především slečna Kaťja Nozdreva, znamenitá ve svých popěvcích fin de siècle; pan des Charmoie, báječný ve svém monologu LES BOTTES D'ORDONNANCE, konečně p. Lemesle d'Arazac, výborný společenský komik, jenž jako vždy překvapoval vervou ve svém repertoiru: BOUGRI DE BOUGRA, LA LETTRE DU TOURLOUROU A MONSIEUR LE MAIRE, LES MOYENS DE LA NOUNOU.

Vévodkyně d'Arcole měla báječnou růžovou toilettu, zdobenou stříbrným vyšíváním.

Po plesu podávána večeře u malých stolků.«

Zvolala, všecka nešťastna:

»A pan de Mesmes mne nechal večeřet s ním zcela samotnu, zatím co se ještě tančilo.«

»Ten markýz! Ukázal jsem dnes ráno Tobymu klisnu, co mi prodal; Toby pravil, že má prasklou šlachu, že nestojí ani dvacetpět louisdorů.«

»Vy mi děláte pěkné obchody.«

»A což vaše matka? Bude as zuřit, že nebyla pozvána.«

»Upokojíte ji.«

* * *

V tutéž hodinu pravil Robert Martin k Lemesleovi v avenue des Champs-Elysées.

»O vašich úspěších se mluví v novinách. Jste mužem dne.«

»Vskutku? V kterých? Z jaké pak příčiny?«

»Měl jste monology u vévodkyně d'Arcole.«

»Hleďme! Kterak u čerta se to dozvěděli? Je to k nesnesení s těmi novinami, nemožno učinit krok, aby si nemyslily, že jsou povinny vypravovat celému světu, co děláme. —

Neříkají o mně aspoň tuze zlomyslností?«

»Ne. — Ostatně, tu je kiosk; můžete si toho dopřát.«

»Ó, to věru za to nestojí.«

A vskutku, mohl si ušetřiti tuto malou útratu. Bylť on sám sepsal a rozeslal onu zprávu.

XIV.

Paní de Fontevrault pravila pohněvána:

»Prosím tě, Claude, nevtipkuj o tom. Já to pojímám vážně; snad nemám pravdu, ale zajímá mne to.«

»Ujišťuji tě, že jsem velmi vážný. Ale konečně není to nijaká svatokrádež tázati se ducha, není-li Corou Peařlovou.«

Salon na les Aulnaeis byl pohřížen v pološero, příznivé spiritistickým zjevům. Kolem malého stolku tvořily paní de Fontevrault, paní de Rabutin, hezká sestřenka brunetka, přibyvši dnes ráno — Hubert a Jacinta, prsty spojenými lehkým dotykem magnetický řetěz. Pan de Mesmes a Guy

v koutku dívali se na výjev, jsouce konečně paní markýzou odsouzeni k mlčení.

Markýza pravila na novo, hlasem tlumeným a prosebným:

»Duchu, drahý duchu, chceš nám odpovídat?«

Nakloněni nad stolek, s dlaněmi na hladkém dřevě, cítili záchvěvy probíhati svými prsty; vlny vnikaly v desku stolku; chvílemi se jim zdálo, že se zvedá, lpíc k jejich kůži, a nastával praskot, z počátku nestejný, nesouvislý, záhy hojnější, dosti pravidelný a silný.

Hubert pravil pln přesvědčení:

»Bude mluvit.«

A doložil, nahnuv se nad stolek:

»Jeden náraz znamená ano; dva nárazy ne. — Jsi ochoten odpovídat?«

Třesk určitý, srozumitelný, se ozval a všichni nad ním dojati, vyměňovali si pohledy. Stůl oživoval pod jejich prsty, stav se vlahým tělem, jež se zvedalo a chvělo se; naklonil se poněkud stranou, otáčeje se zvolna na jediné noze. — Paní de Fontevrault byla bledá.

»Chceš odpovídati tak, že každou literu naznačíš nárazem?«

Náraz.

»Zajisté že chce odpovídat.«

Pan de Mesmes pravil u svého křesla:

»Ptejte se ho přece, bude-li míti The Farmer pozítří čáku při dostizích.«

Zasyčela zuřivá »pst!« Experimentující kolem stolku se přeli, jaké mají dáti otázky. Konečně rozhodla markýza:

»Ptejme se ho, kdo jest.«

Ozvalo se prasknutí jako souhlas, a nárazy se sypaly, rychlé, řádné oddělené.

»Jedna, dvě, tři .... deset, jedenáct ... sedmnáct, osmnáct, devatenáct.«

»Devatenáct: *S*.«

»Dobrá. — Pokračujme.«

Pomlčka a nárazy počaly znovu.

»P.«

Paní de Fontevrault zašeptala:

»S. P. Vidím dobře, kam to míří.«

Hubert počítal:

»A, B, Ç, D, E. — Je to E?«

Náraz.

»Jděme dále. A, B, C. — Nejdeš dále než k C?«

Dva nárazy.

Markýza pravila hlasem jedva vydechnutým:

»Není třeba, abychom šli dále. — Je to SPECTRE, není-liž pravda?«

Náraz; přisvědčení.

Odmlčela se, zamrazení projelo jejími rameny. Jacinta první promluvila:

»Aniž bychom chtěli šidit, přece my samy sami bezděčně odpovídáme.«

»Mlč přece, Jacinto.«

Markýz zvolal:

»Ona nevěří v nic, ta Jacinta.«

»Nuže, počněme znovu. Snad jsme se mýlili. Chceš nám povědět, kdo jsi?«

Náraz.

»A, B, C, D, F. — Je to F. — Pokračuj.«

»A. — Je to A? — Tedy dál.«

Nárazy započaly znovu, kvapně, zastavily se u čtrnáctky.

»N. — To by bylo divné: Hleďme: F, A, N. Fan. — Chceš říci, že jest fantóm?«

Suchý zvuk praskajícího dříví.

Všichni se odmlčeli, i lehkomyslný markýz. Stíny salonu chvěly se úzkostí, všichni cítili se na pokraji propasti neznáma, že se dotýkají onoho nadpřirozeného, jež po tisíciletí lidé očekávají a hrozí se ho, aniž je kdy spatřili. Nakláněli se nad temnou prohlubní, podle níž kračí život.

Avšak Hubert pocítil pod stolem dotyk oblého kolínka paní de Rabutin, přiblížil potutelně svoji nohu, zakoušel lahodu teplé sukně pobliž sebe. Jejich prsty položené vedle sebe stýkaly se jiskrami, lehké dotyky rozprostíraly se rozplývavě až k jejich srdcím, jež se otvírala. — Obraceli k sobě navzájem hlavy, udiveni tímto úsměvem.

Ale markýza pokračovala. Neobávala se nikterak přízraků, jež ode dávna byla zvyklá volat, aniž se kdy zjevily, a tázala se hlasem lichotivým:

»Jsi někdo, jehož známe?«

Podivná rozmluva počala znovu; jsouce již seznámeni s tajemstvím, naléhali na ducha, nenechávali jej unikat, přiměli jej, aby odpovídal. Musil

jim povědět, kdy zemřel, datum: dne 11. května 1745; místo: Fontenoy. — A na novo se zarazili, pohlédli na sebe.

Mesmes pravil:

»Ale vždyť máme někoho v rodině, kdo padl u Fontenoy. — Zeptejme se ho tedy, jak se jmenuje křestním jménem.«

Markýza opět počala:

»Duchu, drahý duchu, odpověz «

Ochaboval, dal si vynucovat litery. Přece však se jim podařilo sestaviti toto jméno: Antoine.

Pan de Mesmes zamručel:

»To je příliš mnoho. — Vy ostatní se as nepamatujete.«

»Nač?«

»Guy, buď přece tak laskav a vyhledej mi genealogii, o niž jsi mne onehdy požádal.«

»Je zde, v matinčině psacím stolku.«

Markýz probíral se sešitem svými prsty, cvičenými v této práci.

»Tu je to, — Louis Charles Antoine de Mesmes, zván rytíř de Givry, padl v bitvě u Fontenoy dne 11. květ-

na 1745. — To jste si nemohli vymyslit.«

Uzkost se zvýšila, vznášela se chvějíc v růžových stínech starodávného salonku.

»To je snad on,« pravil Hubert, zvednuv prst, ukazuje na pastel.

A tvář loutkovitá, s růžovými tvářemi, modrýma očima, pudrovaným vlasem mušketýra se objevila; jeho kabátec s červenými rukávy, s modrými ozdobami, přepásán byl křížem s rameny končícími v lilie.

»Ba že, je to on,« pravil markýz. »Ba, dokonce měla bys mně jej dát, Anno. Bylo by mu lépe na Hogues, jež náleží ku panství rodiny de Mesmes.«

»A což já!« zvolala jeho sestra — »jsem snad nějaký bastard, prosím?«

Avšak stolek náhle, jakoby byl rozčilen touto počínající hádkou, počal se kvapně točit, kloně se brzy v tu, brzy v onu stranu. Povstali, opírali svoje prsty, ale stolek prchal, postupoval škubavě, zdál se pronásledovat pana de Mesmes, jenž z počátku se mu uhýbal se smíchem, ale na konec

se ohradil za lenoškou. Stolek narazil o nohu sedadla a svalil se prudce k zemi.

»To vše neznamená nic dobrého,« povzdechla markýza.

Náhle se všichni zachvěli, neboť dvéře se otevřely a vešel Grandier des Ormes.

»Aj, hleďme, odkud přicházíte?«

»Na mou věru, nudil jsem se v Paříži a tyto dny neměl jsem mnoho na práci. Použil jsem vlaku o šesté hodině, poobědval jsem v restauračním vagoně. Ale v Piéry sehnal jsem povoz jen s největším namaháním.«

»Měl jste telegrafovat. Byla bych pro vás poslala.«

»Telegram byl by přišel později, než já.«

Stiskl ruku své manželky, potřásl rukama tchána a bratránků, pak zpozorovav nelad a šero, tázal se:

»Což pak kujete pikle na zvrácení republiky?«

»Ne; točíme zcela prostě stolkem.«

Pronesl svoje theorie, určité v této věci, jako ve všem ostatním.

»Jsou to magnetické úkazy, jež nemají ničeho neobyčejného. Vyvozujete elektřinu, jako byste byli akumulatory, a to se jeví praskotem dřeva aneb i pohyby stolu.«

Markýz se tázal:

»Co se vypravuje v Paříži?«

»Ne mnoho. Není tam ještě dost lidí.«

»Žádný klep?«

»Ne. Ach, vypravuje se, že paní de Riesenberg ujela s cikánem; je to Čenko, krásný Čenko, jenž má tak černé oči.«

»Ale to je staré, můj milý!«

»Pah! — Hleďme, ona utekla včera; to ještě nemůžete vědět.«

»Aj,« pravil markýz, »zdálo se mi, že jsem o tom slyšel.«

Paní de Fontevrault zvolala z pozadí salonu:

»Ale ne, je to její sestra; Josef se mýlí. Její sestra žije s cikánem, jejž koupila za hotové od jeho zákonné ženy.«

»Ručím vám za to, že tu jde o hraběnku de Riesenberg a že to je hi-

storka od včerejška. Mám ji od vévody de Ventadour.«

»Ach, pravil-li to Sosthènes! — Tak tedy obě sestry! . . .«

V pozadí salonu markýza, Hubert a paní de Rabutin opět usedli ke stolku, jenž se nyní emancipoval, odpovídal impertinencemi anebo pronášel necudnosti. Pojednou paní de Fontevrault připomenula, dosud frivolní, i když obcovala s tajemstvím:

»Zdálo by se, jako bychom tu hráli whist.«

Hubert připojil prostodušně:

»S nebožtíkem.«

Nárazy ve dřevě praskaly tak tvrdě, že všichni tři zbledli a povstali — jako by pojednou nebožtík svou lebkou rozvíral spáry stolku a hodlal se zjevit . . .

Grandier se naklonil k Jacintě:

»Musím s vámi promluvit o čemsi velmi důležitém. Chcete, abychom dali vaší tetě dobrou noc?«

Pohlédla na něho znepokojena:

»Zajisté. — Jsem vám k disposici. Půjdu nahoru. Naleznete mne v salonku mezi našimi ložnicemi.«

Pravil suše:

»Budiž, kdekoli chcete. Na místě nezáleží.«

Pan de Mesmes byl znepokojen vzezřením svého zetě, přiblížil se s protektorským výrazem.

»Nemáte mrzutosti, milý Josefe? — Jak je s doly?«

»Ne skvěle. Především si jich ani nevšímejte.«

»Setkal jste se s panem de Monte-Leone?«

»Ne. Proč se na to tážete?«

»Jen tak. Chtěl jsem to vědět.«

Upokojen, ubezpečen, že tu nejde o něho a historii koně s prasklou šlachou, otočil se po salonku.

* * *

Pan Grandier des Ormes zaklepal na dvéře salonku Jacintina. Seděla v koutku u jasného ohně, vzpřímena, připravena k boji.

Pravil jí poněkud váhavě, neboť byla jedinou osobou, jež skličovala jeho sebevědomí:

»Nenudíte se tu příliš, Jacinto?«

»Nikterak.«

»Co jste dělala po celou tu dobu?«

»Byla jsem dvakrát na honbě; podnikli jsme několik výletů do okolí; — pak byl velký ples u d'Arcoleových, — ale myslím, milý příteli, že nač se tážete, není to, o čem jste chtěl se mnou promluvit.«

»Ne. Ale týká se to právě plesu u d'Arcoleových. Dovolíte, aby, si zakouřil?«

Hledal v pouzdře na doutníky, rozžal na plameni svíčky doutník, .jejž nechal mezi svými nervosními, silnými prsty, se čtyrhrannými nehty. Pak otevřel tobolku, vyňal z ní lístek a podal jej Jacintě palcem a prstenníkem.

»Toto bylo rozesláno včera ráno asi stu osob v Paříži: nejlepším kruhům ze šlechty a finančníků.«

Jacinta vzala lístek, jenž se chvěl mezi jejími prsty.

Na bristolském papíru vyryty a upraveny jako text oznámení anebo pozvánky rozkládaly se následující řádky:

* * *

Baron de Sartines a paní Grandierová des Ormes dovolují si oznámiti Vám svoje zasnou-

bení, jež slaveno na zámku Belabri, dne 9. listopadu . . . mezi 11. hodinou a půlnocí.

* * *

Jacinta pohlédla manželu ve tvář.

»To je pěkná drobná infamie. — A to bylo rozesíláno po Paříži? — Kterak jste se to dověděl?«

»Od Ruvignya, jehož jsem vyzpovídal. Včera večer nemluvilo se v klubech o ničem jiném. On to ví, je ve třech klubech. Co se týče mne, toť se rozumí, byli tak pozorni a poslali mi exemplář.««

Chopila se opět lístku, prohlížela jej se ženskou důkladností.

»Není tu jména rytcova. — Nemáte obálku?«

»O, bezvýznamné písmo zřízence kanceláře pro psaní adres. — Avšak s piklemi, jež tu dlužno předpokládat, musila tato . . . drobná infamie, jak to nazýváte, stát svého původce dost peněz. Je to anonymní list bohatých lidí. — Odkud myslíte, že může pocházet?«

Pravila zvolna: »To by mohla být . . . To by mohla být paní de Candale.«

»Kněžna? Co vás to napadá.«

»Napadá mne to právě vhod, tak že teď jsem o tom přesvědčena.«

Vzpomenula si na zlobný pohled, jímž byli uvítáni, když odcházeli ze skleníku.

»Byla u d'Arcoleových?«

»Ovšem že.«

Připomenul s důrazem:

»Bylo by tudíž možno, že jste zavdala příčinu k této pomluvě... svým chováním, svým flirtem s panem de Sartines...«

Náhle se rozčilil.

»Pravda! jak se zdá, nerozčiluje vás to; zdá se vám to zcela přirozené, zatím co si o mne vypravuje celá Paříž. Vím velmi dobře — neboť bývám vždycky o všem zpraven — že bývaly kdysi záměry, co se týče pana de Sartines a vás. Nebudete to popírat?«

»Nepopírám to,« odpověděla.

»Ostatně co tu dělá ten pán z Nemanic, místo aby seděl ve své kanceláři a vydělával si živobytí? Dává se hostit u paní de Candale, to je čistá věc.«

»Zdá se mi, že vám po životě pana de Sartines pranic není.«

»Je mi po něm, mísí-li se aneb je-li mísen se životem vaším. Ostatně vaše city vůči mně jsou mi známy; předpokládám, že i dnes večer jako jindy mi zavřete svoje dvéře. Nuže, když mladá žena jest tak daleko po šestiměsíčním manželství . . .«

»Zapomínáte, že jsem nabyla práva, vzít si opět svoji svobodu, když jste letos v létě v Deauvillu opět navázal se sl. Rosou de Malines. Ó, nevytýkám vám to . . . naopak . . . Avšak nečiníte nikterak dobře, posuzujete-li mne jako ony ženy, jež jste bezpochyby poznal před svým sňatkem a domníváte-li se, že bych byla schopna nějaké pletichy, klamala vás, jak se říká. Můžete být kliden; dokud budu vaší ženou, nebudete mít příčiny, vyčítat mi něco.«

Zarazil se, vyjeven.

»Jakže, dokud budete mojí ženou!«

»Ano, poněvadž také já vám hodlám cosi povědět a poněvadž se k tomu naskytla příležitost, raději to skoncuji hned. Posaďte se, unavuje mne to, vidím-li vás takto přecházet.«

Poslechl — jsa tak zkrocen, že se chopil kleští a prohrabával oheň vyčkávaje.

»Vysvětlím vám věc dvěma slovy: když jsem se provdala, či spíše když mne provdali za vás, nevěděla jsem naprosto ničeho o životě, já nebyla moderní dívkou. Svolila jsem příliš lehkovážně, stát se vaší ženou . . . pravda jest, že jsem netušila, co je to manželství. Vím to nyní, bohužel příliš pozdě. Avšak mám znamenitou výhodu, že jste se dopustil křivd vůči mně: Ó, křivd zjevných, křivd křiklavých, křivd vůbec známých. — Nuže, zmýlili jsme se oba, zbývá nám učinit jediné, nežít nadále pospolu. Nemáte nijaké příčiny, abyste nepřijal rozvod . . . »Rozejdeme se bez pohoršení, bez souzení, jako lidé dobře vychovaní.«

»A provdáte se za pana de Sartines . . . Ale ne, nemůžete, jste katolička.«

»Promiňte, ale co učiním, týká se toliko mne.«

Usedl pohodlně ve svém křesle, s hrdlem otáčejícím se v límci, těše se již z předu tím, co poví:

»Jsou to pěkné záměry, drahé dítě, ale na neštěstí obávám se velmi, že nebude lže provést je.«

»A kdo mi v tom zabrání?«

»Ale především já, a to jest zajisté něco.«

Grandier položil ruce na kolena, naklonil hlavu:

»Drahá přítelkyně, víte, co mne stálo, aby se mi dostalo cti, býti vaším manželem?«

»Mluvme v cifrách, beze všeho hněvu. Já jsem bankéř, obchodník a mým zaměstnáním jest mluvit v cifrách. — Les Hogues byly v době našeho sňatku obtíženy hypotékou tři set tisíc franků. Mimochodem řečeno, nedovedl jsem pochopit, jakým zázrakem se vašemu otci podařilo vypůjčit si tři sta tisíc franků na panství, jež má cenu as čtyř set tisíc, a to ještě...«

»Les Hogues! Ale les Hogues mají cenu osmi set tisíc franků!«

»Cena pro milovníky, cena pro rodinu; kdyby je zítra prodali, viděla byste. — Vzal jsem tedy hypotéku na sebe a vydal k tomu účelu sto tisíc tolarů, z nichž nemám úroků. Hotová

ztráta. Ale nechme toho: pan de Mesmes několik dnů před podepsáním svatební smlouvy ráčil mne vzíti stranou a vyložiti mně svoji finanční situaci; prý z loyalnosti, abych byl o všem zpraven ...«

»Mějte se na pozoru.«

»Situace jeho nebyla skvělá. Byl dlužen Hirschovi a Froechelovi padesát čtyři tisíce šest set franků a několik centimů za směnky propadlé, obnovené a na konec protestované s útratami, nákladem soudního řízení a vším, co je s tím spojeno. — Visel u Dujardina, svého bursovního agenta, se sedmdesáti pěti tisíci a nějakou maličkostí. Byl zapleten se Schwartzem způsobem tak málo obratným a zároveň tak málo svědomitým ... že, na mou věru, mohlo ho přivésti daleko, kdybych se nebyl věci ujal. — Nechtěl jsem vstoupiti do rodiny s kazem ...«

»Pane ...«

»Co chcete, mluvím o věcech tak jak jsou; jsem neomalenec ... člověk nízkého rodu, jak praví vaše teta. — Nuže, abych jej vyprostil z poměru se Schwartzem, jehož jsem musel uspo-

kojit, abych vše vypořádal, to mne stálo čistých sto tisíc franků. — Musím povědět, že peníze nevyšly z mé pokladny, poněvadž jsem byl v obchodních stycích s baronem. Ale konečně je to ztráta na zisku. — Na konec vaše výtečná matinka dala se ode mne vyzpovídat několik dnů před naším sňatkem. V rozmluvě, již jsme spolu měli, dozvěděl jsem se, že účty švadleny a modistky pro vás a pro ni, měsíční splátky, neplacené po dvě léta, dlužné nájemné . . . atd. atd. — nepočítaje křídlové piano, koupené na měsíční splátky a pohrůžku, že bude vzato zpět — vše to činilo malý schodek padesáti tisíc franků, o němž její manžel naprosto nevěděl . . . Byla tu též otázka výbavy u Savoye a klobouků od Carliera; ó, provedla věci výborně. Vše bylo upraveno chekem podstrčeným do jejího rukavníku v den, když jsme všichni tři spolu byli na výstavě akvarelistů. — Vzpomínáte si snad?«

Zavrtěla záporně hlavou.

»Ó, drahá Jacinto, víte nač se páčí úhrnem tyto různé splátky?«

Napsal několik čísel velkou zlatou tužkou, již vytáhl z kapsy spodků.

»Padesát čtyři tisíce — stovky nepočítám — šedesát pět, sto. Vaše paní matinka padesát. Celkem: dvě stě sedmdesát devět tisíc franků. Připojím-li oněch tři sta tisíc, jež považuji za nehybné a zatlučené na les Hogues, zaplatil jsem více než půl milionem čest, býti manželem slečny Jacinty de Mesmes.«

»Zapomenul jste na riviéru, na černou lišku a na snubní prsten.«

»Ne; to bylo pro mne. Ale vychází z účtů, jež jsem vám předložil .... anebo vám odhalil, že jsem vydal velkou sumu, abych se s vámi oženil. — Nepočítám to, co jsem zaplatil od té doby, o čem si promluvíme později. Chcete dnes odstraniti tento manželský svazek, jenž se vám již nelíbí. — A jsem přesvědčen, že se domníváte býti právě proto vzorem nezištnosti. Nuže, nikoliv, drahá přítelkyně, stojíte mne mnoho; nelze vás vyplatit — ponechám si vás.«

»Čtvrt hodiny již nemluvíte vážně; pochopuji to. Způsobila jsem vám

zármutek a nemáte dosti rozvahy. — Především, můj nebohý příteli, nelze si ponechat ženu proti její vůli.«

Oheň, na nějž byli zapomenuli, sesul se v bledý popel na dně krbu; pláště chladu se snášely a smutek zmírajícího plamene je zachvátil.

Pokračoval, povstav, aby setřásl chlad s ramen:

»Že si nelze ponechat ženu proti její vůli? — Ale jest třeba, aby nás mohla opustit. Chcete, abych s vámi souhlasil, anebo aspoň neodporoval žádosti o rozvod — je tomu tak, neníliž pravda? Ale já se nechci dát rozvést a vy se nemůžete dát rozvést, nepropůjčím-li se k tomu.«

Muž zastrčil ruce do kapes, pokynul hlavou a pravil:

»Nuže, nechci se dát rozvést. Nemám v tom nijakého prospěchu.«

Ona zvolala vzpřímena:

»Nebudete mne mít již nikdy. Nikdy, přísahám vám!«

»Byl bych tím nanejvýš zarmoucen, moje drahá; přece však kdyby váš otec se zasekal na sto tisíc franků? Ostatně, nechme toho. Ale to nejde»

dovolte, abych vám to pověděl, nejde tu toliko o vaší osobu; oženil jsem se s krásnou a roztomilou Jacintou; tu, dejme tomu, že jsem ztratil svou vinou, svou svrchovanou vinou. — Ale oženil jsem se slečnou de Mesmes. A slečna de Mesmes, to znamená velmi mnoho. Velmi mnoho, co chápete a mnoho, co nechápete. — Tak na příklad pana Grandiera by papež nikdy neučinil hrabětem. Je to pan Grandier des Ormes, zeť markýza de Mesmes .... s chekem pro monsignore Capitolinia. — Nuže, chci se stát hrabětem Grandierem des Ormes. — Ne, nesmějte se, není to tak hloupé.«

»Je to dokonce velmi důmyslné.«

»Ano. V osmňáctém století se jměním, jež mám, bylo by mi stačilo zakoupit si místo královského tajemníka anebo rady parlamentu, abych se stal šlechticem a zaplatil si markyzát. Proč bych neučinil dnes, co se dělalo jindy? Toto »jindy«, jehož vy všichni tolik litujete... a jímž kupčíte. — Zaplatil jsem dosti draho hrabství, jež mi slíbila vaše teta, jest mně ho třeba. — Jest mi třeba též vašich styků, posta-

vení, jehož mně poskytuje ve společnosti okolnost, že jsem zetěm markýza de Mesmes, bratránkem markýza a a hraběte de Fontevrault, hraběnky de Rabutin, a kdož ví, kdo ještě. — Přece jsem nepodnikl nadarmo takovýto náklad, což? Nuže, chci mít zisk ze svých záloh.«

Pojednou vstoupila mu na mozek vzpomínka zuřivým hněvem.

»A přece ještě nalézáte příležitost okrádat mne, uvádíte mne v posměch s tím ničemou. Odůvodňujete domněnky pro mne nanejvýš pohoršlivé, třeba byste k nim neopravňovala. — Tedy i ve vaší společností dějí se bankroty?«

Duše z nedávného pokolení dědodova jevila se násilnicky.

Chopil se rukou Jacintiných v zápěstí rukama zuřivýma a chlípnýma, zatřásl jí, jak stála, zvolav:

»A to k vůli němu mne již nechcete? Jen to povězte hned.«

Stala se vyzývavou vůči němu, vmetla mu do tváře:.

»Ano; nuže, ano.«

Odstrčil ji tak prudce, pustiv ji, že dopadla naznak na divan. V krátkém zápasu svého těla hleděl chvíli na ni, vypočítávaje čáky zápasu, znásilnění.

Avšak nedaleko se otvíraly dvéře; na chodbě starý hlas markýzin zpívavě udílel rozkazy.

Ohled k okolí překonal jeho prudkost, couvl, nabyl opět klidu.

A na prahu dveří, než zmizel, rozloučil se s ní hrozivým posuňkem.

XV.

Jacinta usednuvši pod četnými světly velké jídelny v Montoiru, podivila se, že byla umístěna mezi vévodou d'Arcole a Jacquesem de Sartines. Přibyvši pozdě s paní de Fontevrault neměla pokdy setkat se s někým a ohlížela se kolem stolu, aby rozpoznala společnost. Naklonivši se poněkud, spozorovala v téže řadě co ona kněžnu de Candale, zářící diamanty, mající po pravici pana d'Arcole a po levici markýza de Mesmes. A cítila se nemile dojata, že jejímu otci se nedostalo prvého místa. V pravo od kní-

žcte, za pověstným historickým, stříbrným nástavkem spozorovala bílý, jemný profil své tety, jež pozorovala Lemesle-a po svém boku s oním svrchovaným úžasem, jejž zachovávala navzdor všemu, když se ocítila v důvěrném styku s lidmi neurozenými. V levo vévodkyně Helena, stále zářící, velitelská a veselá. A dále, skrze stříbrné větvoví svícnů tušila slečnu d'Épernon, naznačovala její místo po boku Lemesleově. Tvrdý a ryšavý záblesk dvou nepřátelských očí upoutal poznenáhla její pozornost: spatřila svého manžela proti sobě mezi vévodkyní a slečnou Nozdrevou. Namáčel lžíci do polévky, zabývaje se horlivě urozenou sousedkou, ale cítila jej poblíž sebe, čihajícího, posluchajícího očima, co jí pravil Jacques.

A její myšlenky, vykonavše okružní cestu, vrátily se k sousedu u stolu, něžnému soudruhu mladého života. Pocítila, že zatím co bloudila očima, pohlížel na její obnažená ramena, a zarděla se.

Pravil k ní: »Včera jste nebyla na honbě. Ztratili jsme krásného jelena

v lese u Piéry... Jaká to ošklivá půda...«

Srkala svoji polévku malými doušky s okraje lžíce, jako Angličanky, a zdála se jí dobrá, neboť měla hlad. Navzdor všemu kochala se v hodině štěstí, již měla před sebou, tím šťastnější, jelikož věděla, že je pomíjející, měla ráda svoje místo po boku Jacquesově, jejich volnost hovoru pod tvrdým pohledem manželovým.

Pan d'Arcole naklonil se k ní, chválil její toilettu, mluvil o jejích pažích; jeho obdiv byl upřímný, neomalený, bez neslušnosti, právě jako by byl chválil krásné ovoce nebo krásného koně. Také on byl šťasten, maje smysly příjemně podrážděny vůní své sousedky a zápachem krmí, jsa spokojen, že vidí proti sobě vévodkyni, svoji ženu, tak krásnou... a rozenou d'Épernon!«

Správce domu, následován lokaji, podával potichu každému hosti řízky volžského jesetera a markýz de Mesmes zašeptal princezně:

»Jste dosud spokojena s Justinem?«

»Nadšena; učinil jste mně jím hotový dar. Výborný kuchař a nekrade příliš.«

Prohodil jako zkušený labužník několik názorův o krmích, a zatím si pomyslil:

»Měl bych chuť, ohnout ji o dvě stě louisd'orů na účet Moserův, ale ona by se nedala, a Grandier by se to dozvěděl.«

Z dálky zkoumal rozmar svého zetě.

»Je to silnější mne; to dobytče mi imponuje. Jen s největším namáháním se mohu odhodlat žádati na něm peníze. Jaký to vepř, ten Moser!«

Pravil ke kněžně:

»Na Hogues jsem upustil od strojení à la française, ale vrátím se k tomu. Jen to je vskutku důstojno řádného domu.«

Vnitřní hlas odpovídal mu posměšně:

»Stříbro je v báni. — A Adrienna mi píše, že každodenně docházejí soudní výměry. — Věru, Jacinta je nevděčna; mohla by působit na svého manžela, kdyby chtěla.«

Hovořil lehce, smyslně, s dávkou ironie, o stupni rozkladu, kdy třeba pojídati bekasinu, a kněžna poslouchala okouzlena. Upírala střídavě pohledy na stůl vroubený nakupenými fialkami, na krajkové střední pruhy ubrusu, na menuet figurin ze saského a sèvresského porculánu, oživujících ohromné zrcadlo se stříbrnými reflexy, kolem slavného podnosu — starobylého podnosu, jejž daroval Ludvík XV. maršálkovi de Beuvron. Oči její bloudily od Kaťje Nozdrevy k Margueritě d'Épernon a něžné vidění ložnice s tlumeným světlem a vůněmi, představa rozestřených prostěradel, rozmilé nahoty, půvabné a čisté, svíjející se na nich vznášelo se nad její roztržitostí.

Boudoir chlípného řádění, rozvášněné nevinnosti a studu obrážel se na stěnách jejího snu. Pojednou jala se nepřátelsky zkoumat hovor Kaťje s Grandierem; oči její se povznesly záští vůči soku, jedinému, jenž byl rovněž bohat, umlčely z dálky šeptané průpovídky, pak spočinuly, usmály se na zlatém čele Marguerity,

pronikaly jemnou nevinností jejího růžového těla.

Vévoda d'Arcole ukázal jí koutek propukající veselosti, kde byli paní de Rabutin s Hubertem a malým de Charmoic.

»Nezdá se, že by se tam nudili.«

Avšak obrátil zraky k Lemesle-ovi, poněkud zaražen, že jej vidí opět po boku Marguerity.

»Musím na to upozornit Helenu; neděje se to schválně, ale mohly by povstat z toho řeči. — Ten ubohý Lemesle, stačilo by to, aby se stal směšný. Co to as vypravuje tak zajímavého matce Fontevraultové?«

Lemesle ochočoval markýzu, vypočítávaje jí jména svých známých, zvolna podléhala oné rozkoši starých lidí — uváděť jméno po jménu, a připínat se ke vzpomínkám, stávajíc se vlídnější k Lemesleovi, překvapena objevem, že dovede mluvit o minulosti, že znal podrobnosti o rodinách a byl obeznámen s genealogiemi.

»Onen pan de Chabans, jehož jsem znala též, byl bratr paní de Listerac, z pravých Listeraců, jejíž dcera, ta

chudinka Odetta, vstoupila v tak hloupý sňatek.«

»Ach! nevěděl jsem . . .«

»Provdala se za muže prostého rodu, syna právního zástupce, jakéhos . . . . nevím ani, jak se jmenuje, Lepare, Lepec, Le . . . tento! . . .«

Zarděl se; ona pocítila, že provedla hloupost, proklínala svůj neprozřetelný jazyk, jenž každé chvíle prozrazoval její myšlenky. Pak se utišila — řkouc si: »Ostatně tím hůře pro ně, nepotřebují choditi do naší společnosti, nechtějí-li slyšeti takovéto věci. Já jsem příliš stará, abych měnila svoje zvyky.«

Avšak Lemesle obratně prohodil jméno slečny de Figeac a markýza vzřikla úžasem:

»Ach, vy ji znáte, tu hodnou Marii Carolinu?«

»Zajisté, je to moje teta.«

»Jakže! vy jste spřízněn s Marií Carolinou! Ach, to jsem nevěděla.«

Jedva patrná nuance politování a uznání vloudila se v její nitro, litovala svých nedávných slov; chtěla býti roztomilou — a dovedla to dokonal:

Chopila se vlídně tyče, kterou jí podal.

»Tak tedy vaše paní matka byla také rozená de Figeac?«

»Ne, ale moje babička, slečna de Louradour, byla matkou slečny de Figeac. — Vidíte, je to dosti blízké příbuzenstvo . . .«

Paní de Fontevrault pokračovala vážně:

»Ach! Vaše babička byla slečna de Louradour. Jest to velmi staré jméno v tamní krajině.«

Mohl pověděti toliko:

»Ano; oni tvrdí, že pocházejí od starých hrabat Limousinských.«

Sobí řízky podávány kol stolu; jejich zvěřinná, kořenná chuť, drcená tolikerými ústy, způsobovala v rozsáhlé místnosti neurčitý dech rozkladu a divokosti. — Stolovníci se rozjařovali, buňky jejich ústrojí prosycovaly se barbarstvím, vysílaly k jejich mozkům vliv dávných předků, kteří kdysi — dávno před tím — byli takto banketovali, plni vína a masa, šťastni ze života.

Bylo slyšet hlas Grandierův, ujišťující:

»Dnes již není dělníků, nechtí pracovat. — Tak mi pravil onehdy můj dodavatel prádla, že nemohl vyhovět objednávkám, poněvadž ani za zvýšenou mzdu nenalezl dělnic. Nuže, víte, co udělal? — Třeba doznat, že to člověk velmi intelligentní a že má pevné kyčle. — Nuže, byl nucen založiti sirotčinec na venkově, aby získal levné pracovní síly. Je to znamenitě zařízeno, jak se zdá; elektřina, telefon, parní prádelna, všechna ta nová zdokonalení, co se týče prádla. A nesl sám všechen náklad; závod řídí jeptišky.«

Markýza byla dojata, pravila ke svému synu Hubertovi:

»Slyšel jsi, Huberte, co pan des Ormes praví o tomto dodavateli prádla: Co tento muž učinil, jest obdivuhodno. Měl bys objednávat u něho, třeba podporovati dobrý skutek.»

»Ten, to je ničema, jenž vykořisťuje ta nebožátka.«

Obrátil se ku paní de Rabutin, pokračoval šeptem v hovoru:

»Pravda. Slyším-li vypravovati takové věci, mívám vždycky chuť zvolat: Ať žije komuna!«

»To by bylo k smíchu, kdyby vás to najednou chytilo zde.«

»Chcete? Řekněte, že by vám to způsobilo potěšení.«

»Buďte přece zticha. Nenamluvíte mně přece, že jste republikánem.«

»U všech všudy, to ne, nejsem republikánem. Ale jsem komunardem.«

»Mlčte přece.«

»Ne, je to pravda. Pro člověka comme il faut jsou toliko dva prapory: bílý nebo červený. Bílého praporu dnes již není; mně jest milejší červený než trikolora s kralovražednou legitimitou.«

»Hleďme; co mi to povídáte . . .«

»Ne; nemluvme tedy o politice; chtěl bych vám pověděti tolik jiných věcí.«

Po slovech Grandierových obrátila se Kaťja ke Guyovi:

»Tak tedy ve Francii se provozuje otrokářské milosrdenství.«

Pohlédl na ni, jsa užaslý, že ji slyší přemýšlet — to hezké kvítko neřestí, o němž se vypravovalo tolik věcí. A ona doložila jedním dechem:

»Zdá se, že co zde bylo praveno všichni schvalují. U nás byli by na něho zvolali: Fi! — Ale francouzská aristokracie není sociologická.«

»Jakže, slečno, vás tyto otázky zajímají?«

»Ano, poněvadž jsem přijela do Francie, abych je studovala.«

Úsměv přelétl přese rty mladíkovy; ona jej spozorovala, pokračovala svým pružným, hebkým hlasem Slovanky:

»Můj otec jest šlechtickým maršálkem v okrese grodenském. Má velkou morální autoritu. Proto jsem se chtěla poučit, abych mohla později činiti dobro.«

»Vy tedy pracujete?«

»Ale ovšem. Navštěvuji přednášky Fauvelovy ve společnosti pro vyšší studia. a mimo to přednášky Brochantovy v Sorbonně, jež jsou tak zajímavé . . .«

Tázal se jí:

»Kněžna se také věnuje těmto studiím?«

»Aurora? Ne. Nemá na to pokdy. Avšak ona chápe, když jí to vyložím. Vy ostatní Latiníci nepochopíte to

*

nikdy. Vězíte dosud v civilisaci římské, v zákonech římských, ve vládě římské. A nezletilá žena znamená otrokyni.«

»Vy jste feministka?«

Nemohl potlačiti toto slovo, jež se mu zdálo dvojsmyslné, břitké a kruté. Avšak ona neporozuměla a pokračovala:

»Zajisté že jsem feministka, emancipace žen . . .«

* * *

Rázem uspokojení ústrojí, prosycených novými energiemi, rozplývala se v potulných a smavých hovorech; duchaplnosti vyměňovány od jednoho konce stolu ke druhému, vytryskovaly »duchem«, onu kvintesenaci hmoty v rozkoši. Pod očima lokajů se nyní odhalovali, vzdor zdrželivosti posuňků, vyjevovali se sluchu těchto lidí, jakoby byli obsluhováni hluchoněmými a občas skrytá myšlenka zjevila se nepokrytě v jediném slovu, v jediné odpovědi. Takto sluhové a správce domu na tichých podešvech, šoupavým krokem, naslouchali duši svých pánů.

Hubert de Fontevrault pravil ke své sestřenici, upozorňuje ji pohledem:

»Je to hrozné, co se před nimi vypravuje. — My toho nepozorujeme, ale .... oni si v tu chvíli berou znamenité poučení o anarchii.«

Oči její se pozvedly, přelétly poprsí sedící za stolem, pečlivě zdobeným stuhami a květinami.

»Hleďte, jak se tváří Grandier. Posadili Jacquesa vedle Jacinty a strčili je právě proti manželu. To je bezpochyby úmyslná potutelnost naší roztomilé kněžny. Ostatně oběma se vede dobře.«

Sartines a paní Grandierová hovořili, uvolněni a šťastni. Hojné životní šťávy, pobízené a rozehřívané alkoholem, dodávaly jejich srdcím důvěry v život, bezpečnosti štěstí; cítili se navzájem prostoupeni svým sousedstvím, animálností krmí, jež společně požívali, dlouhým stykem svých šatů, a jich rozkoš projevovala se vítězoslavně.

Cítila na své pokožce, na ohybech svých ramen, na půvabné, svěží oblasti svých paží pobíhající pohledy

druhého, zastavující se na ambrových páskách její šíje; se záchvěvem se jim poddávala. Zdálo se jí, že jejich záře a jejich něžnost pronikají tkanivo, intimnost pós, vluzují se jemnými vláskovými žilkami, obíhají bystřinou žilami, aby ve vlnách bušily v jejím srdci.

Pravil konečně:

»Víte, že můj strýc de Sartines je teď dost povážlivě nemocen?«

Naděje na smrt pojila se k radosti ze života. Zašeptala prostodušně:

»Můj Bože, snad se vám na konec dostane trochu štěstí. A což, vaše teta?...«

»Píší mi, že jest rovněž nemocna; stará Kateřina, však víte, posílá mně zprávy.«

»Avšak ... jestliže si neodkázali navzájem všecko tomu, kdo bude nejdéle živ? — Zemře-li váš strýc poslední, je to dobře, ale bude-li to vaše teta ...«

»Zdá se, že jest všechno uspořádáno a v můj prospěch.«

»To je jedno; měl byste tam být. Proč jste neodejel?«

Pohlédl na ni:

»Chtěl jsem vyčkati tohoto večera, odjedu zítra ráno. — Věděl jsem, že budu poblíže vás.«

»Ó, kterak to neopatrné, nebohý příteli; dáváte v šanc celý život pro jedinou hodinu.«

Hlas Grandierův ozval se přes stůl:

»Jacquese, půjdete s námi zítra na honbu? Zahájíme lovy v lesích na Aulnaies.«

»Nemohu, není to možné; odjedu na několik dnů do Berry.«

Obrátil se ku Guyovi:

»Jest roztomilý, říká mi zcela krátce Jacques! Komu by to napadlo! Proč mu na tom záleží, abych s ním šel na lov?«

»Snad, aby ti napražil olova do těla.«

Avšak Grandier upokojen, pokračoval v hovoru s vévodkyní, jež mu pravila:

»Paní des Ormes jest roztomilá...«

A Jacinta mohla vypravovati Jacquesovi o hanebných lístcích, jež rozeslány po Paříži. Zbledlý, svíraje kře-

čovitě prsty perleť desertního nožíku, tázal se:

»Tušíte, odkud to mohlo přijít?«

»Nevím, proč se mi zdá, že to pochází od někoho, jenž není daleko.«

Zamžouráním naznačila princeznu. — Jacques pozvedl hlavu.

»Ach, teď chápu proč.«

»Proč? Jaký má důvod, mít na mne zášť?«

»Domnívala se as, že jsem vám vypravoval . . .«

»Co?«

»Nic . . . výjev, jenž se udal na Montoire . . . a jemuž jsem byl přítomen.«

Zvolala:

»Ach, to je pravda. Na to jsem nepomyslila! Výjev na chodbě s . . .«

Pokrčením svého hezkého, čistě rysovaného nosíku s dětinskými nozdrami naznačila Kaťji, sedící proti ní.

»Jakže! vy znáte tu historku?«

»Po kraji se nemluví o ničem jiném v posledních osmi dnech. Služebnicto to rozneslo.«

Zamlčel se v rozpacích, poněkud popuzen, že mluví takto o podobých věcech.

Avšak společnost vstávala od stolu ve zmatku poněkud ztřeštěném, a nastalo ticho, z tím co všichni se sbírali upravujíce si tváře pro novou scénu komédie půvabné a nebezpečné.

Lemesle poněkud podnapilý, pohněván hrdostí slečny d'Épernon, uvažoval ve svém nitru o problému etikety, o věčné otázce míst u stolu, jedné z nejvážnějších starostí evropské diplomacie a pravil si:

»Posadili pana de Mesmes navzdor jeho věku po levici a vévodu po pravici! — Ach, ano, vévoda má vždycky přednost přede všemi ostatními. — Ano, vévoda a pair z dob před revolucí, ale on?«

Candale, povstav, pohlížel na stůl již zpustošený, mysle si pln vzteku:

»Pomyslím-li, že kdybych byl pouhý pobuda, vzal bych klidně dvě anebo tři z těchto drobotin — jež ostatně, ať se říká cokoli, pocházejí ode mne — a že bych jen mohl upláchnout do Paříže a zarazit je do báně, abych opatřil chudince Juliettě dlužné nájemné. Ten vepř domácí ji k vůli tomu týrá.

Ach! jaké to neštěstí, že nejsem pobuda!«

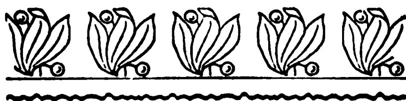
Poklonil se, nabídl paži markýze de Fontevrault a v čele šestnácti ostatních vešel do skvělosti a veselosti salonu.

Jacinta pravila k Jacquesovi:

»Tak tedy, zítra odjedete? — Doufám, že budete míti zdar.«

*

ČÁST DRUHÁ.

I.

Na prahu objevila se jeptiška s pozvednutým prstem, nařizujíc ticho. Za ní, pootevřenými dveřmi, zjevil se pruh stínu s nasládlým zápachem antiseptik; bylo lze z toho uhodnout bolestnou atmosféru světnic, kde se umírá.

Kateřina a Jacques couvali, až zůstali stát na prahu zakázaném mlčelivým, černým zjevením.

Jeptiška zašeptala, aniž pohnula svými tenkými rty:

»Pst! Oba dřímají.«

A stará hospodyně se tázala:

»Jaká byla noc?«

»On byl velmi nepokojný. U ní není nijaké změny. Sestra Tereza právě měřila temperaturu; stále 39·9.«

Tato zájmena »on«, »ona«, značící pány, prozrazovala zhoršení choroby: již zbavovala jejich osobnosti ty, kdož dokonávali. Sartines pocítil hluboce tuto trhlinu; ti, o nichž věděl, že tak houževnatě lpěli na podrobnostech života, mizeli, stávali se skorem již anonymy, jakými jsou nebožtíci.

Odstoupil k otevřenému oknu, vdechl svěžího a chladného vzduchu; krajina jevila se v určité, chvějné modři zimy. Dvéře smrti se zvolna zavíraly, bílé roucho Naděje mizelo.

Jacques následoval Kateřinu zářící chodbou s kosočtverečnými dlaždicemi, lesknoucími se tekutým jasem.

»Chtěl byste něčeho požit, pane Jacquese? — Byl jste celou noc na cestě.«

»Byl jsem nucen zastavit v Paříži; vlaky nemají spojení, trvá to celou věčnost, než se člověk dostane z Montoire sem.«

»Hleďte, pane Jacquesc, musíte vypít svoji čokoládu. Čeká vás za chvíli dost trampot.«

Rozkošná svěžest másla, samet mléčné smetánky lahodily jeho hladu, rozehřály jeho únavu. Přervané sítě minulého života se v něm ucelovaly, navazovaly opět osnovu existence, jež se kdysi pohybovala v tomto rodinném sídle, kde žilo jeho mládí. Strýc a teta se vyvolávali, objevovali se; odložil nakousnutý krajíc, vzpomínky mu svíraly hrdlo.

»Ale, Kateřino, přišlo to tak náhle. Strýc mi psal před čtrnácti dny; oba byli zdrávi. — A když jste mně poslala zprávu, nezdála jste se tuze znepokojena. Onemocněli tedy oba zároveň?«

»Váš pan strýc onehdy zmokl, když se vracel z honby. Hned se začal třást zimnicí. To dalo ránu paní baronce, nebyla beztoho dost pevna po svých posledních záchvatech. Teď leží oba ve své ložnici a já nevím, kde mi hlava stojí. Na štěstí jsem mohla ve městě dostat jeptišky.«

»A což lékaři?«

»Doktor Legrand přicházel každý den; včera měl poradu s doktorem Grasem.«

»Co řekli?«

»Ó, pane Jacquese, teď jde již jen o několik hodin. V jejich věku . . .«

Chvíle byla pro něho slavnostní, plná břitké, nezištné bolesti. Pak vynořily se osobní starosti — pud života, povýšený nad soucit. Pomyslil si:

»Co nastane pro mne?«

Kateřina vedena k téže myšlence, podobným pochodem představ, formulovala svůj názor:

»Povím vám, co vám prospěje, pane Jacquese; musíte se starat o svůj prospěch. Ve zdejší krajině vědí všichni, že milostpán a milostpaní odkázali si všecko tomu, kdo koho přežije. — Umře-li váš strýc poslední, je dobře, ale bude-li to milostpaní, všechno připadne její rodině, a vy, chudinko, pane Jacquese, budete jako svatý Jan na poušti . . . na holičkách. Přemýšlel jste už o tom?«

»Můj Bože, ano, dobrá Kateřino, ale strýc mi vždycky pravil . . .«

»Musíte s ním promluvit. Učinila bych to sama, ale znám to, tím by se všecko pokazilo ... Kdežto vy, s tím jménem .... Považte, kdyby to panství zde a statky v Bresse a všechny ty peníze k tomu dostaly se bratránkům milostpaniným, těm Puylaurensovým a Royaumontovým, které nemohla cítit.«

Čepeček sestry svaté Moniky objevil se v otevřených dveřích.

»Pan de Sartines se probudil. Ptá se po panu Jacquesovi, svém synovci.«

Mladík povstal, sklíčen úzkostí. Vzpomínka na nemoc a na smrt, nesnesitelná jeho mládí, muset zakusit pohled na agonii, vše to jej naplnilo ošklivostí; musil překonat odpor, aby se odebral k milovanému příbuznému. Hned na prahu ocitil se v šeru, tápal váhavě, jat hrůzou, slyše chraplavé stenání vyrážené ve výstupku.

»Tos ty, milý hochu?«

Tu spatřil svého strýce ležícího; ohromný trup venkovského šlechtice pozvedal pokrývku, modeloval se pod plátny lože se zdánlivou ještě silou, avšak tvář umírajícího, tvrdě zbráz-

děna temnými vráskami, zahnědlým potem na skráních, chrčivé oddychování prozrazovaly smrt. Slova jeho rozplývala se ve stínu, přerývána vysíleným kašlem. Řeholnice musila se naklonit nad ložem.

»Pane, je to váš synovec.«

Jacques rovněž se naklonil.

»To jsem já, milý strýče. — Nuže, jak se vám daří?«

Toto slova soustředila myšlenky umírajícího a spojila je na chvíli mezi sebou.

»Ach«, pravil, »jsem rád, že tě vidím... Že s tebou mohu mluvit... Poslyš, milý synu, ... není mi dobře, vidíš, jde to zle.«

Odmítl posuňkem banální protest.

»Kde je teta? Proč tu není. Je tedy také velmi nemocna?«

Jacques váhal, ale na pokyn jeptišky odpověděl:

»Ale ne, milý strýče, jest unavena, že bděla dvě noci, spí; až se probudí, přijde.«

Strýc na něho pohlédl, ... s nedůvěřivým okem nemocného, zastenal tiše:

»Tím lépe tedy, neboť, vidíš, ... j : tu ta závěť ... Odkázal jsem' jí vše všecko ..., po mé smrti ... Ale ona ví ... ona se postará ... Ty známe náš jméno ... tobě náleží vše ... upokoj se ...«

Víčka očí jeho zamžourala, myšlenky jeho spočinuly v bezvědomí. Tomuto muži, uondanému životem, blížila se smrt jako neodolatelný spánek za večera po únavě. Hrozné ticho odměřovalo čas; pak vznikly vlny, zanášejíce bolestně slabé stesky, zaléhající ze sousední ložnice. Nastal tlumený hovor jeptišek; spěchaly k té, jež rovněž umírala.

Hlas, hlas Kateřiny, ozval se za Jacquesem:

»Lékař přišel.«

A všichni shrnuli se kolem člověka spasitele, jenž přináší naději.

* * *

Kateřina naléhala tvrdošijně:

»Slyšel jste lékaře, pane Jacquese: milostpaní může vydržet ještě dva neb tři dny, ale milostpána to čeká dnes večer nebo v noci. Kdyby milostpaní

*

byla při vědomí, měla by snad pokdy zanechat vám všechno, neboť je to smluveno. Ale jest již jako mrtva; lékař mi pravil, že již ničeho necítí, ničeho neslyší. Avšak ona žije dosti, aby vás učinila nadosmrti žebrákem. Pamatujte na to, budete mít jednou děti . . .«

»Co počít, milá Kateřino?«

»Musíte promluvit se strýcem; povědět mu pravdu.«

»Nikdy toho nedovedu.«

* * *

Návštěva lékařova způsobila jakés upokojení; vejda do ložnice, spatřil svého strýce, opřeného o podušky, vráska úsměvu pozvedala hustý jeho bílý knír.

»Řekl ti, že to bude trvat ještě dlouho?«

»Ale, milý strýčku . . .«

»Jdi, vím to, milé dítě. Musí to věru skončit, vidíš.«

Tázal se nanovo:

»Proč tu není tvoje teta Alžběta?.. Klameš mne, nečiníš dobře.«

Obrat v jeho myšlenkách se upevňoval.

»Jmění ... Můj Bože, kdyby se dostalo Puylaurensovým a Royaumontovým. — Mluvil jsi s tetou?... Jdi a pověz jí, že s ní chci promluvit, jdi... Však víš, že je nemocna.«

A v tuto chvíli myšlenky jeho na okamžik oživeny na novo ochably, ustoupily jako vlna. Spal kvapným spánkem nemocných, oním krátkým a krutým spánkem, etapou nicoty.

* * *

Jacques opřen o vysoké podprsí, vdechoval noc.

Chvějící ticho hvězd kmitalo se nad zámkem, nad černou hmotou stromů parku; vedle byla ložnice agonie, chorobná atmosféra, v níž od několika hodin žil. Naslouchal tichému kroku jeptišky, tenký cinkot lahví o sklenice s odvary, hrčení chrapotu v hrdle umírajícího.

Jeho život v tu chvíli vpisoval se v budoucnost; byl dvojí, rozštěpující se jeho bílá mléčná dráha, tam nahoře, nad jeho hlavou: šťastný, snadný,

s Jacintou znovu dobytou, se spokojeným štěstím a klidnou důstojností — těžký, krušný, nejistý, bez milované ženy anebo nešťastný s ní, pod bičem práce bez budoucnosti v odříkání se veškeré radosti. Jeho hrdost přijímala tuto možnost, odhodlána nepodrobit se ničemu, co by se mu zdálo podlé. Za sebou zaslechl stín pronášet jeho jméno a cítil, že to volá jeho osud.

Jacques vrátil se do ložnice.

»Milý hochu, pojď sem. Bude to dnes ráno, cítím to. Nařídil jsem, aby povolali patera Dumasa. Poslyš, sestavili jsme svoji závěť, tvoje teta i já, před deseti lety... Odkázal jsem jí vše... věděla, že má odevzdat vše tobě.... Ale ona umírá též; ó, vím to, porozuměl jsem — zemře snad dříve než já, snad později; třeba učinit opatření. Možno učinit jen jediné, roztrhati závěť. Jest tu v mém psacím stolku; vezmi klíč pod mou poduškou. — Pospěš si přec, není tu nikoho.«

Tato slova zamrazila vztaženou ruku.

»Klíč je tu, pod mou hlavou. Nalezneš listinu v levé zásuvce; jsou na ní bankovky... všechno je tvoje...«

Jacques všinul ruku pod podušku, zvlhlou hrozným potem, namáhal se, aby pronikl prsty pod šíji strýcovu; v tu chvíli cítil, kterak hlava se vypínala a hledě s boku na tuto masku strnulou a příšernou, shledal, že oči již nevidí. Pustil klíč, couvl, a hrčení chrapotu pronikalo světnicí.

* * *

Stranou, vzpřímena na židli, jeptiška zdála se dřímat. Jediné světlo noční lampy mrkalo, na zhasnutí, každé vzplanutí plamene ozařovalo temnotu zábleskem živým a krátkým. Dědic pohlédl na psací stůl a pojednou pochopil, kterak je tu na spěch, aby to skončilo, hloupost váhání, naprostou spravedlnost svého činu. Přiblížil se k loži; oči umírajícího byly dokořán otevřeny, skleněné; domníval se, že ho již není a pocítil prudkou ránu v srdci. Avšak třesení zachvátilo jeho ruce na bílých prostěradlech. Sartines pokusil se nanovo hledat pod poduškou, pocítil chlad klíče, přitáhl jej sevřením nehtů.

Přistoupil ku psacímu stolku.

Byl to stůl válcovitý, z konce prvního císařství, ozdobený mosazným kováním bohatého a těžkého vzorku; velké kulaté jeho břicho z červeného ořechu mělo slavnostní vzezření. Dědic pocítil pohyb za svými rameny, šustot černých rukávů jeptiščiných; klonila se nad umírajícího, ohmatávajíc jeho stydnoucí ruce. Nikdy by nedovedl otevříti před ní ten skřípavý psací stůl! A vzpomínal na ten svazek bankovek, jenž ležel na listině.

Jeptiška přistoupila k němu.

»Poslali pro duchovního, pane? jest nejvyšší čas.«

Vyšel, aby dal rozkazy.

* * *

Když se vracel ze stájí, spatřil Sartines pojednou žlutou berlinu, kolébající se do dvora; vystoupili z ní paní de Royaumont a pan de Puylaurens, plni starostí, důležití a zasmušilí.

Vešel opět ke svému strýci, aby mu pomohl při umírání.

II.

Smutná okna ložnice vrhala trochu šedého světla; rozplývala se ve stínech světnice, rozkládala se zvolna, jako stoupající voda dotýkala se prostěradel. Oči spáčovy pocítily dotyk záchvčvu, pootevřely se a zavřely se opět. Novost změněného lože pokoušela Jacquesa, natáhl nohu, jsa zvyklý zabořit se do vlny žiněnky v Montoire; pak se lenost jeho ducha rozjařila; vzpomínky na okolí jej upozorňovaly, že to také není ložnice, ve které se nalézal po tři dny u svého strýce v neladu a rozechvění domu, kam smrt vnikla jako dvojče. Smysly jeho uvažovaly, sprostředkovaly jeho vědomí touto závěrkou: »Jsem v Paříži; poznávám svoje lože.«

Sartines otevřel oči; bloudily po plochách stěn dosud neurčitě, a náhle se vzpřímil, oživl opět. — Byl doma, v Paříži, v chudobném přízemku ulice de Verneuil, kdež ode tří let trýznil svoje mládí. Seskočiv s lože, odhrnul záclony, couvl· před bledým světlem dvora.

A zamručel, pohlédnuv na hodinky:

»U čerta! již osm hodin, opozdím se.«

Oblékaje se, probíral se v balíku dopisů, nakupených na stole. Žluté obálky se jmény dodavatelů rozkládaly se hrozivě; odstrčil je prstem, neotevřev je.

»Na mou věru, ať počkají, nemohu si pomoci.«

Roztrhal pozvánky, prsty jeho pozvedaly oznámky sňatků, zmačkaly prospekty, hledaly nanovo, chtěly očekávaný dopis, písmo vysoké a tučné, na něž hleděl s očima touhy. Pomyslil si:

»Ona mně nebude psát. Já jí nemohu poslati dopis, a teď, když mám smutek, není možno, setkat se s ní ve společnosti.«

Nedávné výjevy smrti jeho strýce proběhly vírem v jeho ducha; domníval se, že vzpomíná na činy někoho jiného, užaslý tím, co byl učinil, mruče:

»Ne, ale kterak jsem byl hloupý. — To není možno.«

A ponejprv, v pochmurné holosti jeho malého příbytku, sklíčil jej po-

cit nenapravitelného, život jeho jevil se mu zazděn a bledý jako světlo v temném dvoře, kam viděl ze svých oken.

A pochopil hrůzu osamělosti a ticha.

Naléhavá chvíle pudila jej ven. — Pospíšil si. V ulici ssál do sebe ostrý vzduch ranní, snášel chmurný a špinavý zápach chodníků. Vyhrnul límec svého svrchníku ve chvíli, kdy zatáčel na nábřeží a pomyslil si:

»Na mou věru! Candale nemá mnoho příjemností ve svém životě, toť pravda. Ale aspoň není nucen, klusat v tuto hodinu, aby vydělal několik mizerných sous.«

Dal se vést svými myšlenkami, jako ponechával náhodě a událostem osud svého života, jsa neschopen zakročit, vycvikován ku poslušnosti a podrobování svým prvotným vychováním u jesuitů. Myšlenky jeho přelétaly mosty, aniž měly útěchu z krajiny podél řeky, obdivuhodného obrazu táhnoucího se po obou stranách jeho, snu, aniž viděl oblohu ze šedého tylu, chvějící se stříbrem a slezovým tónem,

tříštícím se gotickou dekorací v pravo. Rovněž byla duše jeho slepá vůči modrému prostoru, otvírajícímu se v levo, k výšinám Chaillotu, tónu chvějného a jemného.

Jacques prošel ulicí des Tuileries; stromy sadu, strnulé a černé, rozsmutňovaly jeho netečnost neurčitými vzpomínkami. Zahnul na avenue de l'Opéra, dostal se před majestátní průčelí společnosti »Résurrection«, rozkládající se široce na chodníku. Široké dvéře, jež se neustále otvíraly a zavíraly, vedly do velké síně, opatřené křesly s hladkou koží a stoly; podlaha tu činila dojem zmrzlého jezera; tlustá její skla vysílala světla dolů a se stropu, rovněž skleněného, padalo mdlé světlo, kde míjely stíny kroků. Podobalo se to také malému akvariu.

Avšak nezastavuje se spěchal úředník po známých skrytých schodech. Kráčel chodbou, svlékaje již z předu svrchník, otevřel dvéře, objevil se.

»Hleďme! baron!«

Zvolali tento titul s uštěpačnou ironií a Jacques spatřil opět oba svoje nepřátele, Lorquina a Boulomieuxa,

vrchní příručí. Armand de Latheulade povstal v pozadí, radostným pohybem, a šel mu stisknout ruku.

»Měl jste pěknou dovolenou, milý Sartines?«

Boulomieux zvolal:

»To si myslím! V chic novinách se mluví jen o něm! Stále byl s vévodkyněmi a markýzami!«

A Lorquin dodal:

»Použil toho, aby si učinil pohodlí a dal si prodloužit dovolenou o osm dnů. Ó, to je chytrák!«

Jacques přerušil hovor suše:

»Oznámil jsem náměstku ředitele, panu Léchallierovi, že mám smutek v rodině. Co pak tropíte, Latheulade? Stále fotografii?«

»Ó, vyvolávám negativ velmi obtížný!«

Naklonil se nad svým psacím stolem, proplachuje lístky v chemické lázni, s prsty zčervenalými od jodových solí, a pojednou pozvedl hlavu a naslouchal. Dvéře se otvíraly; úředník pokryl svoji práci lepenkou a vrhl se na sloupec cifer, jejž probíral

obratně vztyčeným pérem. Vešel Léchallier, náčelník pařížské kanceláře.

»Ach, tak tedy jste se vrátil, pane de Sartines. — Nuže, doufám, že svou horlivostí nahradíte ztracený čas.«

Prošel kanceláři, důležitě a starostlivě, probíraje se papíry, a jakmile minul, přiraziv za sebou dvéře, Latheulade odkryl svoji lázeň a oba ostatní povstali, aby natáhli nohy u krbu.

* * *

V malé restauraci, kde oba snídali, pravil Latheulade Jacquesovi:

»Tak tedy jste zas na dlouho, snad navždy nucen, lopotit se v kanceláři? Nuže, můj drahý, zbývá vám učiniti toliko dvojí: buď snažit se postoupit a přeskočit nás, . . . anebo . . .«

»Proč pak chcete, abych vás přeskočil?«

»Poněvadž mně je to jedno. — Víte to dobře: já jsem tu, abych učinil radost ženě a tchyni, domnívají se, že takto nemohu provádět nesmysly mimo dům. Ale konečně je mi houby po celé »Résurrection« a po tom hulvátu Léchallierovi, ale vy víte, kterak jim

v pojišťovnách záleží na urozených lidech; mohl byste se snadno vyšinout a stát se jednoho dne náměstkem ředitele, a na mou věru, pak by to stálo za to.«

»Ano, kdybych měl někoho za sebou; neříkám . . .«

»Může se vám dostat podpory; vím· že pan Grandier des Ormes stane se členem správní rady . . .«

»Víte to jistě?«

»Naprosto. Pověděl mně to strýc mé ženy. — Poněvadž znáte dobře Grandierovy . . .«

Jacques na něho pohlédnul, ale viděl, že je prost zlomyslnosti, a Latheulade pokračoval:

»Ujišťuji vás, kdybyste se dal obratně postrkovat a jevil trochu více horlivosti . . . kdybyste se jen tvářil, že jste zažrán do pojišťovny . . ., podařilo by se vám to . . . Avšak, na vašem místě . . .«

»Nuže, na mém místě? . . .«

»Raději bych se pokusil oženit se, zcela prostě. — Hleďte, co vám pravím, není zcela chic — ale pro nás,

kteří se nehodíme tuze ku práci, pro nás jest pravou karriérou sňatek.«

Pousmál se, jsa šťasten, že je v teple, se životem upraveným zpředu a svými dvaceti tisíci franky důchodů. Jacques hleděl, kterak se s chutí pustil do lepkavé skopové sekaniny za pevnou cenu. Kolem nich lidé pojídali, namačkáni, strkajíce se navzájem lokty, mávajíce novinami v neobratné ruce; cpali se ve spěchu a automaticky jako stroj, jenž nabírá uhlí a vody mezi dvěma jízdami, udýchaný a mající na kvap, aby odejel. Pohyb čelistí byl hrózně smutný; odkrýval dásně i duši, objevoval zápach ducha i hnilobu svědomí, neomalenost žaludku v činnosti. Dvéře bouchaly, přerývajíce hlas sklepníků, nakloněných na podzemím a křičících objednávky jídel. Dým cigaret počal se rozkládat a káva roznášena nad hlavami v plechových konvicích.

Povstali, vyšli do ostrého, svěžího chladu. Latheulade, šťasten, že vdechuje vzduch, navrhnul:

»Což abychom se prošli? Zbývá nám ještě půl hodiny.«

Dali se ulicí du 4. Septembre, sestoupili až k Burse, jejíž vřava v dálce se šířila. Černé hemžení šumělo pod korintským sloupovím.

Latheulade pravil vztáhnuv ruku:

»Ti tam vydělají za pět minut víc, než my za měsíc. Ostatně tím líp, když vydělávají; je to pro naše syny a naše dcery.«

Avšak Jacques studoval zrakem děvčata, jež přecházela ve skupinách po pěti nebo po šesti, prostovlasá a smějící se, sestoupivší do mlékáren z dílen modistek neb krejčířek; jiné v kloboučkách — spíše podobny dámám, v eleganci důmyslné a chudobné, kráčely rychle, měly na kvap a byly vážny. Jejich tvar, lehké šinutí jejich nohou na asfaltu zaměstnávaly jeho zrak; pil jako víno vánek lásky, jejž rozvlňují v ulicích svůdné sukně pařížských žen.

Dojem všech těch tváří, všech těch možných rozkoší, této »skorem jistoty« všech těchto setkání opojovaly jeho mladé žíly, způsobovaly, že z hloubí jeho útrob vystupovala ne-

jasná vůle zapomenutí v tělesnosti. Postrčil loktem Latheuladea.

»Tahle je roztomilá.«

Zaslechla to; zpozorovali úsměv v mizícím koutku jemného profilu.

»Což abychom na ni promluvili; zdá se, že bere.«

»Děkuji! potřeboval by mne vidět jen svak, to by bylo pěkné.«

Přece však uspíšil krok, aby se vyrovnal kroku Jacquesově, jenž se dal po stopě úsměvu a přešli přeplněným náměstím de la Bourse, sblížili se v hustém davu před čekárnou omnibusů.

Když pronesena první fráse, náhodou směšná, uvolnila neodolatelně rty smíška, a nastala výměna slov, mezi pátráním očí stýkajících se a uhýbajících jako hroty kordů, jež se hledají anebo vyhýbají se. Latheulade bezděčně nacházel zábavu ve hře, počal rovněž hovořit. Pohlcovali pohledy jemné a měkké prodloužení podbradku v kožešině kolem hrdla, úpravu vlasů a kloboučku, intimnost těla náhle odhalenou rudým doznáním rtů.

Toliko šedé oči, plné úlisnosti a smyslnosti, zastíraly duši.

Jacques pokračoval:

»Nebylo by možno vidět vás dnes večer?«

»Vy to ženete! — Vy věru neplýtváte časem!«

Kvapnou arithmetikou vypočítal si v hlavě, co mu zbývá peněz, aby vydržel až do konce měsíce, zuře z předu na týdny nedostatku, jejž naň uvaloval nejmenší vrtoch, jemuž vyhověl. Přece však prohodil, pobádán chtíčem:

»Mohli bychom se setkati dnes večer. Šli bychom někam. To vás nezavazuje k ničemu.«

»A váš přítel neříká ničeho?«

»Ach, ten nemůže. Jest zadán po obědě.«

»Vsadila bych se, že je ženat... Vypadá podle toho.«

»Nuže! Chcete?«

Odpírala pokynem hlavy, smějíc se, přece však šťastna, že hovoří, nemohouc se odhodlat. Ruch davu často je odděloval a vřava při vyvolávání čísel přerušovala a přehlušovala jejich

poznámky. Duch města třepetal se ve sklech a zrcadlech výkladců, prostupuje vzduch čipernou veselostí, třpytě se v jejich hovoru pitvorností, břitkostí a dvojsmysly, celým vaudevillem, záletným a výsměšným, tónu zvláštního a svého druhu klassického.

Učinili několik kroků, strženi proudem, přešli podél mříže sadu, kde stáli lidé chatrně odění a staré ženy nevrle a zamračeně, náhle uvedeni v pohyb a křičíce, když mladíci mezi sloupy nahoře se naklonili, vrhli mezi ně nějaké číslo.

»Ale vy nejste bursiani?«

»Ne, slečno.«

»Ale snad také ne žurnalisty?«

»Nemáte ráda žurnalisty? Proč?«

»Ale přec, dáte-li mi vstupenky. — Zbožňuji divadlo.«

»A když vám slíbím, že vás tam dnes večer povedu?«

»Kam?«

»Kam budete chtíti.«

Chtivost zableskla v jejích pitvorných očích.

Jacques cítil, že svolení se blíží, drobné rozechvění vzrůstalo v jeho

srdci. Vzpomenul si pojednou, že se vydává v šanc, že se s někým setká a pomyslil si:

»To je k nesnesení . . ., teď chodí ženské všude. Mohl bych se setkati tváří v tvář s Jacintou.«

Kočár jel těsně při chodníku koly s kaučukovými obruči, zastavil, bledá ženská tvář byla vroubena jeho oknem.

Mladá dívka rozhodla:

»Nuže, souhlasím. Tedy dnes večer.«

»Kde se setkáme?«

»Zde, chcete-li. Nebydlím daleko odtud.«

»Zde, dobrá. V kolik hodin?«

»V osm hodin; ráda přicházím brzy. Půjdeme se podívat na drama. — Mám ráda dramata. — Ale především nenechte mne marně čekat.«

»Buďte klidna, ale což vy?«

»Ó, já jsem nikdy nikomu nic takového nevyvedla. Když slíbím, tedy dodržím.«

Rozešli se, podali si ruce ve chvíli, kdy jakýs mladík s kadeřavým knírem, v žaketu navzdor zimě, se skvoucím kloboukem na hlavě, sestoupil třemi

kroky ku povozu, drže v ruce kursovní lístek. Okno kočáru spuštěno a Latheulade rýpnuv Jacquesa loktem ukazal mu kněžnu de Candale; zaslechli:

»Co dělá Keinfontein?«

A odcházeli kvapně.

Sartines se tázal:

»Myslíte, že nás poznala?«

»To si myslím, že nás poznala! Ukázala nás mladé dívce, jež seděla vedle ní.«

»Nastojte! Bude vypravovat celému světu, že za bílého dne sbíráme holky po ulicích.«

»Co vám na tom sejde? Vám to může být jedno. Ale pro mne je to mrzuté.«

Kráčeli ulicí du 4. Septembre, nyní již opozděni vůči hodině kanceláře, ale kočár je následoval, záhy je předejel, se dvěma smějícími se ženskými hlavami, nakloněnými v oknech. Pozdravili.

»To je ona, nelze to zapírat. Šla udělit svoje rozkazy na bursu. Praví se, že je pálenější, než kterýkoli žid. Kdo to byl s ní ve voze?«

»Ale... zdá se mi, že to byla slečna d'Épernon.«

»Ba ovšem! Byla to malá d'Epernon! — Jakže, ta tedy také!«

»Vraťme se honem; moje snímky jsou dosud v lázni, mohly by zčernat.«

* * *

V kočáře paní de Candale se smála:

»Dopadly jsme je, což, Marguerite?«

»Myslíte, že byli na záletech?«

»Neviděla jste, jak se tvářil Sartines. — Ó, ráda bych se setkala s paní Grandierovou, abych jí o tom pověděla.«

Povoz ujížděl kvapně, sjížděje cvalem řadou boulevardů. Okny pronikala veselost jasného zimního dne, radost ze slunce obrážející se, vyrůstající, že zasáhla planoucí výkladce krámů, pozlatila a prozářila diamanty a zlato skříní klenotníků. Na chodnících, kde se již řadily boudy pro trh vánoční, spěchal kvapný dav a obě ženy v rychlém míjení mohly rozeznat v rámci okna jedním pohledem jméno známého dodavatele, obrysy přítele.

Bylo jim pěkně v rychlé jízdě na sametu, v jemné vlahosti jejich kožešin, a paní de Candale pravila po pomlčce:

»Marguerite, vy jste každým dnem hezčí, drahoušku. Kterak vám ten žakýtek sluší.«

Ruce její spočinuly lehce, s potutelným laskáním na živůtku mladé dívky. A přiblížila svoje koleno pod vydrovou pokrývkou, libovala si ve sblížení s panenským tělem. Vzrušení vznikalo od ní k tomuto dítěti, spojovalo jejich myšlenky vláknem jemným a chvějícím se.

* * *

Povoz zatočil před Madeleinou, zahrčel do zářivého rozšíření ulice Royale. Před nimi znamenitý pohled na Paříž: náměstí de la Concorde zářící, asfaltované, omývané vodami vodotrysku; na protější straně mostu těžké sloupoví paláce Bourbonského a v pravo, nad stromy Elysejských polí v mechové černi, podivná Eiffelka ve své tragické atmosféře, se sírovými oblaky.

»Chcete, abychom se zastavili u mne, Marguerite? Zapomenula jsem dát jakýs rozkaz.«

Pomlčka — přisvědčující posuněk; slečna d'Épernon upřela svoje hluboké těkavé oči na velkou avenuc, kde kůň nyní pustil se do cvalu, uháněje kvapně k vítězné bráně.

Naklonivši se, pravila:

»Hleďme, Lemesle.«

»Kde pak?«

Kněžna pátrala svýma očima krátkozraké osoby, nejistě.

»Na chodníku, v pravo.«

Špehovaly jej, rozveseleny.

»Snad že také on jde za někým.«

»On! toho se netřeba bát! Míří jen po velkých věcech. Je to zcela přirozeno, velmož tak znamenitý! vidame d'Arazac.«

Kráčel vzhůru po avenue, ve spěchu, s třásní kníru ve větru, zabrán v myšlenku, paní de Candale vypukla v smích:

»Zajisté že se připravuje na nějaký monolog. Ale ne, na mou věru, Marguerite, přece vám nikdy nenapadlo, provdat se za toho panáčka?«

»Přiznávám se, že mi na něm mnoho nezáleží.«

»Tak tedy to není pravda, že?«

»Moje sestra si dost na něm zakládá.«

»Ne, to není možno!«

»Ba jest, ujišťuji vás. Praví, že má velmi krásnou budoucnost.«

»Ale on nemá ani budoucnosti, ani minulosti... Ach, vím již, kam jde. Hleďte, zahýbá do ulice de Balzac. Jde k vám.«

»Je příliš brzy, Helena ještě nepřijímá.«

Jediným mžikem prozkoumala paní de Candale upřímnost jejích slov, náhle dojata. Všinula paži za šíji Margueritinu, stiskla ji v objetí.

»Ó, drahé nevinňátko, jděte!«

Povoz, obejev vítěznou bránu, zajel do stromořadí Boulognského lesíku, přejel pravou příčnou cestou a zahřímal v průjezdu paláce.

»Chcete vejít na chvíli do mého pokoje, drahoušku?«

Tři okna pokoje šla do zahrad a malá skla jejich vroubila starobylým klidem illusi parku, propléta-

jící se blízké stromy. Slečně d'Épernon zalíbily se dekorace stěn, tvar nábytku. Dobový sloh byl krásný, z doby Regentstva, jaký těžce lze nalézt. Byl to pokoj prostranný, okázalý a jasný, jako ve starých zámcích, a škrabání železných hrábí dole pod okny na písku pěšin, opodál pak hluk z konířen a džbery vody vylévané na dlažbu doplňovaly tento dojem, činily jej zábavným kontrastem vůči vidění dosud tak blízkému moderní Paříže, kterou právě byly projely, vůči vzpomínce na zakázku pro bursu, danou agentovi.

»Usedněte přece, Marguerite.«

Kněžna otáčela se na aubussonském koberci jasných tónů, veselosti červánků. Před svým zrcadlem osvěžila svoji tvář čilým nanesením pudru a usedla vedle mladé dívky.

»Můj zbožňovaný poklade, kterak jste hezká.«

Obklíčila ji lehkým celováním, dotknuvši se polibkem její tváře blíže koutku rtů. Slečna d'Épernon se rozpačitě odvrátila. — Avšak svůdkyně skrývala svoji horečku, hledíc ji za-

brat, zmocnit se jí starostmi koketerie.

»Nalezla jsem u Savoye rozkošné věci; mají tam zázraky spodniček přizpůsobených k sukním . . . Hleďte . . .«

Pozvedla poněkud svoje šaty, rozložila spodní okraj spodničky na svém pevném nervosním lýtku.

»A což vy? — Zajisté, že si velmi mnoho zakládáte na těch věcech.«

»Ó, sestra říkává, že mladé děvče má míti prádlo velmi prosté.«

»Podívejme se . . .«

Prsty její všinuly se velmi hbitě pod soukennou sukni, sledovaly ztřeštěným pohybem štíhlou konturu lýtka v punčošce ze skotské příze; pocítily okamžik hladké, svěží tělo, spočinuly na něm horečným dotykem. Avšak Marguerite se vzpřímila, vyprošťujíc se.

»Ale na mou věru, madame . . .«

Kněžna se vrhla na její rty.

»Ale za koho mne považujete?« — zvolala mladá dívka.

A běžela ke dveřím.

»Marguerite, ale co pak jest vám?«

Dívka prchala, sestupovala po velkém schodišti se širokými stupni, za-

tím co paní de Candale klonila se přes zábradlí.

»Marguerite! Ale vraťte se přece. Ale ne, vy jste mi neporozuměla.«

Mladá dívka vrhla ji vstříc: rozzuřena:

»Ba že, právě naopak, porozuměla jsem až příliš dobře . . .«

A vyběhla na avenue.

Bylo to poprvé v jejím životě, co se ocítila venku zcela samotna, a pocítila z toho jako omamení. Avšak kráčela kvapně, poháněna hněvem, ale záhy nezvyklá zábavnost její situace ji uklidnila; smála se, pomyslivši si, že by ji mohl někdo potkati, zašeptala:

»Kdyby tu byl Lemesle, ten by vyvaloval oči.«

Přešla náměstí de l'Etoile, probrala se horečným krokem labyrintem čtvrti Chateaubriand, ocítila se před palácem d'Arcole.

»Povím to Heleně,« pomyslila si; »jest to přece jen poněkud příliš.«

Vrata se otevřela přede dvěma děvčátky, provázenými Angličankou; za

nimi pak chůva nesla malého prince d'Eylau, ve věku dvou let.

Marguerite jedva dítky políbila.

»Kde jest paní vévodkyně?«

»Ve skleníku, slečno.«

Skleník, méně rozsáhlý než na Belabri, uváděl rovníkové rostlinstvo v miniaturu, zmenšoval v trpasličí květenu rozmach a rozvoj předvěké zeleně palem a kreolských kapradin, uspával hvozd divoký a pygmejský, hříčku přírody, jedovatou, křehkou a roztomilou. Avšak zde především pěstovaly se drahocenné kolekce orchideí, ošetřovaných a hlídaných s vědeckou rafinovaností, znamenitým smyslem pro barvu a pro vůně a jichž odstříhané stonky zdobily každodenně kloboučky anebo živůtky vévodkyně, knoflíkovou dírku pana d'Arcole a kokardy koní.

Kultus báječné rostliny rozvíjel se pod vlažnými skleněnými klenbami.

Zápach zemitý a květnatý, zápach klíčení, vůně rozmařilosti a přepychu vznášela se v rostlinné atmosféře: těžká duše všech těchto rostlin, zá-

pach kyselý a cukrovaný vzdáleného aromatu.

Vyhřáta vlhkost nechávala se mu vyvíjet jako v nějakém Tonkinu se slunnými mlh mi.

Květnatý jas přivítal zraky Margueritiny. Vstavače se třpytily, nabízejíce něžnou pleť svých korunek, mísek pruhovaných slezově, zeleně i žlutě jako nově natřené, a aeridy seskupené s lycanthy zářily živými plameny. Jejich oheň, měnivost jejich barev ozařovaly zasklené pokojíky zaokrouhlené v kopule podél galerie, mísily se v nekonečné variace, v hedvábný třpyt.

Slečna d'Épernon, překvapena, že slyší hlasy, zastavila se. Zpozorovala toliko plavý vlas své sestry; ozlacoval kolem ní zasklený výklenek, vystlaný masitými vanilkami, věnčený odontoglossem s tlamami rudými a žravými. Pojednou naklonil se kadeřavý stín; ústa s pýrovitým knírem se sklonila, spočinula na zlaté pěně vlasů. Vlákna nepenth, visících s vásy se stočila nad oběma spojenými hlavami a

ve vlahém skleníku zavládlo zmíravé ticho . . .

Marguerite, vyjevena, poznala neopatrný profil, posměšné a plaché oči Pierra Lemeslea.

Lehký její výkřik se zachvěl; pak se obrátila a prchala, zatím co oba v zasklené jeskyni prudce povstali, bledí, a vévodkyně volala:

»Marguerite! Pojď přece sem! — Ale proč pak tolik utíkáš? — Marguerite! . . .«

Avšak ona prchala, odnášela po stupních schodů dusnou hrůzu svého chvějícího srdce, rdousena na každém stupni hroznými, krátkými křečmi.

Její ložnice byla bílá; mléčný klid sestupoval se záclon a čalounů. Lehkost mušelínu nechala tu vznášet se půvab vzdušný a dětský. Vnikla tam prudce a zoufale, vrhla se na lože cudné a krajkové, zaryla do tlumících podušek svoje ústa překypující štkaním, rty nemohoucí zadržet výkřiky.

III.

Ve zlaceném šeru Opery kletby Ortrudiny vydechovaly nudu, a paní

d'Arcole opřevši se směrem k vévodovi, jenž seděl za ní, svým oblým ramenem, pravila:

»Tento manželský výjev má vždycky dar, nudit mne až k smrti.«

Tázal se jí roztržitě:

»Proč nešla Marguerite s sebou?«

»Nevím; hněvá se.«

Obhlížel svým kukátkem polokruh lóží, ohlašuje postupně ty, jež objevil anebo kdož přicházeli.

»Hleďme . . . paní Grandierová des Ormes se svým manželem. — Kterak je hezká dnes večer.«

Ona zašeptala, skládajíc svůj vějíř:

»Jaká to infamie, ten lístek . . . Kdo as to mohl učinit? — Ještě mne nenapadlo, mluvit s vámi o tom. — Co se tomu říká v klubu?«

»Nemluví se již o tom. — Tak! Tu je trio Monte-Leone.«

»Kde pak? Nevidím.«

»V lóži mezi sloupy. — Jakže! Fontevrault jest u nich!«

»Proč se tak divíte?«

»K čemu neustále láteřit na židy a ukazovat se právě s těmito?«

»Snad že se dvoří paní de Monte-Leone.«

»Zdá se, že tatík de Mesmes skoupal manžela při dostizích o velkou cenu. Prodal mu hrozně draho koně naprosto darebného. Tento malý obchůdek se upletl za našeho posledního lovu. Teď Monte-Leone, jenž jak náleží zkusil od ženy a ode tchyně, vyplakává se na vestě všech, jež potká, a de Mesmes se velmi mrzí.«

»Má snad pan de Fontevrault také nějakého koně na prodej? Jest velmi roztomilý k těm třem.«

* * *

Fanfáry svatebního pochodu zavzněly, zněly s výše okrouhlých věží šerým zlaceným hledištěm, šňořily je harmonií, vlnily se jako dlouhé korouhve. Zároveň s nimi zapadalo světlo na dvůr hradu a ranní ruch davu symbolisoval tu věčnou radost lidí, každodenní pomíjení úzkosti po noci, při návratu slunce . . ., jež přes to přese všecko mohlo by se některého jitra neobjevit.

Všichni se odmlčeli, překonáni. Majestátní vulgarnost rhytmů dojala obecenstvo, zvyknuvší si konečně, poslušné. Chápalo se s účastenstvím libretta, šťastno, že rozumí, bezpečno, že to nepotrvá a že budou moci opět počít hovořit.

A všechen romantický středověk — dvory zastíněné věžemi s cimbuřím, vzpínání se těžkých ořů, ověšených sametem a okovaných železem, hradní dámy hledící pozorně na zaprášenou silnici, veškera veteš po troubadourech zaujala jejich ducha, obrážela vzpomínky z knih udělených v odměnu pilnosti neb k vánocům. Srdce jejich šířilo se šťastným nadšením; cítili se blízci heroismu, hodni bohatýrů.

Pážata průvodu Elsina sestupovala po stupních terassy, s rukou v bok a nad sametem prosceniové lóže naklonil se profil paní de Candale.

* * *

»Hleďme, kněžna,« připomenul pan d'Arcole, jenž podle tradicí druhého císařství užíval rád titulů . . .

Jeho kukátko prohledávalo rudé hlubiny lóže.

»Koho pak má s sebou? — Aj, ovšem, pozoruji jejího bratra v pozadí. Ale ta tvář v předu? To není malá Nozdreva.«

Rozbíral jako znalec táhlé a rozkošné rysy hlavy mladé dívky, záři pleti jako osvícené vnitřním jasem, jemná a dětská ramena a snivou potutelnost očí s obočím rovným a tenkým.

»Vypadá jako Angličanka.«

Paní d'Arcole pravila klidně:

»Tak tedy je to nějaká nová.«

Pronesl: »Ó!« tak rozhorleně, že se podivila:

»Jakže? milý příteli, co jsem to pravila?«

»Co chcete? Nemohl jsem dosud přivyknout, slyšet ženu, jako vy, mluviti tak klidně o věci . . . o ohavnosti, o nichž za mých časů i muži mezi sebou zmiňovali se toliko narážkami. Nyní vy všechny o tom víte, i mladé dívky.«

Ona se potutelně usmála.

»Jste pozadu, můj milý.«
»Nuže, tím lépe pro mne.«

* * *

Bedřich Telramund vzpřímil se na stupních chrámu, aby oslovil rytíře Graalu; Ortruda svíjela temnou a pružnou postavu svého zlostného těla na bělostném pozadí průvodu a snoubenci vešli gotickou branou.

Opona spadla a jasné hlediště se zatemnilo, poněvadž světlé toiletty se uchýlily do pozadí. Žlutavé lysiny v přízemku pokryly se černými cylindry se skvoucím odleskem.

Paní d'Arcole pravila svému manželu:

»Měl byste jít pozdravit paní des Ormes; po těch ohavnostech, co o ní šířeny, jste jí tím povinen.«

»Jste stále dobrá, Heleno, dobrá a shovívá, neboť jste počestná žena.«

Zarděla se poněkud, zašeptala:

»Ale, milý příteli, to je zcela přirozeno.«

Ve chvíli, když odcházel, váhal:

»Avšak budete tu zcela samotna. Nikdo vás dnes večer nenavštíví!«

»Ale přece, má přijít moje teta.«

»Vaše teta přijde? u čerta!«

»Je vám to proti mysli?«

* * *

Stáli v salonku a každý mluvě díval se pohledy na svůj obraz v zrcadle.

»Totiž . . . to máte tak. — Neměla jsem pokdy oznámit vám to, ale pozvala jsem pana Durand-Mailarda, aby přišel dnes večer.«

»Ministra! . . .«

»Můj Bože, ovšem. Poznala jsem, že by ho velmi těšilo, ukázat se s námi. Zkrátka, nemohla jsem si jinak pomoci.«

»Ale vaše teta bude koukat! — Má tak podivné názory.«

»Co chcete, můj zlatý, ona praví právě totéž, když mluví o vás.«

»Ano, vím to. Mám podivné názory, poněvadž se chci účastnit života své vlasti, býti něčím. Že se mi nezdá, že bych měl povinnosti vůči hromadě princínků, kteří ostatně houby nás dbají a myslí jen na to, kterak by se bavili . . .«

»Ano, vím to všecko...«

»Avšak dnes večer mne to mrzí k vůli vaší tetě. — Což pak.... ta »dáma« oné osobnosti přijde též?«

»Ne, nezmínil se mi o tom. — Nemůže s ní ještě ven. — Nuže, zakoktám jeho jméno, až ho budu představovat. Ona se bude domnívat, že to některý z vašich voličů; viděla u nás již tolik podivných lidí.«

»To je dobrá myšlenka! — Drahá Heleno, není-liž pravda, nemusím ti doporučovat, abys byla k němu roztomilá. — Víš, že se mluví na novo velmi vážně o Cařihradu.«

Dvéře se otevřely a vešel Lemesle.

»Ach, tu je Lemesle, jenž vám bude společníkem. Použiji toho, abych pozdravil paní Grandierovou.«

* * *

Milenec a milenka zůstavše samotni pohlédli na sebe. Empirová toiletta vévodkyně byla nádherným obnažením. Živůtek ze zeleného moire antique, složený vzadu v těžké řasy, jevil její tělo, dopřával volnosti ramenům a

ňádrům, jež jako obláček lehká draperie, posetá stříbrem, chabě svírala, tak že se trup volně pohyboval na pružných bocích, čině dojem pleti volné a vlhké, blízkosti ženy. Avšak oči ctižádostivce neprobíraly nikterak svoje štěstí a kouzlo; zalétaly do dálky hledištěm, hledajíce jména, jež by si měl zapamatovat. Ona pravila:

»Hleďte, abyste tu byl brzy, váš ministr sem přijde.«

»Má místo ve vaší lóži?«

»Pan d'Arcole jej pozval a měl by tu již být.«

Zaslechli obratné otočení klíče biletářky v zámku, a obrátivše se, spatřili ministra klonícího se, s klakem v ruce. Již u dveří vyrazil ze sebe:

»Paní vévodkyně . . .«

Pak se odmlčel zaměstnán svlékáním svrchníku a odvinováním hedvábného šátku s krku. Lemesle vztáhl ruku, aby mu pomohl, ale ministr se ostýchal, odmítl pomoc.

* * *

»Pane Durand-Maillarde,« pravila vévodkyně, »představuji vám jednoho

z vašich příručích pana Lemesle-a d'Arazac. Jest to jeden z našich přátel a prosím, abyste mu dopřál svoji protekci.«

Čilé a nejisté oči ministrovy spočinuly na Pierre-ovi, zkoumaly jej znepokojeně. Jsa dosud nováček, neznal ještě dobře svůj personál a žil v obavách, aby se nedopustil hloupého kousku.

»Jste u zahraničných záležitostí, pane?«

»Nikoliv, pane ministře, jsem příručí u politického odboru: ředitelstvo pro země balkánské.«

»Ach, máte ředitelem Schérera. Znamenitá síla, Schérer.«

Oblíbil si toto jméno, jež opakoval. Avšak, když jej paní d'Arcole uváděla ku popředí lóže, aby se zalíbila svému manželu, přicházela právě markýza de Jurieu, důkladně zavinuta v chatrnou pláštěnku, pod níž po pracném vybalování objevila se její pergamenová ramena, zdobená znamenitými diamanty.

Když jí neť nabízela svoje čelo s důvěrným posuňkem, jenž přece jen

připomínal úctu, pohlédla paní de Jurieu s úžasem na oba muže

»Jaké pak tu zas máš lidi?«

»Ale, milá tetičko, znáte přece pana Lemesle-a, chráněnce mého muže.«

Paní de Jurieu, pokrčivši svými tenkými nozdrami, pohlédla jí upřeně do očí. Vévodkyně zmatena, předcházela jí ke křeslu, chtíc se vyhnout výslechu a když stařena usedla, představila jí ministra.

»Milá tetičko, pan Durand-Maillard.«

Rty markýziny se sevřely, oči, jež na něho upřela, se odvrátily, jevily netečnost.

Avšak Lemesle, ustupuje před svým chefem, nechal si uklouznout uctivé:

»Pane ministře . . .«

Stařena tázala se s klidnou impertincí:

»Vy jst tedy protestant, pane!« *)

Helena musela kvapně doložit:

»Pan Durand Maillard jest od října členem nového kabinetu jakožto ministr záležitostí zahraničných.«

---

*) Ministre znamená ve francouzštině též protestantského duchovního.

Pozn. překl.

A doložila smějíc se:

»Tetička není příliš obeznámena v politice.«

Paní de Jurieu se pohněvala:

»Prosím za odpuštění, milé dítě, ale tak nemluv.«

A když se opona zvedla a počalo duo Elsy a Lohengrina, střídajících se ve vášnivých frásích, zdálo se, že ministr chce poslouchat. Ale dvéře se otevřely na novo a vešel vévoda d'Arcole, vyplnil salonek svou vysokou postavou a svými robustními posuňky.

»Milý ministře, jaká to krásná hudba, což! — Kdyby se evropský koncert dal takto řídit.«

A obávaje se, aby neprovedl hloupý kousek, hleděl se opravit, maje se stále na pozoru »před tím kostelníkem« domnívaje se, že hovor je plný léček.

»Ostatně, když vy jste v čele, milý ministře . . . a podle toho, jak se věci obracují, myslím, že záhy Francie bude u kapelnického pultu. — Milá Heleno, paní Grandierová se vás táže, nechcete-li po divadle k Paillardovi!«

»Můj Bože, ano. Půjdete také, tetičko?«

»Ne; za mých časů nechodilo se po opeře do kavárny v diamantech a vystřižených šatech. Jaké to podivné mravy.«

»Chceme si poslechnout cikány.«

* * *

Přece se na chvíli odmlčeli; jaro přicházelo, pronikalo oknem, otevřeným rukou Lohengrinovou. Zvučnými zlatými vlnami zaplavovalo jeviště, rozlévalo se po obsáhlém hledišti. Rajský okamžik, srdce jejich si odpovídala, slučovala se, prožívala jarní půvab zázračného sadu .... Avšak Elsa — žena — netečna vůči všemu mimo okamžitou svoji náruživost zápasila, aby se zmocnila tajemství manželova.

Obtáčela jej lichotivě a velitelsky krásnými pohyby svých bílých obnažených paží a paní d'Arcole zašeptala:

»Kterak je dnes při hlas!«

Durand-Maillard ujišťoval:

»Má ohromný talent.«

Avšak vévoda prohodil, směje se:
»To je podivná svatební noc!«

* * *

Na jevišti drama: tasená zbraň, vražda, vyrvané tajemství, slib, zjeviti jméno slávy tajů ve frási do E, jež ohlašuje Parsifala. V lóžích, na křeslech po spuštění opony kvap k návštěvám, k roznášení klepů.

»Hle, vévoda de Joyeuse v lóži kněžnině.«

»Od nějaké doby ji neopouští.«

Durand-Maillard chtěl se účastnit hovoru; tázal se:

»Není to kněžna de Candale?«

Lemesle prohodil tajemně:

»Ne na dlouho.«

Všichni propukli: »Jakže? — Víte něco? — Je něco nového?«

Nemohl mlčet, lichotilo mu, že má důležitý klep.

»Žádá u dvora papežského, aby její sňatek byl prohlášen za neplatný.«

»Víte to jistě?«

»Emmanuel mi to pravil. Přijde to na veřejnost v několika dnech.«

»Jakže! Ona se chce dát rozvést? Zajisté že má někoho vyhlédnutého.«

»Toho, u čerta.«

A pan d'Arcole ukázal na vévodu de Joyeuse.

»Tak je to! máte pravdu.«

Paní de Jurieu zamručela:

»Nejslavnější jméno Francie, spřízněné s Bourbony; Candale nezdál se jí dost urozený. Považte přece, pro dceru obchodníka s vepřovým dobytkem . . .«

Odmlčela se, ukázala potměšile koncem vějíře své neteři Durand-Maillarda.

»Neřekla jsem přece hloupost? Co prodává ten tvůj ministr? — Není uzenářů v jeho rodině?«

Vévodkyně odpověděla prostodušně:

»Ne; myslím, že provozoval kořenářství, než se oddal politice.«

* * *

Motiv Graalu rozvinoval se ve fanfárách, nechávaje tušit návrat labutě a opona spadla za všeobecné nepozornosti.

Paní d'Arcole opakovala:

»To je krásné! to je obdivuhodné!«

A vévoda zamručel:

»Snad, ale velmi těžce se to chápe. A pak libretto je nesmyslné.«

Paní de Jurieu ujišťovala:

»Všechny hlasy se ničí při takové hudbě. A není tu jediné skvělé arie, arie, kde by zpěvačka mohla ukázat svůj talent.«

Lemesle odvážil se prohlásit:

»To ještě není pravý Wagner, toto zde. — V »Lohengrinu« jest dosud pod dojmem vzpomínek na svého »Rienzia« a na italskou hudbu. Vliv Weberův dosti zvolna na něho působil. — Tak fráse:

Dovol bych v tvém objetí
moh' aspoň zcela šeptem pronést...

připomíná neodolatelně některé takty z »Traviaty«. Wagner jest v pravdě Wagnerem pouze v Tetralogii a zejména v »Parsifalu«.«

Paní de Jurieu uražena zamávala vějířem. Pomyslila si:

»Ten malý Lemesle dovoluje si teď míti vlastní názor. Na mou věru! Ten

by nám tu chtěl přednášet. Jest podivno, kterak všichni lidé sprostého rodu milují náruživě hudbu.

A hlas ministrův se zvedl s kovovou zvučností jihozemce:

»To nebude nikdy hudba pro nás Latiníky; nám je třeba melodie, kresby, barvy; toto zde jsou mlhy, poetické, uznávám to, ale neprůhledné a severně chladné.«

»Zajisté, mate pravdu, pane,« zvolala paní de Jurieu, opět usmířena.

Vévoda zvolal nadšen:

»Ach, arietta našich otců!«

* * *

Přicházely jedna po druhé, prošedše nejprve malou temnou chodbou před rozcuchanou musou Marcellovou, jež se zdá lovit na udici v akvariu, kde se voda pění a hučí; naplňovaly svými hedvábnými sukněmi ovální rotundu abonentů, »síň rakví«. A ihned lokajové vybíhali ven na pokyn anebo smekali klobouky před svými veliteli plni horlivosti a splašenosti.

Mezi sloupy čekaly skupiny, prohodily chvílemi nějaké slovo anebo sle-

dovaly se krátkými pohledy, mladé ženy, zahalené ve své nádherné pláštěnky, staré opatřeny proti zimě, majíce na spěch, aby odešly.

* * *

Paní Grandierová des Ormes se objevila, zvolna, s královským smutkem pod tíhou svých diamantů. Ryšavá hlava jejího manžela kývala se za ní. Paní de Mesmes ji následovala. Kontrast obou těchto žen, jejich fysická a morální různost byly zjevny; rozpukaná façada jevila za svými stěnami nelad a chaos.

Paní de Mesmes provázela svoji dceru jako sprostředkovatelka, ukazující vítězně vybraný kus. Široká její tvář, se silnými zuby, se čtyrhrannými lícemi, prozrazujícími chtivé čelisti; její oči, drobné a tvrdé, sprostota ohrnutého nosu odhalovaly, následkem ironie anebo spravedlnosti přírody, duši ochotně pokryteckou, poskvrňující nízkost žádostí; brala na pomoc svou krev, aby zušlechtila svůj těžký krok, aby dodala své tváři výrazu a důstojnosti, přetvařujíc v upřímnost

prozrazující se brutalitu, ve vznešenost odhalenou násilnost. A síla čerpaná z těchto pomůcek byla dosti působivá, aby na poprvé, pro nezasvěcený pohled, imponovala, dodávala dojem toho, co by mělo být.

Držela svůj vějíř v ruce vzpřímený a pravila k Jacintě:

»Půjdeš ku Paillardovi s paní d'Arcole?«

»Dala jsem jí to vzkázat po jejím manželu; myslím, že přijde.«

»Já se vrátím domů; jsem ospalá. Chtěla bys požádat svého muže, aby mi opatřil fiakr?«

»Ale náš povoz vás doveze domů a přijede pro nás do Chaussée d'Antin.«

* * *

Paní d'Arcole se objevila, vlekouc Duranda-Maillarda v záři své skvělosti. Vévoda šel za nimi, podávaje paži paní de Jurieu. Poněkud opodál paní Müllerová de Fernandez valila svoje těžké údy při paži svého zetě a dlouhý, plavý knír Guyův ukázal se ve stopách markýzy de Monte-Leone.

Kněžna de Candalė přicházela krokem jak v procesí, opírajíc svoji rukavičku zářící prsteny o rukáv vévody de Joyeuse. V lehkém kožíšku z jasného hedvábí, vroubeném labutí, byla drobná Angličanka poblíž ní s rozkošným výrazem, jako by nemyslila na nic anebo na svůj pětihodinový čaj.

Paní de Candale, zpozorovavši Jacintu, opouštěla pana de Joyeuse, nadšena, že může způsobit zlo, majíc tak na spěch, že jedva vyměnila první slova, prohodila:

»Hádejte, koho jsme dnes dopoledne, Marguerite d'Épernon a já, potkaly, kterak se dvořil holčicím v okolí bursy? Našeho přítele Sartinesa. Zdál se velmi rozjařen.«

Navzdor ráně k srdci pravila Jacinta s úsměvem, sklonivši svůj vějíř:

»Má pravdu, baví-li ho to.«

A paní d'Arcole zakročivši — neboť cítila bolest v hlase Jacintině — tázala se:

»Byla jste s Marguerite? Kterak se to stalo?«

»Potkala jsem ji, kterak šla pěšky po avenue v lesíku a unesla jsem ji

její společnici, jež se nehněvala, že si může jít odpočinout.«

Avšak oči její přece jen znepokojeny vyhýbaly se pohledu Heleninu, jež pravila:

»Nechápu, že miss Philipsova takto opustila Marguerite. Dostane co proto, neboť to se nesluší.«

»Ó, má drahá, pak bych já měla dostat co proto. — Ale Marguerite vám snad vysvětlila . . .«

»Sestra obědvala ve svém pokoji, nesetkala jsem se s ní.«

Pojednou zjevila se jí vzpomínka na skleník; zdálo se jí, že slyší zoufalý výkřik prchající dívky, zbledla, pohlédnuvši na pana d'Arcole.

»Kočár paní kněžny čeká,« zašeptal lokaj.

Helena d'Arcole pozvednuvši hlavu spatřila, kterak oči Aurořiny se na ni upírají; kněžna, podavši ruce přítelkyním, odcházela, prohodivši ještě:

»Setkám-li se s panem de Sartines, potýrám jej jak náleží pro jeho milostné pletky.«

Obrátila se k zamlklé Angličance.

»Rosa, come, darling.« *)

Obě následovaly lokaje ku povozu.

* * *

Kočár Jacintin zastavil před Paillardem a paní Grandierová a vévodkyně vystoupily. Oba manželé jeli v povoze vévodově, jenž se na okamžik opozdil následkem kolísavé jízdy zelinářského povozu, jedoucího k tržnici. A když stanuly na chodníku, musely obě ženy ustoupit, aby nechaly minout párek. Čile, krokem rozjařeným a velitelským, odváděl mužský ženštinu, ovinuje paží její loket, unášeje ji skorem, násilím lichometným a vítězným. Ona vzdorujíc jen na oko, dala se poněkud nést, s trupem na zad, s veselým smíchem na rtech, hledíc po očku na svého průvodčího . . .

»Ale jářku! O tom nemůže být řeč. Blázníte!«

»Naopak, myslím jen na to; bez žertu, zbožňuje vás.«

---

*) Pojďte, drahoušku.

Slova, kroky zalehly ve stínu, na rohu boulevardu.

Paní d'Arcole pohlédla na Jacintu, jež zašeptala:

»Ale, zdá se mi, že . . .«

»Není-liž pravda? Je to pan de Sartines, dobře jsem ho poznala. — Je na záletech . . . kněžna měla pravdu . . .«

Ale oba manželé sestupovali s povozu.

»Nuže, vejdeme?«

Myslivec otevřel zasklené dvéře restaurace a všichni čtyři vnikli v atmosféru hudby a horečky.

* * *

Vrzání smyčců proráželo sytý vzduch a chvění strun, napadaných nervosními, špinavými prsty, rvalo čivy obou žen. Před stolem s lesklým damaškem, s jemným sklem, zatím co jejich manželé hovořili, hledajíce sympatické styky — u velké touze, porozumět si aspoň pro tento večer — zamlčely se po doušku šampaňského, duch jejich byl unášen trhavou unylostí čardáše.

* * *

Melancholie Jacintina sledovala Jacquesa, vyvolala si tvář jeho, jak ji byla viděla před chvíli, tu tvář rozjařenou a smyslnou, jaké u něho dosud byla nepoznala. Viděla opět jeho oči, spozorované rychlostí blesku, tyto oči, jež tak blízko ní ji nepoznaly. Zkažená choutka nutí ji, ustáliti si prchavý profil ženštiny. — »Není to lehká ženská; zajisté nějaká drobná dělnice, nějaká modistka.« Vzpřímila se, bolestně dotknuta, že chápe; nízké nutnosti lásky obklopovaly ji blátivým bahnem.

Théma přerývaných frásí bolestného valčíku dojalo ji v nitru mozku; byl to pocit tak prudký, že ji oči pálily od slz. Přece však sebrala svoji energii, dívajíc se kolem sebe, oba muži hovořili o lovu a psech.

Vévodkyně se zářícíma očima zdála se zabrána ve snění. Sledovala Čenka celým svým tělem. Náčelník hudebního sboru, vzpřímen ve svém červeném kabátci, s rameny rozšířenými následkem prudkých pohybů hry — s prsty zaťatými do strun, mával planoucím smyčcem před ostatními, jako

dobyvatel v čele své hordy. Velel zvukům, shromažďoval je neb rozptyloval, soustřeďoval bouři not, nechal je rozpoutávat se ve hlučné přívaly; pak klidně, s úsměvem vrátil se k opuštěné harmonii, zůstával sám, provázen toliko sordinami, celuje arpeggie nekonečné něžnosti.

Heleně zdálo se, že je dobrá jeho snědá tvář, jež chvílemi zazářila vnitřními a vzdálenými úsměvy; pojala touhu po těch drsných tvářích, s pokožkou hrubou a živé barvy, po jeho temném kníru, násilně nakrouceném pomocí vosku na vousy. Byla to pro ni choutka po lidu, po lidu sprostém a sentimentálním, touha téhož rázu, jako ony prudké a hluboké náruživosti, jež pronikaly velmože vůči ženštinám nejnižšího druhu. A rovněž směsice exotismu a romance mísily rozechvění, jež dmulo jejími ňadry blondýny pod třásněmi pláštěnky, jež pozvolna spadala s ramen; živé a ztřeštěné kadence čardáše, v něž vpadly sborem housle ostatních, unášely ji do kraje cikánů, jejž si představovala v naivnosti svého ducha jako nesmírné

stepi vroubené skupinami černých borovic, vypínajících svoje vousaté větve na pozadí ohromné oblohy s rudým sluncem. Přála si, aby tam byla zmítána cvalem klisen, v nějakém povoze podivného jména, na útěku.

A pojednou — účinkem nějakého obratu v thematu, kmitla se vzpomínka na Lemeslea, zatřepetala se v horečném svitu elektrických světel. Náhle soudila o něm, že je slaboch a podlý, tak šosácký ve ctižádosti a lásce.

Rudý pohyb přiměl ji, aby pozvedla hlavu; paže se zlatými prýmky vztahovalo se k ní, doprošujíc se jejich stolu talířem plným stříbrňáků. Oči její pozvedly se k očím Čenkovým; usmíval se svými bílými, krátkými zuby s výrazem šťastného zvířete, a pocítila sladkost podivného soucitu, vidouc jej v této poníženosti. Ruka její všinuvši se do kapsičky pláštíku, probírala se drobným, zlatým sačkem, vzala z něho dva zlaťáky, jež hodila tomuto muži. A oči její zároveň přijaly výraz unylý, jakoby jej chtěly prosit za odpuštění.

Zvolání manželovo vytrhlo ji z jejího opojení.

»Dva louisd'ory, Heleno! Vy si vedete pěkně! To stojí za sto sous, za nic víc.«

Vypila číši, v níž se perlily bublinky.

»Aj, vskutku! — Myslíte?«

Čenko, vrátiv se k ostatním, zasadil s vítězným posunkem housle pod bradu, rozpoutal novou bouři; cikáni pohlíželi na sebe s němými úsměvy ve svých černých knírech a mezi bílými zuby.

IV.

Pod těžkými hmotami spánku, tížícího jeho mozek, pocítil Jacques de Sartines pohyb, jakoby cosi s pomalou vytrvalostí vytahovalo jeho myšlenky z nicoty dum, v nichž byly pohrouženy. Zvolna, bez otřesů, tahal jakýs prst za vlákno, aby způsobil ono lehké rozkývání, jímž se sbírá osobnost zapadalá ve sny, soustřeďuje se v bod PROBUZENI. Avšak spáč zápasil pro svoji dřímotu, pro svoje rozptýlené já spokojené svou prozatímnou odstředivostí, jež se rádo ještě ocha-

bovalo v bezděčné vegetaci. Přece však některé schopnosti duševní bděly mezi ostatními, sbíraly v jednotu pocit dosud chvějící se bolestmi včerejška, jedva přerušenými horečným zdřimnutím, jež tlumeně pokračovalo.

Obrátiv se na loži zastenal, trýzněn vytrvalostí utrpení jednoho z ústředí nervových. Byla to bolest, úzkost zařaděná v zásuvce jeho myšlenek pod heslem LE CHARME! — Le Charme... Le... Charme; to ozývalo se tlumeně, jako zmoklý buben v šeru jeho ducha: Le Charme... bez jiného významu, v neurčitém smyslu bolesti.

Avšak proudy jeho mladé krve odplavily neurčité pocity; po nějakou chvíli »já« dřímalo ve tvrdošijné vůli spánku. Jediný vznášející se pocit bylo vědomí bezvědomosti.

A pozvolna, donášeny rudým proudem, poznatky se shlukovaly, tvořily ostrůvky, jež se spojovaly, zahrazovaly proud; vlny ve splavu se zvedaly, zdýmaly, šeptaly: »Le Charme, Le Charme!« A nastávající sjednocenost myšlenek vykládala smysl...

Jacques zvednuv se prudkým hnutím, ocítil se tváří v tvář celku svých myšlenek.

Šedá okna jeho ložnice propouštěla světlo ze dvora, umouněné světlo deštivého února. Nepravidelné poskakování kapek na zinkové obrubě podprsí okna dotýkalo se citlivosti jeho mozku nárazy bolestnými a temnými.

A zašeptal, upadnuv opět v ochablost sluchu.

»Pravda. Dnes ráno ten Le Charme opět mne přijde nudit.»

Škubnuv sebou, dosáhl svých hodinek, podíval se, jak je pozdě. Bylť spal dlouho: zbývalo mu toliko čtvrt hodiny, aby prchl, chtěl-li se vyhnout svému věřiteli.

Oblékal se posunky určitými, kvapnými, mruče mezi zuby:

»Ne, nechci ho vidět, jest příliš zdvořilý: »Pan baron ví dobře, co mi je dlužen; pan baron zná moje poměry; otec rodiny . . . A bude-li pan baron potřebovat pár botek . . .« Nelze přece vyhodit na ulici člověka tak zdvořilého.«

Ironie hrála na intimním jevišti, kde provádíme svoje loutky: fráse vtělovala se v osobnost »Don Juan«, oděný jako velmož, omračující pokoru dodavatele, ale za kulisami myšlenky zbavené ličidla byly méně hrdé a méně veselé, zahanbující myšlenku dluhu, pokořované vědomím zneužití důvěry tohoto muže, jenž potřebuje peněz, má na ně právo, a jehož staleté tradice sklánély, když se jich domáhal u šlechtice. Rozhorloval se sám na sebe, mladistvým pobouřením, počestností a přece kvapil, aby dokončil svoji toilettu, poháněn strachem před zazvoněním.

A jakmile byl venku, na záhybu nábřeží, kde skučely větry, oddechl si, že cítí za sebou, oddálený na celé hodiny výjev, jehož se hrozil.

Vítr potřásal ohrnutým límcem jeho svrchníku, opíral se o střechu cylindru, a šlehy lijáku bičovaly jeho líce. Bezděčně dostal se na Pont Royal, nechávaje svým údům opakovat každodenní cestu ke kanceláři, ale zastavil se náhle, když přešel první oblouk, zašeptal:

»Tak hleďme, teď jdu do la »Résurrection!«

A vzpomínka na neomalené propuštění zahryzla se mu do srdce, ponechávala jej bez obrany ve vlhké ostrosti větru.

Zachvěl se, viděl se opět v kabinetu Léchallierově, postihl radost bývalého písaře z advokátní kanceláře ve frási:

»K mému největšímu politování jsem nucen, oznámiti vám, pane de Sartines, že vás příštího měsíce nemůžeme podržet.«

A ten výklad zlomyslně vsunutý vůči jeho zděšení a překvapení.

»Došly četné stížnosti dodavatelů; dostali jsme dokonce výměr od soudního vykonavatele ve příčině obstávky služného. Za těchto okolností jsou pravidla zcela určitá; pan ředitel učinil si zákonem, nepodržeti úředníka, jenž zavdává příčinu ku pohoršení. — Počínaje prvním únorem nejste již členem naší kanceláře.«

A drže si klobouk pěstí pod zuřivým větrem zimním, tázal se:

»Co si počnu? — Kterak budu jísti?«

Tato otázka postavila jej surově vůči propasti, vůči oné nemožnosti existence, jež se jeví mnohdy nešťastníkům náhlým zábleskem, a jež se tak příčí povaze lidské, že lidé většinou ji nepozorují, domnívají se, že to jsou zlé chvíle, pouze pomíjející, vyčerpávajíce svoje dny čekáním na zítřek, přinášející zklamání, což jim pomáhá žíti.

Skláněje hřbet pod lijákem, sestavoval v duchu svůj účet.

»Devatenáct franků v kapse; za svoje hodinky dostanu v některé báni pět louisd'orů, za prsten dva nebo tři, za všecky drobotiny, knoflíčky, jehlice zajisté zas pět louisd'orů. Celkem: tři sta až tři sta padesát franků. — Hleďme, jsem bohatší, než jsem si myslil! — Ano, ale jsem dlužen padesát pět franků domovníkovi, nemohu nezaplatit mu je, a pak moje nájemné od patnáctého . . . A pak, co pak? . . . . Pak? Zbude mi padesát franků.«

Viděl celý svůj život před sebou, celý život, který měl žít, celou tu propast duše, kterou měl vyplnit pade-

sáti franky. Jda podél domův ulice Saint-Honoré, cítil, kterak byly uzamčeny, zataraseny pro něho, chudáka; zdálo se mu, že se ubírá zásekami nepřátelství a vzpomínal na měšťáky, kteří tam uvnitř žijí pohodlně, s pravidelnými a bezpečnými důchody, a kteří snad mu i záviděli, když četli jeho jméno ve zprávách ze společnosti.

Přehlížel čáky, kterak vyváznout: nalézt jiné místo? Není to snadno. Ptali by se ho, proč vystoupil z »la Résurrection«. Znal, jaké hrozné břemeno třeba zvedat, abyste docílili pouhého zápisu do seznamu čekanců na místa přespočetných, a byl samoten v životě, maje přátele toliko mezi zahaleči, kteří ani nechápali, že by někomu bylo nutno pracovat. Zajisté, někdo by mu mohl pomoci, přispět mu v nesnázích: Grandier des Ormes. Setřásl tuto myšlenku pokrčením ramen, jež způsobilo, že mimojdoucí ženština se ohlédla.

Co tedy?

Ach, ano! znal dobře myšlenku, jež se mu vynořila, pocítilť, kterak při-

chází, kterak se loudí závity a okraji jeho ducha. Odebrat se do Sartines, ke své matce! Vidění příjezdu, čtvercový dvůr, posázený pravidelně jilmy, vestibul s velkým vycpaným jelenem, něžný a jasný salon pokoušely jeho vzpomínky. Stráviti tu měsíce v odpočinku a zapomenutí, v někdejším životě dětském a hýčkaném!

Ocítil se na náměstí du Théâtre Français, v ruchu davu a ničemnost jeho touhy jej rozhorlila. Odebrat se žít k matce, ztenčovat hubený podíl, jenž jí byl vyhrazen, zapadnouti zde nadobro v malomoc a lenost! A ani tu ne klidu, poněvadž jeho dluhy by jej následovaly, zakalily důstojnost bezbarvého a hladkého života, v nějž stařena byla ukolébana.

Pohozením hlavy odmítl nabídku osudu, jsa odhodlán zápasit, jsa přesvědčen, že jedině styk s Paříží může zachovati čáky zoufajícím.

A pravil si:

»Především musím mít peníze, zaplatiti tomu domovníku a to nájemné, nevydat se v šanc, že mi ten vepř

domácí zabaví věci. A pak budeme hledat — tolik je těch, kdož nalézají.«

Ohmatal v kapse svoje hodinky:

»Ku předu! Musí tu být někde báň.«

— — — — — — — — —

Ocítil se venku, po pekle čekání na lavicích bídy, nucen předložit svoje průkazy uprostřed hlasů, doprošujících se odhadce, jenž odpovídá jako nějaký bůh — z povzdálí a odmítavě — konečně venku. Jacques si oddechnul, potěžkával váček již těžší. Jako posilující víno osvěžil jej tento pocit peněz, třeba tak pomíjející. Cítil v sobě více naděje, jinou energii, vůli rozhodnější, býti šťasten, a poněvadž měl hlad, pomyslil na snídani a uvažoval o výběru restaurace.

* * *

Na chodníku před hostincem Jacques, uspokojen, chvíli bloudil, hledě dát směr svým krokům, nemotorný, nevěda, co si počít bez své kanceláře, jako soumar bez svého jařma. Stoupal velkou avenuí k Opeře stěsnané mezi domy příliš vysokými a svěžest vzduchu povzbudila jeho chůzi, uči-

nila, že přecházel po asfaltu krokem velmože. Vzpomenul si na svoji poníženou chůzi od rána.

»Považím-li, že třeba tak mála, aby se člověk vzpružil, trochy peněz a trochy snídaně!«

Zdálo se mu, že cítí štěstí zcela na blízku, že je chápe, a jeho myšlenky, nasyceny, ozlaceny novou krví, staly se zamilovanými a rozteskňovaly se v sladkosti snů. — Podle toho, jaké potkával ženy, sny jeho se štěpily, směřovaly buď k Jacintě anebo Leontině — mísily se poněkud ve směsici tužeb a snad jedna přibírala úsměv druhé, když se ohlížel za mimojdoucími, jež spěchaly v mrazu jako zimní ptáčata. Avšak nedávný pocit, zcela svěží vzpomínka na chvíle strávené s jeho novou přítelkyní, bezpečná možnost rychlého vítězství, rozhodly. Vrátil se, vešel do poštovní kanceláře, načmáral telegram. Dával modistce dostaveníčko na šestou hodinu, až půjde z krámu, a pomyslil si, jako v odvetu:

»Ostatně, ona jest nejroztomilejší; jestliže mne bude milovat, bude to

*

z nezištnosti, neboť ví, že nemám jediného sou.«

Zasmál se trpce.

»První prodavačka! Ale ona si vydělá více, než já kdy vydělám. — Ona nedá po sobě toužit, nedává se prosit . . . kdežto ta druhá . . .«

Neodváživ se domyslit slovo »Jacinta« — kupil svoje nepřátelské myšlenky:

»Ostatně ty dámy ze vznešené společnosti, jež se vdávají, jež se prodávají mužům, to jsou pravé prostitutky. A kdyby mne potkaly s Leontinou, neměly by pro mne dosti pohrdání.«

Tento monolog rozjítřil dávný jeho hněv; rozhodl se:

»Dobře! poobědváme spolu. Bude velmi spokojena.«

Odmítl námitku: výdaje, a vzpřímil se, šťasten svým záměrem, vában již toulkou směrem k Madeleině. Avšak právě jeho rozhodnutí, přednost, kterou dal Leontině, učinily jej náchylným ke shovívavosti vůči Jacintě. A obraz mladé ženy zjevoval se v temné komoře jeho duše, postupoval jako

snímek, jenž se vyvolává. Jacques sáhl prstem tam, kde míval hodinky.... pak hledal očima nějaké hodiny.

»Již dvě hodiny! Ona přijímá v úterý; jsem bezpečen, že ji v tu hodinu naleznu samotnu.«

»Slunce, jež prostupovalo svými paprsky mezi osnovou mraků, prorazilo pomíjející tkanivo, sklouzlo na skvoucí plochy asfaltu. Srdci Jacquesovu se ulehčilo, bylo tak plno nejistých nadějí, že obvyklým pokynem své hůlky zastavil v plné jízdě fiakr, jenž jel mimo, první odkrytý povoz této roční doby. Povoz unášel jej boulevardem a avenuemi, podél façad přepychu, modelovaných deštěm a sluncem.

* * *

Salon paní des Ormes — ačkoliv byl přece její, na samém konci parádních pokojů v řadě — neměl ani ženskosti, ani půvabu. Ovzduší bylo tu suché, jako v místnosti, kde se nebydlí, kde myšlenky, jež se vypařují, neulpěly jako pára na oknech: nebylo tu cítit vznášeti se ony lehké atomy

duší a vůní, jež jsou dechem péri-
ženy a kde stěny s čalouny a nábytek
jejího boudoiru jsou druhou pokožkou
a ostatními údy. Drobotiny, ovšem,
důmyslná elegance, hledání a vynalé-
zavost v uspořádání, ale nijaký pozů-
statek z minulosti, nijaké naznačení
nějakého záměru; velitelka těchto míst
zajisté sem vešla — když vše hro-
madně objednáno u nějakého čalou-
níka — aniž sem přinesla něčeho
svého, mimo svoji nezbytnou přítom-
nost.

»Račí-li pan baron chvíli počkat, ohlasím jej paní hraběnce.«

.... Tento titul zaplašil ochablost, jež mezi činy neuvědomělými byla jej zavedla sem, do tohoto salonu, kde se ocítil, s kloboukem v ruce, poněkud vyjeven.

»Paní hraběnka ... Ale jsem přece u Jacinty! — Ach, pravda: Grandier jest v tu chvíli bezpochyby již hrabětem.«

Myšlenky jeho, zpáteční parou, vykonaly na novo cestu od avenue de l'Opera. Nepamatoval se na nic —

leda na opojení rychlé jízdy uprostřed slunce a zimy. A důvody, jež byl měl, aby sem nechodil, sklíčily jej, způsobily, že hledal dvéře, kudy prchnout. Od hostiny v Montoire se nesetkal s Jacintou; byli — měli býti — na témž stupni důvěrnosti jako u večer zaslíbení ve skleníku v Belabri .... Avšak kolik věcí bylo změnilo duši oněch hodin!

Kinematograf paměti plenil vidění jeho ducha: oběh utrhačných dopisů, jež aspoň v očích Grandierových činily jeho přítomnost v domě dosti choulostivou po onom skandalu; — smrt jeho strýce, vzniknuvší z ní nenapravitelná nuzota; ztráta místa v »la Résurrection« ..... a především — obraz utkvěl před ním nepohnut — zejména nový poměr k Leontině. Citil zajisté, že tím, pouhým faktem, že mohla být vyvolána v jeho myšlenkách, vzdal se Jacinty.

Prsty jeho bezděčně v kapse spodků mačkaly usmolený zástavní lístek, a svědectví, patrnost jeho bídy byly tak mocny, že nanovo oči jeho ohlížely se po dveřích.

Pod draperií, odhrnutou rukou, jevily se tvary Jacintiny, jež přišla mlčky a bledá.

Její hlas se chvěl, křišťálový a dojatý, navzdor úmyslné energii, aby zněl prostě.

»Dobrý den, Jacquese.«

Toto oslovení zaplavilo jej sladkostí, odstranilo všechen jiný pocit mimo rozkoš vidět ji a býti jí na blízku. Jeho důvěra ve štěstí byla plná a překypující.

»Drahá Jacinto, konečně vás opět vidím!«

Usedla blíže květin, jež naplňovaly krb, pohrávala se zlatým znaménkem, vsunutým do knihy, jež ležela na konsolu.

»Měla jsem velké účastenství na vašem smutku. Váš pan strýc vás vychoval a vy jste k němu velmi lnul, není-liž pravda?«

»Ano, velmi jsem jej miloval. Nebohý strýc!«

Pravdivý jeho přízvuk dojal mladou ženu; zašeptala:

»Vím také o nezištnosti velmi ušlechtilé a velmi krásné, jakou jste osvědčil.«

Zakoktal:

»Kdo vám mohl o tom povědět?«

»Ó, o všem se dozvíme. Netušíte ani, co všechno vím.«

Oči její upřímné a jasné, bloudily po něm jako dva svěží prameny; proklínal svoje mládí, když cítil, kterak líce jeho se zarděly, tuše neurčitě nějakou žárlivou narážku. Ona doložila, projevujíc svoje vzrušení toliko horečným pohybem nohy pod okrajem sukně:

»Stýkáte se často s paní de Candale?«

Tato nožka vábila u Jacquesa žádostivost jeho očí; láska jeho, původně smyslná, soustřeďovala se, šťastna, že je pokorná, spokojená, že je poněkud hrubé, na konci skvoucí, lesklé kůže; v tomto zrcadle viděl opět svoje mládí, svoje dětství, sousední les Hogues, veškerá zletilost, zkoumající krásu Jacintinu, hledající bezděčně rozkoš, dotknouti se jí kvapně při hře. Pod řasami jejího roucha pohled jeho hledal štíhlé nožky dívčiny, rozpoznával je. Srdce jeho způsobovalo, že se mu slova chvěla na rtech.

»Ó, chápu, co tím myslíte. Ta zlá žena vám as vypravovala . . .«

»Nevypravovala mi, že jsem vás potkala před nějakou dobou na Chaussée d'Antin na záletech. — Ostatně nejsem v právu, mluvit s vámi o tom, neboť konečně jste zcela svoboden, nebohý příteli. Avšak mohl jste mi povědět, že se opět ujímáte své svobody. Bylo by to bývalo upřímnější a důstojnější . . .«

Odmlčela se k jednomu z oněch »stranou«, jež se vyskytují toliko na jevišti a jež jsou tak nebezpečna pro rub duše, jejž zjevují.

»Nemluvě o tom, že by mi to bylo ušetřilo mnohé svízele.«

»Co tím chcete říci?«

»To, to jest moje věc.«

»Jacinto, ujišťuji vás . . .«

Podivná důstojnost tohoto výjevu, tak banalního, mátla předvídavost, »hotovost« označující román nebo divadlo v podobných případech; zapírání připravené, nutné, propadalo se vůči upřímnosti Jacintině; cítil se jako tváří v tvář jinému muži, pojednávaje o záležitosti choulostivé, jíž se možno

pouze letem dotknout, o záležitosti cti, ale nikoliv náruživosti.

A chtěje si zasloužit aspoň její úctu, býti v souhlasu s její povahou, zašeptal velmi prostě, vyznávaje se beze všeho vzpírání.

»Odpusťte mi, Jacinto, že jsem nad vámi zoufal!«

Nožka, nyní skryta, nevábila již jeho pohledy, nesnižovala již jeho myšlenky. Duch jeho se povznesl, vznášel se kolem ducha Jacintina v zoufalé a čisté touze, dobýt jí znovu, míti, jako kdysi její vlídnost a její něžnost. Povstav, učinil krok k ní, ona jej zadržela svou bledou rukou.

»Nehorším se na vás, vidíte to; nevyčítám vám ničeho.«

Usedla opět, pohrávala se zlatým znaménkem do knihy.

»Neptala jsem se vás, kterak se vede vaší matince; psala mně onehdy, stěžuje si stále na svoje nervosní bolesti.«

Stržen, ovládán obyčeji, odpověděl, podrobil se odchylce, kterou ukládala ieho slovům.

»Ó, ona si stěžuje poněkud ze zvyku; přece však měla onehdy záchvat dosti prudký a já nebyl u ní. — A paní de Mesmes?«

»Moje matinka jest u nás ode dvou měsíců «

Hlas její se přitlumil, stal se důvěrným.

»Hogues nelze již udržet.«

Zavrtěl hlavou.

»Tak tedy .... záležitosti vašeho otce?«

»Ó, jde to čím dál, tím hůř. — Vidím, kterak se blíží den, kdy vše to skončí katastrofou.«

»Ale... pan Grandier des Ormes... nemohl by...«

»Můj Bože!... Pan Grandier učinil již velmi mnoho... nemožno na něm žádat, aby se uvázal v situaci tak obtížnou. Na každý způsob já toho na něm nemohu žádat.«

»Tak tedy byla jste obětována... byli jsme obětováni nadarmo!«

Pásmo hovoru vedlo jej nazpět k tomu, co především zaměstnávalo jeho myšlenky.

»Právě před chvílí . . . mluvila jste o svízelích . . . jakých?«

»Jste zvědavý, můj drahý.«

»Ach! promiňte.«

Zašeptal pak žalostným tónem, skříživ ruce, v nichž stále držel hůlku a klobouk.

»Tak tedy nejsem již vaším přítelem?«

»Jste stále můj přítel, ale . . .«

»Ne; váš přítel jako kdysi; váš přítel z Hogues.«

A zašeptal chvějícími se rty:

»Přítel ze skleníku v Belabri.«

Cítil, kterak plyne rozhodující chvíle jejich lásky; chtěl zápasit, postoupil k ní, ale paní des Ormes pravila tak klidně:

»Milý Jacquese, neostýchâm se před vámi; chtěla jsem odejít . . .«

Že couvl, stal se opět »návštěvou«.

»Myslím, že jste dnes měla den, kdy přijímáte.«

»Ó, můj den je, kdy se mně zlíbí, totiž co možná málokdy.«

Přitiskla prst na knoflík zvonítka a za kvapných chvil čekání zraky jejich se sobě vyhýbaly.

Lokaj přistoupil se svou plochou tváří s pošklebkem horlivosti; potutelné jeho oči prohlížely výjev, zapamatovaly si jej, aby o něm mohl vypravovat ostatním.

»Oznamte dole, že nepřijímám.«

Obrátila se k Sartinesovi:

»Dnes večer, Jacquese.«

Chopil se její ruky... a pustil ji, zaražen pohrdavou upřímností jejího stisknutí. Šla mimo něho velitelsky.

»Přijďte mne opět navštívit. Váš smutek vám nebrání, abyste navštěvoval svoje přátele.«

* * *

Na ulici byla pohoda již změněna, obloha již zatemněna, hotova propuknout v černý déšť, chodníky vypařovaly mastnou vlhkost. Avenue de Friedland, jejíž stromy byly zmítány vichřicí, jejíž řady domů ztrácely se v moři par, zdála se jednou z oněch zpustošených cest na venkově, vydaných zuřivosti velkých lijáků. Připadal si tragicky osamělý, tak ztracen před touto za-

mčenou branou ráje, že pocítil úzkost zbloudilého dítěte. Jeho deštivý den, jeho útěk ráno před bičováním záplavy, úzkost v zastavárně, patrnost nedostatku, přemílaly se v jeho duchu s nahořklou chutí, ba i opojení naděje po nabytí peněz a po snídaní hnusily se mu ošklivostí, jež ničila všechnu pomíjející radost. Přes to však, otevřev deštník, hrbě se pod vanutím větru, vrhl se vpřed, kvapil, unášen orkánem. Jel tudy vagon tramwaye, s něhož crčela voda, vyrážel chraplavý zvuk na mokrých kolejích. Jacques se ho zachytil rukou zoufalce, přijat mrzutým konduktérem.

»Vzduch! vzduch!«

Jiní rovněž stáli na imperialu, stojíce v dešti, opírajíce se o žluté železné zábradlí. Ulice pod ním ubíhala, řeka šedého bláta a světla luceren se rozžehala, zaplavena potopou.

Na konečné stanici v ulici Taitbout hemžily se zmoklé kopule deštníků, nakupeny, čekajíce, až na ně přijde řada a pojednou ožila v něm vzpomínka na Leontinu.

»Ale vskutku, již jsem na to nemyslil! Očekává mne v čekárně u Madeleiny!«

Sestupuje po schůdkách s kluzkými stupni, započal opět běh ve blátě a v loužích.

»Jaký jsem to měl hloupý nápad, pozvat tu maličkou na oběd!«

Předvídal špatnou restauraci, již bylo třeba zvolit, svoji hanbu vůči skromnosti vybraných jídel, a pak, potom .... doprovázení k jejímu bytu, dlouhé hodiny pření a proseb před vraty... Přece však, kdyby tohoto večera... Zdálo se mu, že tomu již celá věčnost, co necítil ženy ve svém náručí! Byl to pocit silný a uchvacující jako vzpomínka na oasu, když trpíte žízní v poušti...

V pozadí, blíže kamen, v přeplněné čekárně, rozšafně seděla, s rukou na stříbrné berličce svého deštníku. — Úsměv jejich vyměněn, uprostřed zakaboněných a starostlivých tváří obecenstva; jako starší manželé mlčky vyšli, odcházeli pod oštěpy deště.

V.

Březnová pohoda, obloha kvapně se měnící, přece však rozptýleny ve vzduchu rozkoše klíčení, vlahý samet zeleně. Pršely zároveň kapky slunce a pruhy lijáku; potřísněny, pomíseny, tkaly, osnovaly skvělou, světlou tkaninu, jež se třpytila na průčelích pěknou jasností. Jacques se zhrozil, pocítiv, že srdce jeho se rozevírá, že rty jeho se otvírají ku popěvku; znalť příliš dobře potměšilost těchto ukojení těla, jejich nesouhlas s duchem, úzkost před sklamáními, jež diktují. A oči jeho obrátily se směrem k dešti, nechtěly zjeviti jeho srdci ve smutku blankyt oblohy.

Přecházel přes Pont-Royal, jsa tak zvyklý této cestě, po níž kráčel, aniž viděl, mezi zděmi svých myšlenek, nevšímaje si kouzla lehounkého jitra nad řekou, veselosti proudu, ploché a zároveň valící se.

* * *

Pospíchal, povolán na spěch telegramem paní Thielmannové, a myšlenka, spatřiti opět tuto ženu, snášeti její

žvatlavou protekci, vzepjala nanovo ke vzpouře páteř, přece dosti schvácenou neštěstím.

»,Znamenité postavení!' Zase nové nějaké úskoky,« pomyslil si, »anebo nějaká šejdířská kombinace, jež by chtěla zneužít mého jména! — Ach! kdybych jen byl mohl onehdy dosáhnout onoho místa!«

Vzpomínka na zklamání, na zdar, s nímž se o pět minut minul, ztrácený následkem opozdění — čtvrt hodiny rozplynuvši se v hádce s Leontinou — sevřela srdce jeho mrazivým, zoufalým zachvěním.

»Ach, bylo by se mi to tak dobře hodilo!«

Následky této chyby vynořovaly se, řadily se v jeho mozku.

Uvědomil si je ještě, jakoby chtěl probudit svoji pamět, povzbudit svoji energii.

»Vždyť nemám již jediného sou; nemám již ničeho. A není jediného prostředku získat peněz! — A všichni ti lidé, co se na mne vrhají!«

* * *

Příjemnost rozhodně blankytného dne přece pozvolna ulehčovala jeho duši; mimojdoucí ženy rozptylovaly jeho mysl, přerušovaly pokaždé prudkou, pomíjející touhou monolog jeho myšlenek. Byly všechny — i ty ošklivé — rozkošně ustrojeny jarem. Tyto první úsměvy slunce osvěžovaly trochou ruměnce něžnou anemii jejich pleti, způsobovaly zdání uvadlé svěžesti, dojemné jako fialky po dvou sous, jež nabízeli prodavači a jež plnily ulice jemnou vůní.

Jako ostatní, opatřil si též on svůj podíl na přírodě, skrývaje nos v květinách, prošel odpornými zápachy předměstí Montmartru. Ve chvíli, kdy zahýbal do ulice Cadet, zachmuřila se celá pod závojem mrakův a byla toliko temnou roklí s černými srázy. A v temnotě bláta stoupal Jacques de Sartines po špíně schodů.

Otevřené dvéře vypouštěly na schodiště těžké horko; zahnul na levo, jako známý, nevšimnuv si skvoucího pultu »pokladny« a vešel do světnice, kdež velký oheň zdola ozařoval temnotu, jako jedna z otevřených tlam pekla.

*

»Ach, pane barone, vy jste dal na sebe čekat!«

Z pozadí světnice, s nozdrami a bradou ozlacenými sáláním krbu, hnula se ženština v pološeru. Pozvolna zjevovaly se podrobnosti; bílý nikl řídítka bicyklu skvěl se v jednom koutě, zlato rámců na stěnách se oživilo, nedobytná pokladna jevila svůj břich s reflexy šedého brnění, dvě garnitury pendlovek nakupené na sebe, hedvábné látky, ženské šaty, kožešiny, rozházené po sedadlech.

Sartines smeknuv, pozdravil zdvořile.

»Dobrý den, paní Thielmannová; dostal jsem váš vzkaz.«

»A neměl jste na spěch, abyste přišel. Ó, pane barone, tak krásně se to hodí!«

Vyrazil ze sebe výkřik:

»Opatřila jste mi peníze?«

Neboť neustále doufal, že by mohl uzavříti půjčku. Ale ona zvolala:

»Ale kde pak! Což pak vás chci vydat v ruce lichvářů! — Ne, víte přece, že jsem vám několikráte nabízela sňatky, nezdálo se, že chcete do

toho kousnout; chápu, co si myslíte: přichází sem tolik lidí, kteří všichni mají nějakou záležitost, ... pochopuji, že nedůvěřujete, ale toto zde je vážné, to je přímo . . .«

Přerušil ji s tlumenou netrpělivostí:

»Ale pravil jsem vám přece, milá paní Thielmannová, že nemám v úmyslu, ženit se. Co chci, jest nalézt místo a trochu peněz, abych mohl čekat.«

»Nechte toho; přece se nezahrabete v kanceláři! Což pak baron de Sartines je stvořen k tomu, aby čmáral po papíře anebo cestoval s vínem! — Pravím vám, že mám, čeho vám třeba: je to mladá Ruska, z nejurozenější šlechty své vlasti, a bohata, velmi bohata. Ruska, hleďte, to nemůžete odmítnout.«

Pozvedl ruku, ale ona byla již v plném proudu.

»A roztomilá, kdybyste ji viděl, hezká k nakousnutí; neboť já ji mám, mám ji přímo, mluvila jsem s ní, jedna z mých přítelkyň, markýza, se o to stará. Hleďte, její otec jest ruský maršálek, ano, milý pane, maršálek, skorem král ve svém kraji.

A má věno, na hotovosti, sto padesát tisíc franků, které jí dává jakás dáma, přítelkyně, u níž jest v Paříži, kněžna. Pravím vám, je to dokonale vznešená společnost, to by se vám hodilo.«

Častěji bylo slyšet od pokladny zníti zvonek ode dveří; ženy, muži blížili se k zamřížienému okénku, kladli pokorně papíry na mosaznou desku a bylo slyšet rozmluvy šeptem, někdy následované cinkotem peněz. Sartines pravil, vytáhnuv svoji tobolku:

»Právě mi napadá, že jsem vás chtěl požádat o trochu peněz: tu je pět zástavních lístků.«

Přehlédla s pošklebkem pomaštěné tiskopisy zastavárny, vykonala rychle součet.

»Sto čtyrycet dva; půjčili vám sto čtyrycet dva franky; mohu vám dáti třicet franků.«

»Jakže, třicet franků, to má cenu aspoň dvou louisd'orů, dejte si říci, paní Thielmannová.«

»Ale ne, je to stříbro, to již nemá nijaké ceny. Ba zpravidla již ani stříbra neberu. Ostatně, že jste to vy, řekněme čtyrycet franků.«

Zavolala, nedávajíc se vyrušovat:

»Theodore, napište stvrzenku pro pana barona de Sartines. — Vidíte, jak jste v úzkých; tím věnem a statky jejího otce na Rusi, které mají cenu pěti milionů, budete boháčem. Kdybych vám pověděla jméno markýzy, která má tu mladou dívku, byl byste upokojen; musíte ji znát. A nežádá se jmění, nýbrž počestnost, záleží jim na titulu.«

Šustot hedvábí blíže dveří způsobil, že vzpřímili hlavy; těžký stín pohyboval se na prahu a paní Thielmannová zašeptala:

»Právě tu je moje markýza.«

* * *

Kus uhle svalil se ke mříži s rudým žárem, zableskl jasným světlem po světnici, a Jacques poznal širokou tvář a malá očka paní de Mesmes.

Před pokladnou hádka, z počátku tlumená, se vzmáhala; pěst udeřila na mosaznou desku, hlas zahučel:

»Provozuje-li kdo tak špinavé řemeslo, jako je vaše . . .«

»Ach, dejte si pozor . . .!«

»Nepřinutíte mne, abych mlčel . . . deset procent měsíčně, to činí sto dvacet procent ročně! Půjdu k panu Péligouxovi, policejnímu komisaři. — Uvidíme, co tomu řekne.«

Paní Thielmannová přistoupila majestátně ku přednímu pokoji.

»Theodore, učiňte, jak si pán přeje.«

A změřila člověka před pokladnou.

»Byla to s vaší strany otázka počestnosti, poněvadž jste na podmínky přistoupil, ale když nemáte svědomí, spořádáme váš účet pod mírou šesti procent, podle obchodní sazby. Neboť, hleďte, pane, raději se dám od nějakého dareby ohnout, než abych slyšela u mne o policejním komisaři; já nemám co činit s policií.«

Bušila do svých velkých prsou rukou plnou prstenů, velmi důstojně, a neznámý svěsil hlavu.

Paní de Mesmes a pan de Sartines, seskupeni při hádce v temné světnici, konečně se poznali. Jacques mlčky se uklonil před markýzou, jež zašeptala:

»Jakže, nebohý příteli, vy sem přicházíte také, jako já. Ach, proklaté peníze!«

Ale paní Thielmannová se vracela, dosud rozhorlena; usedla, zamručela:

»Bože, je to v té Paříži zběře!«

Żpozorovala oba stíny.

»Ó, odpusťte, jste beze světla. Nuže, paní markýzo, tu je právě pán, o němž jsem s vámi mluvila.«

A nečekajíc odpovědi, vykládala obšírně:

»Pán má titul, jest obeznámen ve vznešené společnosti; matka jeho obývá zámek, jenž nese jejich jméno; dostane po ní zajisté dvě stě tisíc franků; vzpomenula jsem si na něho pro vaši chráněnku, sl. Nozdrevu, což? Bylo by to velmi dobré.«

Paní de Mesmes trhla rameny, poznavši svůj hloupý kousek, a zakoktala rozpačitě:

»Ale, ne, ale ne, mýlíte se, paní Thielmannová; ostatně znám pána.«

Lichvářka je prohlížela podezřivě, s domněnkou, že se dohodli, aby se vyhnuli záležitosti. Ale paní de Mesmes pravila:

»Znám již dávno pana de Sartines; myslím, že bych mohla povědět, že jsem viděla, kterak se narodil. — Ale, paní Thielmannová, vy se mýlíte; to není sňatek pro něho, není-liž pravda, Jacquese?«

Otočila se na svých bocích, se svým vznešeným vzezřením; jevila se těžká, velitelská, aby vysvětlila svoji přítomnost:

»Tak tedy smluveno, není-liž pravda? Přinesete zítra ty vějíře k mé dceři; miluje tolik vše, co je staré. A pak, mimo to, možno-li tím prokázat službu té ubohé ženě. Moje dcera je tak dobrá. — Jacquese, přijdete dnes večer k paní d'Arcole?«

Hlas její na prahu se roztesknil:

»Paní hraběnka Grandierová des Ormes, to víte? — Ulice de Balzac. — Moje dcera vás přijme...«

Její hmota uvolnila dvéře, jež se zavřely za cinkotu zvonku, a paní Thielmannová hned po té pleskla se přes obě stehna.

»Eh! Jdi mi! Dovede se naparovat, což, Theodore?«

* * *

Jacques vzal svoje dva louisd'ory, oblékl rukavičky, již opět osvěžen touto maličkostí peněz v kapse a chtěl již odejít, když Theodor otevřel dvéře kasy, objevil se před nimi, hubený, se mžouravýma očima.

Tázal se:

»Zná snad pan baron paní vévodkyni d'Arcole?«

»Ale ovšem ... proč?«

»Že by pan baron se velmi zavděčil paní Thielmannové a mně, kdyby se chtěl za nás přimluvit u paní vévodkyně.«

Theodor vešel do velké tmavé světnice, postrčiv Sartinesa až ke krbu.

»Ó,« pravila paní Thielmannová — »vyslechněte pana Loiseau-a, on zná se v těch věcech; to je zcela prosté, bývalý právní zástupce...«

»Emmo, rozsvěťte, prosím vás.«

Plyn rozžehl se náhlým, poskakujícím plamenem; světnice a všichni tři vynořili se ze stínů: světnice podezřelá, s výstupkem v pozadí zastřeným záclonou zakrývající lože. — Loiseau zbavil jedno ze sedadel vydří kožešiny, ukázal na ně Jacquesovi divadel-

ním posunkem a usedl sám, jak to vídal v dramatech, když se chystá rozhodující výstup.

»Pane barone,« pravil, »hleďte, oč jde. Jeden z mých přátel, muž naprosto počestný, gentleman, dovoluji si tvrdit, jest ředitelem agentury informační a pro důvěrné výzvědy na prospěch rodin. Před několika měsíci přišli do jeho kanceláře manželé, otec a matka, kteří mu učinili nanejvýš povážlivá odhalení o panu vévodovi.«

»O panu d'Arcole?«

»Můj přítel, cítě v tom hned z počátku pokus vydírání — byl zaměstnán u policie a zná praktiky takových lidí, — odepřel vyslechnout je. Ale oni přicházeli častěji a konečně mu oznámili podrobnosti tak určité, že ve prospěch samého pana vévody a aby záležitost se nedostala do rukou lidí nesvědomitých, jakých je v Paříži tolik, svolil pan Bringuet — tak se jmenuje můj přítel — a vyslechl pozorněji žalobce a odhodlal se být jejich prostředníkem u pana vévody.«

»Žalobci? To je povážlivé slovo.«

»Ale nikoliv přepjaté: povím vám věc dvěma slovy. Ó, můj Bože, pan vévoda d'Arcole byl v té celé věci spíše lehkomyslný, než vinný, ale to nevadí, že fakta existují. Bude tomu právě dva roky, pan vévoda d'Arcole meškal na svém panství, na zámku Belabri, když jednoho jitra, právě když se procházel v oboře a zkoušel psa, střileje na koroptve, přihodilo se mu dobrodružství příliš romantické, aby nebylo schválně nastrojeno.

»Střelil na hejno, když zaslechl několik kroků od sebe pronikavý výkřik. Obával se, že snad zbloudilý brok někoho zasáhl a spěchal k místu, odkud se výkřik ozval, a kterak užasl, když se ocítil tváří v tvář dívce nanejvýš krásné a svůdné. Byla ve mdlobách . . . aneb stavěla se tak. Vévoda snažil se vzkřísit ji a bezděčně si povšimnul pružnosti a půvabu jejích údů, krásy jejích rysů, rozkošného odstínu vlasů této rozkošné neznámé . . .«

Pan Loiseau provázel svoji frási spokojeně pohybem ruky; paní Thielmannová stojíc opřena o lenoch jeho sedadla, zkoumala dojatým pohledem žlu-

tou lebku porostlou jako chmýřím chorobnými chloupky; Sartines poslouchal, uspáván periodami vypravovatele a horkem krbu, pokoušen onou sprostou zvědavostí, jakou obcování se ženskými sdílí mužům; Loiseau, bezpečen svým posluchačstvem, pokračoval:

»Pan d'Arcole záhy byl potěšen, vida, kterak děvčátko nabývá vědomí díky péči, jakou jí věnoval; bylo to vskutku rozkošné dítě, bylo jí teprve čtrnáct let, ale zdála se o dobrý rok nebo dva roky starší. Dvorný velmož a malá dobrodružka dali se do hovoru; zvěděl takto, že kdysi byla v baletní škole velké Opery, v oddělení pro děti, a vévoda, jenž jest stálým hostem foyeru tanečnic, domníval se, že se pamatuje, že ji vskutku zpozoroval v úloze andílka neb amorka. Přišla ztrávit několik dnů se svými rodiči u příbuzných, kteří měli skrovný obchod ve městě, blíže zámku a jmenovala se Marcella Lallemandova.«

Sartines sebou trhnul. Leontina jmenovala se rovněž Lallemandova; toto jméno protrhlo hypnotickou amosféru, způsobenou pomalými posunky a kvap-

nými slovy Loiseau-ovými, chtěl přerušit jeho vypravování.

»Musím vás upozornit, pane, že manželství d'Arcole-ových je považováno za nejsvornější a nejvzornější a že bych se velmi divil, kdyby bylo cos pravdivého na dobrodružství, jež předvídám podle toho, co jste pověděl.«

»Bohužel, pane barone, mám důkazy v rukou; nejednám, dokud jsem si neopatřil doklady. — Ale povím to zkrátka: pan vévoda, velmi dobrý manžel, jak jste pravil, neviděl nijakého nebezpečí v tom, že hovořil na pokraji lesa s Červenou karkulkou... jež dosud nepoznala vlka, hé, hé...«

Vypukl v smích a paní Thielmannová též.

»Oddal se rozkoši, setkat se s maličkou dvakrát neb třikrát jako náhodou; pak jednoho dne stala se z náhody dostaveníčka a konečně — tělo jest slabé — nastalo, čeho si přáli rodičové Marcellini a pan d'Arcole se stal milencem maličké. Bezvýznamné natržení svatební smlouvy, dobrodruž-

ství na týden, zakončené věnem pro naivku, pan d'Arcole nespatřoval v tom nic jiného. Domnívám se, že také rodičové neočekávali ničeho víc. Avšak tragická příhoda přiostřila situaci: maličká stala se obětí prudkého zánětu pobřišnice a povolaní lékaři zjistili, že tato nemoc povstala následkem spoust vzniklých v organismu dosud útlém — nebyla ještě dospělá — následkem ztráty panenství. Považte, že všechny okolnosti se spojují, aby zmírnily poklesek pana vévody; maličká zdála se starší než vskutku byla, bývala v baletním sboru, jenž není právě školou vestalek, schůzky byly usnadňovány ledabylostí, jež až příliš prozrazovala svolení a snad i spoluvinu rodičů: zkrátka, pan vévoda mohl býti oprávněn, domnívati se, že jde toliko o jednu z oněch kratochvílí, jež jsou zvykem a řekl bych přímo tradicí francouzské šlechty. Avšak nebylo tomu tak a na neštěstí zprávy lékařů, výměna dopisů, výpovědi těch, kdož byli svědky toho přelétavého a nešťastného milování, jsou zřejmé, nepopíratelné.

»Vévoda d'Arcole, potomek bohatýrů, stal se vinným zločinem, jejž zákon trestá a jehož následky způsobily smrt dítěte, jež vyrváno něžnosti rodičů . . .«

Přerušil se s úsměvem:

»Ale já tu řečním . . . . návyk ze soudní síně. — Ostatně, pane barone, zdálo se mi, že slyším výklad zástupce soukromých účastníků anebo . . . konec závěrečné řeči pana státního zástupce.«

Stavovský duch Jacquesa de Sartines se vzepřel.

»Ó, milý pane, zdá se mně, že si to dvakráte rozmyslí, než se odváží, zaplést muže jako pana d'Arcole v takovouto malou infamii.«

»Dvakráte snad . . . ale třikrát . . . . A . . . byly podány tři žaloby. Jsme u samého jádra otázky. Když pan Bringuet měl v rukou podstatu aféry, svěřil se mně, žádal mne, abych zakročil u pana vévody a podíval se, jakou náhradu by hodlal poskytnout rodině, by zabránil politování hodnému skandálu.

»Po některých krocích a díky vlivu komorníka, s nímž jsem mohl zahájit

styky, byl jsem přijat panem d'Arcole. Je to velmož a já jsem toliko nebohý právník, on jest prudký a . . . nemohl jsem si chválit způsob, jakým bylo přijato moje zakročení. Mohl jsem se proto pohoršit a nechat běžet věci, jež by byly vzaly mrzutý obrat. Ale příčilo se mi, vidět jedno z nejkrásnějších jmen našich vojenských letopisců potřísněné takovouto aférou; počal jsem znovu a pan vévoda, pochopiv lépe pravý svůj prospěch, ráčil vyslechnouti moje návrhy a přijal nabízenou dohodu.«

»Vyplatil několikráte sumy dosti značné, ale kterak uspokojiti nenasytnou lakotu rodičů! Zkrátka, před několika dny odmítl pan baron bezohledně a rozhodně novou a značnou žádost o peníze, již jsem mu přednesl na žádost pana Bringueta; chtěl jsem jej upozornit na nebezpečí, v jaké se vydává, ale on mne nechtěl vyslechnout a zakázal mi přístup způsobem, jenž nedovoluje mé důstojnosti, abych s ním nadále udržoval jakékoli styky . . .«

Paní Thielmannová vzkřikla:

»Zachoval se hanebně!«

»Nuže, okolnosti jsou pro něho povážlivé; Bringuet se netajil, že pod nátlakem rodiny užije důrazných prostředků, a jak jsem měl čest, právě vám povědět, obírá se právě ted touto věcí soud . . .«

Odmlčel se, zdálo se, že zkoumá účinek své práce; Jacques pravil:

»Je to hrozná historie, a lituji upřímně pana d'Arcole, jenž jest mým přítelem. Avšak nevidím, kterak bych zde mohl zasáhnout. Jest zpraven o nebezpečí, v němž se nalézá?«

»Ano, ale on si postavil hlavu, nechce již o ničem slyšet. Mimo to jest Bringuet nám, paní Thielmannové a mně, dlužen nějaké peníze, zálohy, jež bychom rádi dostali zpět. Zdálo se mi, že zakročení u paní vévodkyně . . . kdyby byla zpravena o této situaci, mohla by tato dáma zabránit velkému neštěstí . . .«

»Oznámit vše paní d'Arcole, ale to by byla infamie. Doufám, že jste tento úkol nehodlal svěřit mně?«

Loiseau koktal: »P . . . pane barone, myslil jsem, domníval jsem se . . . mohli jsme to považovat za vzájemnou službu.«

*

»Ale, pane Loiseau . . .«

Plamen hněvu vzplanul v Sartinesovi, avšak oheň rychle pohasnul, zamručel toliko:

»Ne, milý pane, nezabývám se podobnými komisemi, mýlíte se.«

»Ó promiňte, promiňte. Mám tolik trampot s tou záležitostí.«

Paní Thielmannová zavzdechla:

»My jsme sic myslili na paní markýzu des Mesmes, ale ona není vážná; má neustále v hlavě hromadu věcí, jež vám nabízí, a pak zatím nic není. Tak jako s tou mladou Ruskou, slečnou Nozdrevou; myslila jsem, že ji má, a zatím ani zdání, viděl jste, že ani neodpovídá, když se s ní mluví.«

»Upokojte se, paní Thielmannová, nikdy by mne nebylo napadlo, oženit se s touto mladou dívkou.«

Zdála se zmatena.

»Ó, proč pak? — Vím ovšem, sto padesát tisíc franků pro muže s titulem není mnoho . . . ale jste pouze baron . . . Ach! kdybyste byl aspoň markýzem! . . .«

Sartines zamířil ke dveřím, a paní Thielmannová vzdychala znovu:

»Kdybych aspoň nalezla prostředek, aby mne vévodkyně d'Arcole přijala, ale kterak? Zdá se, že jest velmi těžko, přiblížit se k ní.«

Jacques se usmál, vzpomínaje na Lemeslea.

Párek následoval jej až ke schodům, nemohl se odhodlat nechati jej odejít; on prchl, byl šťasten, že vdechuje páchnoucí vzduch ulice. Noc již posévala chodníky, dřívější modř zmizela s pozadí nebes.

»Pokazili mi tento pěkný jarní den,« pomyslil si labužník.

* * *

Na boulevardech zpozoroval horečný ruch, musel si klestit cestu skrze skupiny mezi terassami kaváren plných lidí a kiosky stavícími na odiv špinavou běl papírů; muži pobíhali klusem majíce balíky časopisů, jež ohlašovali, hlasy jejich se vznášely, hlaholily ve vzduchu nad šumícím proudem davu a ob čas stanouce, podávali vážně a mlčky svoje listy rýhované tučnými řádky, jako by byli hlasatelé, jichž

úkolem jest oznamovati obecenstvu stupeň hniloby, dosažený každého dne. Četli jste tu:

NEJNOVĚJŠÍ SKANDÁL:
KRÁDEŽ LISTIN
V MINISTERIU VÁLKY.
VÁŽNÁ ODHALENÍ.

Považíme-li, že snad zítra bude vidět jeho jméno, vláčené takovýmto způsobem!

* * *

Několika obraty kinematografu nazpět spatřil Jacques svoji důvěrnost s Rolandem d'Arcole, poněkud zmenšenou po sňatku vévodově; byli velcí kamarádi za svého mládí a za svého dětství. Dva snímky vzpomínek se ustálily: oba, malí hošíci s kadeřavými vlasy a ve skotském kroji hráli si v ohromné síni se skvoucími parketami ze zámořských dřev. — Byl to starý palác d'Arcole, v ulici de l'Université, od té doby prodaný. — Oba, dorostlí, s lehkým chmýřím na rtech, zvonili u přízemku v ulici de Moscou a hleděli na sebe mlčky s tajným přáním seběhnout se schůdkův a uprchnout.

Srazil se s člověkem majícím naspěch, s kloboukem v týle, s vousem vějířovitě rozloženým, jenž pravil ihned:

»Jakže, to jste vy, pane de Sartines, mám čest, poklonit se vám.«

A poznal pana Eugèna Fortescadea, spolupracovníka časopisu »La Dernière Heure«, s nímž byl před několika měsíci po dvacet osm měsíců na vojenském cvičení. Tázal se ho:

»Co pak je to zase dnes, k čemu to rozčilení?«

»Ó, jde tu o poslance, přistiženého při zpronevěření a kompromitovaného ministra, není věru proč tropit takový hluk. Člověk by řekl, že tomu ještě lidé nezvykli. Ale jest cosi mnohem zajímavějšího, je to ona tajemná historie, již ohlašuje »Le Potin« na druhé stránce; nečetl jste to?«

»Ne, nekupuji nikdy novin, nudí mne to!«

»Máte věru pravdu, ale vskutku, vy náležíte k urozeným, mohl byste mi to snad vysvětlit. Ó, prokázal byste mi znamenitou službu! Koho se as týká tato zpráva zde?«

Vzal z kapsy pomačkané noviny, zatáhl Sartinesa do průjezdu se stěnami pokrytými fotografiemi a četl: — před nimi dav se hrnul s hukotem a prouděním řeky.

»‚*V kruzích soudcovských mluví se toliko o skandální aféře, v níž jest zapleteno jedno z nejslavnějších jmen francouzské aristokracie. Jde tu o svedení nedospělé dívky, . . . nanejvýš nedospělé. Děvčátko, sl. Marcella L . . . ová, podlehlo zánětu pobřišnice následkem skutků, o nichž není možno nám se šířit; vyšetřování bylo zahájeno. Prozatím nepovíme více, ale vrátíme se k této záležitosti, jež jest způsobilá, vyvolati sensaci ve veřejném mínění.*‘ — Tuto závěrečnou frási znám. To znamená, že nevědí naprosto ničeho a že budou teprve hledět, dozvědět se o tom něčeho. Neslyšel jste vy cosi o tom?«

»Ne, pranic; bude to as kachna.«

Fortescade mu kvapně stiskl ruku soudě, že ho nemůže potřebovat, ponořil se opět v proud a Jacques chvíli zůstal ve svém útulku, obávaje se, vmísit se opět v dav, přijít s ním ve styk.

Záblesk pronikl závoji jeho ducha, vzpomenul si pojednou na historii, již mu jednoho večera vypravovala Leontina, na feuilleton à la Gaboriau, jejž byl poslouchal roztržitě, jako žvatlání lhavého děvčete: »Nevěřil byste, kdybych vám vypravovala, co se děje v naší rodině: nebohá matinka zprzněna jakýmsi velmožným pánem a měla z toho smrt. Zavedl ji do lesa a učinil jí násilí.«

Avšak v tuto chvíli zdála se mu ta historka až příliš skutečnou, jako drama časové a hrozivé. Jacques si pomyslil:

»Na mou věru, měl bych navštívit d'Arcole, upozornit jej, co se osnuje proti němu; prokázal bych mu tím službu. — Ano, ale službu velmi choulostivou, zejména při povaze, jako jest jeho.«

Váhal ještě, než se vrhl v proud davu, s očima vzhůru, hledě na oblohu, jaké Pařížané nikdy nevidí.

Měsíc valil se jakoby vířil kvapným přívalem mraků, postrkován, zakrýván, unášen jejich divým útěkem. Tato divokost ve vzduchu, tato bouřka pří-

rody rozpoutavší se nad městem jako nad poušti na venkově, zdála se mu být v nesouhlase s ohromným ruchem lidským na ulici a na chodnících; na břidlici střech kladly se pruhy elektrického světla, pobíhaly v dlouhých kmitavých páscch přes černé komíny tvořící umělý svit luny pod trhaným světlem sklíčené družice.

»Ach,« pomyslil si, »neklidná Diana, krásně bylo by na ni hledět skrze velké buky v parku des Aulnaies.«

Jeho sen jej unesl, způsobil, že se ponořil v dav; byl jednou z tisíci vln, zatopených velkým proudem, slepým a ztřeštěným všech, směřujících k víru maelstroemu života.

VI.

Paní de Rabutin a paní d'Arcole sestoupivše z chatrného fiakru, jenž je byl dopravil k Montmartru, vydaly se do restaurace plné lehkých ženštin, bělavých oblaků tabákového dýmu. Pokřikování na chvíli se odmlčelo při jejich příchodu a oči sledovaly vlnivé řasy jejich kožešin; oba muži za nimi, páni de Rabutin a Lemesle, sledovali

je rozpačitěji, rozmrzeni, že lze pozorovati drobný skvoucí trojhran bílých nákrčníků pod svrchníkem. Obě ženy, netečné a rozveselené zastavily se uprostřed stolů tážíce se:

»Kam půjdeme?«

A vrchní sklepník klaně se pospíšil, ukázal pokorným posunkem na schody vedoucí k vyhrazeným kabinetům; vnikly tam, stoupaly, setkávajíce se s šustotem sukní sestupujících ženštin. Nahoře byly chodby jako chodníky zářící plynovým světlem; přecházení pozvolné neb kvapné z jedné síně do druhé se jich dotýkalo a z toilettního pokoje, jehož dvéře se neustále otevíraly a zavíraly, ozývaly se ostré výkřiky anebo výbuchy smíchu; na základní théma zápachů tabákových a vinných pojily se fioritury: vánky rýžového prášku, rozletujícího se při líčení, tučné pozůstatky vonných mýdel z podpaží.

Dvéře se otevřely, ukazujíce chudobné, špinavé pohodlí kabinetu s přistrojeným stolem. Avšak pod náhlým jasem elektřiny všichni čtyři na sebe pohlédli, jako by žasli, že se nacházejí

pospolu. A ženy, nevšímajíce si předloženého jídelního lístku, dívaly se vyjeveny na zrcadla poškrábaná jmény, stojíce a neodkládajíce kožichy, dívaly se na sebe očima smavýma skrze závoje.

Přece však paní de Rabutin pravila svému manželu:

»Rogere, nezapomeňte postarat se o Huberta a Sartinesa.«

A obrátivši se k vévodkyni vykládala:

»Můj bratránek de Fontevrault má přijít za námi s Jacquesem de Sartines, jenž dnes večer obědvá u mé tety. Poněvadž to jsou světáci, budou snad lépe obeznámeni, než vy, pánové, aby nás zasvětili v tajnosti ‚Chcíplé krysy'.«

Avšak pan de Rabutin, potřásaje svou pečlivě opatrovanou pleší, přejel s úsměvem svůj dlouhý a lesklý vous. Pomyslil si:

»Nevím, je-li to zcela comme il faut, vésti svoji ženu do podobné místnosti. — Můj Bože, s vévodkyní d'Arcole možno se ukázat všude, ale je tu ten malý ničema Lemesle. To pak vypadá jako důvěrná známost s ním.«

Jména de Sartines a de Fontevrault jej upokojila.

»Takto to bude malá slavnost, dosti originelní a dosti chic ... ale přece bych byl raději viděl, aby tu byl vévoda.«

Vzal menu, objednal ve dvou tempech, jako stálý host, poslal si pro majitele, aby se poptal po jakosti vína. Lemesle odnímal kožíšky ženským.

A když usedali k večeři, obrátili všichni zároveň oči k místu, odkud chvějicí běl vnikala oknem.

Půlkruh domů vrhal výseky světel ke středu náměstí, jehož pozadí rozplývalo se ve hmoty měkké a bílé, a hudby zaléhající od terassy k terasse vysílaly ztřeštěnou směsici tančivých napěvů do vířivého obvodu. Aniž toho mohli pozorovat, bylo rozechvění mladosti v touze a v rozkoši tak mocné v tomto osamělém koutě Paříže, že je cítili a podléhali mu, a že odvrátivše se s úsměvem, vrátili se ke stolu, dotknuti veselostí, usedli s chutí před bledé drobné misky otevřených ústřic.

Zdola vystupoval výbuch výkřiků a zpěvů a na osvětlené průsvitnosti

oken v protější restauraci viděli kmitat se stíny v pitvorných rhytmech tance.

Paní d'Arcole pravila, upozornivši svoji přítelkyni, jedva znatelným mrknutím víček, na vyjevenou poněkud upjatost obou mužů, znepokojených tímto šprýmem a neodvažujících se emancipovat se jeden před druhým.

»Nezdá se, že se tam dole nudí; byla bych chtěla povečeřet po boku jedné z těchto ženštin, to by mne bylo jak náleží pobavilo!«

A pomyslila si:

»Vím jistě, že Čenko byl by mnohem zábavnější; můj hafan Čenko, to si myslím!«

Plavost šampaňského Mummova v pohárech ozařovala stůl žlutými, kmitavými měsíčky, a lehký duch šampaňského ulehčil mozkům k zapomenutí aneb k rozkoši. Náhlé jejich opojení, všech čtyř, rozkládalo se různě a nikterak pospolitě, nýbrž pod vlivem převládající a panující myšlenky každého: Paní d'Arcole, usmívající se na Lemeslea, vytvářela si v paměti rysy cikánovy, s nímž se byla mimochodem

setkala odpoledne v čítárně hotelu Terminus: profil snědý a nepravidelný, s očima lichometnýma, skvoucími zuby objevujícími se a skrývajícími se pod kartáčovitým knírem; Helena uháněla pustou pod trojbarevným sluncem.

Paní de Rabutin, omámena, prožívala bývalé chvíle sestřenství s Hubertem, na svoje rty otevřené v témž plachém pocitu polibků jako onoho dne v Aulnaies... pod zlatovým stínem habrů kolébajících se na blankytné půdě nebes. Cítila, že zápas proti lásce je skončen, že se vzdala odporu, že svoluje, vzdává se.

Lemesle v záchvatu lakotné ctižádosti zuřil při vzpomínce na velevyslanectvo, jež uniklo vévodovi d'Arcole, pomýšlel na to, přerušit styky s Helenou, lichotě si, že se cití dosti silný, aby se odvážil myslit na to. Tučné rysy krásné židovky, paní Müllerovy de Fernandez, rozplývaly se v jeho duchu, cítil, že bezpečně může na ni spoléhat, že si mohl povědět, že po této stránce má život zabezpečený.

A pan de Rabutin, s prsty v hedvábných vláknech svého kníru, pře-

»Pojďte se mnou, Jacquese; půjdeme to vybrat spolu.«

Čtvrt hodiny po té otevřeli opět dvéřc, propustivše před sebou tři ženštiny, jež vcházely zvolna, s nesmělými posunky. Dvě vlekly za sebou hedvábné šaty s krajkovou obrubou; jedna, v dressu cyklistky, ukazovala silná, zavalitá lýtka.

A pan de Mesmes oznamoval:

»Mé dámy, představuji vám slečny Gueule de Bois a la Cascade, jež jsou výtečnice ve světě tance.«

Obrátil se k cyklistce:

»A vy, mé dítě, zapomenul jsem, zeptat se vás, jak se jmenujete.«

Pozvedla svoje těžká víčka židovky, sešpulila rty úsměvem rudým, prohnutým:

»Sarah Plumova.«

Paní d'Arcole tázala se jich svým královským způsobem:

»Posloužíte si něčím, slečny?«

»Trochu mléka,« pravila Sarah Plumova.

»Koňak,« pravila Gueule de Bois.

Avšak la Cascade, vrhnuvši pohled na stůl zašeptala s hladovým vzezřením:

»Pojedla bych raději nějaký sandwich.«

Paní de Rabutin podala jí koroptví křídlo, obsloužila ji svým vlídným úsměvem; její manžel jí pošeptal:

»Hleďte, abyste se nedostala do hovoru s tím děvčetem.«

»Proč? vždyť jsou tu proto.«

Zamlčel se mrzutě, tázaje se, co by si o tom v klubu pomyslili, kdyby se vypravovalo o této výpravě; přece však jména d'Arcole a de Mesmes jej upokojovala a poněvadž, aby si zachoval rovnováhu, byl vypil několik sklenic šampaňského, dal se omámit, svolil, že se bude bavit.

Sarah Plumova seděla naproti markýzovi de Mesmes a její tučný hlas, proniklý germánským přízvukem, byl lichotivý, pokorný a podmaňující. Křížovým pohledem odhadla obě ženy, uhodnuvši jejich incognito, a když jí Hubert de Fontevrault pošeptal, aby ji zmátl:

»Ta zde jest od Vaudevillu . . . a ta druhá od Gymnase.«

Usmála se tajemně a naklonila se k Sartinesovi:

*

»Vím dobře, že to sou dámy z velkýho světa.«

La Cascade se sklopenýma očima jedla mlčky, avšak z řemesla natáhla nohu hledajíc pod stolem koleno, setkala se s nohavicí Rabutinovou.

Paní d'Arcole poněkud zklamána, zašeptala Marii Louise:

»Kterak jsou comme il faut. Chovají se velmi dobře.«

Zatím Gueule de Bois, již silně podnapilá, když přišla, rozjařovala se na novo, v šarvátce s Fontevraultem, jenž byl šeptal s paní de Rabutin.

»Je-li to vaše milá, můžete počkat, až budete doma, já ještě nejsem krátkozraká! — Jsou to způsoby, pozvat si nás a pak se stavět, jakoby o nás nestáli.«

Postavila svoji sklenku na stůl s nárazem tak prudkým, že se svršek urazil a střepy se rozletěly po ubruse.

»Nepřipravíte nás o večer, že se na nás díváte a tropíte šeptem šprýmy. Neboť jde-li o jídlo, máme co dlabat doma.«

Sarah zakročila.

»Nech toho, vidíš přec, že to sou lidi žik.«

»Ona má pravdu,« pravil pan de Mesmes, jejž dráždily formy židovčiny, poněkud překypující, jako u žen druhého císařství. »Ale přece, chtějí-li nám teď slečny trochu zatančit; cosi anakreontického a srdečného.«

Pošeptal stranou Heleně a Marii Louise:

»Nechte mne jednat; dovedu je v čas zarazit.«

»Ach!« zvolala vévodkyně, »není třeba, abyste je zarazil!«

A la Cascade se tázala, s pohledem k Saře:

»Tak tedy, učiníme si pohodlí?«

»Ano,« prohodila Sarah natažena na pohovce, opírajíc jednu paži o lenoch a kouříc cigaretu, již vzala Sartinesovi.

Usedla, aby se mohla dívat, jsouc rovněž divačkou.

Gueule de Bois a la Cascade povstaly; s obvyklým posunkem rozepínaly knoflíky svých živůtků, vyvlekly lokte z rukávů jediným pohybem, mdlým hnutím svalu, zvláštním této práci. A pleť jejich se objevila, pleť

tmavé blondýny, hubené, s kůží nataženou přes kosti, pleť brunety, tučné, bílé od bledničky.

Ostatní se dívali, vážně jako vždy, když zastřené tělo ženy se odhaluje. Rozepjaly šněrovačky, s pažemi v oblouku, spustily jedním rázem sukně a spodničky, a Gueule de Bois pleskla se přes kýty zvednuvši nohu.

»U čerta, takhle je člověku líp!«

Byly to divošky z chodníků, údy jejich nabyly jakoby volného půvabu v tomto oblíbeném úboru. Jediným obratem odstranily svoje hadříky, špinavou a cetkovitou chudobu svého spodního šatu, a když stůl odstrčen, usedl Sartines k pianu.

S prsty na klávesách, jsa rád, že nevidí, omamoval se proudem sprostých not; za sebou cítil chvěti se tanec dívčic, slyšel lehký dupot jejich podpatků, rozpoznával vlání košil, a blažený smích Rabutinův převládal, smích spokojený, šťastný ze zneuctění ženských. Udeřiv poslední akkordy ohlédl se. Gueule de Bois zvedala pravou nohu vzpřímenou k výši hlavy, a la Cascade s nohama roztaženýma v jediné přímce

jako kompas na odporném koberci dokončovaly figuru.

Pohled Jacquesův zkoumal pohledy ostatních, četl v nich: paní d'Arcole, královsky se bavíc, poněkud napilá, dívala se očima upjatýma, dobráckýma a smavýma bez myšlenky — leda že si snad myslila, že také ona by se byla ráda svlékla, ukázala krásu svých vznešených forem ... ale před jinými, nikoliv sobě rovnými, nýbrž nižšími, klečícími a brutálními.

Paní de Rabutin jevila stud, její pohledy vyhýbaly se pohledům Robertovým, hnusila se jí myšlenka, že výkon lásky jest pro ni týž, jako pro tyto ženštiny.

Pan de Mesmes ve stejném a hlubokém pohrdání vším a všemi se usmíval, pobízel tanečnice voláním jako koně v cirku.

Fontevrault se rozesmutňoval hněvaje se na Marii Louisu, zarmoucen, že ona se tu nalézá.

Avšak Rabutin, silně podnapilý, jásal Jsa žákem jesuitů, provázen až do své svatby vychovatelem knězem, viděl v tom římskou, klasickou orgii,

ba i zhýralé údy obou děvčat, jejich posunky plné chlípnosti byly mu pochoutkou zcela novou. Oči jeho mžouraly a rty jeho se otvíraly v křečovité žádosti.

Pan de Mesmes zvolal:

»Rabutin jest velmi rozjařen.«

Marie Louisa náhle všecka se zarděla a Fontevrault pocítil v srdci ono břitké a chladné bodnutí, jež znají ti, kdož jsou milenci ženy, jež má manžela mladého a statného.

Děvčata volala na hudebníka:

»Ještě, ještě!«

Pustil se opět v bezuzdný valčík, utápěje myšlenky v rhytmech.

Z piana porouchaného, chřestivého zvedala se atmosféra, zahalovala jej; myšlenky jeho pohybovaly se v ní v neurčitém rozvoji, v nesouvislých obrazech, jako ve snu. Vzpomínka na Belabri, na jeho hovory s Jacintou v báječném skleníku, kouzlo onoho večera rozšiřovaly jeho srdce .... sevřené náhle smutkem mollového tónu, probuzovaly jeho soucit s osudem vévody d'Arcole; hudební fráse vlnila se v thematech linie, jako pod

krovem větví: viděl znovu krvavou kaluž u večer vraždy, agonii jelena a pojednou opět obraz Jacintin vznikl, kráčela v saloně vykládaném bílým dřevem, na les Aulnaies, zastavivši se před ním, oddávajíc se mu pohledem proti své vůli. Zašeptal, nucen jsa vypudit svůj sen: »Nebohý Jacquese!...« A zarazil se, ustrnul, shledav to jako profanaci, jektaje smutný žalozpěv nad ztracenou láskou.

Rabutin zvolal:

»Ach, ne! Sartinese, dost už s těmi pohřebními nápěvy!«

Obrátil se.

Rabutin zazvonil, aby požádal o účet, obě děvčata se opět oblékala, obratna při zapínání, pomáhajíce si navzájem, se špendlíky v zubech. Pohledy jejich byly znepokojeny, když neviděly přicházet mzdu, a Sarah Plumova pravila k panu de Mesmes:

»Přece nám budete néco dát a nebudete chcét, abychom tu byly večer nadarmo?«

Markýz ohlédl se kolkolem zoufale, vzpomněv si na svůj nedostatek. Ale mužští kutili kolem obou dam, pomá-

hajíce jim do kožíšků, Lemesle zaměstnán vévodkyní, Fontevrault a Jacques Marií Louisou. Rabutin, jenž se pletl v počtech, ztrácel hlavu při počítání peněz, rozpakoval se ve příčině zpropitného. Děvčata zatáhla Mesmesa do kouta, omamovala jej prosbami a sliby, nadávkami a lichocením. Směje se, bezstarostně, hledal ve svých kapsách, podal štipku zlaťáků Sáře, jež pravila:

»Budu jim dát, co jim patší.«

Poklonivši se loučila se odvádějíc obě ostatní jako krotitel, jenž nechal pracovat svoje zvířata. Děvčata ji následovala, chtivá, ale poslušná.

Vévodkyně d'Arcole a paní de Rabutin, Rabutin, Mesmes, Lemesle, Fontevrault a Sartines ocítili se venku v deštivé noci. Obloha před chvílí jasná náhle spustila déšť a myslivci s lesknoucími se deštníky nad hlavami kutili kolem nich.

Paní d'Arcole pravila:

»Marie Louiso, odvezete mne domů?«

»My totiž pospícháme, milostivá paní; jest velmi pozdě a byla by to velká zajížďka.«

Manžel odpověděl za svoji ženu; odvedl ji; jejich povoz odhrčel skrze kaluže.

»To je medvěd! Nuže, pánové, kdo mne odveze? Nemohu se vrátit zcela samotna.«

Nabídli se jí, avšak ona odpověděla, dávajíc pozor na určité příznaky.

»Ne, nemohu se vrátit samotna s vámi, Lemesle, anebo s vámi, Fontevraulte — to by se neslušelo — pan de Sartines a pan de Mesmes pojedou se mnou.«

Pravila pak k oběma ostatním:

»Na shledanou, pánové; přijďte zítra po páté hodině. Pohovoříme si o naší výpravě.«

A stěsnala se se svými soudruhy do úzkého fiakru.

Mesmes se dal do smíchu:

»Hleďme, výhody stáří; vozíme dámy domů. Ale proč u čerta přidala jste mi toho mladíka?«

Sedíc mezi oběma neodpověděla, ale v koutku rtů se objevil úsměv. Stěsnané jejich teplo se mísilo, pronikalo je a každý z nich pocítil roze-

chvění pozvolné a pouze smyslné, jež způsobilo, že chvíli mlčeli.

Když kola posk kovala po kolejích na avenue Friedland, tázal se pan de Mesmes:

»Co tomu řekne ten hodný d'Arcole, dozví-li se, že se vracíte v takovouto hodinu?«

»Můj manžel! — Ten je v Belabri.«

»Co můžc dělat v Belabri v měsíci březnu?«

»Marguerite, moje sestra, je tam od několika dnů; jel ji navštívit.«

»Slečna d'Épernon vskutku vede život klášterní; není ji již nikde vidět, a teď dokonce odejela do Belabri.«

»To víte, moje sestra jest poněkud podivínská.«

Fiakr kolísavým nárazem zastavil před branou paláce; sestoupili a paní d'Arcole zazvonila. Vrata se otevřela, oba muži vešli do průjezdu, aby pod přístřeším se rozloučili s vévodkyní. Avšak lokaj s rozespalýma očima vyšel z vestibulu s modrým papírem chvějícím se na stříbrném tácu.

»Včera večer přišla depeše pro paní vévodkyni.«

»To nestálo za to, čekat na mne k vůli tomu.«

Neobratným prstem roztrhla zálepku; oba muži zpozorovali, kterak zbledla, s rukou na prsou a ztrnulýma očima.

»Zlá novina?«

Zvedla paži:

»Čtěte.«

Modré litery jevily se zřetelně na drobných bílých proužcích.

»*Vévodkyně d'Arçole, 76. ulice de Tilsit, Paříž. Hrozné neštěstí, přijeď okamžitě.*

MARGUERITE.«

»Ach!« pravila, »můj manžel je mrtev, vím to jistě.«

Pak:

»Musím odejet. Kolik je hodin?«

»Tři čtvrti na pět.«

»Vlak jede v pět hodin padesát pět minut; tím vlakem jezdívá na honbu. Kočí, povezete mne na nádraží Orleanské.«

Zaklel, ale ona prohodila:

»Dvacet franků zpropitného!«

A doložila prosebným hlasem:

»Pánové, nemůžete mne nechat takto samotnu; jeďte se mnou, prosím vás.«

»Ale chtěli jsme vám to právě nabídnout.«

»Pospěšme si; s tou herkou budeme potřebovati déle než hodinu, abychom se tam dostali.«

Sklíčeni, chvějíce se hrůzou a nevolností, vstoupili opět do bídného povozu, stěsnali se.

A kůň jal se klusat namáhavě v dešti k nádraží.

VII.

Poněvadž oba spoluhráči již netáhli, táhl pan d'Arcole. Trefová trojka padla na stůl.

»Devět!«

Hlas jeho zněl vítězoslavně, zatím co ostatní mručíce odhodili karty a hrábnutí hrabí přihrnulo před bankéře známky ze slonoviny a perleti. S laskáním majitele hladil chvíli hromádku bohatství, pak pravil pojednou:

»Pánové, bude se pokračovat . . .«

Hnutí zašumělo sálem, všichni povstali a lokaj podal vévodovi uctivě misku.

»Máte štěstí, d'Arcole.«

»Myslíte?«

»To bych řekl; uvázl jsem se stopadesáti louisd'óry ve vašem banku. — A což Cařihrad, jde to stále?«

»Ne; všechno se zhatilo po pádu kabinetu. Zdá se, že nejsem dosti republikánem.«

»Tak bych vlastně soudil také já.«

»Ale ujišťuji vás, že se mýlíte, milý Joyeuse; jsem velmi upřímný republikán.«

Vztyčil svoji vysokou postavu jako na potvrzení, dech nudy kalil již jeho šedé oči, kde horečka ze hry pohasla. A jediným posunkem se odvrátil ubíraje se k čítárně, když jeden ze správců domu k němu přistoupil podávaje mu na tácu navštívenku.

»Ten pán žádá naléhavě, mluvit s panem vévodou, čeká dole v salonku.«

Rysy pana d'Arcole sestaraly, ledový pás obepjal jeho boky a jeho život. Zadíval se upřeně na jedno z vysokých oken, jimiž dopadal zbytek bledého světla; uprostřed hluku plného lidí, ve veselosti světel cítil se samoten, jako uprostřed temné a pusté krajiny.

Otáčel prudce rukou ošklivý lístek.

»Řekněte, že tu nejsem.«

Ale ihned se vzpamatoval.

»Ne, naopak, požádejte tohoto člověka, aby na mne chvíli posečkal.«

Ohlédl se ještě chvíli kolem sebe, jakoby bral ostatní za svědky: v dýmu doutníků ozývala se herna temným hukotem, proráženým krátkými výkřiky, ohlašováním bodů. Pan d'Arcole pokrčil rameny. Prošel salonem, kde muži hovořili kouříce před krbem, jedni skorem ležíce v nízkých křeslech potažených kůží, jiní stojíce, obráceni zády ku plamenům, hovor jejich zdál se být přerušen a jeden z nich, veliký s bílým vlasem povýšil hlas zvláštním způsobem, řka:

»Kdo viděl ten nový kus ve Variétés?«

»Je to blbé; k usnutí!«

»Považíme-li, že jsme se tolik bavívali v tom divadle . . .«

Znal heslo, změna předmětu naznačovala, že se blíží ten, o němž se mluvilo, četl v jejich tvářích, tak uvyklý jejich myšlenkám, že slyšel průpovídky, jež se odmlčely, i ty, jež ihned zase započnou.

»Mluvili o mně . . . či spíše o ní. — O mně mluvit ještě nemohou. — Ale přece jde to tak rychle . . .«

Vévoda d'Arcole sestoupil se schodů; lokajové hrnuli se k němu.

»Kde je ten . . . pán, co mne očekává?«

»V salonu v pravo, pane vévodo.«

Otevřel dvéře, ocítil se tváří v tvář Loiseauovi, přistoupil k němu.

»Můžete se chlubit, že jste jak náleží troufalý. — Dotřel jste se za mnou až sem.«

»Bylo by vám snad milejší, pane vévodo, abych šel ptát se po vás do ulice de Tilsit? — Jest to právě ze šetrnosti . . .«

»Nechme toho. — Jak daleko jsme?«

»Pane vévodo, Lallemandovi nechtějí již o ničem slyšet.«

»Ach!«

»Zdá se jim, že příliš dlouho čekali, že dostali toliko nepatrné zálohy.«

»U čerta.«

»Mají velká břemena.«

»Tak tedy . . .«

»Chtěli by plat . . .«

»Jaký plat?«

»Sumu, aby byli vyrovnáni...«

»Nemám jí.«

»To je velké neštěstí pro vás, pane vévodo d'Arcole.«

Kladl důraz na každé slovo jména, jakoby vyhrožoval, tónem tak určitým a chladným, že vévoda svěsil hlavu...

»Nuže, jakou odpověď mám vyřídit zarmoucené rodině?«

»Zarmoucené! Posmíváte se mi, pane Loiseau-e! Po tom, co jsem již dal.«

»Což pak myslíte, že se dá penězi nahradit smrt té nebohé mučednice?«

»Ale u všech všudy čertů, čím chcete, abych ji nahradil? — Hleďte, pane Loiseau-e, vše to mne na konec počíná mrzet; můžete činit, co vám libo, vy i vaši klienti, nedostanete ode mne již jediného sou.«

Když se pozvedl v celé své výšce, Loiseau postrašen a pln hrůzy se skrčil, ale vztyčiv se opět, vrhl mu vstříc slova:

»Pročpak pan vévoda se neobrátí k své paní, nemá-li po ruce peněz?«

»K své ženě?«

»Ano, znám podmínky vaší svatební smlouvy. Stačí, dá-li paní vévodkyně svůj podpis, abyste dostal okamžitě peníze, kolik jich potřebujete. Vím o někom, jenž by vás s největší ochotou založil kapitálem, bude-li toho třeba.«

Pohlédl na pana d'Arcole s výrazem tak potutelným, ujišťuje:

»Můžete býti bezpečen, že paní vévodkyně d'Arcole neodmítne.«

Že vévoda bleskurychle pochopil, tázal se, klada zvolna důraz na slova, stísněným hlasem:

»Nebyl jste to snad vy, pane Loiseau-e, co mi posílal ony anonymní dopisy?«

»Nerozumím, pane vévodo.«

»Ano... ony hanebné dopisy... kde se vytýkalo chování paní d'Arcole... svinstva...«

»Ale, pane...«

»Pochopuji; myslil jste si... — ano, musil jste si to myslit... že využitkuji... můj Bože, považím-li, že teď musím o tom mluvit!«

Přejel dlaní čelo prudce, a vlasy jeho, prosypané již šedí, se rozcuchaly.

Avšak jiné city vznikaly ve hloubi jeho nitra; nervy fysického člověka, zamilovaného, jímž posud byl, vyslaly tuto otázku:

»Máte důkaz toho, co jste mi psal? . . .«

»Pan vévoda si snad myslí . . .«

A nutnost této fráse — již tolikerá jiná já popírala — byla neodbytna.

»Podejte mi ten důkaz.«

Loiseau vyňal z kapsy tobolku, hledal ve příhrádkách plných zástavních lístků; vyhledal v ní dopis. Chvěl se chvíli na konci jeho křečovitých prstů; pohledy vévodovy se naň vrhly, poznávajíce pudem inkoust, tvar liter . . . Úzkost, jež mu svírala hrdlo, způsobila, že vyrazil ze sebe jakési chraplavé zastěnání.

Loiseau, jako nerad, podal mu papír.

»Svěřuji jej vaší počestnosti . . .«

Pan d'Arcole rovněž ve svých prstech držel křečovitě tento dopis. Onu ženu, jež jej psala, ještě včera miloval

plně, hrdě a bezpečně. A v tuto chvíli četl:

»Přijď zítra do ulice Pasquier, budu tě očekávat o čtvrté hodině, je to naléhavé. Nech svého ministra sedět.«

»Přines sandwiche s kaviarem.«

*

Opanovav se zašeptal:

»Není to podepsáno.«

»Pan vévoda zajisté poznává písmo. — Ostatně mám ještě jiné.«

Pan d'Arcole neodpověděv zastrčil dopis do kapsy.

»Co to stojí?«

»Ale nechci ho prodat, nenáleží mi. Vraťte mi ten dopis, pane; svěřil jsem vám jej pouze.«

Opakoval:

»Co to stojí?«

Pravil to bezděčně, s dechem života, stržen vírem zlého snu, ale mužík dosud reklamoval, útočně, křiče cos o důvěře...

Pan d'Arcole chytil jej prudce za paži.

»Budete-li pak mlčet, u všech všudy!«

Sebrav nazdařbůh bankovky z kapsy u vesty, hodil mu je jako zmačkané hadry.

»To je za dopis! — A pamatujte si toto, pane Loiseau-e; jestliže to, co mi chcete namluvit, bylo by pravda, kdyby paní vévodkyně d'Arcole měla nějaký milostný poměr — což jest hanebnou pomluvou, rozumíte mi — právě to by bylo důvodem, milý pane, proč bych od ní nemohl žádat jediného sou z jejího osobního jmění. — Neočekával jste to, což? — A nyní čiňte, cokoli chcete, je mi houby po vás.«

Odstrčiv Loiseau-a vyšel vrávoraje, seběhl se schodů mladistvými skoky; drobní groomové volali ostrými hlasy:

»Povoz, pane vévodo?«

Skočil do povozu dříve než agent otevřel dvéře malého salonu.

»Kam se má jet?«

»Na severní nádraží.«

Představoval si lesy v Belabri, jejich hluboký a obsáhlý klid, jež se mu náhle zjevily, a jako dítě, s náruživostí dítěte uchváceného touhou, odjížděl. V rychlém přehledu jevil se mu

okamžitý klid, jenž mu kynul, možnost zmizeti, zahrabati se jako raněná zvěř. A kolem této myšlenky, odstrkuje všechny ostatní, shrnoval tvrdošijně svoje uvažování:

»Je tu vlak o sedmé hodině. Mohu ho ještě použít. U Maugueta naleznu povoz; mohu být o půlnoci v Belabri.«

Román jeho cesty zaměstnával jeho ducha; byl tak uvyklý, nemyslit, že jeho vědomí vzpíralo se podniknouti uvažování nebo rozhodnout se o něčem, jako vzdorný kůň, jenž odpírá vzíti překážku. A mezi jízdou k nádraží lnul k záměru této cesty s líčenou, dětskou starostlivostí.

Avšak ve vlaku vůle jeho uvedena v činnost, uspokojena, zbavovala jej záminek. Jsa samoten ve svém kupé, díval se, kterak se hrnou prchající temné krajiny, celý kraj unášený jako vichrem, řícení se mrakových přeludů. Pojednou tázal se sama sebe, proč je zde, co činí v tuto hodinu, samoten v tomto vagoně; vzpomenul si, že tohoto večera má obědvat u paní Grandierové des Ormes ... Duch jeho na chvíli byl jat závratí, tak dokonalý

byl jeho úžas. Měl v paměti pruhy noci a nicoty a zůstal chvíli strnulý, s duší ochablou, jakoby se probouzel z dřímoty. Avšak přece viděl; divoké já nespalo, a oklikami vracela se zvolna jeho činnost, vluzovala se cevami myšlenek. Obě já, nevědomé i vědomé, se stýkala a nešťastník cítil, kterak jeho bolest účinkovala.

Ruka jeho sevřela opěradlo; jakoby chtěl materialisovat svůj osud, hledal druhou rukou v kapse dopis Helenin. Při náhlém záhybu kolejí tančily před jeho očima modré řádky, stálo ho namáhání sledovat je. Přece však byly již vryty v ústrojí jeho mozku, mohl je čísti ve své paměti. A od té chvíle byly thematem, na němž se rozvíjely variace jeho myšlenek. Vyvolával je jednu po druhé a odmítal je, defilovaly v obrazech následujících po sobě... Helena, jeho manželka, v ulici Pasquier, dávající dostaveníčko tykající jinému muži! To se vracelo jako rány kladivem, neboť bylo třeba zvykati tomu, co bylo patrno, Helena, jeho žena... ulice Pasquier, ... jiný muž. Pojednou vyskočil s výkřikem vzteku, neboť

myšlenka na muže vnikla v jeho uvažování.

»Kdo? Kdo je to?« křičel nahlas v hukotu tunelu, jímž vlak projížděl plnou rychlostí. Duch jeho vracel se nazad, ve zpětném vidění. Fakta, příhody, jichž nedbal, objevovaly se opět náhle, zaznamenávány, zachovávány na dně jeho paměti s neúprosnou a bezpečnou určitostí.

Pozoroval, kterak jedno z jeho já, snad nejméně mu známé, bylo s nejpřesnější určitostí zaznamenávalo, pořádalo každé podivné opozdění, každou záminku znějící falešně, každou podezřelou obojakost ve způsobech Heleniných. Toto já, jako horlivý agent, přicházelo podávat zprávu, dodávalo mu hledané příznaky, ukázalo mu na minutu souhlas někdejší nedůvěry s určitostí nynější jistoty. Rouška padala a jevila se celá dekorace, dekorace obrácená, rub lži.

Vzpomínal si na příznaky kdysi objevené, pak odmítnuté, vysvětloval si pravděnepodobnosti ... Po nějakou chvíli byl v nejistotě, co se týče

onóho muže, nechtěje si to doznat na první ráz. Zvolil si Roberta-Martina, uvažoval o možnosti s Fontevraultem, vážil čáky Candale-ovy. Ale osudná jeho logika vedla jej stále k jedinému možnému, určenému, osudnému... prozrazenému veškerou nakupenou infamií okolností, na něž si opět vzpomínal... k Lemesle-ovi!

»Malý Lemesle!« zašeptal se zuřivým pohrdáním.

Ihned okolnosti se hrnuly, přikvapovaly: trpěl hmatavým viděním ulice Pasquier, podrobnost s kaviarem prozrazovala důvěrnost, označovala smyslnost a kamarádství oněch hodin... Ach! v košili, šinoucí se s ramen, odhalující kvetoucí oblost ňader! Ach! před planoucím ohněm, sedící, pojídající nějakou mlsku, zatím co nastavuje ohni svoji bosou, zlatě ozářenou nožku, rozkošnou linii svých lýtek. Ach!... to lože, to lože neřesti, na němž se protahují její údy na svěžích prostěradlech!... To vše, čeho se mu od ní nedostalo: tato důvěrná známost její pleti, ty pósy svlékání a oblékání, čeho manželství neposkytuje!

Veškeren rmut perversity — kolik jí mohla obsahovat jeho zdravá povaha — zvedl se, aby zvýšil jeho bolest, by jej ponížil. Přece však na novo pokusil se reagovat. Byl dosud příliš blízek štěstí; veškeré záhyby jeho mozku nebyly prosáknuty novým pocitem této pohromy, a ty v činnosti, v této průpovídce melodramatu již všichni šeptali, všichni, kdož byli zaraženi neočekávanou, hroznou ranou.

»Hleďme, hleďme! Je to sen, neníliž pravda, je to zlý sen!«

Avšak dopis se mačkal mezi jeho prsty a modré řádky poskakovaly při uhánění vlaku. Stanice, jež míjel, mizely za ním, zanechávajíce toliko dojem světlých otvorů v noci. Pan d'Arcole přece poznával, že se blíží cíli a myšlenky jeho letěly před ním, skrze temné míle, jež jej dělily ještě od Belabri.

»Budu musit vzbudit Maugueta,« pomyslil si, a tato vedlejší starost, lhostejná, zdála se mu trpkou. Nutnost, vzpomenout si na sebe sama, obrátila jeho myšlenky k osobní jeho situaci; nebezpečí bylo nezměrné, bezpro-

střední, musilo převládat nad každým jiným pocitem.

Opakoval nahlas:

»Jde tu o moji čest, o moji vlastní čest.«

A chvění jej zachvátilo, když vzpomenul na vše, co jej obklopovalo hrozbami.

Pojednou rychlost vlaku měnila se v šinutí jako na mýdle po kolejích a třeskný hluk v kupé utichnul. Jeho oči poznávaly známé nádraží, podrobnosti perronu, postavu nějakého zřízence. To pojilo se ke vzpomínkám na jiné příjezdy, šťastné, královské, ve slunci, s Helenou a lovčím personálem v parádním kroji očekávajícím jej na nádraží.

Bez zavazadel, bez vaku, v cylindru, cítil se tak podivný, nesrovnalý; jsa k tomu ke všemu uveden v rozpaky překvapeným a spěšným smekáním zřízenců.

»Ale pan vévoda se neohlásil, ze zámku neposlali povoz.«

»Vím, vím. Půjdu k Mauguetovi.«

»Přeje si pan vévoda, abych pro něho poslal?«

»Ne, ne, půjdu sám.«

Uvědomil si úžas a poznámky, jež budou následovat; — nastoupil cestu k městu. Bylo blízké, světla mžourala na sto metrů, silnice v hlubokém tichu. A toto ticho, jež najednou ho zahalilo, toto ticho složené z němých, klidných krajů dřímajících v nekonečnu pod nočním nebem, tím víc ještě dávalo mu cítit rozvrat jeho bytosti, záchvat chabosti, jenž náhle se zjevil zde, tak daleko od Paříže, aniž skorem věděl, kterak se to stalo.

Dům Mauguetových byl jeden z prvních na počátku boulevardu. Pan d'Arcole zaklepal, aniž probudil hluboké ticho spícího obydlí. Toliko hlučný hlas kohouta prorážel klikaté stíny, a znepokojen, zahalen temnotami, připomenul si pověru Heleninu, jež připisovala osudný vliv tomuto kokrhání, zaslechnutému v noci.

V žilách ho zamrazilo, nervy se rozbolestnily.

Zabušil znovu, zaslechl pojednou nad svou hlavou třesk okna prudce otevřeného a jakýs hlas zamručel:

»Co se děje? Co chcete?«

Pozvedl hlas k oknu:

»Jste to vy, Mauguete? Máte pro mne povoz?«

»Povoz, v noci?«

»Nepoznáváte mne... jsem vévoda d'Arcole.«

»Jakže! Cože? To jste vy, pane vévodo? — V tuto hodinu?«

»Můžete mi dát zapřáhnout a dovézt mne na Belabri? Spěchám.«

»Ale toť se rozumí, pane vévodo! Půjdu dolů!«

Dvéře se otevřely a vchod se osvětlil, zatím co pronajimatel opětně se omlouval.

»Pospěšte si. Dobrého koně, víte, a vaši victorii, žádný zavřený vůz.«

Tušil ve frásích hodného muže nepokoj, touhu po vyptávání, a tato zvědavost, již vzbuzoval při každém kroku, zdály se mu tím krutší tou měrou, jak se objevovaly, protože mu na novo odhalovaly podivnost jeho útěku, prozrazovaly ztroskotání.

Bylo slyšeti šramot ze stáje, stručné rozkazy majitelovy. Pak zahrčela kola povozu na dlažbě dvora pokrytého mrvou a Mauguet se opět objevil.

»S odpuštěním, pane vévodo, nemohl bych vám něco nabídnout? Noc je chladná. Přejete-li si, připraví vám žena horké víno.«

»Ne, ale dejte mi sklenku rumu.«

»Zajisté, že pan vévoda přijel navštívit slečnu švekruši, co přijela před čtrnácti dny — hleďme, týmž vlakem co vy, v jedenáct třicet devět. — ‚Mauguete,‘ pravila mi, ‚honem vůz, ale vy sám mne dovezete na Belabri, nechci nikoho jiného než vás.‘ — Toť se rozumí, že jsem ji svezl, když byla tak samotna; nebyl bych ji svěřil nikomu.«

A doložil, jakoby hájil a omlouval věc, jež přece jen zdá se podivnou:

»Její anglická slečna přijela druhého dne, zcela správně . . .«

Nalil rumu a poněvadž pan d'Arcole žádal, aby také pil, sklenky jejich ťukly o sebe.

Žár alkoholu rozehřál hruď vévodovu; ochablé buňky, zmalátnělé intensitou duševních dojmů, staré buňky, jež mu kdysi posílaly jeho já mladistvější a ztřeštěnější, počaly opět službu. Jejich příliv nadmul arroganci šťast-

ného člověka a ještě jednou zazněl zvučně široký jeho smích . . . Noc pootevřenými dveřmi spolkla potutelně tuto veselost, utlumila ji ve svých temnotách . . .

Victorie ujížděla s tlumeným lehkým šramotem po písku lesa. Její lucerny po obou stranách vrhaly podél pobočných stezek, podél temné řady stromů žluté pruhy světel. Les takto míjel, řídké mýtiny, prostoupené jemnou bělí bříz, kostrbaté kmeny silných dubů, neladné křoví jako s napjatými spáry ptačími a široké cesty, kudy se chvílemi ubírali, označené hromádkami štěrku a kupami žluté hlíny.

Kola povozu zabořující se do sypkého písku způsobovala jednotvárný, melancholický zvuk; čas zvolna plynul a jakoby závoje noci poněkud řídly, dotýkala se lehká jasnost vysokých vrcholů, nepostižitelné světlo, vyvolané chvěním hvězd.

Na záhybu cesty vyjeli koně na svah; nížiny kraje jevily se pod pruhy mlhy, mezi dvojí šedou vrstvu zatřpytily se vody rybníka a d'Arcole zašeptal:

»Rybníky de la Croix. — Zde pořádána štvanice.«

Vozka se obrátil:

»Vidíte ho, pane vévodo; jde se napít.«

Ukázal koncem biče do pozadí; vévoda spatřil velkého jelena, jenž stanul na břehu s nataženými běhy. Hrčení kočáru jej poplašilo a obrátil hlavu stranou s parohy položenými na hřbet. Kočí zapráskal bičem a zvíře jediným skokem zmizelo v temnotě.

Vskutku! Kterak to bylo podivno, že Marguerite v tuto roční dobu meškala na Belabri, skorem samotna, se svou anglickou učitelkou, již nepočítal. Duch jeho, již uvyklý rozuzlovat přadena minulosti, připomenul mu podivení jeho, když mu ohlášen odjezd mladé dívky.

»Jakže! Marguerite odjíždí do Belabri? Co jí to napadlo?«

»Má vrtochy . . .«

Proč měla vrtochy? Zjevil se mu opět zmatený výraz jeho ženy, když mu to pravila, jako by byl vyleptán v kovu v jeho paměti. Marguerite odjela

náhle, to bylo faktum, aniž mu dala jediným slovem sbohem — Marguerite prchla, jak on. Odjela následkem nápadu, přijela v noci . . . jako on.

Či snad věděla?

Duch jeho vzpíral se před propastí, d'Arcole zašeptal:

»Tak tedy ten sňatek s Lemeslem; ten sňatek, k němuž Helena je nutila . . . Ó!«

Zdálo se mu, že jakýmsi pekelným zázrakem na této Heleně, čisté a bílé, vyráželo příšerné květenství vředů a boláků. Přijímal vše, co svědčilo proti ní, jako před tím byl by popíral vše, šmahem, jako člověk prostý a ucelený.

Ale když stál takto proti ní, své ženě, vévodkyni d'Arcole, jaká to bolest, jaký to pád!

Neboť toto slovo pád vracelo se nejčastěji v jeho myšlenkách, — neboť jeho myšlenky od dětství byly opravovány a živeny pýchou, vědomím důstojnosti. Když dostával první anonymní dopisy, jež zasílal Loiseau, pocítil první náraz, a od té doby bylo to postupné a neustálé zmenšování jeho osobnosti, stálé mizení důstoj-

nosti ... Jeho důstojnost spadala mu s ramen jako kusy brnění a cítil se nahý, slabý a zahanbený.

Náraz na kamenný žlábek, přes nějž přejeli, probudil jej; opouštěli stíny stromořadí. Zahrady ve francouzském slohu, terassy s balustrádami na Belabri rozkládaly se v řídnoucích stínech; bělost soch vznášela se v bledých obláčcích a obrovské průčelí zámku obráželo se od šeré oblohy, rýsovalo se nocí. Rev psů propukl, šířil se blíže a blíže. Za hromového štěkotu obrátila victorie uprostřed slavnostního nádvoří, zastavila před podjezdem.

* * *

Ráno, po chvíli modravé jasnosti, opět mizelo, potlačováno mraky přese všecko křečovité úsilí slunce. Úzkost jeho rozplývala se v slzy vytrvalého deště. Jemné a husté pruhy lijáku zaplavovaly vzduch, jevily stromy pravidelně rozsázené skrze vlhké třásně, bičovaly zoufalost terass a trávníků. Tento neustálý zvuk padající vody naplňoval sluch a myšlenky vévody

d'Arcole. Cítil, kterak všechen tento déšť pláče v jeho srdci.

A vysílení únavné noci, se živými sny plnými starostí a úzkostí, pojící se k tomuto svrchovanému smutku, jejž deštivá jitra vlévají v nervy lidské, trýznilo jej zabývání se myšlenkou — od včerejška vzdálenou, odstrčenou, zatlačenou — osobního nebezpečí, jež mu hrozilo. Dlouhá místnost, kterou přecházel — »galerie smeček« — byla plna těl cvičených psů, ve všech postojích a všech velikostí. Jedni pustivší se do chtivého běhu, jiní cenice tesáky do vzduchu k nějaké smyšlené kořisti, jiní krčící se, plazící se, někteří stojíce, s visutýma ušima. Cítil se uprostřed štvanice uspořádané psům.

Vzdálen ode všech s nataženýma nohama, dlouhosrstý pes zvedal, štěkaje, tlamu.

. . . Bylo to vidční, halali jelena s hlavou skloněnou a s oslzenými víčky uprostřed planoucích očí a zkrvavených čelistí, a na březích rybníka, vyjíždějíc cvalem z lesa, v kruhu černých pahorků, jež sláva zapadajícího slunce barví purpurově a rozněcuje, honba

znamenitá, královská, hlučný triumf lesních rohů hlásajících smrt. — Smrt, smrt zněla v hrozivých fanfárách, v horkých hrdlech psů, v řehotu koní, cvičených v pohledu na smečku.

... A hle, kterak se mu zdá, že cítí bušit v uších horečku s bezděčným číháním, očekáváním, až zahrčí nějaký povoz na písku nádvoří. Příjezd Loiseau-a, Lallemandových ... aneb cos horšího!

* * *

»Kterak jste se sem dostal, Rolande?« zašeptal lehký hlas.

Obrátil se, spatřil slečnu d'Epernon.

»Vy, Marguerite! Chtěl jsem se vám dát ohlásit, abych vám přál dobrého jitra ... Ano, přijel jsem včera, o jedenácté třiceti devíti.«

Zašeptala váhavě:

»Není ničeho nového?«

Tato otázka velmi přirozená — anebo velmi podivná — vzbudila mezi nimi mlčení, učinila jejich pohledy rozpačitými.

Avšak on se vzepjal a zvolal:

»Není ničeho; co chcete, aby bylo? — Přijel jsem jen tak... pro hromadu maličkostí.«

Naléhala:

»Jak se daří Heleně? — A dětem?«

»Dobře. — Bertrand jim poslal dnes ráno depeši, aby jim oznámil, že jsem zde.«

Ona se nepodivila; on položil čelo na omoklá skla. Pak pravil:

»Aj, hleďme! Ale vy sama, co, u čerta, tu děláte v této psí pohodě? Není tu as v Belabri veselo v tu chvíli?«

»Ne, ale nezáleží mi na veselosti.«

»Máte zármutek? — Víte něco?«

Tato druhá otázka, příliš určitá, zarazila klidnou její důvěru.

»Co chcete, abych věděla? — Ne, Paříž mne nudila.... A pak, přišla jsem, abych tu hledala snad útulek...«

»Útulek?«

»Snad abych se připravila k rozhodnutí dosti vážnému.«

»Doufám, že nehodláte provést nerozvážný kousek?...«

»Ne, nic, co by nebylo velmi dokonale rozmyšleno a uváženo... Ostatně mne znáte, není-liž pravda? — Hleďte,

oznamují snídaní, pojďme ke stolu. Promluvíme o tom později.«

»O čem, Marguerite?«

»Zdá se mi, že člověk musí býti tak šťasten, tak kliden, podléhá-li pravidlu, poslouchá-li . . .«

»Snad vám nenapadá vstoupiti do kláštera?«

Pokrčila posměšně obloukem svého obočí a šla před ním do jídelny.

Jídlo nevrátilo mu obvyklou energii, činilo jej poměrně tím těžším a tím ochablejším. Naproti němu tvář Margueritina přeměňovala v rysy nevinnosti a něžnosti velitelskou a náruživou tvář Heleninu, přece však nalézal před sebou tvář ženinu každé minuty v ohybu šije aneb v hnutí tváře její sestry. Vybavovala se, zosobňovala se. Nehmotný typ plemene, tento obecný typ, ustálený součinností a vlastnostmi získanými postupně pokoleními, vystupoval z mladé dívky, ztělesňoval přítomnost. Při vzpomínce na její krásu smysly manželovy se obměkčovaly, náhlá nutnost důvěrnosti rozvazovala jeho mlčení, a zatím co slečna d'Epernon v galerii

smeček nalévala mu kávu, zvolal: »Ach, Marguerite, kdybyste věděla.«

Ona neobyčejně zbledla, odstavila konvici s kávou a zašeptala:

»Ne; neříkejte mi ničeho.«

»Víte to tedy?«

»... Ale ne, Rolande...«

Povstal náhle, spěchal k oknu. Kola jakéhos povozu drtila písek na terassách; se sevřeným hrdlem snažil se prohlédnout skrze zakalená okna a obrátil se ke své švekruši.

»Kdyby se někdo po mně tázal, vzkažte mu, že nejsem v zámku.«

Myšlenka, že musí opět zápasit, bránit se, jej drtila, činíc z něho bázlivé děcko. Energie krve předků byla se spotřebovala ve dvou generacích, byla u něho tak oslabena, že se zdál již představitelem plemene příliš starého. Snad proto, že osobnost předkova byla vyčerpala již z předu a jedním rázem veškeru mízu celé skupiny, snad že příliš náhlý přechod z jednoho stavu ve druhý byl zbavil ducha jeho rovnováhy, aneb že převládal vliv křižování

příliš čistého — babička des Lesdiguières, matka de Joyeuese.

Marguerite pravila:

»Je to Dutour, lékař; přichází k vůli matce Chautardové. — Musím k němu na chvíli.«

»Co jest jí?«

»Má rheuma.«

Odešla. Ocítil se samoten uprostřed smečky v němém halali. Chvíli se zastavil před srstnatým psem, jenž vyl na smrt s tlamou stále otevřenou, jakoby přežvykoval nicotu. Pak v rozvratu čivů odešel, otevřel dvéře zbrojnice. Bylo tu tolik nástrojů k zabíjení, tolik patron; vévoda měl pocit feudálního pána, pohlížejícího na plošinu své věže, na mříže se zvedacími mosty. Sňal pušku úplně připravenou ku potřebě, natáhl kohoutky. Cvakot ocelových per mu byl příjemný, a přiložil pušku k rameni neodolatelným pohybem, jak by chtěl zabít svoji úzkost...

Zachvěl se; dvéře se otevřely, vešel muž, polou zahradník, polou sluha, bývalý komorník, jenž trávil na výslužbě v Belabri. Byl spozoroval jeho

posunek a hleděl na svého pána očima, jež se zdály rozuměti mu.

»Co chcete, Bertrande?«

»Pane vévodo, někdo se po vás ptá... přijel prý schválně z Paříže.«

Ach! — To byl očekával od rána; útroby jeho zledovatěly a jejich mráz směřoval ledovými jehlami k srdci.

»Tu je jeho navštívenka.«

Vévoda ji odstrčil křečovitým prstem; znal dobře tvar a barvu tohoto lístku.

»Tys řekl, že jsem zde?«

Druhý váhal, pak zašeptal:

»Ne, pane vévodo.«

Pohlédli na sebe, a pan d'Arcole pochopil, že jeho sluha cos tuší. Bylo mu to úlevou i hanbou.

»Dobře jsi učinil. Odpověz, že jsi se šel pozeptat, přijedu-li a že zde ničeho nevědí; sprav to...«

»Ano, ano; milostpán může býti klidný.«

»Kde... kde jest?«

»Ve velkém vestibulu.«

Uvědomil si, že může uniknout východem ze zbrojnice, a hrabaje se v zá-

suvce, vzal patrony a nacpal je do kapsy. Držel stále v ruce svoji pušku a pravil si:

»Projdu se parkem, pokusím se střílet kvíčaly, než ho Bertrand odbude. — Táhni, darebo!«

Ale ve svém nitru necítil hněvu, byl toliko vysílen následkem přemýšlení od včerejška.

Lesní stromy byly šedé vlhkostí, liják přestav, pokračoval vlhkostí vzduchu. Déšť na lupenech rozléval se brzy v těžkých hromadách, brzy v lehkých kapkách; to způsobovalo zvuk mnohotvárný a něžný, neurčitý zpěv padající vody. Naplňoval všechen les, jehož vánek, vlhký a měkký, kýval vrcholy stromů.

Pan d'Arcole kráčel v této melancholii, váben rozvíjením hudební fráse; bylo to pomalé thema, jež rozptylovalo jeho malomyslnost a jeho smutek; les v slzách zdál se mu soucitný, zabíral se do něho jako do kraje v slzách, oblasti bolestné a ztrnulé. Tajemné stezky, pěšiny neb chodníky, naznačené od počátků přírody běhy zvířete, ubí-

rající se k napájení, unikaly podivnými oklikami, jako bez cíle, štěpíce se, křižujíce se, ztrácejíce se chvílemi pod lupením, sledujíce přece svoji dráhu, plnou vrtochů, ale nezměnitelnou. Avšak záhy zdálo se chodci, že houštiny se rozjasňují, a pojednou spatřil před sebou mýtinu . . . zelený lesk lesního rybníka zrcadlil se mezi větvemi. Pan d'Arcole poznal rybník de la Croix, kde se dávali jeleni lapit.

Pod těžkým světlem deštivého dne byl rybníček zasmušilý, smutný jako kámen na hrobě. Opláchlý a promoklý kruh pahorku, jenž jej obklopoval, ztápěl se v mlhách oblohy zcela blízké, mdlé. Zoufalství řinulo se k temné, modravé hlubině rybníka, veškeren promoklý mech, veškeré stružky svahů plynuly k těmto břehům, zapadaly v mrtvou vodu . . . Bylo to jako místo posledních dnů světa, neutěšený zbytek země plynoucí pod oblohou posetou černými hvězdami; vévoda d'Arcole zastaviv se na nízkém bahnitém výběžku, zdál se býti posledním člověkem, uniklým katastrofám, svědkem agonie světla, zanikání v lůně plane-

tárních nocí. Neměl určitou představu, ale pocit tohoto dojmu; nabýval určitosti, uchyluje se v tuto myšlenku, již pronesl:

»Jaká to pohoda! pohoda pohřební!«

A poprvé, suggerována vzpomínkou na ubití jelenů, vloudila se mu myšlenka smrti; nervy jeho ji probíraly, přijímaly, přály si ji . . .

Avšak les se zachvěl; zmatený dupot přerušil ticho, a na pokraji houštiny zjevilo se stádo. Byla to tlupa kolouchův a srn, jež zvedaly svoje jemné hlavy, vdechujíce vzduch s výrazem bujnosti a smělosti. Pojednou spozorovaly člověka a všechny, poskočivše svýma křehkýma nožkama, daly se na útěk. Lovec bezděčným posunkem zvedl pušku, ovládán náhlou potřebou vražditi, jež dráždí náš pud u přítomnosti zvěře, ale uvědomil si, že hlavně jsou prázdny a hledal kvapně v kapse svého kabátu, aby vzal patrony.

»Hleďme,« pomyslil si, »vzal jsem dvojí nulu; tím bych mohl skolit kance.«

Avšak temná vzpomínka upozornila jej, že tato volba nebyla bezděčna;

jedno z jeho já bylo, vedlo jeho ruku do příhrádky s hrubými broky, já rudé a choulící se — odkaz anthropoidů — jenž se zvedá, aby radil k vraždění.

Jakoby okolnosti potutelně mezi sebou souhlasily, přimělo jej hrčení kol a zvuk rolniček, aby zvedl hlavu, a spatřil na cestě vedoucí nad rybníkem povoz, jenž zastavil, a lidi v něm stojící, kteří ukazovali na něho.

— — — — — — — — —

Déšť, záplava pronásledovaly jeho útěk lesy; voda přicházela odevšad, pleskala skrze pruty, jež jej šlehaly do tváře svými ledovými výhonky. Pravidelný šumot lijáku záhy rozjitřil jeho sluch, jakoby tisíce nohou stíhalo jeho stopu, a dal se do běhu podoben zvěři, štvané psy povykujícími uprostřed hlaholů halali. Hlas halucinací, hlas tlumený a hrozivý počal se ozývat; slyšel, kterak na něho volá: PADOUCHU, PADOUCHU, VRAHU; zastavil se.... běžel opět provázen neviditelným spíláním.

.... Chýže, útulek! Ochrana proti dešti, proti hlasům; bouda uhlířů,

černá a crčící vodou. D'Arcole tam vklouznul, chvěje se, promoklý, ucpal si rukama uši. Avšak ihned spílání ozvalo se prudčeji, hlasy stávaly se zřetelnějšími, byla to brzy šeptaná slova, výčitky, posměšky a výhrůžky, brzy hlasité volání, hluk povykujícího davu.

Pak spílání, stavši se určitějším, stalo se sprostým, nízkým a toliko tato dvě slova se ozývala, bušíce střídavě jako kladiva do chorého bubínku sluchového:

COCHON. — COCU. — COCHON. — COCU.

»Jsou tedy zde; následovali mne, nalezli. Dají mne zatknout. Jsou kolem chýže.«

Hlasy se povyšovaly, křičely zmohutněny:

COCHON. — COCU. — COCHON. — COCU.

A zaslechl jako zvuk želez, jako chřestění šavlí.

»Četníci! Oni přivedli četníky!«

Jako let černých ptáků minula vzpomínka prvního nedávného zklamání slibeno vyslanectvo, dány instrukce,

uvažováno o livrejích a pak náhlé shroucení této slávy pádem Durand-Maillarda. To spolu s jeho úzkostí bylo tak bolestné, že vztáhl ruku k nabité pušce. Od té chvíle důvody se množily, naléhavé, přemlouvající jej, aby zemřel. Žena jeho ztracena, ctižádost jeho pokořena, počátek zkázy, nezbytná hanba: zatčení, proces, a nade vším tím, mocnější snad než všecko, únava, hrozná ochablost z myšlení, touha po spánku. Veškerá únava jeho různých já shrnovala se v tuto vůli: nebýt již činným. Od buněk se svazečky nejzářivějšími, oněch, jež obsahují nejvíce duši, až ku vzdáleným, beztvárným cevám, temným rudimentům bytosti, všechny jeho rozptýlené bytosti soustředily se v této myšlence, nebýti již. Způsobily, že stiskl hlaveň zbraně, položil prst na spoušť a oko jeho naklonilo se nade dvojí temný otvor, na jehož dně byla smrt.

V tu chvíli hlasy zmohutněly, křičely obvinění, řvaly spílání a střídavě, prudčeji ječelo:

COCU. — COCHON. — COCU. — COCHON.

Obě chladná ústí hlavně opřela se pod bradu, pozvedla ji.

V tu chvíli probuzený pud jal se zápasit a nešťastník bleskem zakoktal ve svých myšlenkách:

»Jakže! já se chci zabít! ne! To je bláznovství! Nechci . . .«

Avšak osudný započatý pohyb měl se dokončit. Hrůzyplná křeč prstu bezděčně stiskla spoušť. Pocítil náraz třeskné rány, krutou a brutální bolest, . . . pak se hmota rozletěla a já se rozptýlila.

* * *

Slečna d'Epernon ze svého pokoje viděla všechny terassy a ještě dále celou krajinu. Počítala křehký růženec hodin z ruky různých zvuků, jež se chvěly na citlivých oknech. Déšť odmlčevší se zanechával perlící se ticho, prostory kapající tlumeností, jež plnily pomalé záchvěvy zvonů, beroucí se vzduchem jak mlhy.

»První zvonění hodinky Spasitelovy; pravda, máme pátek.«

Spěšné klepání mlýnku čistícího obilí ve stodole hučelo svým zvukem bubnu a pomalá melopeje žalozpěvu

selky, jež je provázela, odlišovala se ode třesku hořečného přístroje. Pak se zvedlo táhlé bručení krav ve stájích a ozvalo se kdákání slepic, označujíc různé příhody venkovského života. Všechny tyto zvuky vysvětlovaly se zvyklému jejímu sluchu; jejich očekávaný postup vyvolával v myšlenkách jejích rhytmus, ukolébající harmonii, jejíž každá fráse byla předvídána, vysvětlovala se. Avšak thema se přerušilo a Marguerite znepokojena pozvedla hlavu: kola povozu přerušovala slavnostní ticho dvorů, zvuk rolniček zacinkal v majestátu pravidelných řad stromů.

Zazvonila.

»Jaký je to povoz, co právě odjíždí?«

»Jsou to lidé, co se ptali po panu vévodovi.«

»Nuže?«

»Bertrand jim pověděl, že pan vévoda tu není a oni zas odjíždějí.«

»Jsou to lidé z okolí?«

»Nezdá se mi, slečno; vozka Maugetiův, co je přivezl, pravil, že přijeli z Paříže o jedné hodině.«

»Kde je pan vévoda?«

»Odešel do parku se svou puškou.«

Vítr vysoký a lehký, jenž vanul ve vrcholcích, vzbuzoval víry zvučných vln v žalozpěvu šustících větví, ve chvění vody. Bylo to jako příchod dlouhé vlny, jež se tříští a rozplývá na pobřeží.

Otevřevši okno Marguerite naslouchala. Zdálo se jí, že toto křídlo větru přinese s sebou neštěstí a zkázu. Nad stromy na dvoře, na obloze neurčité barvy, hejna havranů svíjela a rozvíjela svoje černé guirlandy, chvílemi shluknuté v křiklavou skupinu, chvílemi zase se rozprchli, zůstávali zavěšeni nepohnutě, jako roztroušeni po obloze. Sledovala dlouho tajemné znamení, jež dávat nám je snad jejich úkolem. Smutné hodiny plynuly.

Pojednou rozpoznala, slabě a určitě, třesk dvou výstřelů, splývajících skorem v jediný. Po výbuchu zdálo se ticho ještě hlubší, jakoby jej chtělo pochovat.

Marguerite zazvonila znovu.

»Ví se, kterou stranou pan vévoda šel?«

»Firmin mi pověděl, že jej viděl směrem k rybníkům.«

»Půjdu mu naproti. Ať Bertrand se přichystá, provázet mne.«

Odešla: prudké svírání a rozšiřování srdce způsobovalo jí křeč, ale nervy se jí napjaly. Cítila, že kráčí vstříc nějakému hroznému osudu. Bertrand pravil:

»Není tuze snadno, potkat někoho v lese.«

Mladá dívka zašeptala:

»Slyšela jsem dva výstřely od rybníků. Obávám se, že se stala nějaká nehoda.«

Starý sluha pohlédl na ni očima plnýma úzkosti. Věděl as mnohé věci z oněch tajemství, jež služebnictvo sebere se smetím v domech, kde zametá. Kroky jejich se uspíšily. Ale každé chvíle se zastavovali, šramot v houštině způsoboval, že se zachvěli a zastavili. Trocha temnoty spadala již s vysokých vrcholků, jež se zdály růst; vzdálené ticho lesa hýbalo se, žilo v tichém šepotu, proráženo výkřiky neurčitými, jež byly duší dechů, jež se dotýkaly jako perutě ptáků sluchu

hledajících. Marguerite a Bertrand naslouchali: odlišný záchvěv se obrážel rušivě ve velkém zvučném proudu. To nebyl již hlas věcí, zmatený skřek zvěře... Stesk jen plynul v šerém vzduchu, byl jednotvárný a dutý, ale přece rvoucí srdce; vystupoval a sestupoval, přerušován chmurným tichem, odměřován střídáním čím dál tím slabším.

»Slyšíte, Bertrande?«

»Stalo se neštěstí.«

Stenání se rozšířilo, pak náhle zaniklo.

»Pojďme. — S které strany je to?«

»Je to v našem směru. Dovolte, slečno, abych šel napřed.«

Spěchali, běželi pod stromy bičováni zmoklými lepkavými větvemi. Stín před nimi opět oněměl. Pojednou Bertrand rozpřáhl paže zastaviv slečnu d'Epernon. Napjala zrak, poznávajíc prázdný kruh před sebou, pak zvolna rozpoznávala: uprostřed mýtiny chýže přiostřovala svoji střechu ve hrot. Marguerite viděla, kterak sluha se zabral do stínu, zachvěla se, když zaslechla, že o cosi zakopl, zaslechla tlumené zaklení. — Noc protknuta

zábleskem sirky a mladá dívka zpozorovala dvě bezvládné nohy vyčnívající z trojhranného otvoru. Bertrand vsunul šíji pod přístřešek.

Světlo zmizelo; vrátil se na pokraj stromů. Pravil prostě:

»Je to on.«

Chtěla přiskočit, on jí zastoupil cestu.

»Je po všem.«

»To není možno. — Ne, musím se podívat, není-li možno něco učinit...

»Nepřibližujte se. Nedívejte se. — Je to tuze hrozné.«

»Ale přece... Snad jest ještě možno zachránit ho.«

Zavrtěl hlavou vážně a zasmušile.

»Ne, slečno.«

Bylo to tvrzeno tak vážně, že svěsila hlavu. Doložil:

»Co si počneme? — Třeba donésti tělo do zámku.«

»Nemohli bychom to provést my dva?«

»Ó, slečno; muž jako pan vévoda! — Kdyby slečna chtěla doběhnout do Belabri?«

Rozmýšlela se.

»Je tma; neznám stezky; zbloudila bych, nikdy bych nedovedla — dostat se odtud.«

»Přece tu nemůžeme zanechat pana vévodu zcela samotného.«

»Jděte vy, Bertrande; ja tu zůstanu.«

»Slečna chce zůstat zde?«

»Nebojím se.«

»Slečno! — Není to možno!«

»Proč pak? — Jděte, Bertrande, čas kvapí. — Ale podívejte se ještě, není-li nějaké naděje . . .«

»S největší ochotou.«

Sirka se vzňala, ozářila chvíli ztrnulé nohy; Bertrand na novo vnořil šíji pod přístřešek.

»Nuže?«

»Viděl jsem dobře; jděte.«

Doložil zcela šeptem:

»Hlava je pryč.«

»Běžte rychle do zámku; oznamte, jaká nehoda se stala panu vévodovi, . . . nehoda, rozumíte?«

»Ano, ano, slečno.«

»A vrátíte se s lidmi.«

»Váhal ještě, ale ona volala:

»Jděte, pravím vám, že se nebudu bát.«

»Dobrá. — Ale ať mi slečna něco slíbí.«

»Co?«

»Že ... že se na něho nepodíváte.«

Zvolala: »Ach!« hlasem hlubokým a zvlhlým slzami.

»Dobrá; nepřiblížím se; slibuji vám to.«

Bertrand dotkl se čapky a zmizel ve stínu. Slečna d'Épernon opřela se o kmen stromu. Kapky deště bičovaly ticho a chýže od minuty k minutě zahalovala se v temno. Přece však oči mladé dívky rozeznávaly dosud konce obou nohou, vyčnívající z černého otvoru, ztrnulé v posledním ochabnutí; chtivě natáhla hlavu, aby neztratila s očí tělo, aby je nenechala zmizet a v tomto pohybu její znetvořená obraznost neviděla již ničeho mimo černou stěnu. Zdálo se jí, že příhoda pomine, a že se probudí z deliria.

Ona? Zde, v noci, uprostřed lesů? Před svým svakem sebevrahem? — Román, věci, jež se nikdy nedějí; lež! A ujišťování Bertrandovo, jeho zděšené mlčení! Což pak lidé povždy ne-

nadsazují; neženou vše ke dramatu? Několik hodin před tím hovořila s Rolandem, viděla jej plného síly . . . Což pak za několik hodin může se takto člověk stát věcí ztrnulou a hroznou? — Obviňovala se, že poslechla slov sluhových, ustoupila jeho autoritě.

»Snad jest ve mdlobách a my ho necháváme bez pomoci.«

Opustila strom, vrhla se do temna jako se člověk ponořuje do vody propasti, pak se zastavila, tápajíc, s roztaženýma rukama, s myšlenkami vířícími ztřeštěnou hrůzou. Avšak energie povinnosti, již spatřila před sebou, pudila ji ku předu, snad také neodolatelná přitažlivost k nebožtíku; Marguerite učinila na novo krok na slepo, narazila o ztrnulé nohy, klesla. Ruce její vztažené ku předu bezděčně se zadržely a ona zpozorovala, že má v hrsti látku, kolena . . .

* * *

Hlasy ozývaly se z hloubi lesa, roj plaménků setřásaných vzdálenými pochodněmi přeletěl kmitaje se mezi stromy. Život se vracel, hrob se osvět-

lil. Zvuk četných kvapných kroků ozýval se v tomnu.

Uprostřed tlumených stručných výkřiků blížily se bílé máry, kývaly se, neseny čtyřmi muži.

* * *

Ve velké parádní ložnici, ozářena čtyřmi plameny svící, šeď jitra pronikala temnotu. Slečna d'Epernon zvedla se s klekátka, kdež byla strávila bdění u mrtvého; sešla dolů, aby udělila rozkazy. Průpovídky, zvědavost, zarazily se před jejím velitelským klidem; slovo nehoda se vnucovalo, ztrácelo se do dálky, odnášeno tajemnými šiřiteli novin.

Marguerite vrátila se do ložnice, kde na rozsáhlém loži se sloupy natažen byl vévoda d'Arcole maje hrozně roztříštěnou tvář pokrytu černým závojem.

K desáté hodině zacinkaly rolničky povozu pod okny a přiměly ji, aby se obrátila; naslouchala, naklánějíc poněkud hlavu. — Dole hlučný příchod, hlasy, kvapné vyptávání... na něž odpovídala těžká samota. — Poplašené

kroky stoupaly po velkém schodišti, velitelské šustění sukně rušilo klid již pohřební. Mladá dívka odebrala se ku prahu galerie smeček.

Na druhém konci její tragický, černý zjev zarazil ve zmatku zděšenou skupinu: dva muži ve fracích, se světlými rozepjatými svrchníky, žena příšerně krásná a hrozná pod svým malým kloboučkem s květinami mizejícími v královské plavosti vlasů.

Před nimi huňatý pes na svých natažených nohách zastěkal vytím na smrt.

VIII.

Markýza de Fontevrault a paní Grandierová des Ormes stoupaly pospíchajíce po několika stupních chrámu Saint-Philippe du Roule. Veškeré průčelí chrámu bylo černě zastřeno, jsouc vyjasněno toliko planoucím štítem erbu rodiny d'Arcole v napoleonském heraldismu: »v červeném poli zlatý orel držící v pravém drápu vztyčený stříbrný meč, nad tím azurový pruh se zlatými včelami«. V polokruhu na malém náměstí tlačil se dav, šťasten

z podívané, zvědav na pohřební okázalost. Ve chrámu s rozsáhlými flóry byl temný ruch hlav pod báječným sáláním svící oltáře a obrovského katafalku se stříbrnými stojany, na nichž planuly zelené plameny.

Obě ženy odevzdavše pořadateli svoje vstupenky postoupily, poklekly v levo na klekátka pokrytá polštáři. Paní Grandiérová des Ormes pokynem hlavy upozornila svoji tetu na markýzu de Mesmes.

»Matinka je před námi.«

Tváře známých jedna po druhé vynořovaly se v černé jednotvárnosti; když skončila zkroušenou svoji modlitbu, poznala Jacinta paní de Rabutin, jež obracela hlavu směrem k mužským: byl tam její manžel s Hubertem de Fontevrault. Tak objevila ještě plavý knír Lemesle-ův, hubený a smutný profil knížete de Candale, mladistvě bílé vlasy vévody de Joyeuse. Poněkud dále jemná a mírná tvář splývala se stínem; srdce mladé ženy se sevřelo, když poznala Jacquesa de Sartines. Vidění minulosti ji roztesknilo: hodiny dětství na Hogues, kdež

v sadě v dubnu pod bílými chomáči jabloňového květu slova Jacquesova blábolila o lásce. Jiné vidění: Skleník na Belabri, polibek na rameno... Dosud se chvěla vzpomínkou naň. Avšak tato vzpomínka na Belabri uvedla ji zpět ke smrti vévody d'Arcole a pokusila se o modlitbu, snažíc se sloučit s duší sborového zpěvu prosícího Boha hněvu a síly o věčný klid a odpočinek. Myšlenky, jež marně snažila se soustředit, rozplývaly se, ulevovaly si ve snech naděje a minulosti. Pruh slunce nad oltářem štěpil se v hranolu skel, dotýkal se smuteční draperie oranžovou skvrnou odhaluje z venčí moc a veselost dubnové pohody. Mladá duše Jacintina vznášela se, stoupala v lehkosti tohoto paprsku; nalézala v něm cestu k slunnému nebi, jež chtěla poznat. Veškeré právo na štěstí, jež záře jarní nám uvádí na mysl, ozývalo se v ní přese všechny žalozpěvy Dies irae; životnost nervových středisk příliš potlačovaná vysílala v její obraznost myšlenky na osvobození, na rozkoš. Podél světelné dráhy její touhy stoupaly a rozvíjely

se; vznikaly z hluboké noci smutků, rozplývaly ve vnějším světle, objevivším se jí v okouzlujícím dnu dubnovém. Modravé oblaky dýmu nesly ji zvyšujícími se proudy k nebi zpěvu »Pia Jesu« stoupajícího přes stupně hmoty po appogiaturách Stradellových.

Harfy a cella, zpěv houslí dráždily bolestivou citlivost, rozptylovaly v pološeru myšlenek pocity všech. Paní de Fontevrault, klečíc obklopena řasami hedvábí, rozrušovala se potulkami své duše uctívající nebožtíky. Věděla ť zajisté, že v pátek, v den sebevraždy, pan d'Arcole vešel do jejího salonu o čtvrté hodině odpolední, poklonil se jí s čelem smutným a vážným; věděla též, že s ní od nynějška bude hovořit praskáním stolů a snad také ve snech. Ale myšlenky její bezděčně se štěpily, zaměstnávaly se mrtvolou ležící tak blízko, mezi řadami svěc a lamp, tak blízko a přec tak daleko, že kdyby se byl nebožtík probudil, nebyli by ho slyšeli hýbat se v rakvi. Zbytky zápachu fenolu vznášely se ve vzduchu mísíce se s vůní pryskyřice kadidla, jakoby se

slučovaly hniloba těla a oduševňování duše . . .

Snění staré markýzy bloudilo . . . Zároveň se usmívala vidouc Marii Louisu před sebou, kterak potutelným hnutím své snědé šíje na kučeravém astrachanu kabátce se obrací, aby se ohlédla po Hubertovi. Měla ji ráda, že miluje jejího syna, že jej zachraňuje od nebezpečí kurtisan.

Zpěvy při pozdvihování zahlaholily: »Ecce panis«, odlučovalo se od nich neseno arpeggiemi varhan, soustřeďovalo se v jasném, křehkém hlase ženském, jenž zdál se mít povždy na mále, prasknout jako křišťálové vlákno. Zalehnul a počal znova, vzkřikl ostrý stesk v latinské frási, dovolávající se chleba pocestných a andělského, rozkládal zvučné vlákno své něžnosti a své rozsáhlosti. Pak se odmlčel na jediné notě, jako náhle přeťat . . . chvění vln jeho přestalo a klapky varhan rýsovaly pozvolné stoupání vzestupné škály, jakoby zpěv bral se vzhůru, nesa drobnou a chvějící se duši lidskou po nezměrných stupních Věčnosti.

Těžká ramena paní de Mesmes sebou zavrtěla; chvíli obrátila líce své naduřelé tváře ke tribuně, pak se oči její sklonily k očím dceřiným, zamžouraly kvapným pohybem víček. Jacinta pochopila význam tohoto pohledu; probudil opět úzkost jejího srdce, chvíli zdřimnuvší v omámení hudby. Oči její, z počátku bloudící, utkvěly a konečně poslechly pohledů matčiných a sklopila víčka, jakoby svolovala a vzdávala se.

Ve chrámě nastal ruch; mužští jediným pohybem brali klobouk, jenž stál před nimi, uhlazovali jej loktem, zatím co ženské braly svoje rukávníky a zavíraly svoje modlitby. Průvod duchovních sestupoval od oltáře, aby požehnal ostatkům křesťana; brali se v párech, vzpřímeni ve svých tuhých rochetkách, pohybem paží obtěžkaných svící. Jedni s rysy jemnými a zchytralými, s tenkými rty herců, jiní tlustí, s tvářemi veselými a bílými, někteří se rty špatně holenými, s čumáky zvířat, tlustým nosem a sklopenýma očima, s rameny obtíženými dalmatikami, představovali lid; byli to prole-

táři kultu; nesli těžký kříž a kaditelnice. Avšak ten, jenž dával požehnání, jevil ve vážném, zbožném vzezření přímou hlavu, s konturami suše rýsovanými pod lehkým bílým stařeckým vlasem. Čekal chvíli před katafalkem, drže ve svých otřelých prstech knihu; pak hlasem vysokým a silným, jenž plnil chrámovou loď, zapěl:

PATER NOSTER . . .

jáhnové ihned chřestem stříbrných řetízků odkryli kaditelnice a kněz vzal z nádobky trochu vonného kadidla nasypal je do kaditelnice, odkud vystupovaly spirály šedého dýmu. Obcházel zvolna nebožtíka, houpaje dýmající kaditelnicí, pak na novo kropě draperie a marnivé erby šlehajícími kapkami kropáče, pak vrátiv se na svoje místo zakončil svoji němou modlitbu pronášeje tuto frási:

ET NE NOS INDUCAS
IN TENTATIONEM . . .

načež hlučně, ostře, odpovídaly hlasy ministrantů za oltářem:

SED LIBERA NOS A MALO!

Všichni opouštěli židle, majíce naspěch odejít, nedbajíce hlubokého

významu exorcismu, smyslu posunků těchto kněží; jejich lehkomyslné duše, jedva dojaty roztržitou vzpomínkou na smrt, rozptylovaly se pozdravy a úsměvy, staraly se o dojmy, jež by uplatnily.

Dva vzdálení příbuzní ve fracích pozdravovali zasmušile proud soucitných, vyjeveni v této okázalosti. Paní Grandierová pod peristylem hledala očima Sartinesa; spatřila Lemesle-a, pak viděla, kterak Monte Leone proklouzl k seznamu účastníků, zmocnil se jich, podpisuje jmeno své a své manželky všude, aby byl bezpečnější, že je spatří zítra v novinách, jiní, jež neznala, činili bezpochyby rovněž tak, ale ona se odvrátila. Jacques objevil se ve hlavní bráně, — zářící slunce uvítalo jeho tvář, zaplálo kolem ní aureolou. Držel svůj klobouk vzhůru, s očima dotčenýma odleskem štěstí s veselými rty. Srdce Jacintino vzepjalo se k němu, dala si šlapat po nohou a strkati do sebe čekajíc na něho.

»To jste vy!«

»Ach, dobrý den, madame.«

Stručné jejich věty vyměněny rty skorem bezhlasými.

»Co děláte, Jacquese? Není vás již vidět.«

»Byl jsem velmi zaměstnán. Nalezl jsem dosti pěkné postavení.«

»Ach, tím lépe. — Jste snad dnes odpoledne zaměstnán?«

»Ano. — Ale proč?«

»Nemohl byste mne na chvíli navštívit kolem čtvrté hodiny?

»Ale . . . ovšem že . . .«

Váhal a oči jeho tázavě se na ni upíraly.

»Ano, musím vám něco povědět.«

»Můžete na mne spolehnout.«

Hlas paní de Fontevrault přerušil jejich šeptaný dialog zastíraný automatickými, lhostejnými pohyby.

»Jacinto, kočár stojí na rohu ulice de Courcelles Pojedeš k paní d'Arcole?«

»Nemůže nikoho přijímat, ani nás ne.«

»Přece se tam musíme zastavit. A pak vezmu tě s sebou na svoje pochůzky; musím s tebou promluvit.«

*

»Mileráda, tetičko, ale musím se vrátit o čtvrté hodině.«

Pravila to dívajíc se na Jacquesa a podala mu ruku s povýšenou dlaní. Před stupni pohřební vůz všecek pokrytý stříbrnými ozdobami, čekal se svými čtyřmi koni zdobenými chocholy, každého z nich držel zřízenec ve smutku, za ním pak povozy vévodovy, kočáry a landauery, s rozžatými lucernami, zahalenými flórem, se zastřenými okny, s koni ve smutku tvořily okázalost vznešenou a slavnostní s malým vojem myslivců a hajných v uniformách, s tesákem po boku.

Obě ženy proklouzly úzkým průchodem podle chrámu a markýza zabručela:

»Když člověk vše to vidí a pomyslí si, že se usmrtil!... a za jakých okolností! — A víš-li pak, že malá d'Epernon zmizela?«

»Jakže?«

»Zajisté. Byla obdivuhodna, jak již praveno; ona sama dohlížela na vše, zatím co její sestra byla jako zblázněna — což ostatně pranic neměnilo na jejích obyčejích — ona se

činila co nejlépe mohla, aby zachránila zdání, aspoň před služebnictvem. Ale když vše bylo zařízeno a rakev odvezena do Paříže, oblékla klidně svoji cyklistskou sukni, vsedla na kolo a odejela, neznámo kam. — Hleď, tu je vůz!«

»Jaký to klep!«

»Přisedni si. — to není klep; tvůj otec mi to vypravoval. — Vévodkyně jej požádala, aby zůstal až do příštího rána a dohlížel trochu; on sám ji viděl odjíždět, beze všech okolků. Co tomu říkáš? — Ano, k paní vévodkyni d'Arcole. — Žijeme přec jen v podivné době.«

»Tatínek se mi o tom nezmínil ani slovem.«

»Ten má jiné starosti. Hleďme, při té příležitosti jsem byla požádána, abych ti udělila důtku. Ale je to úloha tak podivná, jakou mi tu udělili!«

»Kdo?«

»Ale tvoji rodičové. — Zkrátka, hleď: zdá se, že . . . že nejsi roztomilá ke svému manželu . . .«

»Ach, to je to? — Ach, nebohá tetičko! — Nuže, dávají vám tedy vyřizovat vzkazy . . .«

»Ano, proč pak ne? — Ale konečně zdá se, že to je vážné. Adrienna mi pravila, že pan Grandier hodlá dokonce žádat o rozvod. — Je to pravda? Stěžuje si, že ode tří měsíců po svatbě jest toliko manželem na oko?«

»Je to pravda.«

»Víš, že to je příliš.«

»Ale nedoložil, že to od onoho dne, několik měsíců po té slavné svatbě, co potkala jsem ho v Trouvillu na procházce s bývalou jeho milenkou slečnou Rosou de Malines . . . a dokonce s ní obědval.«

»Ach! — Ty jsi žárliva?«

»Mluvme přec vážně. — Zdá se mi přece, že tato záminka dostačí . . . Nezdá se vám?«

»Můj Bože! to víš, nebyla jsem nikdy nadšena tímto sňatkem. — Avšak, moje nebožátko, tážu se, zdali správně posuzuješ poměry?«

»Je mi houby po nich . . .«

»Ano, ale právě o to jde, že to nesmíš brát na lehkou váhu. — Nevím,

chápeš-li dobře, ale podle toho, co mi pověděla Adrienna, jde tu nyní o dvě otázky.«

Povoz zastavil a kulatá hlava lokaje zjevila se u dvířek.

»Zeptejte se, přijímá-li paní vévodkyně: ohlaste naše jmena. — Nezdá se ti, že se podobá Lemesle-ovi?«

»Kdo?«

»Ten hoch zde. Jen tomu druhému ustřihnout knír, je to překvapující. — A považím-li, že . . . nechme toho. — Nuže?«

»Paní vévodkyně leží, je nemocna, a nepřijímá; — ani členy své rodiny.«

»Dobrá. — Odevzdal jste navštívenky? — Tak tedy, do Louvru.«

»Víte, tetičko, že musím býti doma o čtvrté hodině.«

»Ano, budeš do té doby doma, nech být.«

Povoz ujížděl po zářící, vítězoslavné avenue v oslnění slunce dosud mladého. Paní de Fontevrault usadila se pohodlně v koutku.

»Máme čas hovořit. — Zajisté, kdyby to nebylo tak smutné, mohlo by se to zdát k smíchu . . . Ale není tomu

tak, nikoliv. — Víš, že tvůj otec dosud vázne velkou sumou u bursovního agenta Dujardina?«

»Ne, nevěděla jsem to; nepověděl mi ničeho o tom.«

»A že tvoje matka měla nešťastnou myšlenku, účastniti se — čím? můj Bože! svým jmenem . . . — v bankovním závodě?«

»Totiž dala se oblouditi tím Loiseauem a tou Thielmannovou, smečkou lichvářů, kteří jí dali podepsat listiny, jež nemají nijaké ceny.«

»Ano, ale jež přece ji mohou zaplést — třeba jen jako svědkyni, v záležitost velmi nepříjemnou. — Konečně došel výměr na Hogues, jež mohou býti prodány každodenně.«

»Vím to vše. A vím též, že si myslili: Jacinta je bohata, může zajisté platit. To je až příliš správné, když mne k tomu provdali. Nuže! konečně mne to omrzelo . . .«

»Milé dítě, nemůžeš nechat svoje rodiče v takové nesnázi, aniž bys se pokusila, vyprostit je z ní, máš-li k tomu prostředek.«

»A tento prostředek jest ... to, co mi matinka milostivě navrhuje a co ti uložila, abys mi radila, není-liž pravda?«

»Tedy víš, oč tu jde. — Můj Bože, milé dítě, jsem stará, mohu s tebou o těch věcech mluvit. Jsou případy, kde je třeba podrobit se některým povinnostem. Ty jsi zajisté také povinna něčím svým rodičům.«

»Vskutku, tetičko, myslíte, že jsem jim povinna TÍM?«

»Ostatně, když jsi se vdávala, věděla jsi dobře, co to znamená.«

»Nuže, nikoliv! ... Zdá se, že mladé dívky nyní jsou velmi dobře zpraveny... U mne toho nebylo, a to je velké neštěstí, neboť kdybych byla věděla ... Ostatně, tetičko, když jste se vdávala, milovala jste svého manžela ... Ale kdybyste ho byla nemilovala? ...«

»Můj Bože, milé dítě, myslím, že bych si ho byla přece vzala, protože to takové bylo a dálo se tak za mých časů. Vy teď máte značné požadavky, chcete lásku v manželství ...«

»Jsou přece některé, jež ji nalézají jinde.«

»Ach! Vskutku, drahoušku, usnadňuješ mi věc; hleďme, není-liž vlastně podstatou tvého . . . odporu zcela prostě náklonnost? Můj Bože . . . Zkrátka, víš, co chci povědět.«

»Pro Jacquesa? . . . To, to je moje věc. Avšak mám o tom názory, jež nejsou názory ostatní společnosti, jež jsou snad nesmyslné, ale jichž se držím. Soudím, že snášeti . . . roztomilosti — i když je náš manžel — člověka, jehož nenávidíme a jímž pohrdáme, jest chovati se jako nevěstka.«

»Kterak přepínáš!«

»Ale, naopak, zdá se mi, že vdaná žena, jež má úctu k sobě, nesmí klamat svého manžela, třeba to byl manžel . . . ‚in partibus' . . . Hle, jsme u Louvru.«

»Půjdeš se mnou?«

»Ne, ne, musím se vrátit.«

»Máš velmi na spěch.«

Sestoupily a pod arkádami paní de Fontevrault zašeptala:

»Nenechalas mne domluvit; přece však jest nezbytně nutno, abych ti pověděla . . . Tvoji rodičové zakročili u Grandiera. Odpověděl, dokud jeho

manželka nebude míti větších ohledů k němu, že neučiní ničeho. Situace Claude-a a Adrienny je hrozná... horší, než si můžeš pomyslit. Na tobě jest, abys hleděla...«

Proud lidí je oddělil; Jacinta podala tetě ruku.

»Na shledanou!«

»To je vše, co mi povíš?«

»Ano.«

Zavolala fiakr; paní de Fontevrault viděla, kterak otevřela dvířka a udala adresu. Stará markýza popotřásla hlavou a odebrala se do oddělení pro prádlo.

* * *

V povoze, jenž ji unášel, později v malém salonku v ulici de Balzac uvedla paní Grandierová des Ormes v činnost energii svých myšlenek pro budoucnost. Odhodlala se, že bude šťastna; tvrdošijna v této myšlence, hlucha vůči každé jiné.

A nahrnovala projekty v záchvatu horečného egoismu, jaký znají duchové a nervy mládeže. Bude náležet Jacquesovi; odjedou pospolu vstříc dobrodružství. Slovo, dosud magické

jako za časů Pizarrových, jmeno, jež přichází na rty skorem všech, kdož sní o jmění a o dobývání, se vynořilo: AMERIKA. Půjdou do Ameriky, a její úmysl, dávno dozrálý v neurčité obraznosti, nabýval určitějších tvarů. Věděla již, kterak si oba vydělají na živobytí. Oba mluvili anglicky. — Nuže, budou pořádat přednášky o velkém světě, udíleti rady o vkusu, kterak se odívat, kterak upraviti domácnost a vybírati ekypáže.

»Po dvaceti pěti dollarech za půl hodiny, budeme míti pěkné příjmy.«

Myšlenka vzbudila její úsměv, materialisována v obrovských návěstích, jež četla, jako by je viděla před sebou.

NOVELTY! ATTRACTION!

FRENCH PEERAGE

LADY AND GENTLEMAN OF PARISIAN FASHION . . .*)

A pousmála se:

»To by bylo k smíchu . . . a jaké klepy ve společnosti! — Za dvě leta bychom získali jmění.«

---

*) Novota! atrakce! — Francouzské pairstvo. — Dáma a pán pařížských způsobů . . .

A veškeré vedlejší dekorace jmění hromadily se chvíli a rozvíjely se na pozadí opony snů . . .

Shledala, že jsou skorem čtyři a ve svém toilettním kabinetě naprášila svoje líce kvapným nanesením pudru.

Její záměr se materialisoval, možný, praktický. Probírala se v pouzdrech, odlučovala šperky, jež pocházely od jejího manžela, od těch, jež byla dostala od rodičů nebo příbuzných, když byla dívkou anebo v den svého sňatku. Byla to pěkná hromada zlata a drahokamů, na níž hleděla chvíli tvrdým pohledem.

»Prodá-li se to v celku a rychle, se značnou ztrátou, vynese to přec ještě na třicet tisíc franků . . . Ano, na nejméně; Mosenthal mi je vyplatí ihned. Zanechám deset tisíc tatínkovi a matince, aby si prozatím pomohli a odjedeme . . . Ale Jacques nikdy to nebude chtít přijmout . . . bude třeba, abych nalezla prostředek . . .«

Tato nemožnost zlomila peruť její chiméře, illuse se shroutila, avšak napjatým úsilím opět ji vzpružila.

»A přec: přičiním se, aby sehnal deset tisíc franků, aniž by měl tušení odkud. Použiji té matinčiny ženštiny, paní Thilmannové, když k ní dochází. Ano, tak to půjde.«

Odbily čtyři hodiny, její srdce se otvíralo a svíralo v prsou. Stiskla knoflík zvonítka.

»Nejsem doma naprosto pro nikoho mimo pana barona de Sartines.«

A pomyslila si:

»Kterak mi je nyní houby po tom, co se snad řekne!«

Pak se její snění stalo smyslným: pozvolný rozvoj myšlenky této, rozkvět semene touhy vloženého v ní polibkem ve skleníku přemohly bezděčný odpor jejích myšlenek, přiměly ji, že schválila žádost býti konečně v náručí Jacquesově, rozplynout v ní smutky života. Předvídala okolnosti jejich sňatku, vybírala si město v Anglii, kde pospolu budou čekati na odjezd poštovního parníku.

Vráska podhrnovala její ret, zatím co všecky její smysly již z předu se vzdávaly... Bezděčně, aniž toho pozorovala, zužitkovala svých dojmů, vy-

půjčovala si poznatky ze svých líbánků. Náhle to zpozorovala a zarděla se, zatím co vědomí nenapravitelného, dokonaného skutku svíralo nervy její citlivosti.

»Nikdy mne nebude moci milovati tak, jako kdyby mne byl měl první.«

Toto slovo »měl«, jež sama pronesla, ji pokořilo, schýlilo pod pocit utrpěného otroctví . . .

Avšak zvonek hodin zacinkal, jeho lehká zvučná kapka zapadla v ticho, rostla v kruzích vln.

»Půl páté! Proč Jacques nepřišel? Jsem přesvědčena, že mu řekli, že nejsem doma.«

Zazvonila.

»Nepřišel nikdo?«

»Ne, paní hraběnko.«

»Zeptejte se dole a připomeňte, aby nepustili nikoho mimo pana de Sartines.«

Úzkost náhle vzniknuvší se zarazila, vyčkala návratu lokajova, zachvátila ji úplně, když sluha odpověděl:

»Nepřišel nikdo, paní hraběnko.«

Prostory stínu a chladna se rozkládaly; duše Jacintina byla ve středu

ztemnělé končiny chmurného zoufalství. Ani jí nenapadlo, že by Jacques nepřišel .... znepokojovalo ji toliko, kterak mu povědět.... nabýti jistoty, zdali přijme dobrodružný její záměr... Ale že by nepřišel, to bylo nepředvídané, neočekávané, jež přece nastalo!

Zápasila, zmítala se pod hromadícími se minutami, pozvédajíc jednu po druhé, nehybné a chabé draperie čekání; roje snů, jako netopýři, klikatě míhaly se jejím mozkem, noční to krajina, přese všecku současnou veselost slunce pohrávajícího v malých tabulkách oken s prohýbanými obrysy ve slohu Ludvíka XV. Na každý dotaz jejích očí odpovídala nelítostná pravidelnost pendlovek, rozšiřovala propast.

O páté hodině zašeptala:

»Je po všem; on nepříjde.«

Přes to naděje dosud bušily v jejím srdci plným tlukotem, vyvracely malomyslnost, již byla projevila; naslouchala, kterak zazvonilo u hlavních vrat, ohlašujíc návštěvu a neurčitá radost zaplavila její duši. V tutéž

chvíli otevřela se vrata, lokaj se objevil nesa na stříbrném tácu telegram.

»Ale Firmin zazvonil; kdo to přišel?«

»Byla to paní markýza de Mesmes. Paní markýza jde nahorů.«

Roztrhla lístek nervosním nehtem, odtrhnuvši proražený okraj depeše poznala písmo Jacquesovo.

*

»Drahá Jacinto, lituji nade vše a omlouvám se seč mohu, že nemohu poslechnout vašeho vlídného pozvání, ale nové moje zaměstnání zdržuje mne tento večer a činí mi naprosto nemožným, rozhodovati o svém času mezi týdnem. Pokoušel jsem se, aniž se mi to zdařilo, o nemožnost, abych se dnes vyprostil; přijala byste mne příští neděle?

Kladu k vašim nohám veškeru svoji úctu *Sartines.*«

*

Paní de Mesmes vešla, políbila svoji dceru a ihned sklesnuvši na pohovku zastenala:

»Přicházím od soudniho vykonavatele; nechtějí o ničem slyšet, zítra dostaneme výměr o exekuci.«

Tyto stesky, jež Jacinta znala tak dobře, jež byly otravovaly její dětství a její mládí, podražďovaly v tuto chvíli její zamilovanou nedůtklivost; vzpřímila se hněvivě:

»Prosím vás, matinko, ušetřte mne svými starostmi o peníze, mám také svoje strasti a trampoty, a poněvadž ostatně nemohu vám v ničem přispět... Ostatně jest to věru vinou vás obou, že se nacházíte v takovýchto poměrech.«

»Toť pravda, ale to není důvod, aby to bylo méně vážné. — Víš, že jsem měla předevčírem dlouhou rozprávku s tvým manželem.«

»Ach! — Nuže, to je mi jedno!«

»Snad. Přece však mluví ten hoch velmi rozšafně. Pravil mi: ‚Drahá matinko, nepřál bych si nic lepšího, než abych vám byl prospěšný a užitečný, ale konečně nevím již nikterak, v jakém jsem poměru ke své manželce. Náš poměr nemůže již takto pokračovat, nemám již domácnosti. Jestliže Jacinta bude tvrdošíjně trvati na tom, aby se na mne hněvala pro poklesek, jehož důležitost naprosto přepíná, dospějeme nezbytně tím neb oním

způsobem k rozvodu nebo zrušení manželství. — Pochopíte, že za takových okolností...‘ A on má úplně pravdu, nedovedla jsem mu ničeho odpovědět.«

Paní Grandierová pravila chladně povstavši:

»Tomu se divím.«

»A doložil něco, co se mi zdá rovněž velmi správno; pravil mi: ‚Jestliže mi záleží tolik na tom, aby nastalo sblížení mezi mou ženou a mnou, věřte mi, není to jen proto, že to pocit přes to přese všecko zcela přirozený u manžela, je to též proto, že si přeju míti děti, jež by jednoho dne převzaly moje jmění a jež by přispěly k dalšímu rozvoji svého závodu. Nuže poněvadž jich nemohu míti bez vaší dcery...‘ A dal se do smíchu, do upřímného smíchu, na mou věru. Nezdá se ti, že získal velmi mnoho od té doby, co žije s námi?«

»Ano, na mexické půjčce «

»Chceš, abych tě upozornila, nebohé dítě, že teď ty se počínáš kazit? Užíváš průpovídek žurnalistů, když s tebou mluvím vážně.«

*

»Nerozumím tvé narážce.«

»To není narážka, ale poněvadž vlastně jen tvůj nesmyslný vrtoch pro Jacquesa způsobuje, že jsi v tak zlém poměru se svým manželem...«

»Ach, věru!«

»... Zdá se, že způsoby těchto pánů považuješ za znamenité, neboť on rovněž se stal žurnalistou.«

»Jacques?«

»Ano, má drahá, ... ty to nevíš? — Jest nyní redaktorem zpráv ze společnosti v ‚Elégance sportive'; to on podává zprávy o svatbách a pohřbech. — Je to pěkné řemeslo pro muže comme il faut...«

»Jacques žurnalistou! Věru, to je mi divné... Ačkoliv nikdo není v neprávu, vydělávat si prací na živobytí!«

»Zejména když mu všude jinde ukázali dvéře. — A víš, kdo mu opatřil toto ctihodné místo? — Slečna Leontina, jeho dobrá přítelkyně, co dává zkoušet na sobě šaty u Loucheta.«

Bodnutí lancetou do srdce, hrozná bolest fysická, skorem smrtelná; pak se vzpamatovala:

»Ach, tam tedy míříte? — Nuže, co mi na tom může záležet, má-li milenku; myslím, že je svoboden.«

Přece však hlas její poněkud ochabnul.

»Kdyby mi bylo bývalo dovoleno, abych se stala jeho ženou, jak jsem si přála, byla bych se snad o to starala.. Ale jestliže mám, jak jste mi před chvílí ráčila připomenout, pro Jacquesa vrtoch čili nic, to je toliko moje věc; po tom ani jemu ničeho není. — Poobědváte s námi, matinko?«

»Ne, obědváme u tvé tety. Půjdeš na ples k Antinovým?«

»Jest odřeknut za příčinou úmrtí pana d'Arcole.«

Paní de Mesmes povstala; dcera jí nastavila čelo k políbení a matka ode dveří pravila ledabyle:

»Nechceš mi věřit, pravím-li, že Jacques má milenku. — Nuže, půjdeš-li dnes večer po avenue de l'Opéra, potkáš jej před Louchetou, kterak čeká na svoji křehotinku. A jdou spolu paže v paži. Onehdy večer obědvali ve čtyřech s Candalem a jeho rukavičkářkou

Víš, že vévodkyně žádala o zrušení sňatku v Římě?«

Jacinta zvolala zuřivě:

»Kterak znáte všechny ty klepy?«

»Ach, já mám svoji policii!«

Paní Grandierová vzpřímena poslouchala, kterak se opět zavřela vrata paláce, pak se odebrala rychle do kabinetu a zazvonila na svoji komornou.

»Klobouk; jakýkoli!«

Děvče v úžasu zašeptalo:

»Milostpaní odejde?«

»Ať mi obstarají povoz; zavřený fiakr.«

»Milostpaní ví, že je brzy sedm hodin?«

»Prosím, abyste mne poslechla a nedovolovala si poznámek.«

»Dobrá, milostpaní, zavřený fiakr...«

Musila se podrobit obřadnostem dvou lokajů, kteří pospíšili, aby ji vsadili do povozu, oddechla si konečně, volna a samotna, když se kůň dal do klusu. Její klidný a ušlechtilý duch poznal v tuto chvíli splašenost a ztřeštěnost, svrchovaný vzdor velkých duší vůči blbé zlobě nakupených osudů; v banálnosti okolností a deko-

race, podobna obětem osudu pohanů — Orestovi, Ajaxu, Elektře, — pozvedla hlavu, vzdorovala bohům. Odmítala pohodlnou pokoru, zbabělou resignaci křesťanskou, chtěla se zahaliti zoufalstvím, zhustiti kolem sebe atmosféru bolestí, aby z nich utvořila závoj, jenž by ji navždy odděloval od světa.

Uvažovala skorem nahlas, roztřásána fiakrem:

»Aspoň, uvidím-li to sama, budu klidna; budu vědět, na čem jsem.«

»Ale jeďte přece, kočí; nedostaneme se ku předu!«

Obejel nároží boulevardu a zaklepal na okénko tázaje se na číslo.

»Zastavte zde a čekejte.«

Mimojdoucí počali býti jedva od sebe odděleni, ale měnili chůzi; nebyli to již zahaleči aneb vyjevení z odpoledne, kráčeli volněji, po vykonané denní práci, všichni k jídlu — k jídlu získanému u většiny také tentokrát vesměs po mnohých hodinách namáhání — a po té k rozkoši anebo k spánku. Pod mrkáním elektrických lamp viděla Jacinta skupiny mladých dívek vycházeti z dílen na prádlo a na

modní zboží. Půvabná jejich tlupa rozptylovala se po chodníku, skorem okamžitě se rozcházela. Pak setkávání, scházení se dálo se poněkud opodál; muži se prozrazovali svým náhlým vzrušením . . . a párky se rozcházely.

Závrať! — Jacinta zpozorovala Jacquesa! — Poznala jej toliko podle hnutí, jež karakterisovalo stojícího, před zářící výkladní skříní klenotníka. Čekal, jako ostatní, jež nyní rozpoznávala podle určitých postojů, podle způsobu, jakým se náhle zastavovali po několika krocích tím směrem, aby pak šli směrem opačným a na novo se zastavili, anebo se potulovali podle krámů zabráni v pozorování výkladců. — Byla to pravda, Jacques očekával někoho před Louchetem.

Vzepjetí nějakého koně ve směsici povozů, provázené křikem a nadávkami vozků způsobilo, že bezděčně se obrátila . . . Když se její pohledy vrátily k chodníku, zpozorovala, kterak se zastavil se dvěma osobami a poznala vévodu de Candale, kterak držel pod paží žínku snědou a svěží, jež poněkud se podobala služce pěkně oblečené.

Paní Grandierová, dívajíc se, kterak hovoří oním ochablým způsobem, zvláštním oběma přátelům, pomyslila si, jakoby byla její tetou:

»Aj, to je tedy pověstná rukavičkářka Candaleova.«

Ale skupina se rozjařovala, spěchala proti nové příchozí. Byla velká pružná a plavovlasá a Jacintě se zdálo, že se jí podobá.

Vzdalovali se, přešli zcela těsně podle zavřených oken fiakru; Jacinta v jediné vteřině cítila Jacquesa na dosah své ruky, že je možno, opět se ho zmocnit, pochopila, že stačí snad spustiti toto okno, jež bylo mezi ní a ním, uvažovala o tomto činu . . . Ale hrdost, v níž byla vychována, všechny svazky, všechna pouta . . . Párky mi nuly do ah její moci, zmizely . . .

— — — — — — — — —

Z temnoty snů vynořila se hlava vozkova vsunuvšího se otevřenými dvířky.

»Paničko, bude to trvat ještě dlouho? Rád bych přepřahal.«

Zatřásla sebou, poděšena:

»Kolik pak je hodin?

»Půl osmé pryč, a já mám stáje v Levallois.«

Zvolala:

»Vraťte se!«

Byla zvyklá svému povozu, ale muž tázal se posměšně:

»Vraťte se . . . to se pěkně řekne, ale kam se mám s vámi vrátit?«

»Odkud jste mne odvezl, hlupáku: do ulice Balzac.«

IX.

Paní de Fontevrault před rozloženými kartami své patience, »brunetkou a blondýnkou«, zadumala se ve chvíli, kdy kladla pikovou dámu na srdcového krále.

»Podaří-li se jí to, nabude Jacinta konečně rozumu. Měla by věru . . .«

A myšlenka její doplnila se energickou mluvou stařeny.

»U čerta, máme spát se svým manželem... To neznamená, vypít moře. — Sejmu celou tuto hromádku, položím ji na spodka . . . Hleďme, hleďme, ale zdá se, že vyhraji. — Jacinta má přijít o čtvrté hodině.«

Změnila na novo kombinaci osamotnělé partie, objevila pojednou mezeru, již bylo třeba vyplnit a skorem bezděčně, trochu úskokem podařilo se jí složit podle ustanoveného pořádku veškery hromádky, oddechla si spokojeně a hrda na svoje vítězství, jsouc přesvědčena, že takto poněkud přispěla k úspěchu důležité rodinné události.

A zamíchala, sejmula karty, uvažovala o novém úspěchu, aby zvěděla, zda Guy se záhy ožení. Zdálo se jí, že Hubert může čekat, poněvadž Marie Louisa de Rabutin nebyla nebezpečna, ani co se týče peněz, ani co se týče zdraví . . .

»Idealní milenka pro hocha comme il faut; nezabírá jej příliš, má manžela, jenž ji drží . . . Zasluhoval toho věru, ten chudinka, jest hodný ke své matce. — Podívejme se, zdali se Guy brzy ožení.«

Seřadila osm karet na koberec, dávajíc pozor na střídání červené a černé, avšak dvéře se otevřely a lokaj vstoupil, šeptaje jméno, aniž by ohlašoval.

»Paní hraběnka Grandierová des Ormes.«

»Ach, tu jsi! — Vyhrála jsem partii; to je dobré znamení. Je tomu osm dnů, co se mi to nepodařilo. — Dobrý den!«

»Dobrý den, tetičko.«

»Co jest nového? — Očekávala jsem tě, dostala jsem tvůj dopis . . .«

»Matinka přijde, dala jsem jí sem dostaveníčko.«

»Tak tedy rodinná porada?«

»Vskutku.«

»Je-li tomu tak, přeruším svoji ‚patienci'; jsi vinna, že ji prohraji. A poněvadž tu jde o Guya . . . Ano, jde tu o jeho sňatek.«

»Vidím, že se o to staráte vážně.«

Markýza povzdechla:

»Musí to být. — Ach, pro toho hledám ženu bohatou, dceru kupce nebo notáře... Hleďme, tu je tvoje matka.«

Paní de Mesmes vešla, těžká a se svraštělým čelem políbila svoji švekruši s horlivostí dlužnice, vtiskla chladný polibek na čelo své dcery.

»Psala's mi, abych se s tebou sešla zde o čtvrté hodině? Co je to zas —?«

Ale paní de Fontevrault, jež ráda pozvolna rozpřádala scény, přerušila ji:

»Adrienno . . .«

»Co jest?«

»Víte, že malá d'Epernon najisto vstoupí do kláštera?«

»Ale ne!«

»Ale ne? Jste vždycky dobře zpravena, není-liž pravda? Nuže, hleďte, co se stalo: Když opustila Belabri, odejela na bicyklu přímo na nádraží, použila vlaku do Paříže a zde dala se dovézti do kláštera jeptišek v ulici de Jouy. — Od té doby je tam novickou.«

»Kdo vám to pověděl?«

»Zcela prostě představená kláštera, u níž jsem včera objednala práci. Dovedete si představiti to nebohé dítě, kterak přichází do kláštera v kroji cyklistky?«

»To musilo způsobit poplach . . . Ostatně mladému pánu d'Arazac ztratila se tu pěkná čáka «

»Ó, to nebylo nikdy vážné!«

»Vážnější, než se vám zdá ... aspoň s jeho strany. — Avšak on již nalezl, co se mu hodí.«

»Jakže?«

»Neopouští již Monte - Leoneovy; nejen Monte-Leoneovy, ale i matku Müllerovu de Fernandez.«

»Nuže?«

»Nuže... uvidíte. Ale o to tu nejde... myslím, že Jacinta mne nepovolala sem, abychom pojednávaly o tom... Jsem totiž velmi zaměstnána; jest věru třeba, abych srovnala svoje záležitosti.«

»Právě a proto, matinko, jsem vám psala. Chtěla jsem vám to pověděti... ale chtěla jsem vám to povědět před tetičkou...«

»... Ty se chceš dát rozvést!«

»Mýlíte se; naopak, odhodlala jsem se, že započnu opět společný život s panem Grandierem... se všemi jeho důsledky...«

»Ach, milá dcero! Ach! kterak mne činíš šťastnou!«

»Máš zajisté pravdu, drahoušku, neboť jsme-li provdány, na mou víru...«

»Ach, milé dítě, kdybys věděla, jaké břemeno mi snímáš se srdce! — Neboť zkrátka, co's činila, nebylo dobré, nebylo křesťanské... A pak konečně, záleží mi na tom, abych byla babičkou.«

»Drahá matinko,... je-li vám libo, nemluvme o těchto věcech. Chtěla jsem vás pouze upozornit, poněvadž toto

vyjednávání poněkud choulostivé bude svěřeno vám a je třeba, aby to prospělo aspoň vám. Chci učinit podmínky.«

»Jacinto, . . . ty mluvíš věci . . .«

»Ubohá tetičko, vy jste měla štěstí, milovat svého manžela, vy nevíte, co to znamená. — Především chci svůj měsíční příspěvek, o nějž jsem se po několik měsíců nehlásila, aby mi byl vyplacen dodatečně, a abych nemusila skládat nijakých účtů, kterak ho užívám... Což si pokladník pana Grandiera neosoboval právo, abych mu podávala podrobnosti o svých výdajích?«

»Toť poněkud příliš!«

»Není-liž pravda? Nuže chci, aby mi tento zůstatek byl vyplacen beze vší kontroly. Dále žádám, aby vaše poměry byly nadobro urovnány. Stíhání se zastaví, věřitelé vaši a tatínkovi se uspokojí. Vím, milá tetinko, že jsou vám dlužni peníze, musí vám býti vráceny.«

»Ó, drahé dítě . . .«

»To je zcela přirozeno, ba chci dokonce, abyste první dostala peníze. — A pak . . . hle, toť vše.«

Paní de Mesmes pravila, zatím co se tlustá její ňadra dmula radostí:

»A pro sebe, drahoušku, nežádáš ničeho? Žádné zvýšení příspěvku? — Ničeho, co bys měla ráda? — Nechtěla bys v létě podniknout cestu po jachtě? — Právě se mně nabízí nějaká za znamenitých podmínek.«

»Nikoliv, matinko, nic. Jediné, co bych mohla žádat, bylo by od vás a toho bych nedosáhla.«

»Jakže, drahoušku? Pověz mi to jen hned ... vše, cokoli chceš ...«

»Mohla byste mi slíbit, že se již nebudete zabývat obchody?«

»Ó, kterak máš pravdu, Jacínto!«

» ... Ale ... ale mám totiž začaté tak krásné věci. Nevíte zajisté, koho mi nabídli pro kněžnu de Candale.«

»Jakže, není ještě rozvedena a již se lidé zabývají, provdat ji znovu?«

»O zrušení sňatku je zadáno u papežského dvora; pomocí peněz vyřídí se vše v několika nedělích. — Candale nyní svoluje a jde svorně s ní.«

»Jest třeba důvodu, má-li býti sňatek zrušen.«

»Myslím, že se budou dovolávat impotence manželovy.«

»Candale impotentní!«

»Ale on se nehájí; svoluje. — To však mu . . . nebude bránit . . .«

»Patrně, ale je to k smíchu.«

»Tak tedy mu dají značnou pensi?«

»Toť největší štěstí, jež by ho mohlo potkat.«

»Což abychom se vrátili ke svojí záležitosti . . . Ale nepověděla jste nám ještě, Adrienno, koho vám nabídli . . . Pochází to zase z vaší agentury?«

»Nežertujte, je to velmi vážné. Zcela prostě knížete z královské krve.«

»Knížete z královské krve! z krve uzenářství Floydových.«

»Neberete pranic vážně. — Je to znamenitý obchod, deset procent provise.«

»Věru, Adrienno, cožpak žena jako vy měla by se zabývati takovými věcmi? Uvidíte, že konečně vám z toho pojde šeredný kousek; dostanete se jednou do rukou takových lidí jako nebohý d'Arcole . . .«

»Pardon, ale já nesvádím malá děvčata . . . Víte přec, jaká je to spousta

u té ubohé Heleny. Budou nuceni prodat palác.«

Markýza vzdychla.

»Můj Bože, můj Bože, co se stane z lidí comme il faut? Budou již jen pro Amerikány a pro židy... Ach, Adrienno, kdybyste mi mohla nalézt cos podobného pro Guya.«

»Ale zajisté... Počkejte přec; zdá se mi, že bych měla něco, co by se hodilo.«

Otevřela s horečným chvatem kabelku, kterou měla v ruce; vyklouzl z ní svazeček vanilky a malá lahvička voňavky, jež se rozkutálely po koberci; paní de Mesmes se zarděla, zvedajíc ji.

»To jsou vzorky,« zašeptala.

Paní de Fontevrault upřela zrak na Jacintu a byla dojata.

»My tu žvatláme a to nebohé dítě má jiné starosti, než aby nás poslouchalo.«

Přivinula svoji neť k sobě a pocelovala ji polibkem kvapným a něžným.

»Jdi, milé dítě, spořádám vše s tvou matkou: pochopuji tě, miluji tě, moje roztomilá Jacinto...«

Náhlé slzy objevily se na brvách mladé ženy; vzpamatovala se, nabídla čelo své matce.

»Ano, ty's hodná dcera, Jacinto. Co činíš, je dobré; proto také ti Bůh požehná.«

Avšak mladá žena se plaše odvrátila a odešla.

*

ČÁST TŘETI.

I.

Nová vévodkyně stála vzpřímena uprostřed salonu, štíhlá v šedém svém rouchu s tuhými řasami brokátu. — A ihned nastal směrem k nevěstě nával a rej davu hemžícího se, mnohobarevného, blahopřejícího; tisknutí rukou, objímání a líbání. Aurore nastavovala tváře a prsty, usmívala se, děkovala cítíc tentokrát bezpečně skutečně celou Paříž u svých nohou, prožívajíc v dosažení cíle hrdé a plápolající opojení. Několik kroků opodál vévoda de Joyeuse, vypínající se ve svém fraku, se vzezřením dosud mladistvým pod impertinencí bílých vlasů,

s očima vznešenýma a hrdýma, označenýma přece onou vráskou nerozhodnosti a ochablosti, jakou vrývají dlouhá léta šlechtické bídy. Jeho vrstevníci jej obklopovali, přátelé nebo příbuzní tvořili ve směsici ostrůvek, pohrdavý a osamocený kmen. Avšak jejich nezničitelným pohrdáním prorážela spokojenost, že cítili, kterak je v bezpečí, chráněn před hrozivými dobrodružstvími.

Aurora obrátila se v síni, chopila se paže vévody des Lesdiguières, jenž od včerejška byl jejím synovcem, dala se dovést do jídelny ke stolu s lunchem. Tento lunch třpytil se chladnou, bohatou a těžkou září stříbra, byl roztomilý pohledem na květiny, na všechny ty dobré a svůdné věci, jež poskytoval, smyslnou rozkoší, jež vyplývala z jeho vybrané úpravy a symetrie. Tudy míjel dav kvapněji a zápach masa, těžký dech lanýžů, ba i nakyslá vinná příchuť vznášely se tu, mísily v něžnou atmosféru trochu sprosťáckého zápachu ranního hýření, vychladlých večeří. Hosté již se rozcházeli, rozptylovali se do všech koutů Paříže,

kvapíce, aby se vrátili k nutnostem, některým rozkošem svého života. Poznenáhlu zbývali tu jen skutečně důvěrní přátelé, shromažďovali se kolem manželů. Aurora přiblížila se ke stolu, kde byly připraveny »wedding cakes« uzavřené ve stříbrných krabicích. Rozdávala je mladým dívkám, podávajíc každé s úsměvem symbolický svatební koláč, jenž u Anglosasů jest předzvěstí sňatku.

»Vy Flory, — vy Clary, — drahá Diano, víte, co tento koláč znamená v Americe; doufám, že vám přinese štěstí — Vám také, Simone. — Yolando, víte, co vám přeje vaše teta...«

Kladla důraz na svoje slova, zaměřila zrakem přes hlavu Yolandy de Joyeuse, a oči její spočinuly na důstojníku myslivců chvíli zkoumavým pohledem. Upravovala si již svoje místo, despotická a protektorská v hrdé rodině, ohlašujíc, že je nakloněna, usnadňovati vytoužené sňatky, zauzlovati romány; také ihned tato průpověď stala se předmětem poznámek, komentářů u lidí zvyklých zachytit nejplašší ohlas vznikající novinky, ustálit jej dávajíc

mu tvar a skutečnost, jichž mnohdy ještě nemají.

Pan de Mesmes zastavil mimojdoucího Pierra Lemeslea.

»A co tomu říká váš přítel Candale?«

»Jest v Normandii.«

»Ostatně, proč ne raději Joyeusea než Candalea? A k čemu ta komedie zrušení manželství? S Candalem byly útraty nahrazeny. Teď to musilo počít znovu se Joyeusem. — Nechápu, proč váš přítel se dal odstranit . . .«

»Myslím, že toho měl dost.«

»A příčina zrušení sňatku? — Stále táž, není-liž pravda? nedokonané manželství?«

Lemesle, jako na trní, tuše, že jest jedva trpěn vévodkyní de Joyeuse, jež vstupovala z bývalé společnosti do nové, ohlédl se znepokojen; pronesl konečně:

»Myslím, že ano. Kníže byl prohlédnut . . .«

»Prohlásili jej za kleštěnce a on se propůjčil k této komedii . . . Tak tedy dostal značnou sumu?«

Pan de Mesmes povznesl svoje tvrdé oči a Lemesle unikl, aby se uhnul této

nebezpečné rozmluvě. U stolu s lunchem paní Müllerová de Fernandez, ohromná, požívala tenký sandwich; příručí kutil kolem ní velmi pokorně, s vybraným lichocením.

Ze skupiny družiček oddělila se jedna, zcela mladičká navzdor pěkné bledosti uvadlé květiny, s pohledy dlouhými a nyjícími, očima černýma plnýma něžnosti a vytržení, jež pohlcovaly její tvář. Dětinsky vztáhla ruku, aby si také vzala svatební koláč. Ale vévodkyně chopila se jí v zápěstí, stiskla ji něžně, hledíc jí do zornic, jež se náhle rozšířily a zvlhly.

»Ne, Roso, ty nedostaneš wedding cake; nechci, abys ho dostala.«

Skupiny a párky jedny po druhém sestupovaly po širokých schodech paláce de Lenoncourt. Ihned ozývaly se na písku cest hrčení kol, dusot kopyt, panstvo postupovalo po knížecím podjezdu. Na protější straně páry Seiny rozptylovaly svoji opálovou něžnost ve tmavé spleti větví a dav, šeptající sbor davu, posuzoval jasné tváře a krásné toiletty žen, velkopanské vzezření mužů stojících nahoře na stupních s výra-

zem dožů ve svých kožišinových límcích, jež vyhrnovány v prudkém, ostrém únorovém větru.

Lokaj volal:

»Povoz paní Müllerové de Fernandez.«

Exotická židovka objevila se opřena o páži Pierra Lemcsle-a, majestátní její tíha drtila pružnost plavovlasého mladíka. Poněvadž se na ně dívali, vzpřímil hlavu s výrazem bezpečnosti a vyzývavosti a úsměv jeho pozvedl zlaté chloupky jeho kníru . . .

»Povoz paní hraběnky de Rabutin.«

Marie Louisa se oddělila od paže Huberta de Fontevrault. Jejich poměr známý všem a všemi schvalovaný, byl považován za legitimní; nebyli by je pozvali jednoho bez druhého, aby to nebylo nápadné, a časopisy uváděly je pospolu, jako manžely, kteří měli toliko různá jména . . .

»Povoz paní vévodkyně d'Arcole.«

Helena, královská, jevila pružnou eleganci své postavy v hebkosti černých kožišin, lehké její vlasy byly plavější pod smutečním tylem drobného, koketného kloboučku ve tvaru křídla. Myšlenky její krátkými záblesky se

měnily, míjely ve vířivém letu mraků. Zr.ky její sledovaly, kterak Lemesle pomáhal do kočáru paní Müllerové a zkoumaly výraz tváře mladíkovy. Zajisté, nemilovala ho již, ale její hněv, náhlý a tragický v její duši přál si přec, aby byl skolen a krvácející na nějakém potupném popravišti. Ach! ta nízkost a snížení tohoto muže! — Vzpomínka na Čenka, jeho oči a zuby šťastného psa, uklidňující, štěstí z jeho zvířeckosti způsobilo, že odvolala vražedný ortel, dekretovaný v mysli panovnice... Hra slunce a větru ve větvích stromů rozvíjela dekoraci z Belabri: vynořilo se zjevení, stále určité a hrozné paradního lože, nataženého těla se zastřenou tváří. Ačkoliv uplynuly měsíce, bylo stálé a roztržitá lehkomyslnost jejích myšlenek nedovedla je vyhladit...

»Povoz paní markýzy de Fontevrault.«

Paní de Fontevrault obrátila se k markýze de Mesmes:

»Chcete, abych vás svezla, Adrienno? — Kterým směrem jdete?«

»Do ulice Boursault, v Batignolles.«

»Jaké si to vždycky vybíráte podivné končiny!«

»Ach jde tu v aféru tak krásnou; představte si vynález vědecký, matematický, jímž možno stanoviti způsobem naprosto bezpečným zákony střídání při trente et quarante. To není systém, to je geometrická poučka.«

»Hleďte, měla byste se spíše starat, abyste oženila Huberta. — Viděla jste, že je stále s tou ženou. Stává se to skandalem, celý svět o tom mluví...«

Povoz markýzin zvolna, s venkovským vzezřením vyjel volným klusem ze dvora a paní de Mesmes zvolala:

»Jakže! Před rokem zdálo se vám to roztomilé a činila jste vše možné, aby k tomu došlo . . . Viděla jste toliko Marii Louisu . . .«

»Zajisté, ale nesmíme dopustit, aby takovéto věci trvaly příliš dlouho. Učiní mu to každý sňatek nemožným. — Myslím, že mám raději Guya s jeho kokotami . . .«

»Aby skončil splichtěním se, jako malý Sartines. Víte, chodí všude a veřejně s děvčetem, s nímž žije jako v manželství. Je to hanba! — Ubohá Jacinta! A považím-li, že bez nás, bez

našich rad byla by mařila svůj život k vůli tomu hochu.«

»Jste spokojena s Grandierem?«

»Ó, jest roztomilý k nám i k ní...«

Lokajové vstali:

»Povoz paní Grandierové des Ormes.«

A Jacinta ubírala se ke svému povozu.

Koně přešlapovali, házeli hlavou s jasným chřestěním řetízkův a uzd, a bylo to pěkné divadlo bohatství a síly, dojem zkrocených, mohutných zvířat. Duše jejího otce usmála se v ní, když je viděla a ačkoliv tomu byla zvyklá, zakoušela rozkoš z tohoto celku, tajnou spokojenost ze všech těch pohledův obracejících se k její kráse. Vstoupivši do povozu, shrnujíc sukně, pocítila za sebou zatížení stupátka, spatřila svého manžela, kterak usedá po jejím boku.

»Jacinto, chtěla byste mne složit na nábřeží d'Orsay; musím promluvit s ministrem.«

Ryšavá hlava a hranaté čelistě ozářily se paprskem slunce ve třpytícím skle oken a Jacinta po očku jej pozorovala, stále udivena jeho vzezřením,

veškerou jeho získanou důstojností, nabytou tímto hrubcem, jenž se stával velmožem.

Koně se rozjeli a on pravil:

»Nikdy byste neuhodla, co mám na práci v ministeriu zahraničném.«

»Ne, nikterak.«

»Moji dopisovatelé z Cařihradu mi oznamují, že klášter sester Františkánek blíže Erzerumu byl vypleněn za posledních událostí v Armenii. Poněvadž jest to ústav, jemuž poskytujeme podporu, chci, by se mu dostalo ochrany a nedostane-li se mi okamžitě zadostiučinění, dám uvést tu věc na přetřes ve sněmovně... Ach, lituji věru, že nemám času, býti poslancem...

Lokajové volali:

»Povoz pana vévody de Lesdiguières; — povoz paní maršálkové de Solferino; — povoz...«

* * *

V ložnici Aurořině spěchaly komorné utáhnouti poslední řemeny vaků, spínaly obrovskou krabici necessairu.

»Rekněte panu vévodovi, že ho prosím, aby laskavě přišel ke mně.«

Joyeuse vešel, políbil s dvornou afektací něžnosti a úcty ruku své manželky. Ovládala jej chvíli svýma očima, jasnýma a tvrdýma a jako general po bitvě usedla, aby udělila důtky a pochvalu.

»Šlo to dosti dobře, děkuji vám. Jsem dosti spokojena. — Váš bratránek de Lesdiguières, Artus, byl velmi dobrý, ale —« hlas její stal se ostrý a suchý — »proč pak nepřišla paní de Dangeau?«

»Jest churava.«

»Nepřipustím, aby někdo byl churav, by mi provedl nezdvořilost. Naše smlouva jest velmi určitá; chci, abych ode všech členů vaší rodiny bez výjimky byla přijímána a aby se nakládalo se mnou, jako bych náležela k vám. To je přece smluveno, není-liž pravda?«

»Viděla jste, že přišel vévoda de Ponthieu a že jeho otec vám poslal dar. Kníže toho skorem nikdy nečiní.«

»To věřím; v té rodině jsou tak lakomí. A jaký to dar! viděl jste jej? Malou lilii, jež vypadá, jakoby byla z bílého plechu a již bych neodvážila se nabídnout své komorné. Ale hleďme,

pravili si: vystaví se to s obromným nápisem: *Dar Jeho královské výsosti pana vévody de*... a nikdo si nepovšimne, že jsme poslali ohavnost. — Odevzdal vám můj notář váš čtvrtletní plat?«

»Ano, dostal jsem chek dnes ráno.«

»Nuže, můj drahý manžele, nechci již překážet ve vašem způsobu života, jakož vy, není-liž pravda, nemáte v úmyslu, překážet mně. — Ach, co se týče jídla, víte, že mám žaludek velmi chorobný; nechci vám každodenně poskytovati podívanou, kterak se mi nedostává chuti k jídlu a kterak mi je nevolno. Dám vám tudíž oznámit, když budeme obědvat spolu.«

Pokynul, že svoluje.

»Nyní, když jsem vás na vše upozornila, odjedu na několik neděl; jste tu doma. Přece by snad bylo lépe, kdybyste také vy na nějakou dobu odejel.«

Vzal na se svoje velkopanské způsoby, vzpřímil hrdě svoji marnivou, ušlechtilou hlavu a pravil svým hrdelným hlasem:

»Rozumí se samo sebou, není-liž pravda, drahá vévodkyně, že při té cestě není ničeho, co by mohlo urazit manžela?«

»Dovedu žít. — Ostatně upokojím jediným slovem: miss Rosa Harrisova jede se mnou.«

»Ach!« — učinil pomlčku. — »To je něco jiného,« zamručel.

A odešel hluboce se pokloniv.

* * *

Aurora zavolala hlasem omládlým, radostně:

»Roso, Roso! — Jste připravena?«

V rámci dveří objevila se mladá dívka zcela prostá ve svém šedém cestovním kroji.

»Ach, Roso,« zvolala paní de Joyeuse, »všechny ty nudné záležitosti jsou uspořádány. Odjedeme. Zítra budeme v plném slunci, pozítří přijedeme do Italie! — Jsi spokojena, Roso?«

»Ano,« pravila dívka zvolna, snivě.

Paní de Joyeuse objala její útlý pas a políbila vlasy mladé dívky.

»Toť naše svatební cesta,« pravila.

II.

Pomalé hučení vlečného parníčku v dálce na Seině proniklo skrze stromy,

dotklo se černou perutí ticha ložnice, pohaslo na témném obzoru.

Tento šramot umdléval na rýze ve vodě, jako chvění temnot, záchvěv stínu; Candale-ovi zdálo se, že to byl ohlas vzdáleného života, poslední vzpomínka na minulost, jež se pohřbívala ve stínu. A všecka ta uklidňující noc, již slyšel kolem sebe na celém tom klidném prostoru, na všem, co pozoroval z dřímající přírody, bylo cosi jako počátek odpočinku a štěstí, jež cítil konečně na dosah ruky.

Na novo rozevřel listy časopisu, jejž byl právě dostal, pročítal znovu zprávu:

»Dnes konán byl ve chrámě Saint-Pierre de Chaillot sňatek slečny Aurory Floydovy s vévodou de Joyeuse.

Jeho svatost papež Lev XIII. ráčil zaslati apoštolské požehnání novomanželům, kteří se odeberou do Cannes a odtud do Italie.

Po skončených svatebních obřadech . . .«

* * *

»Také nám,« pomyslil si, »poslal papež svoje požehnání; také my, Aurora a já, odjeli jsme do Cannes —

A přece jest ona slečna Floydová; já nejsem nebožtík a oni ji vdávají znovu s apoštolským požehnáním. To je přec jen k smíchu.«

Ale vzpomínka na doživotní důchod dvacetipěti tisíc franků a na velkou hromadu bankovek, jež tvořil v jeho zásuvce chek vyplacený hotovými, jej uklidnila. Zabýval se záměry s myšlenkou, jež se poznenáhlu zmocňovala tohoto jmění, jež náleželo jemu bez zodpovědnosti, bez závazku. Cítil, že skončil, že je svoboden, odloučen od společnosti, že konečně může žíti své zábavě a své rozkoši. Necítil hanbu, jež mohla sníž iti muže řádu skromnějšího; od svého dětství byl zvyklý považovati svoje jméno za kapitál a bylo mu zcela přirozeno, že jím kupčil.

Candale naslouchal tichu normandské roviny kolem pavillonu. Toto ticho chvělo se různými zvuky, tajemnými, hlasy neurčitými, vznášejícími se ve vzduchu jako duchy; bronzové nárazy hodin odbíjel mdlým zvukem.

»Devět hodin,« pomyslil si Emanuel, »přijedou«.

Zastřený hvizdot vlečného parníku se vzdaloval, zanikal a živý třesk vlaku zněl trhavě přerušován ostrým stručným voláním. Pak dumavá měkkost bučení vola v nějaké stáji byla dojímavá a krásná ve skromné a pomalé zvířeckosti.

Otevřel okno, naklonil se ... čilý cinkot bicyklů zachvěl se na temné cestě a hlas šlapajících kvapil před nimi, se zvláštní, zvučnou intonací. Pojednou na záhybu cesty objevil se při samé cestě os rý, kulatý záblesk lucerny a zároveň propukl souzvuk výkřiků, veselých slov:

»Emanuele! — To's ty? — Takto si nás neočekával; což!«

Sestoupil kvapně. V síni hostince, při petrolejovém plameni, vcházeli Jacques de Sartines a Leontina v radostném rozjaření od jízdy a volného vzduchu.

»Ty's nás očekával vlakem, že. Ale vidíš, sestoupili jsme ve Vernonu a jeli jsme lesem. Pěkná to rychlost, čtyřicet kilometrů za hodinu!«

Bezděčně, kvapným pohledem, přehlédl pružné a útlé obrysy Leontiny,

její pružné boky klučíka, její dlouhá lýtka s rozčilujícími křivkami obrysů a zašeptal:

»Co jste učinili s mou nebohou Juliettou?«

»Jela dále vlakem; bude tu za deset minut.«

Hostinský se v to vmísil:

»Ano, pane, vůz odejel na nádraží; přiveze milostpaní.«

Sartines zvolal:

»A my poobědváme, už je čas.«

Ale Candale zatáhl jej do kouta.

»Ty's byl při svatbě?«

»Ano, bylo to velmi krásné.«

»Mnoho lidí?«

»Celá Paříž; ostatně podal jsem o tom zprávu v ‚l'Élégance', ... uvidíš můj článek, jest velmi dobrý. — Provedl jsem to způsobem ... uměleckým ... Je v tom popis ibsenovského Krista!...

»A ona? Jaká byla ona?«

»Tvoje... tvoje žena? — V šedi velmi prosté, ale velmi chic. Ostatně nebyl jsem při lunchu.«

»A v ulici Balzac?«

Kvapným pohledem ukázal Sartines na svoji milenku, jež nastavovala pla-

meni svoji nervosní nožku ve žluté obuvi a pokynul příteli, aby mlčel. Pravil zcela šeptem:

»Především napomeň Juliettu, aby nepronášela tohoto jména; měli bychom hrozný výjev.«

Povoz hostinského hrčel na tvrdé cestě, zastavil se kolébavě před vraty: Candale postoupil na práh.

»To jsi ty, Julietto? — Nejsi tuze unavena, drahoušku?«

Těžká hmota skočila mu do rozevřeného náručí a on zvolal:

»Dej pozor; nedopusť se neopatrnosti.«

Vešli do síně, kde služka prostírala ubrus za pomoci Leontiny, jež se chystala stavět příbory s nezkušeností urozené dámy, a milenka Candale-ova objevila se ve světle, s obšírným životem, jenž jí vadil a způsoboval lesk napjatého hedvábí sukně v předu příliš krátké a zvedající se. Přiložila ruce na bolestivý život a pošeptala muži:

»Jsem unavena... Kdybys věděl, kterak se hýbe to maličké!«

V sousední síni pod kývající se lampou pronásledovala Leontina Jac-

quesa s tágem v ruce. — Pružné a dráždivé pohyby jejího těla, veselost jejího smíchu, záblesk jejích očí svedly na chvíli knížete, zamyšleného, opírajícího se o roubení dveří. Zpozoroval kontrast pohledu Jacquesova a jeho smíchu s chabostí jeho hry s hezkou dívkou. Na konci místnosti Julietta stoupala vzhůru, těžce se opírajíc o zábradlí po stupních schodů. Jeho radost, již byl cítil před chvílí, jeho naděje na svobodu, na cesty, poklesla při tomto zjevení. Cítil, že celý jeho život počíná s této strany, život uzavřený a smutný.

A zpozorovav zasmušilé oči Jacquesa, prchajícího před pronásledováním Leontininým, pomyslil si:

»Tu jsem měl dostat já a Jacques tu druhou.«

III.

Jacinta probouzela se chabě, probouzením kolébavým v kyvech lehkých snů; skrze spuštěné záclony světlo slunečního prášku zlatilo stíny a po nějakou chvíli — tak měkké bylo její lože, tak růžová průsvitnost víček

jejích očí, — se jí zdálo, že spočívá na visuté rohoži z mušelínu pod zlatými lupeny. Šepot věcí stoupal a zaléhal neurčitě kolem ní a toliko čas byl rhytmicky oddělován kvapným tikáním kyvadla malých pendlovek ve slohu Ludvíka XVI. urychlujících hodiny pod svojí kopulí chrámu.

* * *

... Ze žíhaných hlubin neurčitého podrostu osvětlovaly se tlumeně něžné záblesky; odstín houštin byl tak něžný, že bledá modř nebes zmírala na jejich vrcholích. —

Jabloně s chomáči bílých květů zvedaly chochole svých větví; tráva pod nimi měla intensivní zeleň řeky. Mladá, vzdálená jakás Jacinta postupovala touto rozkoší, podle illuse kvetoucích ovocných stromů a nevinných aster; její rysy nabývaly od něžné sladkosti oblohy, od svěžesti lupenů, od měkkosti lučin tak báječné čistoty, že smísený jejich odstín jenž pohrával na její pleti, jevil se býti dokonalým souzvukem s přírodou ... Druhá Jacinta, dřímající, viděla, kterak bdící Jacinta

se usmívá; zdálo se jí, že tento úsměv je složen z veškerých radostí, jež ji obklopovaly.

Ve vzduchu nad jabloněmi a třešněmi vznáší se třepetání křídel. Holubi krouží, spojují se, zavěšují se, spočívajíce na azuru jako plachty na moři; jakýsi zvon pěje vysílaje kolem zvonice nekonečné kruhy záchvěvů; Jacinta, ta druhá, cítí pod svýma nohama pružnost trávníku, na čele lehkost obláčků, srdce její jest mladé, čilé, plno jasné radosti . . .

Spící sebou hnula, duch její ochablý spánkem unavuje se sledováním děje jejího snu; nechává se chvíli zmírat, pohřbívat v zapomenutí . . . Ale proč nyní jsou tu dvě osoby, jež kráčejí pod kvetoucími stromy? Proč se k ní obracejí zády a proč nemůže viděti tvář té druhé? — Hovoří kráčejíce spolu a jejich smích odlétá. — Snící napjala veškeru svou vůli, aby uhodla, kdo mluví k bývalé Jacintě, spěchá za párkem, chtíc jej předhonit, ale ochablost snu vadí jejím krokům, klesá zpět a rozkládá ve své ztrnulosti. Kývání hodin vzrůstá v místnosti rýhované

stínem a světlem, upozorňuje lenošku že sní a že spí, ... silhouetty párku se natahují v rozšíření obzorů, jež se otvírají ... Proč průvodčí bývalé, vzdálené, vzdušné Jacinty předstihuje tolik svoji přítelkyni? Zdálo by se, že vzdaluje, že mizí a že se rozplývá v průsvitném vzduchu, jenž se stává vánkem. Maličké děvčátko, zamilované do štěpu, se zastavuje; volá: »Jacquese! Jacquese!« Hlas její zmírá a hasne a paní Grandierova des Ormes otvírá oči, náhle probuzena ...

* * *

Její manžel vešed do ložnice dívá se na ni, vidí, kterak zmateně sebou hýbe v bílých prostěradlech.

»Spíte, Jacinto?«

Odpovídá hlasem chabým a jako bloudícím pod clonami snu:

»Ne, milý příteli.«

»Neprojedete se dnes ráno na koni?«

»Zdá se mi, že jest velmi pozdě. — Chtěl byste otevřít záclony? Jaká je pohoda?«

»Znamenitá.«

Slunce vniklo vesele do pokoje; spatřila svého manžela v jezdeckém obleku, dlouhém modravém kabátě, spodky s hedvábným pruhem, s ostruhami na podpatcích, v klasické jezdecké eleganci, jíž by byl pan de Mesmes pochválil, a pomyslila si:

»Nabývá dokonale vzezření muže comme il faut.«

»Co děláte dnes, Jacinto?«

»Prodávám v Bazaru s tetičkou de Fontevrault.«

»Tak tedy se tam podívám, abych vám něco odkoupil. Kdo jest ve vašem oddělení?«

»Marie Louisa de Rabutin, slečna de Lesdiguières a pak myslím Diana de Rieux.«

»Tatík Lesdiguières dostal včera v klubu jak náleží co proto. — Kterak u čerta to mohou dělat?«

»Aj?«

»Ano, ostatně táži se vždycky, kterak to dělají ti všichni? My máme velké jmění; vydělávám každodenně peníze, moje obchody jsou v plném postupu ... a přece vím, co nás stojí živobytí. Ale ostatní, kteří žijí skorem

jako my, jichž příjmy se zmenšují, jichž kapitál mizí, kteří nevydělávají ničeho, — a ještě k tomu ke všemu prohrávají — kterak to dělají? Kterak?«

»Eh, milý příteli, oni přece jen jedí.«

»A až vše bude snědeno?«

Učinil několik kroků, usedl zlehka na konci lože své manželky.

»Ostatně mají pravdu; urychlují rozluštění sociální otázky. Až nikdo již nebude míti kapitálu a kapitál sám neponese úroků, bude věru třeba, aby všichni pracovali... Naše děti snad uvidí pěkné věci.«

Něžná pleť paží Jacintiných, jež zahlédl, vnukla mu tuto myšlenku, jejíž projev jej dojal; zašeptal:

»Naše děti, Jacinto? Kdy pak?«

Odmlčela se; on povstal, vzal s krbu svůj klobouk se zářícími odlesky.

»Posnídáte u své tety?«

»Ano, v poledne.«

»Tak tedy na brzkou shledanou v ulici Jean Goujon.«

Pozdravil ji pokynem prstů a zmizel.

* * *

Poněvadž krásné květnové světlo vrhalo na stůl markýzin se stříbrem a křišťály svoji záři, cítili se na sklonku snídaně všichni čtyři rozechvěni mladistvou jasnou radostí, Hubert de Fontevrault seděl proti své matce, Jacinta a Guy na obou ostatních koncích čtvercového stolu.

A paní de Fontevrault pravila:

»To vždycky potěší, setkáme-li se takto pospolu, stejné krve, stejných názorů. Co mne se týče, měly by býti sňatky toliko mezi nevlastními bratránky a sestřenkami. Ostatně bylo tomu zajisté tak na počátku světa.«

Hubert zvolal:

»Máte zajisté pravdu, matinko . . .«

Avšak markýza jej přerušila:

»Ty raději mlč. Nerozuměla jsem tím, co ty provádíš.«

A všichni se dali do smíchu.

Avšak v saloně, sproštěni naslouchání služebnictva, skupili se kolem žvatlající markýzy.

»Hleďme, nehněvám se nikterak, že vás tu mám všechny, svoje tři dítky« — položila důraz na toto číslo pohlédnuvši na Jacintu — »abychom si

trochu vážně pohovořili. Poslyš, Huberte, slyšela jsem o něčem, co by bylo zajisté velmi dobré pro tebe.«

Vzkřikl:

»Jakže, matinko, proto tedy jste nás svolala ke konciliu!«

Guy prohodil, přispívaje bratru na pomoc:

»Já mám noviny o svatbě Lemesleově . . .«

A ihned paní de Fontevrault zvolala:

»Ale povídej přec, dobytče! Jak že, on něco ví a neříká nic!«

»Nuže, bude to v červnu . . .«

»Slehnutí?«

»Jak to, slehnutí . . .?«

»Myslila jsem; ona je tak široká. Tak tedy, Guy, vypravuj.«

»Mluvil jsem včera se Sartinesem...«

Zarazil se, zmaten, že pronesl toto jméno před Jacintou, ale matka jeho naléhala:

»Co ti pravil Jacques?«

»Je to naprosto rozhodnuto. Koupila mu v Římě titul, rozejde se s Monte-Leone-ovými a ubytuje se v malém paláci v ulici de la Faisanderie, v domě Lemarchandových . . .«

»Zůstane v úřadě?«

»To si myslím; chce ho dostat do politiky. Bude hrabětem, republikánem a manželem staré bohaté židovky; z toho bude kdysi znamenitý velevyslanec pro republiku . . .«

»Huberte, přijdeš do Bazaru?«

»Ano, na chvíli.«

»Máš tedy stále službu?«

»Nerozumím, co tím chcete říci, matinko . . .«

* * *

Paní de Fontevrault s Jacintou připravovala poslední drobné bibeloty, jež měla odnést s sebou; staré její křehké prsty chvěly se na křehkosti těchto nových drobotin, tázala se své neteře:

»Paní d'Arcole jest u buffetu, neníliž pravda?«

»Ano, s paní de Monte-Leone.«

»Pošle svůj orchestr?«

Guy namítl:

»Upřímně řečeno, vy věříte tomu klepu?«

»Ten Guy je báječný. Protože se stále stýká se slečinkami beze ctnosti, domnívá se, že všechny urozené ženy

jsou ctnostny. — Víte-li pak, s kým se as setkáme v rouchu jeptišky? — Ne, nevíte to: — Marguerite d'Epernon, od šesti neděl je postulantkou.«

»Jakže! klášter ji posílá tam, kde všechny zná!«

»To jsem namítla představení v ulici de Jouy, když jsem s ní včera mluvila. Odpověděla mi rozpačitě, že nemá nikoho jiného, že ostatně nepoznají sestru Saint-Louis de la Miséricorde atd.... A poněvadž řeholnice od Božího Hrobu v sousedství daly rozšířit svoji kapli, jest třeba, aby také ony daly něco postavit. — Půjdeme, Jacinto?«

»Jak vám libo, tetičko.«

* * *

Paní de Fontevrault vcházejíc zvolala:

»Kterak je tu šero! Je tu jako v hrobě!«

Pod zeleným baldachýnem tvořily drobné krámky s gotickými přístřešky, s visutými štíty úzkou šedou středověkou uličku; bylo tu šprýmovné ovzduší, zápach smísený z dehtu a prachu, v němž se vznášely již jasné a sladké

vůně pronikající z roucha žen. Trocha slunce pronikala zlatými pruhy pestrý stín této síně a prodavačky, dosud ne četné, pohybovaly se chvíli volně, mohly hovořit rovnajíce hbitými prsty drobotiny na stolech.

Přišla paní de Rabutin; v šedém mušelínu od okrajů sukně až ke křídlům kloboučku zdála se lehkým obláčkem, tak půvabným, že se od ní pojednou oživila náhle veškerá ta smutná dekorace parodie minulosti. Dětinský úžas jejího pohledu byl rozkošně půvabný.

Přese všechnu svoji nevoli přistoupila k ní paní de Fontevrault jsouc spokojena k vůli svému synu, že je tak hezká:

»Kterak jsi chic, Marie Louiso!«

»Však musíme podniknout výdaje pro chudé.«

»Prodáváš s námi?«

»Paní d'Arcole mne požádala, abych jí pomáhala při buffetu. — Hle, tu jest!«

Vévodkyně nechala vlnit svoji poloviční vlečku na zeleném plátně pokrývajícím podlahu; pravila:

*

»Jeden z mých přátel nechtěl naprosto, abych dnes šla. Tvrdí, že jsou hrozivá znamení. Což bychom pohořely?«

Lehké zamrazení, nepozorovatelný a plachý styk s oním tajemným pozadím, jež tvoří rub našeho života, dotklo se lehkomyslnosti skupin, ale paní de Jurien hubovala:

»Až si přestanete hrát na slečinky z krámu, budou z vás ze všech kartářky, to vám prorokuji.«

A zcela potichu zašeptala do ucha paní de Fontevrault:

»Jsou tu některé, které to baví, prodávat; myslíte, že to dělají z milosrdenství ... nikoliv, mají to v krvi. Mají to od některého dědečka, jenž byl kramářem.«

* * *

Na ulici, jež se záhy naplnila, nastal ruch; uctivé rozestupování učinilo cestu jakés princezně, jež prošla usmívajíc se a velitelsky pronesla:

»Nuže, mé dámy, je třeba, abychom se dnes činily.«

Její posunek bezděčně velitelský, roztřiďoval skupiny, rozděloval úkoly.

Vešlo několik mužských, Lemesle, Charmoie, vévoda de Joyeuse, jenž z dálky pozdravoval svou manželku, která kutila za pultem, řídila svoji četu mladých dívek s autoritou obchodnickou a praktickou. Zastavovali se jsouce nuceni kupovat a prchnout pak, aby unikli vydrancování. Paní de Monte-Leone již nabízela sklenice orangeady, míchala ohavné cock-taily špoulíc rudé rty a kroutíc očima jako nalévačka u baru. Vévodkyně d'Arcole se k ní připojila, elektrisovala pijáky svými úsměvy.

»Nuže, pánové, koflík čaje.«

Její pohledy chvílí přelétly síní, bloudily, pak utkvěly; mezi ostatními, v temném davu jeptišek, činném a mlčelivém zdálo se jí, že poznává bílý čepeček. Zašeptala:

»Není přec možno, že by sem byli poslali Marguerite?«

Prošla kvapně skupinami, chopila za ruku sestru, jež se obrátila, ukázala růžové tváře a oči plné radosti.

»Co tu děláš?«

»Přivedla jsem sem tohoto hošíka, jenž má být představen nevím komu...

Podívej se, kterak je roztomilý, nebožáček. — Poslala mne představená.«

Doložila to hlasem dětským, jakoby se omlouvala, ale její sestra zvolala:

»Nemůžeš tu zůstat . . .«

»Proč?«

»Což kdyby tě poznali?«

Radost v mladistvé tváři byla taková, že paní d'Arcole zašeptala:

»Kterak se zdáš šťastna!«

»Ó, jsem tak spokojena, víš!«

Vrátivši se k dětství, spravována poslušenstvím obmezeným a přísným, jevila, kterak jest bezpečna svým životem a svými nadějemi, nabyvši navždy svrchovaného klidu. Paní d'Arcole potřásla hlavou, nespokojena, že za ní přišel jeden z výborů, jež paní de Monte-Leone, jsouc zahrnuta prací, za ní poslala. Když šla mimo, prohodila k ní princezna od svého pultu:

»Nejde to, rozehřívejme, rozehřívejme!«

A paní de Fontevrault, jež odcházela z kinematografu, zastavila ji řkouc:

»Neviděla jsem to ještě; je to úžasné a je to příšerné. Zdá se mi,

že Prozřetelnost konečně potrestá lidi, že takto udělují život bez ní.«

V tom ozval se výkřik od vchodu, kde se vlnil tlačící se dav. Jacinta, první, jež právě prodávala pouzdro na doutníky manželu, jenž přišel, zpozorovala ve draperii drobný, lehký bílý plamínek běžící pruhem podél baldachýnu. Povstala a vzpřímila se, ale kdosi zvolal:

»Nehýbejte se, mé dámy, není to nic!«

Jakýsi muž, všecek bledý, pozvedl hlas, — což v šeptavém tlumeném mručení hovoru přelétlo jako peruť paniky:

»Mé dámy, hoří; třeba odejít, ale klidně.«

Jako dlouhý pružný had plamen se vymršťoval, zavlnil se od konce ke konci síně a brutalnost jeho prudkosti ihned propukla praskotem ostrým a krátkým, podobným práskání biče. Hrůza zavířila, davy hnuly se zpět, zanechávajíce velkou prázdnotu v uličce dekorací; okamžik bylo viděti v této prázdnotě paní de Rabutin zcela samotnu v její lehké mušelínové toilettě.

Dětinský pohyb přiměl ji, že zakryla oběma rukama tvář, aby ji chránila a aby nemusila vidět, a plamen, jako veselý, ji obklopil, vyzvedl, unesl. v žáru tekutém a náhlém ... Odevšad ozývaly se výkřiky: ženy běžely ku pozadí bazaru, ke dveřím s gotickými oblouky, jež ukazovaly naději, útěk, uniknutí zuřivé šelmě plamene, jenž ohryzoval již jejich sukně a jejich nohy, ... běžely a tlačily se proti neústupné tvrdosti pevného dřeva, dřeva pevného a tvrdého, jež znělo pod jejich pěstěmi jako deska rakve. — Výkřiky rvaly srdce; všichni hleděli na sebe, jakoby se viděli poprvé a v této patrnosti lži vnějšího zdání, jež odhaluje náhlá smrt, nepoznávaly se již.

Nové výkřiky, krátké, ostré; křečovité údy odstrkující křečovitý náraz ostatních, ústa otevřená ke kousání, nebo nehty sevřené ke rvaní a déšť vroucího dehtu, liják lávy, jal se bičovati šlehavými, zraňujícími kapkami toto lidské stádo skupené pod orkánem plamenů.

Mužští vyskakovali, aby mohli prchnout, poráželi ženy, poháněni pudem,

náhle vrženi zpět v dobu pravěkých kataklysmů, tehdáž kdy samec, bloudě před potopou anebo pod sopkami, neměl jiné povinnosti a jiného poslání, než zachovati, zachrániti svůj druh dosud křehký, ohrožený a bídný.

Avšak trocha duše se vynořila; bylo slyšet hlasy volající: »Svatý Antoníne! Svatý Antoníne!« Prsty naznačovaly znamení kříže. Vévoda de Joyeuse procházel bez kvapu volným prostorem, se šedým svrchníkem přes ruku, s cylindrem bezvadně posazeným na lehkém bílém vlase, klidný a usmívající se jako na závodišti v Longchamps. Jakás žena do něho vrazila, on se jí uhnul; rytířství na chvíli opět obživlo.

Zapraskání: v pozadí Bazaru dřevo povolilo, zamčené dvéře vyraženy pod návalem, ježily se ostrými řezavými hroty, ale poskytly východ na pustý pozemek, plný již vířivé záplavy požáru. Princezna stála netečna ve žhavé aureole plamenů; paní d'Arcole vrhla se k ní.

»Madame, možno odejít, pojďte.«

Avšak Výsost potřásla hlavou, v níž královská krev předků rozpalovala se v opojení hrdosti a heroismu.

»Až odejdou všichni ostatní, mé dámy, až po nich.«

* * *

Špinavá, řídká tráva pozemků mezi začazenými zděmi byla žhavá; několik žen kleslo sžíráno plamennými jazyky výhně, jiné prchaly v levo, mizely v rudém dýmu ... Propuklo několik výkřiků, stesk, poněkud delší, potrval chvíli ... pak již nic.

Na prahu vyražených dveří zjevila se paní d'Arcole, setřásajíc jako plášť žhavý mrak, jenž ji obklopoval, na její tváři a na jejích šatech vlnily se reflexy zlata a purpuru. Výsost cítila vítězný žár, kterak se chystá obejmout ji, pochopila, že všechen útěk je nemožný, každá pomoc marna a ve vznešené resignaci, jež ji celou naplňovala, pozdravila smrt velebným posunkem. Její obdivuhodné vlasy se rozpustily, splynuly v pružných, živých prstencích na její ramena a na její ňadra. Paní d'Arcole viděla, kterak je princezna vzala hrstí a rozložila ... vzplanuly a ona zmizela v záři glorioly.

* * *

Proud plamene zasáhl Helenu; skočila do kouta zdi v pravo, k oknu, odkud vnikaly zoufalé paže zachranitelů, natahovaly se, zmítaly se mezi mřížemi... Ale cítila se chycena, připoutána k zemi, vydána řvoucí smečce plamenů, jež za ní otvíraly svoje rudé tlamy se žhavými jazyky. Jakás žena, klesnuvši na kolena s údy nehybnými hrůzou, byla se zadržela, držela plnými hrstěmi těžký brokát jejích šatů. Vévodkyně se zastavila, odhodlána setřásti toto břemeno, zlomiti pouto smrti. Avšak zraky její se sklonily, rozeznaly nebohou ženu v hadrech, hubenou služebnou, s pošpiněnou zástěrou; s napjetím všech sil, svrchovaným úsilím ji zvedla, vlekla ji s sebou. Mříže konečně povolily, dovnitř vhozena židle. To bylo dostatečné stupátko, aby se dosáhlo útočiště, života. Paní d'Arcole vystoupivši na ni, zvedla, podávala nedočkavým rukám nebohou ženu, řvoucí, drápající se nehty po kamenné zdi.

Helena se ještě obrátila.

Jediný plamen, ohromný, šířil se vějířovitě v náhlém a hrozném tichu,

jež přerušováno toliko hvizdotem a sesouváním se žáru. V jednom koutě tísnily se ženy, přitlačeny ke žhavé zdi, otvíraly, aby se chránily před hrozným vedrem lehkými slunečníky, z nichž některé se vzňaly a vzplanuly. Pan de Charmoie a lokaj bez kabátu pohybovali se přesně a klidně ve žhavém vzduchu. Byliť nalezli prkna přistavená ke zdi, zmocnili se jich a užívali jich jako štítů, zvedajíce je mezi výhní a chvějícími se ženami.

V deliriu svého tragického vidění spatřila paní d'Arcole pojednou paní de Jurien, zjevivší se zde jako ve snách, přišedší z neznámo kterého kouta katastrofy. Těžká a stará spěchala opírajíc se o svůj deštník, hledíc na okno s veškerým napjetím svých bledých očí. — — Shůry chytaly se prsty prstů paní d'Arcole, táhly ji prudce, unášely ji; obrátila se ještě jednou ku prostranství občas zaplavenému dýmem nebo plameny, zahlédla jakoby bleskem zmučenou tvář. Tváře nebohé ženy nadýmaly se opuchlinami, rozvíraly se ryhami prýštícími se a celé tělo náhle nadmuté zdálo se

pukat, skleslo jako hromada měkkého rozplývajícího se tuku.

* * *

Grandier okamžitě byl se chopil paže své ženy, zvedl ji mocnou paží. Byl to okamžik, kdy dav překvapen váhal.

»Pojďte,« pravil, »za vteřinu bude příliš pozdě.«

Jakýs muž s očima vyjevenýma minul poblíže nich, odstrčiv dvě ženy, že padly, mávaje pozvednout holí jako šavlí. Drsné udýchané sténání vycházelo z jeho stísněného hrdla. Jacinta náhle poznala Lemesle-a. Již byly vchody do ulice Jean Goujon zataraseny davem prchajících; vteřina, — jedva patrná, ohromná doba zastávky — náhlé zkamenění činilo nehybnými všechna ta těla, jež poutala hrůza.

Pak nastalo takové zmohutnění hrůzy, že dav, již stíhaný plameny, vyrazil křídlo dveří, jež kladlo odpor a propukl na venek. Jacinta pojednou ocítila se vznášena ve volném vzduchu, v jasnosti blankytné oblohy, nad vlnou lidstva . . . avšak proud se zřítil, klesl

a ona cítila, kterak se válí ve směsici tohoto zmateného shroucení kaskád lidských těl. Dlažba ulice duněla temným zvukem těl o kameny.

Kopec se hemžil, jediná skupina, ze které vyčnívaly natažené paže a nohy; Jacinta cítila, kterak ji tíží, křečovitě a zmítající se. Napjetím šíje snažila se pozvednout hrozné břemeno, pozvedla ruku volající o pomoc ke světlu a spáse, jež byly tak blízky ... Prsty chytily se jejího rukávu, dlaň zamáčkla plameny bloudící po krajkové garnituře, pěst ji táhla, rvala, vynášela ji z hrobu, ... ale děsná tíha agonie dopadla na ni opět, pohřbila ji.

Velké plameny nyní vyrazily dveřmi celým průčelím; v moři plamenů vynořovaly se dlouhé vlny pružné a lehké, bloudící nad hemživou hromadou. Jacinta cítila jejich žár a jejich čmoudění na svých šatech, na svém těle, ve svých vlasech; škvaření se kůže, zápach pálícího se tuku neb masa způsobil, že se zvedla ... Ruka, široká a bezpečná ruka táhla ji stále oddělujíc ji od agonie. Cítila, kterak odporu nakupených břemen ubývá,

ulehčuje se, kterak hmota se rozvírá. V tomto vzestupu k životu oddávala se cele, podporována, povzbuzována hlasem, jenž opakoval:

»Dostanu vás, nevzpírejte se.«

Její hlava, její šíje se vynořily, vyprostily; spatřila svého manžela, s rozkročenýma nohama na dlažbě, nakláněl nad ní tvář, ožehanou dýmem a plameny, očima plnýma energie a sebevědomí.

Jacinta cítila se unášena, vznášející se ve svěžím, lehkém vzduchu; zavřela oči, dala se odnášet v neurčité nicotě bytí. — — — — — — — —

Pozvolna pozorovala, že žije, divíc se ještě, že nevidí děs plamenů, že se nezmítá zápasíc pod křečovitými těly pohřbívajícími ji; prodloužila poněkud probuzení své osobnosti. Toto lehké a rozkošné nebytí družilo se jemnými pouty ke křehké, snivé dřímotě od rána. Chvílí sen o jabloních vznášel se v neurčitých bělích... Cítila, že spočívá na měkkém podkladu, divila se, že cítí pod prsty, pod tváří měkkost hedvábí, jež se jemnosti jejího čití zdálo cizím ... otevřela oči.

Byla položena na dmoucí se podušky pohovky, v neznámém saloně a první její pohled zpozoroval Grandiera, jenž se klonil nad ni, s chvějícími se rty.

»Jacinto, kterak se cítíte? Jak je vám?«

Hlas jeho se chvíli odmlčel, pak doložil:

». . . . Drahoušku?«

Otřásla se, vzpřímila se.

»Ale kde to jsme?«

»Nevím pranic, v nějakém paláci naproti Bazaru, nalezl jsem všechny dvéře otevřeny, všechno služebnictvo je u požáru. Donesl jsem vás až sem.«

Zvolala:

»Požár! Ó, toť pravda, ó můj Bože! Ach, moje nebohá tetička!«

Běžela k jednomu z oken, naklonila se nad ulici.

* * *

Obsáhlý plamen, jediný, nesmírný, chvílemi lehký a kmitavý, když éther z velkých lahví mísil v něj svůj lihový plápol, — tu byl zelený neb modravý; — brzy zlatově zelený, jakoby se tu vy-

dechovala duše lesa, — brzy zsinalý těžký a nafialovělý, — prudké hoření těl, — brzy volný, prchavý, hedvábný — plamen látek neb čalounů — rozestíral se plně na azuru obdivuhodné modré květnové oblohy, lehkém, hlubokém, v nádherném klidu nekonečnosti. Občas velké zavanutí větru — jako zavanutí perutí některého velkého archanděla, jemuž uloženo rozdmychávat hranici — rozrýval v ohni víry, způsoboval, že se oddělovaly a svíjely, pronikal jej rudými skvrnami; pak se valil v ohromných obloucích, vířil ve žhavých spirálách, rozestíral se ve vlnících se plochách, jež olizovaly lehce zmatenou hromadu živých a mrtvých.

Jacinta od svého okna viděla je hořet, hořet zvolna, zčernávat pozvolna a stále se hýbat. Ze sousedních stájí přicházeli lidé tak, jak odběhli od krmení, s pažemi obnaženými až k lokti; nazdařbůh vytrhli z hromady nějaké tělo, nesli je dýmající ke studni na sousedním dvoře . . . Bylo slyšet pleskot vody, skřípání pumpy a chvílemi výkřiky a sténání.

Paní Grandierová chopila se paže svého manžela:

»Hleďte, hleďte, tam. Ta hořící jeptiška.«

Řeholnice vyběhla na ulici; bílé plátno jejího čepečku bylo se vzňalo, oddělovalo se nad jejím čelem ve dva široké plameny, jako perutě nad zářící přilbou Lohengrinovou, slunce pohrávalo ve žhavém letu tohoto planoucího ptáka . . .

Jacinta zvolala:

»Ale to je Marguerite d'Epernon! Milý příteli, běžte . . .«

Odmlčela se a oba na se pohlédli tragickým pohledem.

Celá hlava planula; zastavivši se ve svém splašeném běhu, stojíc dosud, byla sestra Saint Louis de la Misericorde již jen žhavou lící, plápolající tváří, příšerným sluncem, jež náhle zčernalo. Tělo, jež zbývalo pod zuhelnatělým kuželem, chvíli zavrávoralo kyvem mírným a neurčitým, pak nohy poklesly a všechno se skácelo.

* * *

Grandier odtrhl Jacintu od okna; ocítili se opět v klidném tichu salonu ve slohu Ludvíka XVI. se štíhlým nábytkem zdobeným věnci.

»Ale u koho to jsme?«

»Nebydlí snad La Roche-Herbertovi v ulici Jean Goujon? Snad je to jejich palác.«

Planoucí okno bezděčně je vábilo, ale manžel pravil:

»Nemůžeme tu zůstat; musíte se vrátit domů a ulehnout.«

»Ach! Kterak to můžete chtět! Nevím, je-li tetička na živu; nevím, zdali všichni moji příbuzní za živa neuhořeli . . .«

»Vaše matka tam nebyla?«

»Ne, díky Bohu!... Aspoň... aspoň myslím, že ne.«

Ochabla poněkud, poprvé. Podepřel ji a při tomto pohybu přitiskl ji k sobě. Mladá žena pozvedla oči.

»Vy jste mne zachránil,« zašeptala.

»Ale ne, drahoušku; měl jsem štěstí, že jsem tam byl a že mám silnou pěst, toť vše.«

Opřela se o něho v nepozorovatelném a kvapném odevzdání a pravila:

»Díky.«

Její manžel se naklonil, dotkl polibkem plavých jejích vlasů.

»Zdá se mi, že teď mi náležíte poněkud více.«

Stiskli si mlčky ruce a sestoupili na ulici.

* * *

Ulice byla plna lidí, a již přijížděli hasiči, setnina pěchoty objevila se blížíc se klusem, aby vyklidila okolí a pomáhala při odklízení. Plamen klesal mezi očazenými zděmi sousedních domů, byl již jen těžký, rudý tanec uhasínajícího žáru.

Na obou koncích ulice povozy přijevší s největší rychlostí náhle zastavovaly; vyděšení mužové z nich vyskakovali a kvapili ku požáru. Zejména staří křičeli: »Moje dcera, mé dítě!«

Pán a paní Grandierovi zastavili fiakr a teprve teď zpozorovala Jacinta, že má šaty zedrané, oděv v hadrech, začazený. Spustila záclonku okna a schoulila se do koutka. Manžel její kvapným pohybem svlažil svoji pravou ruku kapesním šátkem namočeným mimocho-

dem u pumpy. Jacinta vzala něžně tuto ruku, přes jeho odpor odstranila šátek; spáleniny, zčernalé a zkrvavělé puchýře rozrývaly kůži. Nával slz zaplavil oči mladé ženy a něžným, prudkým pohybem přitiskla toto zmučené tělo ke svým rtům.

* * *

Hubert de Fontevrault nalézal se na druhém konci Bazaru, vzdálen své matky a Marie Louisy; náhlý nelad davu zanesl jej na pusté prostranství; dříve ještě, než se nějaká myšlenka mohla ustálit v jeho rozptýleném duchu, ocítil se v úzké planoucí chodbě ústící do ulice Jean Goujon. Pojednou, ve vzduchu, v bezpečí, pochopil hrozné nebezpečí. Vůle jeho si nevybírala, směřovala okamžitě a bezpečně k matce. A rychlí herci, jakými jsou složky myšlenek — a již hrají tak hrozná dramata na vnitřním divadle svědomí — ukazovali mu ji, hráli mu jí s jejími starými pomalými a neobratnými údy, kterak se pokouší prchnout, představovali mu prosebné a vzrušené její bledé oči, formulovali výkřik: »Můj syn!« — Žádná odpověď; úzkost, sta-

rost, bázeň, aby její dítě neutrpělo pohromy.

Vrhl se do planoucí uličky, skrze žhavý vzduch. Ženy klesly na kolena, strnuly hrůzou, dva kroky do ulice, tváří v tvář životu. Jedna se vrhla na něho.

»Ó pane de Fontevrault, spaste mne, zemru.«

Poznal paní de Monte-Leone; byl již odhodlán, odstrčit ji . . . rozhorlen, že jej zastavuje, když hledá svoji matku . . . ale ona se na něho zavěsila. Moc vychování zkrotila jeho hnutí přírody; chopil se nešťastné ženy, vynesl ji planoucí žhavou chodbou, podal ji ven; paže se jí zmocnily a Hubert vrhnul se opět do výhně . . . Trámy zahražovaly vstup plamenným plotem. Fontevrault vyšel opět, hleděl na vír plamenů v průčelí, za nímž snad hynuly jeho matka a jeho milenka. Lidé ze sousedních stájí s obnaženými pažemi, lokajové, prostí lidé, několik chodců přivábených pokřikem a záři plamenů kutili uprostřed ulice. Pan de Joyeuse klonil se z okna protějšího paláce. S monoklem v oku jako ve své pro-

sceniové lóži v Opeře, díval se s týmž výrazem netečnosti a nudy, jako by pozoroval novou tanečnici v baletu. Zvolání Hubertovo přimělo jej, že se ohlédl.

»Přijdete nahoru, Fontevraulte? Vy jste se dostal z té vřavy... máte štěstí.«

Ale syn volal:

»Víte, co se stalo s mou matkou?«

»Ano, viděl jsem před chvílí, jak ji odnášeli, posadili ji do vozu.«

»Raněnou, popálenou?«

»Nebylo pokdy, podívat se, — ale zkrátka, živou.«

Hubert si oddechl; pak tázal se váhavě:

»Sestřenka des Ormes... Sestřenka de Rabutin?«

Vévoda de Joyeuse potřásl hlavou.

»Nevím... neviděl jsem...«

Pan de Fontevrault skočil do fiakru, udal adresu své matky. Když jel avenuemi, zpozoroval, že Paříž se dozvěděla velkou novinu; povozy se křižovaly závratnou rychlostí unášejíce muže, již, jak bylo lze tušit, poháněni byli hrozným dechem úzkosti. Někteří, jež

znal, povstali v povoze a volali na něho:

»Přicházíte odtamtud? Což pak...?«

Avšak trysk koní přetrhl větu a Fontevrault se plaše odvrátil. Když přejeli přes most kolísavým krokem, ocítil se v klidu a »na venkově« předměstí Saint-Germain dívě se, že nad jeho zděmi mohly parky vysílat svěžest a stíny, tak zmaten tímto rozporem věcí, že chvíli o všem pochyboval. Hrůza probudila se na novo teprve před vraty v ulici de Varennes. Skoky vyběhl po nízkých stupních hlavních schodů otáčejících se slavnostně podle báječného kovaného zábradlí, přiložil horečně prst na knoflík anachronického zvonítka příbytku, jejž měla jeho matka ve starém paláci de Château Renaud. Chvíle uplynula; zachvěl se, zdálo se mu, že slyší za nehybností dveří splašené zvuky agonie. Dvéře se otevřely, a Hubert vrazil do předsíně, . . . náhlé jeho poptávky se zarazily, zmateny klidným vzezřením sluhy.

»Paní markýza? . . .«

»Ale paní markýza se ještě nevrátila.«

Sluha doložil:

»Pan markýz ví dobře, že milostivá paní je v Bazaru.«

»Bazar hoří; paní je bezpochyby raněna, přivezou ji sem, vyřiďte, aby Claire a Mathilda všechno připravily. — Vy půjdete pro doktora Legondre-a. Já zas odjedu.«

Avšak na stupátku povozu váhal, zdrcen patrností své malomoci; . . . kde nalézti matku, kde ji objevit ve hluché a hluboké, příšerné neodvratnosti katastrofy? Vozka naklonil se k němu:

»Pán hledá nějakou paničku? Zdá se, že odnesli některé do Beaujonu, protože neznali jejich adresu.«

Tázal se, dojat jako pařížský lid vždycky vůči tělesnému utrpení a smrti:

»Hledáte snad svoji paničku?«

Hubert zvolal:

»Máte pravdu; díky, milý příteli, do Beaujonu, honem; dobré zpropitné.«

Fiakr se opět rozejel ulicemi, nábřežími, avenuemi, jež kalil stín noci. Na avenue des Champs-Elysées, pod stromy rozžehána světla a akordy sprostého popěvku rhytmicky vyrážely svoji

příkrou kadenci. Přece však se zdálo Hubertovi, že jakýs smuteční závoj se tu prostírá; více ticha, více stínu; mdlý pocit ohromného smutku vznášel se nad městem jako korouhve smutku.

Před nemocnicí Beaujon sevřela jej úzkost prudčeji. Ulice byla přeplněna povozy; před vraty nemocnice dav,... hodní lidé snadno rozcitlivěni, dojati těmito boháči, jež kladli na lože chudáků, muži a ženy elegantního vzezření, ovládáni nelítostnou úzkostí, podávající jako svrchovaný argument »svoji navštívenku« strážci, jenž ji odmítal. Občas se směsice rozestupovala před nosítky; mizela pod pochmurnou klenbou a cinkot zvonce, jenž oznamuje nový přírůstek, zněl trhavě, pokaždé horečněji, jako na poplach.

Hubert se rozčiloval, zastaven neúprosným zákazem, když pocítil, kterak se ruka všinula pod jeho paží, a poznal Jacquesa de Sartines.

»Co tu děláš?«

»Hledám matku, nemohu ji nalézt. Nechtějí mne vpustit.«

»Tvoje matka byla v Bazaru?«

»Ano.«

»Pojď, já ti opatřím vstup.«

S rozhodností a bezpečností již řemeslnou odvedl Sartines přítele k malým dvířkám, zazvonil, ukázal svoji legitimaci.

»Musím nezbytně mluvit s panem ředitelem.«

Ředitele tu nebylo, ale přišel jeho tajemník.

»Jsem Jehan Sardoine od »l'Élégance« a »Celte«. Ale nepřicházím pro zprávy. Tento pán jest markýz de Fontevrault, jehož matka se nalézala v Bazaru ve chvíli katastrofy a hledá ji po celé Paříži.«

Úřadník stal se pojednou roztomilým, předvídaje zítřejší zprávu, lichotivé epitheton, připojené k jeho jménu; ochotně vyhověl:

»Přinesli kolem sedmé hodiny starší dámu; dali jsme ji do zvláštního pokoje. Chcete-li se podívat, pane.«

Z chodeb s lakovanými stěnami pootevřely se dvéře ... Hubert pocítil, kterak srdce jeho zabušilo s ohromnou prudkostí v prsou, naklonil se do malého pokojíka. Cosi černého po-

hnulo se blíže lože; tiché hlasy šeptaly, ozval se stesk:

»Můj syn! Kde je můj syn?«

Hlas slábl, počal znovu:

»Oheň, oheň všude! — Můj syn... Huberte!«

Fontevrault přistoupil a spatřil svoji matku v bledém kmitání svící, jež drželi asistent a jeptiška. Oba pozvedli ruku, aby jej zastavili, ale on je odstrčil, poklekl u lože, pravil zcela šeptem:

»Matinko, jsem tu... to jsem já, Hubert.«

Obdivuhodný výraz vnitřního úsměvu rozložil se na tváři stařenině. Rty její se pohnuly, zašeptala:

»Huberte, slyšela jsem před chvílí, že přicházíš.«

A otevřela oči.

»Můj synu!« opakovala.

Políbil její ruce, odhrnul šedé její vlasy, v nepořádku a spocené a zcela z blízka, oko v oku, pohlédli na sebe a usmáli se.

»Bolí vás to, matinko?«

»Ne, ale jsem schvácena.«

S neodolatelnou pomalostí přimhuřovala se víčka, oddělovala je od okolí.

»Můj Bože, můj Bože, všechny k tobě, všechny uchváceny, jedny tak čisté, jiné tak šťastné. — Kterak stoupají k tobě, můj Bože!«

Asistent přistoupil, zašeptal:

»Trocha blouznění.«

Hlas se chvěl, jako vzdálen, přicházející z neznámých hlubin.

»Oheň! kterak plane!... ach, ta hranice!... Ony se odtud pozvedají, vyprošťují se;... hle, všechny tak bílí v blankytu nebes... Oh! ty věnce, praví se, že to jsou oblaky, je to zář jejich křídel...«

Hubert zašeptal:

»Matinko, matinko, prosím vás.«

Opakovala:

»Můj synu, můj synu.«

Ale její hlas, jiný, vzdálený, pokračoval:

»... Zlaté schody se spouštějí k zemi, hle, kterak stoupají po schodech k Bohu!«

Chvíli se tělo vzepjalo, paní de Fontevrault vzkřikla:

»Oheň, zase oheň!... Hospodine, není ještě všechno odpykáno?«

Avšak rysy její se uklidnily a uhladily.

»Ó, chápu, jest to týž oheň, Pane, jest to oheň z tvého stánku,... kterak je to krásné, nebesa jsou plna andělů.«

Hubert poodstoupil s asistentem.

»Je to povážlivé?«

»Toto je trocha pomíjejícího blouznění, způsobeného rozechvěním; to utišíme.«

»Ale, což následky?«

»Spáleniny celkem lehké, několik pohmožděnin. Ale možno se obávat poškození mozkových blan neb ledvin, způsobených prudkým žárem. — Teplota těla jest zvýšena.«

»Nelze matinku přenést?«

»Ó, nikoliv, pane.«

»Dovolíte mi, abych tu ztrávil noc?«

»Můj Bože, pane, milerád bych vám prokázal ochotu, ale pravidla jsou zcela určitá. Ani sám ředitel by vám toho nemohl dovolit.«

»Jděte!«

»Ostatně vaší matce je především třeba klidu a odpočinku. Utišující odvar, jenž jí byl podán, způsobí spánek, jejž považuji za naprosto nutný. Přijdete sem zase zítra ráno, pane.«

Hlas paní de Fontevrault se pozvedl:

»Huberte... Pojď sem. — Počkej... Vzpomínám si... což Jacinta?«

Odpověděl pokynem: »Nevím.« Matka pokračovala:

»Marie Louisa?«

»Nevím; nevím ničeho.«

»Můj hodný hochu, tys myslil toliko na mne... Jdi se podívat, přesvědč se.«

»Ne, ne, zůstanu u vás.«

Potutelný úsměv zahrál na jejích bledých rtech.

»Ne, jdi, milý hochu; viděla jsem tě, to mi stačí, budu spát. A pak, hleď mi poslat Kláru.«

Víčka očí se sklopila, tvář její stala se ospalou.

* * *

Fontevrault a Sartines ocítili se opět na ulici, a Jacques pravil:

»Musíme nezbytně vědět, co se stalo s paní des Ormes a paní de Rabutin. Jeďme do Průmyslového paláce.«

Fiakr na novo se rozejel nerovným klusem unaveného koně, ale kočí jevil značné účastenství, nežádal, aby směl přepřahat. Projeli ulicí Balzac, dozvě-

děli se zpráv o Jacintě a že jest zachráněna, spěchali k Rabutinovým.

Vrátný, důstojný, v livreji, stál před vraty nového domu o šesti patrech zdobených balkony a karyatidami; pospíšil, poznav Huberta.

»Paní hraběnka se nevrátila . . . Můj Bože, jaké neštěstí!«

»A pan de Rabutin?«

»Přišel na okamžik a pak ihned zas odejel.«

»Nuže! — Do Průmyslového paláce.«

Hubert obvyklým posunkem se obrátil; v prvním patře ozářené okno svítilo jak obyčejně; představil si salonek Marie Louisy, jasný a bílý; vzezření klícky s těmi vykládanými polemi a dveřmi zasklenými malými tabulkami, vzduch skleníku s tou spoustou rostlin. Lehké záclony propouštěly jako skrze oblak podrobnosti; vysílaly takto na venek všechen svůj půvab a veškeru něhu své opuštěnosti.

* * *

Spatřili pojednou, když přibyli, dva velké povozy pohřebního ústavu stojící podle chodníku, zasmušilé a hro-

zivé, jež již čekaly, plny prázdných rakví; vešli prudce. V obrovské síni s oblouky obtíženými temnotou velká pánev se žhavým uhlím vrhala plameny, krátké a rudé, jejichž nestejné záblesky zvyšovaly a snižovaly stín pochodní, s nimiž procházeli policejní strážníci setřásajíce jiskry při dýmu a krvavé záři. Z počátku se skorem zalkli; tragický zápach fenolu převládal, obestíral rozsáhlým dojmem smutku a pohřbu tuto síň mrtvol, ale mísily se v to zápachy pryskyřice, minerálních olejů a pak jiný, jejž poznali okamžitě: zápach spáleného masa, zvláštní a žalostný zápach smažené lidské kůže. Lidé přecházeli sem tam, nakláněli se, hledali v černých hromadách, jedni bez ošklivosti probírajíce prsty zkroucené zbytky, tyto zčernalé pahýly, jež byly několik hodin před tím ženami; jiní koncem hole pozvedali hadry zuhelnělých látek, cáry masa. Hubert zašeptal:

»Kterak ji poznat, je-li tu, můj Bože?«

Přece se naklonil pod vířivým plamenem pochodně, překročoval je s úzkostí, zdáloť se mu občas, že slyší pod nohama suchý zvuk drcených

zuhelnělých kostí. Strážník mu pravil, hledě na něho svýma šedýma vyboulenýma očima, v nichž se třpytily slzy:

»Není to ještě vaše panička? Snad jí tu ani není.«

Hledání jeho se zarazilo, vrátil se k jiné hromádce popela, stanul před neurčitou formou, zčernalou a zkroucenou. Zlatý kotouček skvěl se na konci řetízku polou roztaveného, v hromadě kluzkého bláta. Hubert vzal drobnou medailli, přiblížil ji k očím. Srdce jeho se zamrazilo a zarazilo. Byl to obrázek Panny Marie Pomocné s modlitbou na okraji »Pomoziž nám.« Vídal tuto medailli, četl tuto modlitbu na ňadrech Marie Louisy; dotýkal se tohoto řetízku mezi krajkami její košilky.

Poklekl na zem, aby pozoroval tyto ostatky: dvě něžné nožky v neporušených botkách se tu jevily, lehké botky s novými podešvy, na nichž vyšívání na lakované kůži upozornilo jeho zrak. Znal toto vyšívání; tuto botku ještě včera držel v rukou, zapínal její knoflíčky jeden po druhém... toliko Marie Louisa měla tyto dětské nožky, tyto čisté obrysy, ba poznával i plné oblé

rysy lýtka, jehož hořejšek ztrácel se ve zuhelnělé změti.

Pan de Fontevrault zašeptal:

»Nebyly nalezeny jiné šperky?«

»Ne, pane, celé tělo bylo takřka na prach.«

Přece však oznámeno, že jedna z mrtvol byla poznána.

Policejní komisař a státní zástupce přistoupili a vyptávali se Huberta.

»Zdá se mi, že to tělo paní hraběnky de Rabutin, mé sestřenky; zdá se mi, že poznávám tuto medailli, nemohu ničeho určitě tvrdit.«

Komisař pravil k agentovi:

»Třeba nalézti bezpečnou známku. V obuvi snad je jméno obuvníka.«

Hubert se obrátil při této příšerné prohlídce, a po chvíli agent se vrátil.

»Když jsme svlékli punčochu, nalezli jsme na druhém prstu levé nohy proužek diachylové náplasti, přiložený bezpochyby na nějakou ránu.

Sartines pohlédl na Huberta, jenž, bledý, dodal svému hlasu pevnosti.

»Třeba zpraviti pana de Rabutin a zavolat komornou mé sestřenky. Tato

maličkost jest zajisté cenným pokynem.«

Udal adresu, poklonil se úřadníku a odešel vzav Jacquesa pod paží.

Avšak v povoze opustily jej síly jeho a jal se štkát jako dítě na rameni svého přítele.

IV.

Usazena ve tříčtvrtečním profilu na sedátku à la Directoire se dvěma opěradly rovně vzpřímenými spouštěla mladá žena svůj vějíř z malovaných krajek. Dlouhý pruh měkké soboliny vlnil se kolem dekoletovaných ramen, splýval až na konec nožky patrné pod obrubou šatů, provázel ladně celek, starobylé hedvábí s těžkými řasami roucha, plavou kyprou něžnost těla. Klonila poněkud svoji hezkou hlavu, jako by poslouchala, a úsměv její zdál se odpovídat na fráse neviditelného hovoru. Celá podobizna, podána způsobem světáckým a lichometným, byla obestřena půvabem, modelována tóny poněkud chabými, ale příjemným. Zahlédnutí akordu obvyklého u ní nábytku, obvyklých drobotin, čalouny,

jež bylo lze rozeznat, vše to činilo, že se zdála býti doma v této toilettě, lokalisovalo pohyb, obvyklý půvab postoje. V této výstavní síni, s malbami různého druhu, vyzařoval tento rámec atmosféru šťastné elegance, proměňoval kout, v němž byl umístěn, v koutek intimního salonku . . .

»Velmi hezká to podobizna paní Grandierové,« zašeptal Emmanuel de Candale.

Jacques de Sartines se zastavil; oči jeho upřely se na rysy Jacintiny a zatřpytily se vlhkým leskem.

Candale zvolal:

»Jakže! Pořád to ještě na tebe tak účinkuje?«

Avšak druh jeho neodpověděl ničeho, zuby jeho byly sevřeny a pohled tvrdý.

Před ním byl obraz zjevivši se mu ve skleníku na Belabri, odlesk vyslaný k němu zrcadlem — spoluvinníkem: týž postoj, podobné roucho, týž starý vějíř se záletnými gouachovými malbami. Pocítil ve svém srdci týž dojem přeludu a neskutečnosti, zdání sálajícího z Jacinty; — nebyla, nebude pro něho ni-

kdy než přeludem nedotknutelným a vzdáleným.

Sartines odvlekl Candale-a ze síně pod obrovskou zasklenou klenbu paláce strojů. Zapadalo sem sluneční světlo, bělostný, hladký jas, jenž dodával vzezření sametu konturám sádry a mramorů, koupal zelené rostliny, sloupoví malého půlkruhu. Ačkoliv bylo jedva deset hodin dopoledne, počala se zahrada plnit ruchem pomalým a potulným.

»Potkal jsem onehdy Huberta; vracel se z Aulnaies... ale v jakém stavu! Ten člověk je hotov. Od smrti své matky pustil se do hry, do zuřivé hry; prohrává každého večera na padesát tisíc franků. Žije již jen pro to a tím. Hoch, jenž se nikdy nedotknul karty!«

»Také jsem se s ním jednou setkal; pravil mi: ‚Vzpomenu-li si, že před rokem šel jsem jednou ráno navštívit matku a že jsem ji nalezl mrtvou na loži v nemocnici; pomyslím-li, že po celou noc zápasila s agonií, aniž někdo z nás byl u ní, — ona, jež nás tolik milovala; . . . pomyslím-li na to, hleď,

mám již jen jedinou myšlenku: učinit tomu konec.‘«

»A ty víš, právě jako já, koho hledal za oné hrozné noci v Průmyslovém paláci a koho tam nalezl.«

»Praví se, že se znovu ožení...«

»Kdo?«

»Rabutin.«

»Ale ne! — Vypravuj mi o tom; budu mít z toho článek. — S kým?«

»Nikdy bys tomu nevěřil... S paní d'Arcole.«

»Rabutin s paní d'Arcole!... — Jdi zbláznil jsi se!«

»Víš, že d'Arcole zanechal svoje jmění ve hrozném stavu; ona rovněž strávila vše, co mohla. Rabutin jest velmi bohat; vyprostí ji tímto sňatkem z tísně. — Ale nejpěknější je, že tvrdí, že ji takto vrátí vlastně její společnosti... A dodává: ‚neboť konečně vévoda d'Arcole‘...«

»Toť pravda, ten se mu nemohl vyrovnat. — Je to pitvorné, můj Bože!«

»Ostatně, velmi mu to lichotí!«

»A Čenko?«

»Bude hrát v kostele svatební pochod v den oddavků.«

»Hleďme; pan de Mesmes.«

Markýz de Mesmes k nim přistoupil.

»Pěkně dopadla ta jejich slavná vernissáže. Jindy bývala tu sebranka, ale byli to umělci; nyní tu není ani umělců, ale je tu ještě víc sebranky. — Prosím vás, co je to zač, všichni ti lidé?«

»Je tu zastoupen úřadní svět,« pravil Sartines.

»Hledám svoji dceru. Viděli jste její podobiznu?«

»Ano; je rozkošná.«

»Není-liž pravda? To je pravé slovo; rozkošná. Oč mám raději takovouto malbu, čistou, příjemnou, než všechny ty ohavy, zelené a žluté, jež nám cpou jako novotu. Aspoň později, až se její vnoučata budou na ni dívat, budou si moci říci, že měli hezkou babičku.«

Jacques se tázal:

»Jest paní des Ormes spokojena se svou cestou?«

»Nadšena! Víte, že najali ‚Albatros‘ pro svůj výlet ke Kykladám. Ale byli jím tak uspokojeni, že tu jachtu koupili . . .«

Zpozoroval paní de Joyeuse a hleděl se vzdálit Candale-a, jenž pravil k Jacquesovi:

»Teď on se stal snobem a jeho zeť jest nyní člověk comme il faut. — Neboť abys věděl, ten Grandier je nyní velmi způsobný ... Co pak ti na tom může záležet, když miluješ Leontinu, která je tak roztomilá?«

»Nikdy, nikdy nezapomenu ... Ach! onoho dne, kdy mne pozvala, abych ji navštívil, onoho dne, kdy jsem nemohl, kdy mi Leontina provedla ten výstup! Pomyslím-li, že jsem snad proto propásl všechno štěstí svého života.«

»To znamená, že byste se dnes nalézali v nemožné situaci. — Což pak to takto není lépe? Jdi, věci se srovnají vždycky tak, jak se mají srovnat. — Co pak je to zas, to mladé děvče, co jde s ní?«

»S kým ... s ... tvojí ženou?«

Paní de Joyeuse šla mimo, sledována plavovlasým děckem s rysy něžnými a bledými. Rhytmický jejich krok v průzračném vzduchu zanechával za sebou pruh kouzla.

Emmanuel pošeptal svému příteli·

»Aurora stala se chic, ona též. — Jest lepší než za mých časů.«

Slunce, chvíli živější, vrhalo do obrovské síně oslňující modř s konturami něžně fialovými, pomísenými růžovou a zelenou, a lehké kmitání všech těch jasných ploch křižovalo ve vzduchu nekonečnými sítěmi nuancí.

»Člověk by řekl, že prší duha,« pravil Jacques. »Ach, podívej se.«

Paní Müllerova de Fernandez postupovala těžce, opřena o paži Lemesleovu. Její utažené kyčle a břich ji vzpřimovaly, nakláněly její trup a hlavu nazad a ona kráčela s namáhavou a skorem majestátní pomalostí. Slabý knírek příručího mizel ve tlustém a panovačném stínu jeho družky, jeho úzká ramena se vedle ní ztrácela.

»Zdá se, že jest bláznivě bohata; objevila v pozemcích, jež jsou majetkem její dcery, petrolejová ložiska, které jsou nyní v plné hodnotě, to je jmění, jež nelze spočítat.«

»To jí nevadí provdat se za Lemesle-a? — To je pěkné.«

»Neslyšel jsi nikdy pana de Joyeuse hovořit s Lemeslem? . . .«

»Pochopíš, že nežiji v důvěrných stycích se svým nástupcem.«

»Pardon, milý Emmanueli. — Ale já byl onehdy při dostizích, abych konal svoje ohavné řemeslo zpravodaje a poslouchal je. Pan de Joyeuse nikdy si nedovedl pamatovati, jak se Lemesle skutečně jmenuje; kolísá mezi Le Merle a de Mesle, ale jinak to nedá. A není nic směšnějšího, jako ty hovory, když jeden říká velmi uctivě: »Pane vévodo,« kdežto druhý koktá, hledaje zoufale a velmi upřímně, to jméno, jež přece musí připojit ke slovu »pane«... aby zachoval vzdálenost.

»Měl bys to všecko dát do svého článku.«

»To tak! Ti by mi ve ‚Sportive' ukázali dvéře!«

»Pravda, chudinko; kterak tě to přec jen musí mrzet, že závisíš na té klice.«

A v této frási, — bezděčně, nepozorovatelně — pronikalo hluboké pohrdání, pohrdání fysické, člověka, jenž ničeho nedělá, jenž »žije urozeně«, vůči tomu, jenž pracuje a vydělává.

»Co chceš,« pravil Jacques, »nemohu se přece nechat vydržovat.«

Avšak osudy jejich byly příliš podobně zakřiveny, aby se daly od sebe odloučit; již úsměv na koutku rtů je smířil a kráčeli v davu, jenž houstl, prohlížejíce ženské s oněmi průpovídkami a úvahami mužů mezi sebou, které poskvrňují těla anebo přivádějí je k zardění pod rouchem mimojdoucích.

»Ostatně, víš co řekla paní d'Arcole Lemesle-ovi, když se domníval, že jest povinen, oznámit jí svůj sňatek s paní Müllerovou de Fernandez?«

»Ne.«

»Pravila mu změřivši jej oním obdivuhodným pohledem, jaký znáš: ‚Nuže, můj zlatý, buďte šťasten; přeji vám to z celého srdce. — Avšak radím vám, abyste střehl určité fráse, budete-li kdy mluvit s někým o svém blahu.‘ — ‚Ach, jaké to?‘ tázal se hlupák. — ‚Neříkejte nikdy: Jsem šťasten jako ryba*) ve vodě.‘«

»To není zlé.«

Skupiny hrnuly se kolem bílého přízraku sochy, jehož tajemný postoj je zarážel.

*) Poisson znamená též »pepíka«, jenž se dává vydržovat od ženských.

»Co je tohleto zač?« tázal se Candale.

»Ach, tu ji máme,« zašeptal Sartines.

»Je to šprým?«

»To se neví.«

A Sartines pokračoval:

»Kterak je to podivné; na první pohled jsem se domníval, že tu vystavují kopii nějaké nalezené předhistorické sochy. Má to hrubost a zároveň nadpřirozenost a majestátnost některých model z doby kamene.«

Emmanuel navrhoval:

»Což abychom šli; ten dav počíná prášit, a Julietta nás čeká se snídaní. — Víš, že Leontina přijde za námi.«

»Kterak jí to bude možno?«

»Psala Juliettě, že to nastrojí, aby mohla na dvě hodiny odskočit. — Pojďme, mám hlad.«

Ocítili se na avenui de la Bourdonnaye, a změna světla, nyní přímého a ostrého, dojala jejich nervy, dala se cítit jako migréna kolem skrání.

»Vrátíš se po snídani do Salonu?«

»Musím si poznamenat několik jmen.«

»Není ti třeba opouštět nás; nalezneš jména v novinách od loňska,... jsou stále táž.«

»To tak, abych uvedl nebožtíky!«

»Kterak je život podivný; ta hrozná katastrofa Bazaru jest již zapomenuta; vzpomínám si, že den po ní vše se zdálo shrouceno, teď je vše znovu postaveno. Člověk by řekl, že ti, kdož mizejí, vypadli z vlaku; rychlost se nezmenší a v kupé ostatní hovoří a žijí dále. — Kdybys věděl, kterak jsem rád, že nejsem již ve vlaku, že jsem zapadlý se svým poměrem, s tou dobrou Juliettou a mým malým Raoulem. — Není to zcela chic, vím to, že sem přijal onu rentu, ale co bych si byl bez ní počal? Především však je třeba, abych šetřil, bych mohl něco zanechat tomu klukovi.«

Zastavili před vysokým domem na avenue de Breteuil a vystoupili do čtvrtého patra, po schodech světlých, příkrých a pečlivě leštěných. Za dveřmi, kde zazvonili, bylo slyšet ostrý křik dítěte, a přišla otevřít služka, vlekoucí klepající dřeváky.

»Ach tak! Pane hrabě, milostpaní na vás čeká už hodinu.«

Sartines pohlédl na Emmanuela, jenž se zarděl.

»To Julietta chtěla, abych opět přijal titul, ale kníže se mi zdá trochu mnoho, mám-li žíti tak, jak žiji. — Kdežto hrabě, na mou věru, to je jako don ve Španělsku, to nic neznamená. — Budeme snídat, Marie?«

Děcko batolivými kroky, nadšeno chůzí, objevilo se ve dveřích, vážné při pohledu na oba muže, pak náhle pozvednuvši obě svoje drobné paže posunkem automatu zvolalo:

»Pa-pa!«

Oddělovalo slabiky jako by je vybíralo ve svých zmatených myšlenkách. Candale vzal je do náručí, pozvedl je.

»Je hezký, že!...«

A doložil tlumeně:

»Na syna impotentního otce.«

Salon byl zařízen nesrovnale: plyšový nábytek z ulice Lamarck pomísen s troskami knížecí vznešenosti, několik velkých rodinných podobizen na stěně, starodávné miniatury a drobotiny na znamenitém prádelníku ve slohu Ludvíka XIV., na němž stála také klec.

Dvéře jídelny se otevřely, ukazujíce hojnost talířů zavěšených na čalounu z bavlněné látky, a Julietta se tázala:

»Paní de Sartines ještě nepřišla?«

Emmanuel zpozoroval, kterak se rty Jacquesovy sevřely, vrhl na něho prosebný pohled.

»Je to k vůli služce,« zašeptal.

A v předsíni bylo slyšet jasný hlas, jenž prohodil:

»Je paní de Candale doma? — Řekněte, že je tu paní de Sartines.«

Leontina vešla.

* * *

Od Puy d'Arazac sestupují kaštany až do údolí zamlženého modrými parami, kdež se říčka Gave chvěje stříbrným smíchem. V bílém domku notářském, sedíc u okna, odkud je vidět most, jenž přepíná bystřinu, píše paní vdova Lemesle-ova svému synu:

»Jsem velmi šťastna, drahý Pierre, vším tím, co mi oznamuješ ve svém dopise, a připojuji se ke tvé radosti ve svých modlitbách, jako žiji s tebou ve svých myšlenkách. Sňatek, který uzavíráš, líbí se mi velmi; pochopuji, že s pocitem upřímné nábožnosti, jímž jsi naplněn, odolal jsi svůdnostem světa, abys si vybral družku důstojnou, vážnou a pevné povahy. Oznamuješ mi, že paní Müllerova de Fernandez jest poněkud starší, než ty; co mne se týče, jsem tomu ráda, poněvadž takto

spíše bude s to, pochopit povinnosti poněkud přísné, jež s sebou přináší křesťanské manželství. Tím lépe též, je-li její jmění značné, bude vám možno, činiti mnoho dobrého a dávati dobrý příklad.

Co mne nejvíce překvapilo ve tvém dopise, jest zpráva o onom titulu, který ti Svatý Otec ráčil udělit v odměnu služeb, jež jsi měl štěstí, prokázat mu v ministeriu zahraničném. Je to titul velmi důležitý pro muže tvé třídy, drahé dítě, a zdá se mi, že Jeho Svatost v přílišné své shovívavosti poněkud přepínal odměnou, jež ti náležela. Jest pravda, že tvoje babička byla ze staré šlechty a zajisté této okolnosti dlužno přičítat rozhodnutí vládce věřících. Děkuji za to Bohu z celého srdce a prosím jej, aby ti zachoval povždy, i ve vysokém postavení, jež zaujmeš, čistotu a prostotu srdce.

Víš, kterak jsem chatrná a kterak je mi těžko, hnout sebou, i pro nejprostší věci života; nebudeš se tedy divit a nebudeš žádat na své nebohé matce, nebudu-li přítomna tvému štěstí, aniž udělím svoje mateřské požehnání tvé nábožné nevěstě. Povíš jí, mnohem lépe než bych mohla povědět já vznešené dámě, jak ona, kterak ji miluji již teď a kterak budu šťastna, až ji poznám.

Nemůžeš si pomyslit, milý synu, kterak jsem šťastna a hrda na tebe; pomyslím-li . . .«

Pokračuje takto neunavně, s onou rozkoší psáti, jakou znají toliko lidé na venkově, ve dlouhém dopise, dopise s nekonečným stránkováním, jež její syn bude číst zardívaje se, přeskakuje

bezděčné ironie. Občas pozvednou se její oči k fotografii umístěné proti ní; je to Pierre v kroji ku prvnímu přijímání, s nakadeřenými vlasy, rovněž vzpřímený ve svém krátkém kabátku, jako svíce, již drží v ruce.

Záhyby strání zahalují, vroubí jasem klid matčin, obdivuhodnou illusí, jež nikdy nepomine; květnové mlhy pohrávají na polích čisté oblohy mezi vrcholky stromů na hřbetech kopců, mění se vrtochy stínů a slunce nad půdou údolí a vodou bystřiny . . . Paní vdova Lemesle-ova píše stále; také ona, neotřesena ve své víře bezpečné a statné, zakrývá ruiny, odhaluje a nechá vystupovat ze ssutí i nové FAÇADY.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 04168 5333

»Paní de Sartines ještě nepřišla?«

Emmanuel zpozoroval, kterak se rty Jacquesovy sevřely, vrhl na něho prosebný pohled.

»Je to k vůli služce,« zašeptal.

A v předsíni bylo slyšet jasný hlas, jenž prohodil:

»Je paní de Candale doma? — Řekněte, že je tu paní de Sartines.«

Leontina vešla.

* * *

Od Puy d'Arazac sestupují kaštany až do údolí zamlženého modrými parami, kdež se říčka Gave chvěje stříbrným smíchem. V bílém domku notářském, sedíc u okna, odkud je vidět most, jenž přepíná bystřinu, píše paní vdova Lemesle-ova svému synu:

»Jsem velmi šťastna, drahý Pierre, vším tím, co mi oznamuješ ve svém dopise, a připojuji se ke tvé radosti ve svých modlitbách, jako žiji s tebou ve svých myšlenkách. Sňatek, který uzavíráš, líbí se mi velmi; pochopuji, že s pocitem upřímné nábožnosti, jímž jsi naplněn, odolal jsi svůdnostem světa, abys si vybral družku důstojnou, vážnou a pevné povahy. Oznamuješ mi, že paní Müllerova de Fernandez jest poněkud starší, než ty; co mne se týče, jsem tomu ráda, poněvadž takto

spíše bude s to, pochopit povinnosti poněkud přísné, jež s sebou přináší křesťanské manželství. Tím lépe též, je-li její jmění značné, bude vám možno, činiti mnoho dobrého a dávati dobrý příklad.

Co mne nejvíce překvapilo ve tvém dopise, jest zpráva o onom titulu, který ti Svatý Otec ráčil udělit v odměnu služeb, jež jsi měl štěstí, prokázat mu v ministeriu zahraničném. Je to titul velmi důležitý pro muže tvé třídy, drahé dítě, a zdá se mi, že Jeho Svatost v přílišné své shovívavosti poněkud přepínal odměnou, jež ti náležela. Jest pravda, že tvoje babička byla ze staré šlechty a zajisté této okolnosti dlužno přičítat rozhodnutí vládce věřících. Děkuji za to Bohu z celého srdce a prosím jej, aby ti zachoval povždy, i ve vysokém postavení, jež zaujmeš, čistotu a prostotu srdce.

Víš, kterak jsem chatrná a kterak je mi těžko, hnout sebou, i pro nejprostší věci života; nebudeš se tedy divit a nebudeš žádat na své nebohé matce, nebudu-li přítomna tvému štěstí, aniž udělím svoje mateřské požehnání tvé nábožné nevěstě. Povíš jí, mnohem lépe než bych mohla povědět já vznešené dámě, jak ona, kterak ji miluji již teď a kterak budu šťastna, až ji poznám.

Nemůžeš si pomyslit, milý synu, kterak jsem šťastna a hrdá na tebe; pomyslím-li . . .«

Pokračuje takto neunavně, s onou rozkoší psáti, jakou znají toliko lidé na venkově, ve dlouhém dopise, dopise s nekonečným stránkováním, jež její syn bude číst zardívaje se, přeskakuje

bezděčné ironie. Občas pozvednou se její oči k fotografii umístěné proti ní; je to Pierre v kroji ku prvnímu přijímání, s nakadeřenými vlasy, rovněž vzpřímený ve svém krátkém kabátku, jako svíce, již drží v ruce.

Záhyby strání zahalují, vroubí jasem klid matčin, obdivuhodnou illusí, jež nikdy nepomine; květnové mlhy pohrávají na polích čisté oblohy mezi vrcholky stromů na hřbetech kopců, mění se vrtochy stínů a slunce nad půdou údolí a vodou bystřiny ... Paní vdova Lemesle-ova píše stále; také ona, neotřesena ve své víře bezpečné a statné, zakrývá ruiny, odhaluje a nechá vystupovat ze ssuti i nové FAÇADY.

